Fantastic Club

VOICU BUGARIU

LUMEA LUI ALS OB

Fantastic Club

VOICU BUGARIU

LUMEA LUI ALS OB

EDITURA ALBATROS — BUCUREȘTI — 1981

O AMINTIRE

Am cunoscut-o pe doamna Elena H. într-o seară de iarnă, în holul unei case vechi, propria ei casă, situată pe undeva în apropierea Pieţei Rosetti. Se pare că, într-adevăr, în materie de figuri umane memoria mea este o fototecă de prime imagini. Fiindcă altfel nu reuşesc să-mi explic claritatea perfectă cu care revăd scena. O femeie frumoasă, la vreo treizeci de ani, sau nu, nu neapărat frumoasă, mai degrabă rasată, rafinată şi misterios erodată, având ceva de ogar neurastenic, care se străduieşte să pară vesel fiindcă aşa cer împrejurările. Păşea ciudat, parcă uşor tropăit, cu bustul puţin aplecat înainte, un mers neclar, dacă se poate spune aşa, de om indecis, care oscilează tot timpul între două posibilităţi simetrice. Gesticula în mod exagerat, având mâini lungi şi descărnate, cu unghii acaju. O fiinţă subţire. Faţa maladiv de îngustă, o gură enormă, ce sugera cu violenţă senzualitatea, ochi banali, ascunşi cu subtilitate de breton, păr blond, scurt şi fluturător. Destul de înaltă, fragilă, sau nu, mai degrabă genul „fausse maigre”. Intens fardată. Parfumată, evident, cu „Madame Rochas”.

Ia să te văd, mi-a spus în loc de salut, ia să te văd. Să nu păstrezi toată seara figura asta serioasă, bine? Îmi promiţi? I-am promis. Am trecut printr-un al doilea hol, mai mare, întunecos, prin colţurile lui se vedeau contururile neclare ale unor obiecte voluminoase, am intrat într-o încăpere luminată slab. Se găseau acolo trei femei, precum

şi soţul celei care mă întâmpinase, un vag amic al meu, cu care mă întâlnisem, câteva zile în urmă, pe stradă şi care mă invitase la un pahar de votcă. Mai stăm de vorbă, aşa mi-a zis, o s-o cunoşti şi pe nevastă-mea.

Curios lucru, pe cea de-a treia femeie dintre cele găsite acolo, sau pe cea de-a patra, dacă o socotim şi pe gazdă, am uitat-o cu desăvârşire. În memorie îmi stăruie numai o vagă siluetă cenuşie. În schimb, mi le aduc aminte pe celelalte două, deşi au trecut de atunci câţiva ani. Una dintre ele reprezenta genul blondei absolute, al secretarei impecabile şi, aş zice, implacabile, din filme, care îl determină pe şeful ei, aflat la vârsta critică, să divorţeze. M-a frapat la ea, de cum am văzut-o, un soi de dispreţ deplasat, inexplicabil, bineînţeles nu exprimat făţiş, ci strecurat lent pe sub pleoapele desenate cu verde şi pe jumătate coborâte. Nu prea vorbea. Se mulţumea să privească cu dispreţul ei uşor, sau mai bine să-i zic milă, condescendenţă, nici nu ştiu ce să spun ca să fiu mai exact. A doua femeie vorbea însă şi pentru ea. Dar ce zic eu vorbea, mai degrabă răcnea, zbiera, atât de tare încât am avut de câteva ori iluzia că zăngănesc geamurile. M-a fascinat, trebuie să recunosc. Toate trei erau profesoare. Ca şi gazda, dealtfel. Se discuta despre şcoală. Întâmplări mărunte, care le interesau doar pe ele. Am ascultat cu cea mai mare politeţe de care eram în stare, am plasat câteva replici. În fond, eram şi eu profesor „la bază”. Îmi zic: eram poate foarte obosit, din moment ce discursul răcnit al acelei femei a putut să mă indispună atât de violent şi după un timp atât de scurt.

Dar toate acestea sunt, în cele din urmă, lucruri lipsite de importanţă pentru relatarea mea. După cum relativ neimportantă mi se pare şi prezentarea soţului, tânăr frumos de-a binelea, înalt, cu ceva tragic scris pe figură, pe care blonda şi mondena lui soţie îl oprima cu o lipsă de cruţare pe care înclin să o numesc instinctivă. Îl trimitea tot timpul la bucătărie să aducă nu ştiu ce, la restaurant, după băutură, apoi din nou la restaurant, după ţigări, îi sărea pe negândite în spate, enervându-l vizibil,

făcea gesturi deşănţate, care ruinau văzând cu ochii imaginea de pariziană rafinată pe care o întrevăzusem la intrare, îl lua peste picior cu glume groase, nici vorbă despre ironii subtile, îi făcea nişte aluzii umilitoare, al căror subtext nu reuşeam să îl pricep, dar care, vedeam, îşi atingeau pe deplin ţinta, făcându-l să pălească şi să devină tăcut.

Ce dracu' se petrecea acolo? Era o menajerie, pe cinstea mea. Blonda cu forme generoase aducea cu o pisică gălbuie, lipsită de orice imaginaţie şi animată doar de un egoism elementar, care îi cerea să se îmbrace cât mai bine, să aibă „smacurile” şi coafezele cele mai bune. Să nu uit ţigările. Nu ţin neapărat să fiu răutăcios, dar mi s-a părut evident că dacă îi dai un costum blue-jeans marca dorită, nişte saboţi italieneşti, un pachet de „Kent” şi un pahar de mai ştiu eu ce, hai să zicem, „Johnnie Walker”, devine brusc împăcată cu sine. Dispreţul ei nu îmi era în mod special adresat, ci le viza pe toate fiinţele care cred că limbajul cuvintelor este ceva important şi îşi dau silinţa să combine vorbele în moduri cât mai nimerite. Este clar, aşa gândea. Vorbărie stearpă, ziceau privirile ei reci şi în acelaşi timp senzuale, dacă se poate imagina aşa ceva, dar eu zic că se poate, fiindcă tocmai aşa se uită pisicile. În ceea ce o priveşte pe cea de a doua profesoară, mi se pare evident că avea rolul modest al unui papagal, frumos colorata pasăre cu darul imitaţiei. Iar gazda, cu tot regretul trebuie s-o afirm, încălcând oarecum legile ospitalităţii, interpreta o maimuţă, un gibon suplu şi rasat, poate melancolic în sufletul lui, dar care, până una alta, se dedă la tot felul de manevre nu prea reuşite.

O să se spună că sunt un misogin. Pe nedrept, fiindcă realmente asta era situaţia. De altfel, precizez că reproşurile mele sunt strict amicale, sportive chiar, aş zice. În definitiv, soţul acceptase de bunăvoie totul, iar eu tot nesilit de nimeni venisem în vizită. Deci, repetând figura retorică de mai sus, voi afirma că toate aceste amănunte sunt un fel de prolog gratuit, la care aş fi putut renunţa. Cu adevărat interesantă este doar doamna Elena H., dincolo de

sadismul ei conjugal. Să revin deci la ea, la firul adevărat al povestirii mele. De altfel, imaginea ei mă urmăreşte. Mi-o amintesc cum, în aceeaşi seară, a început, în cele din urmă, să discute şi despre altceva decât conflictele ei cu directoarea sau mai ştiu eu cu cine de la şcoala unde profesa. O interesau ştiinţele oculte, ştia câte ceva, citise. Avea chiar câteva cărţi, la care s-a referit in treacăt, vorbind foarte repede şi mişcându-şi în permanenţă mâinile ei expresive, care doar aşa arătau bine, atunci când se opreau scoţând la iveală vene puternic reliefate şi degete încovrigate, un soi de ghiare elegante. I-am cerut să-mi arate şi mie cartea pe care o consideră cea mai interesantă. A scos o copie xerox după o traducere engleză a „Cărţii modificărilor” şi a răsfoit-o cu nervozitate. Am întrebat-o dacă a învăţat să ghicească. Mi-a spus că da şi s-a apucat imediat să arunce cele trei monede. Nu mi-a trebuit prea mult timp pentru ca să-mi dau seama că ştia doar aproximativ regulile jocului grav al prezicerii viitorului. Nu i-am spus nimic însă, am lăsat-o să vorbească, să-mi spună tot felul de cuvinte, urmărind fascinat cum i se contorsionau tendoanele gâtului slab, lăsând să apară o venă proeminentă, dezagreabilă la privit.

În timpul jocului de-a ghicitul vorbăreaţa a mai tăcut din gură. Imediat după ce pronosticul a luat sfârşit, a dat din nou drumul inocentelor ei banalităţi. N-am mai putut rezista mult. M-am scuzat cum am ştiut mai bine şi am plecat, urmărit până pe scări de ţipetele gazdei: vaaai, dar de ce pleci, vaaai, dar mai stai...

Acestea au fost circumstanţele în care am cunoscut-o pe doamna Elena H. Îmi dau seama de ce le-am înşirat: pentru a motiva, ce-i drept, într-un fel paradoxal, întâmplările care au urmat. Fiindcă, în ciuda atrocei dureri de cap cu care am plecat de acolo în seara respectivă, nu m-am astâmpărat. Ba chiar aş zice că am simţit o vie tentaţie de a reveni. Acum, când a trecut o bună bucată de timp de atunci, pot să spun cu destulă precizie care era motivul. Eram fascinat de combinaţia contradictorie pe care o conţinea persoana aflată în centrul relatării mele

dezlânate, iar seara mi se părea că fusese, de la distanţă însă, ferit fiind de ţipetele femeii-papagal, un întreg joc al demascării. Mai întâi, prima mea impresie, puternică, net favorabilă, o fiinţă rasată, cu membre fine şi lungi, cu o figură à la Modigliani. Pentru ca în scurt timp imaginea primă să se ruineze vertiginos. De câteva ori mi s-a părut totuşi că întrevăd nişte „lucruri pozitive”, ceva ce s-ar fi putut numi sensibilitate şi inteligenţă. Sau nu, de ce să nu fiu sincer până la capăt? Nu o curiozitate filozofică mă tenta să revin, s-o caut. Femeia mi-a plăcut, asta este totul. Recunoscând în sinea mea că aşa stau lucrurile, am început să-mi zic: ce contează că îşi terorizează soţul, ce dacă are nişte prietene care mă calcă pe nervi, ce dacă nu a citit cu atenţie „Cartea modificărilor”, ce contează dacă vorbeşte ea însăşi cam tare şi îşi dă cam des în petec, lepădând brusc masca femeii de lume?

Asemenea întrebări îmi treceau prin minte în timp ce îi formam într-o dimineaţă, cu un sentiment lamentabil de satisfacţie, numărul de telefon. Am găsit-o. Cât de plăcut surprinsă a fost, domnule! Ceva nemaipomenit. S-ar fi zis că eram singura persoană de la care aştepta o veste. Să ne întâlnim, sigur, chiar atunci, să vin imediat la ea, este singură, doreşte în mod special să stăm de vorbă, să bem cafele, să fumăm „o ţigară bună”. Glasul ei de copil răsfăţat, nu lipsit însă de anumite modulaţii culte, avea o certă forţă hipnotică. Am ajuns acolo destul de repede. M-am fardat o oră întreagă, mi-a spus, pentru tine. Ştirea aceasta m-a flatat, nu văd de ce aş nega, deşi femeile intens fardate îmi dau în genere impresia neplăcută că sunt deghizate. A făcut cafele şi apoi a început să fumeze cu aviditate, aprinzând aproape ţigară de la ţigară, sugând fumul cu un mic zgomot de turbină. Avea, în schimb, darul de a bea cafeaua în înghiţituri extrem de mici. Ducea ceşcuţa la gură de foarte multe ori, dar cafeaua nu se termina cu nici un chip. În schimb, eu, fiinţă modestă, primitivă chiar, aş zice, în raport cu ea, am băut-o repede, fără să fumez, contrazicând ritualul. Am conversat. Avea în continuare marota cu ştiinţele oculte. Nu mai era însă vorba

despre ghicirea viitorului, chestiunea i se părea depăşită, ci despre autohipnoză. Cum omul trebuie să-şi compună nişte sutre şi apoi să le repete, concentrându-se până când începe să-şi vadă aura. În final este posibilă modificarea funcţiilor propriului corp. Era interesant, nici vorbă. Dar tot ce îmi spunea era contrazis de aviditatea cu care fuma şi de ridicarea, incredibil de frecventă, a ceştii de cafea spre gură. Îmi vorbea despre meditaţie şi concentrare, dar ea însăşi era imaginea dispersării şi a incontinenţei.

Cred că formam un cuplu destul de interesant. Eu, imobil, politicos, căutând să pun din când în când câte o întrebare prin care să arăt că sunt atent, sărind să-i ofer foc, de la propria ei brichetă dealtfel, ori de câte ori lua o nouă ţigară, ea, nervoasă fără motiv, totuşi zâmbind, schimbându-şi tot timpul poziţia pe fotoliu, mişcându-şi mâinile, vorbind cu o patimă nejustificată de cuvintele pe care le rostea, cu tendoanele gâtului din nou îngroşate, cu vena zigzagată, ce îi ieşea de sub gulerul bluzei şi îi dispărea sub urechea dreaptă, venă la care mă uitam cu moderată teroare, zicându-mi în sinea mea că este totuşi prea tânără pentru a mă teme de un accident vascular. Într-un târziu, trecuse mai bine de un ceas de la venirea mea, am întrerupt dialogul pe teme de ocultistică şi parapsihologie. Am început să-i vorbesc despre ea însăşi, căutând formulări ingenioase şi modulând seducător, zic eu, cuvintele. I-am evocat pe presupuşii ei strămoşi din ţări străine, i-am spus că rafinamentul ei are ceva bizantin sau alexandrin, nu mai ţin minte, i-am comparat frumuseţea cu un crepuscul, pentru ca apoi să zic că figura ei nobilă ar câştiga dacă ar fi privită în lumina de miere a unei toamne sudice, i-am descris inelele magice, care ar trebui să îi împodobească mâinile, am imaginat o poveste despre o romantică bunică dintr-o ţară nordică, moartă de tânără din iubire şi căreia ar fi trebuit să îi semene, am regretat retoric că nu sunt poet, am blestemat cuvintele neputincioase, am zis că doar un pictor de geniu ar putea să fixeze fascinaţia ei de floare carnivoră. Am vorbit îndelung şi bine, zic, mi-am găsit cuvintele. Nu m-a întrerupt. Curios mi s-a părut

însă faptul că destul de ingenioasele elogii nu i-au atras atenţia asupra mea ca persoană. M-a ascultat privind în altă parte, cu o incertă emoţie stăpânită, de parcă vorbele mele ar fi fost rostite de o voce înregistrată pe un disc. La un moment dat, când m-am oprit să-mi trag răsuflarea, mi-a spus să continui, cu o voce impersonală, lipsită de orice afectivitate, exact cum mi-ar fi spus să întorc discul pe care îl ascultă. La urmă, să tot fi vorbit vreo jumătate de oră, m-a gratulat cu un soi de uimire nepoliticoasă. Din tonul ei rezulta că mă găseşte mai puţin cretin de cum credea la început. Deşi nu-mi picaseră prea bine felicitările ei, am făcut un efort şi i-am luat mâna. Era atât de rece, încât exaltarea, pe care propriile mele cuvinte mi-o inculcaseră şi pe care atitudinea ei nu reuşise să o şteargă cu totul, mi-a dispărut pe loc. Şi o dată cu ea mi-au ieşit din minte şi cuvintele, marile cuvinte pe care, din inerţie, eram gata să încep a le rosti. Am respirat adânc de câteva ori şi am reînnodat discuţia despre autohipnoză. Îmi făcusem la repezeală un plan. S-o las din nou să vorbească şi apoi, ca din întâmplare, să-mi privesc ceasul şi să spun că trebuie să plec imediat la o întâlnire de care uitasem. Vechiul truc. S-a întâmplat însă ca tocmai în minutele în care amândoi, sau mai degrabă doar eu, încercam să depăşesc amintirea cuvintelor irosite, o dată cu fumul de ţigară, în spaţiul încăperii, să între pe neaşteptate, cu un aer plângăreţ mustrător, soţul, tânăr înalt şi chipeş, dar ros de conştiinţa unui rău cunoscut doar de el. M-a salutat fără să zâmbească, n-a zâmbit nici măcar atât cât cere convenţia ospitalităţii. Vezi, Elena, vezi, i-a spus apoi soţiei sale cu amare reproşuri în glas. Vezi... Nu ştiu ce trebuia să vadă. Probabil pe mine, care începusem să mă uit pe fereastră, pentru a face, chipurile, pe discretul, după ce încercasem, fără nici un succes, să leg o conversaţie banală cu cel care tocmai intrase. Aveam însă „conştiinţa curată”, fapt care m-a încurajat să mă întorc cu mişcări degajate şi să ii caut privirea, vorbind despre nu mai ştiu ce. Asta l-a liniştit. A schiţat un zâmbet şi mi-a vorbit. În fine, după ce vreun sfert de oră a trecut, am anunţat că plec. Spre surprinderea, dar

nu şi spre neplăcerea mea, soţul mi-a propus să plecăm împreună. Se învoise de la uzină doar pentru două ore. Am ieşit împreună. Orice încordare dispăruse dintre noi şi am simţit, cel puţin eu, cum o spontană solidaritate începe să ne lege. Văzându-l cu totul înmuiat, mi-am îngăduit să-i spun nişte cuvinte cam riscante. Uite, i-am zis, degeaba eşti gelos. Nevastă-ta îţi este fidelă, fii sigur de asta. Numai că e cam rea, ăsta este defectul ei. Sau nu rea, mai degrabă colosal de indiferentă faţă de cei din jurul ei. La care el, în mod neaşteptat, mi-a propus să mergem o staţie pe jos. Am fost de acord. Staţia s-a transformat în două şi apoi în trei. Ne-am tot dus pe jos, părăsind încet centrul şi apropiindu-ne de cartierul îndepărtat unde se afla uzina lui. Era inginer. Am vorbit aproape numai eu. I-am spus multe, căutând cu tot dinadinsul să construiesc un adevăr în primul rând pentru mine însumi. I-am spus că Elena nu este egoistă, în nici un caz, ci indiferentă, dar nu din lipsă de sensibilitate şi de inteligenţă, ci din lipsă de slăbiciune. Îţi dai seama, am zis, mulţi oameni nu-şi prea permit luxul de a-şi contraria semenii, mai ales dacă au nevoie de ei. Sunt mai numeroşi decât credem cei care aplică în mod neabătut principiul iezuit de a nu spune nimic rău despre nimeni. Oamenii sunt preţioşi sau mai degrabă utili, deştepţii nu se supără pe nimeni, păstrează câte un zâmbet pentru toată lumea. Poţi să zici că este un semn de slăbiciune. Nu te contrazic. Ea este puternică, bizar de puternică, în ciuda fragilităţii ei fizice. Îşi poate permite deci luxul de a-şi bate joc de tine în faţa musafirilor, după cum îşi poate îngădui să nu facă nici cel mai mic gest de cochetărie (simbolică) faţă de mine, cel care, mărturisesc, iniţiasem un joc ce presupunea o atare reacţie. Pe tine te îndepărtează într-un fel, pe mine într-altul. Ce este rău în asta? Mai nimic. Este doar faptul că o asemenea atitudine, care cred că la ea este ceva curent, are darul de a alunga lumea sau, aici e buba, de a reţine doar persoane de proastă calitate, care admit să fie rău tratate, urmărind cine ştie ce scopuri josnice. Fiindcă, realmente, ce folos dacă cineva are, eventual, suflet frumos şi se poartă tot timpul într-un mod enervant,

sau de-a dreptul jignitor? Pe de altă parte, am continuat, cred că soţia ta este o persoană foarte interesantă, tocmai datorită refuzului ei de a juca jocul amabilităţii şi al politeţii. Dacă la originea acestei atitudini s-ar găsi prostia, atunci totul ar fi clar şi neinteresant. Dar cred că nu este chiar aşa. Este mai degrabă vorba despre o forţă reală, care poate să fascineze şi chiar să hipnotizeze pe cineva până într-atât încât să-l transforme într-un soi de sclav. Eu sunt un fel de sclav, a spus inginerul, privindu-mă cu seriozitate. Dar nu voi mai fi mult timp. Mai cunosc o persoană din categoria ei, am zis, o femeie extrem de frumoasă, care a păţit numai necazuri în viaţa ei, de toate felurile. Relatările ei sunt aproape comice, în asemenea măsură se referă la ghinioane, neînţelegeri, conflicte. Adevărul este că niciodată nu a fost în stare să priceapă un alt punct de vedere. În spatele frumuseţii ei se ascunde brutalitate şi stângăcie. Trăieşte ca şi cum lumea ar fi populată cu umbre, de care nu are rost să ţii seama. Numai că lumea nu este formată din umbre. Oamenii sunt încăpăţânaţi, nu vor să fie aserviţi în nici un fel. Ei ripostează. Riposta lor este cel mai adesea dispariţia. Pleacă, lăsându-le să-şi aleagă alte victime.

Parcă aş fi cobit. După mai bine de un an, când i-am telefonat din nou, uitând de toate cele întâmplate şi dorind, pur şi simplu, să schimb o vorbă, mi-a spus că a divorţat. Mi-a propus apoi să o însoţesc la un film şi, bineînţeles, să fac rost, mă interesează cum, de bilete. A doua zi m-am dus din timp la cinematograful respectiv şi am fost astfel în măsură să o aştept zâmbitor. Era mai vaporoasă decât oricând. Am intrat în sală, o sală cam ciudată, peretele din stânga era vizibil convex. Ne-am aşezat. Filmul a început. După ce s-a foit câtva timp, mi-a spus că trebuie să ne mutăm de acolo, neapărat. Dar cum să ieşim? Ne aflam chiar lângă perete, trebuia să deranjăm prea multă lume. Chiar în spatele nostru se afla intervalul care împărţea, transversal, sala în două. Am încălecat spătarul scaunului şi apoi am ajutat-o şi pe ea să treacă. O clipă am ridicat-o în braţe. Cât era de uşoară, domnule! De necrezut.

Au urmat alte câteva discuţii la telefon. Apoi, să tot fi trecut vreo două luni, se apropia toamna, mi-a făcut o vizită. De cum a intrat, a zis: nu stau decât cinci minute. N-am avut nimic împotrivă. Sunt în vizită la un iubit al meu, sunteţi vecini. Altfel nu aş fi venit. Am fost din nou de acord. A intrat cu ţigara aprinsă în mână. A avut timp să mai aprindă una. A stat pe un scaun şi mi-a spus câteva vorbe condescendente, de tipul „da, bineînţeles, nu este prea rău aici”. S-a aplecat să ridice, cu falsă pedanterie, după ce în prealabil mă privise ironic, nişte scrum de ţigară, care căzuse pe jos. În această mişcare i s-a dezgolit ceafa, scheletică, dar nu urâtă. Aproape fără voie, am întins mâna şi am mângâiat-o pe ceafă şi apoi pe spatele bronzat, pe care vertebrele ieşeau în relief. Am simţit ceva, un obstacol. Am ridicat instinctiv palma, dezgolind şi mai mult spatele. Mi s-a părut că văd două fire de culoarea pielii, fiecare dintre ele format din mai multe şuviţe subţiri, în genul cablului electric, care ieşeau din nişte ţevi strâmte, foarte fine, ce se pierdeau în trup. Am tras mâna, ca ars. Totul, nu a durat mai mult de trei secunde, Am simţit cum pe spate mi se rostogoleşte ceva rece şi umed. Am rămas stupefiat, cu ochii larg deschişi şi mâinile tremurătoare. Ea s-a ridicat şi s-a îndreptat tăcută spre ieşire. Am încercat s-o urmez, dar picioarele mi se muiaseră. M-am aşezat la loc, în timp ce prin minte îmi bubuia un singur cuvânt: robot. N-am mai văzut-o de atunci. Mi s-a părut, nici vorbă, a fost o halucinaţie a cărei origine se afla în cărţile pe care le citeam în acea vreme.

COBORÂRE ÎN APE

Întâmplarea pe care vreau să v-o povestesc a început banal, ca un roman poliţist scris de unul dintre autorii pentru care respectarea convenţiilor nu este numai o regulă obişnuită, ci şi o voluptate. Voi spune, deci, că mă simţeam foarte uzat în acel început de vară. Mă strivea o oboseală rea, cum niciodată nu este cea dată de eforturile fizice. Scrisesem în iarna şi în primăvara, care trecuseră tot soiul de texte stupide, fără nici o legătură cu ceea ce mă interesa de fapt. Făcusem lungi plimbări, de unul singur, fiindcă, din cauza văicărelilor mele cu privire la propria-mi sănătate, prietenii începuseră să mă cam ocolească. Dar degeaba. Nu mă dusesem la nici un medic. Am oroare de medici, ăsta este adevărul. Precizez însă că nu-mi plac doar atunci când îi văd în halate albe, în spitale sau în celelalte locuri unde îşi exercită profesia lor de sceptici care fac tot posibilul pentru a părea optimişti. Altfel sunt oameni simpatici. Am câţiva prieteni printre ei. S-a nimerit să-l întâlnesc pe stradă pe unul dintre aceştia, psihiatru, tocmai când mă simţeam cel mai rău. Am intrat împreună într-un bar aflat pe aproape. M-a întrebat dacă totul este în ordine, zicându-mi că nu arăt prea bine. Bineînţeles că mi-am dat drumul pe dată, înşirându-i tot felul de simptome ce culminau cu acel tremur al fiinţei, expresie foarte frumoasă, pe care am găsit-o într-o carte de specialitate şi n-am mai uitat-o. În loc să mă scoată din sărite, ironiile lui m-au înveselit. Nu cred că eşti bolnav, mi-a zis, ai doar prea multă imaginaţie, asta este. Ţi se pare atrăgător să îl joci pe marele neurastenic. În realitate nu eşti mai obosit decât

mine sau decât alţii. Dacă nu poţi să fii lucid în ceea ce te priveşte, atunci, pentru ca să nu spui că nu îţi dau nici un sfat, îţi zic, aici vocea lui redeveni serioasă, du-te la munte, stai acolo vreo două săptămâni. Fă plimbări în aer liber, cât mai multe. Nu citi şi nu scrie, nu te uita la televizor. Nu conversa, fiindcă ai tendinţa de a vorbi prea mult.

M-am despărţit de el cu veselia prea puţin raţională ce mă cuprinde întotdeauna când găsesc un plan menit să îmi dinamiteze toate proiectele serioase pe care le am în minte. M-am îndreptat imediat către cea mai apropiată agenţie de turism. Am ajuns repede. M-am oprit în faţa vitrinei şi am privit afişele ingenioase ce îndrumau lumea spre munte. Cabane cu nume pitoreşti, aer ozonat, pârâuri cu apă atât de cristalină şi aşa mai departe. Am intrat fără ezitare şi m-am îndreptat, singurul uluit eram eu însumi, către ghişeul unde se aranjau excursii şi sejururi le mare. Nu era prima oară când mă decideam în ultima clipă în favoarea unei variante simetric opuse faţă de cea pentru care optasem cu câteva clipe mai înainte. Cine ştie ce idei mi s-or fi rostogolit fulgerător în minte. Poate că îmi spusesem că este derizoriu să mă recunosc bolnav de psihastenie. Dar astea sunt speculaţii nu prea interesante. Voi spune deci că la ghişeul respectiv lucra una dintre acele fiinţe suave, cu voci extrem de bine timbrate, despre care înclini să crezi nu numai că sunt intangibile, dar, mai mult decât atât, că s-ar dezintegra în chiar clipa când le-ai atinge. Suavitatea coexista însă, într-un mod foarte picant, trebuie să recunosc, cu o cochetărie subtilă, hiperrafinată, care sosea dinspre ea odată cu boarea unui parfum de mare stil. Bineînţeles, se putea, era foarte realizabilă intenţia mea. Puteam să plec în ziua următoare. Voiam un loc mai puţin populat? Da, şi asta era posibil. Sezonul nu începuse încă, adică nu ajunsese la apogeul lui, care apogeu este destul de lung, de vreme ce durează două luni. De-aţi şti cât vă invidiez, a zis la despărţire blonda fiinţă, zâmbindu-mi angelic. Nu eram, evident, nici primul şi nici ultimul care auzeam de la ea aceste cuvinte bine găsite, dar, domnule, ce efect tonic au avut asupra mea! Am ieşit

de acolo păşind cât mai elastic, cu capul sus, având pe buze urma unui zâmbet de triumf.

Desigur, locul unde am ajuns nu era chiar atât de ideal după cum îmi fusese descris. Construcţiile întinau cumva plaja, deşi, în sine, erau foarte frumoase, zvelte, aeriene şi aşa mai departe. Încăperea unde urma să locuiesc era mai mult decât funcţională, dacă mă pot exprima astfel, Pereţii ei erau, în mod straniu, placaţi cu faianţă verde, fapt ce m-a făcut, din prima clipă, să mă gândesc la un acvariu. Tavanul şi pardoseala erau de asemenea de un verde închis, marin. Baia, în schimb, era zugrăvită într-un alb orbitor, de spital. De pe balcon vedeam marea, fără să-i pot însă auzi, din păcate, foşnetul. Nu aveam de ce să nu fiu mulţumit. Aveam să înot, să joc până la epuizare jocuri mecanice, să cunosc, cine ştie, vreo fiinţă la fel de neîncrezătoare ca şi mine în resursele propriului ei prezent, cu care să discut, să conversez.

Am făcut o primă recunoaştere a plajei. Nimic nu se schimbase în anii de când nu mai fusesem la mare. Decât, poate, costumele de baie şi, eventual, coafurile femeilor. Mi s-a părut că sunt extrem de multe roşcate pe plajă. În prima clipă am simţit o mică nelinişte, perfect absurdă, nici vorbă, din această pricină. Lumina era la fel de puternică precum fusese cu ani în urmă când, în chip de culturist triumfător, îmi plimbasem muşchii pe acolo, mirat în sinea mea de faptul că femeile nu mă privesc cu admiraţia pe care o scontasem, ci cu mici zâmbete în care mi se părea că văd un început de dispreţ. Nu mă mai puteam teme de aşa ceva. Aveam patruzeci de ani, vârsta cinismului, zic unii, vârsta iremediabilei blazări, zic eu. Muşchii se duseseră, lăsând totuşi urme destul de onorabile. Se dusese şi prospeţimea senzaţiilor, pe care o avusesem cu certitudine cândva, dar care atunci mi se părea o poveste citită într-o carte, pe care mi-o aminteam tot mai greu. Oricum ar fi fost, nu era cazul să dramatizez. Pierdusem tinereţea, dar câştigasem, îmi plăcea să cred, un soi de înţelepciune a limitării, a ancorării definitive în propria existenţă, aflată dincolo de dorinţa juvenilă de a fi

altcineva, mereu altcineva. Nu mai voiam, realmente, decât să fiu eu însumi. Trebuie însă să recunosc: egalitatea cu sine nu este din cale afară de veselă.

Dar să nu divaghez, să revin la istorisirea mea. Mă aflam deci pe plajă, fără să mă fi dezbrăcat. Un soi de nemulţumire surdă, ceva în genul celei provocate de un pantof care te jenează foarte puţin, mă încerca. Ce caut eu aici? Îmi ziceam. Cine dracu' m-o fi pus să-mi părăsesc îndeletnicirile mele paşnice de autor fără succes şi să vin la marea asta, care este, fără îndoială, un dar făcut celor puternici? Aveam prosteasca impresie că toată lumea se uită la mine fără nici un pic de consideraţie, ba chiar cu milă. În realitate, bineînţeles, nimeni nu mă vedea. Nimeni nu avea timp pentru mine.

M-am întors în camera mea de la hotel. M-am aşezat pe pat şi am reflectat. Trebuia să plec de acolo, nici vorbă. Altceva nu-mi rămânea de făcut. O voce mică, a bunului simţ, îmi sugera că ar trebui să stau liniştit pe loc şi să fac ce face toată lumea. Adică plajă, cunoştinţe, somn şi aşa mai departe. Dar n-aveam încotro. Mă cunoşteam prea bine pentru a mai avea speranţa că voi reuşi să urmez glasul minim al bunului simţ şi nu mă voi lăsa în voia primei inspiraţii. Să plec de acolo. Ideea m-a înviorat cel puţin la fel de mult ca aceea care mă adusese la mare. Viciu al schimbării sau al fugii permanente de sine, spuneţi cum vă place mai mult.

Am plecat. Dar numai pe jumătate. Cele mai multe dintre lucruri mi le-am lăsat la hotel. În fond, plătisem pentru două săptămâni. M-am îndreptat spre nordul litoralului, unde ştiam că se mai află nişte mici sate de pescari. Nu ştiam prea bine cum se ajunge acolo, dar nici n-am întrebat pe nimeni. Am pornit-o pe jos, ca un disperat, ţinându-mă aproape de malul mării. Vremea era perfectă, cu cer albastru deschis, fără un nor. Briza bătea paşnic. M-am descălţat şi am mers în neştire, ţinându-mi sandalele în mână, curăţat de orice gând. Mersul pe jos era o activitate, oricum. Multe crize din viaţa mea fuseseră rezolvate în acelaşi fel, prin marşuri interminabile, încheiate

în locuri îndepărtate, necunoscute şi reconfortante. Ziua era lungă. Dacă nu cumva mă înşel, era în preajma mijlocului lui iunie. Nu îmi luasem nimic de mâncare cu mine. Dar nu am simţit foamea. Mă transformasem pe deplin într-un om care merge fără să se gândească la nimic. Parcă dormeam. Probabil că aşa merg somnambulii.

După vreo şapte ore de mers, în care nu m-am oprit nici măcar un minut pentru a admira întinderea mării, am ajuns. Era un sat mic, să tot fi avut treizeci de case. Era locuit de oameni blonzi, cu bărbi lungi şi stufoase. Ochii lor albaştri exprimau blândeţea, dacă nu cumva nepăsarea. Femeile, blonde şi ele, care nu erau cărunte, purtau basmale violent colorate şi vorbeau tărăgănat. Nu s-au mirat când le-am spus că am venit pe jos. Era clar, mi-am dat seama din prima clipă că am de-a face cu oameni pe care nu prea ai cum să îi uimeşti. Cu atât mai bine, mi-am zis, mă vor găzdui. Aşa s-a şi întâmplat. Mi-am găsit o gazdă, într-o căsuţă cum nu văzusem decât în filme, mică şi prăvălită într-o parte, dar bine proptită cu nişte pari. Avea două încăperi cât nişte cutii, dar de la fereastră vedeam marea. Mă găzduia un moşneag, care mi-a spus cu un zâmbet frumos, nu îi lipsea nici un dinte, că are peste optzeci de ani. De când am făcut optzeci, mi-a spus, n-am mai ţinut socoteala. Un bătrân frumos. Nu prea vorbea. Numai uneori, după ce beam împreună din rachiul lui cumplit de tare şi fuma câte o ţigară dintr-ale mele, ţinând-o într-un fel ciudat, cu multe precauţii, în mâna lui cu degete groase şi deformate, de culoarea pământului, numai după aceea, învăluiţi în fumul aromat pe care el se grăbea să îl strice, aprinzându-şi pipa, îi venea chef de vorbă. Îmi povestea, invariabil, întâmplări de la pescuit, nimic altceva, de parcă n-ar fi avut un trecut, ca să zic aşa, civil. Era destul de misterios. De câte ori nu l-am întrebat de ce eu eram singurul vizitator al satului! Nu voia să-mi spună. Schimba vorba. Sau zicea că lumea s-o fi săturat de satul lor, care nu are nici măcar apă caldă, de ciorbele lor, magistrale, adaug eu, de care nu văd cum s-ar putea sătura cineva vreodată. S-a întâmplat ceva pe aici? îl întrebam eu

mieros, întinzându-i câte o ţigară, pe care o scoteam din pachet, fiindcă lui nu-i încăpeau degetele, pe care o lua cu mare atenţie, ca nu cumva să o rupă şi să-mi strice plăcerea, pentru că lui, era evident, nu îi spunea nimic tutunul meu înmuiat, bun pentru nişte amărâţi de intelectuali, ca mine. Nu s-a întâmplat nimic, zicea el, privindu-mă ţintă cu ochi de copil inocent, care ştie din instinct că atunci când minţi este bine să priveşti drept în ochii celui cu care stai de vorbă. Ce să se întâmple? La noi nu se întâmplă niciodată nimic.

Mă plimbam adesea pe malul mării, întotdeauna singur, nimeni din sat nu cunoştea ce va să zică să te plimbi, iar tineri, pe care, eventual, aş fi putut să-i învăţ eu acest obicei de orăşean, nu mai existau în sat, cine ştie pe unde plecaseră să descopere avantajele lumii moderne şi să aibă suprema fericire de a avea apă caldă care curge din perete la orice oră din zi şi din noapte. Puteam să spun că mă simt bine. Da, per total, eram mulţumit. Dar ceva, totuşi, nu era în ordine. De ce nu mai apărea nici un amator de linişte? Doar îi auzisem de nenumărate ori pe diverşi cunoscuţi vorbind despre satele de pescari, locuri ideale pentru cei sătui de zgomotele oraşelor. De ce nu se arăta nimeni?

Ulterior aveam să aflu că despre satul în care mă aflam circula un fel de legendă. Până cu câţiva ani înainte de apariţia mea acolo, locul fusese bântuit în fiecare vară de o sumedenie de turişti. Într-o anumită vară s-a constatat însă că nici unul dintre vizitatori numai voia, pur şi simplu, să plece. Ceva cu totul absurd, o să spuneţi. Sunt de acord. În plus, femeile, bărbaţii, copiii aveau tendinţa de a rămâne pe plajă anormal de mult. Nu era patima obişnuită a bronzării în care cad unii când ajung pe malul mării, ci cu totul altceva. Lumea rămânea pe plajă şi noaptea, aşa încât, presupun, spectacolul nu era dintre cele mai plăcute. Spun asta fiindcă oamenii stăteau nemişcaţi, fiecare în locul lui, într-o stare vecină cu letargia. Lucrurile se petreceau întotdeauna într-un fel gradat, fără salturi senzaţionale. Mai întâi, oamenii se comportau cu totul normal. Pe măsură ce

zilele treceau însă, plăcerea lor de a sta pe plajă creştea tot mai mult. Pentru ca spre sfârşitul unui sejur obişnuit, de două-trei săptămâni, să apară situaţia despre care vă spun. Deci nu era ca şi cum ai apăsa un comutator. Nu dintr-o dată, ci treptat, progresiv. Vă închipuiţi ce s-a întâmplat până la urmă. Au sosit tot felul de rude şi cei de pe plajă au fost luaţi. Au opus, se pare, doar nişte împotriviri confuze, lipsite de convingere.

Ştirile pe care vi le-am spus le-am auzit doar în fragmente. Aş minţi dacă nu aş zice că le-am mai ajustat şi eu câte puţin. Se pare că ceva a fost, totuşi. Ar fi trebuit să fac o anchetă, veţi spune. Adevărat, pentru un ziarist ar fi fost o mină de aur relatările celor oare au trăit ciudatele întâmplări. Dar, mi-am zis, cu înţelepciunea dubioasă pe care o am uneori, ce rost ar avea să mă interesez despre lucrurile bizare ale trecutului? Pe de altă parte, după câte am auzit, nici unul dintre participanţi şi dintre martori nu era în măsură să spună ceva cât de cât interesant. Ziceau că nopţile erau calde şi că li se părea normal să rămână pe plajă. Să fi uitat toţi? Nu era exclus, fiindcă altfel cum s-ar fi explicat faptul că bătrânul la care stăteam nu îmi spunea nici o vorbuliţă? Şi de ce nici unul dintre ceilalţi locuitori ai satului nu părea să-şi aducă aminte de ceva mai deosebit? Era, nici vorbă, o enigmă, dar nu sunt eu omul care să se pasioneze după lucruri senzaţionale. Am cu totul alte gusturi. Banalitatea mi se pare cu mult mai pasionantă decât senzaţionalul. Aşa că atunci, în discuţiile cu localnicii, nu m-am prea silit să mă informez. Pe de altă parte, presa nu scrisese nimic. Sau poate că scrisese, dar eu, cuprins de ciudată indolenţă care mă apucă uneori, nu citisem şi nu ascultasem nimic o perioada mai lungă tocmai atunci când ar fi trebuit. Lumea evoluează foarte repede în ziua de azi. Puţine evenimente reţin atenţia mai mult de câteva zile. Ba chiar, aş zice, însăşi ideea de noutate mi se pare cam devalorizată. Dar asta este o altă poveste.

Să revin la ceea ce vă relatez. Nu aveam nici habar despre ciudatele întâmplări care se petrecuseră pe plaja pe care o călcam de mai multe ori în fiecare zi, privind apele

ce se menţineau foarte liniştite, scrutând orizontul pe care zăream câteodată silueta aproape fantomatică a câte unui vapor, ascultând ţipetele guturale, uneori urâte, aproape indecente, alteori bizar de mângâietoare, ale pescăruşilor. Îmi plăcea din ce în ce mai mult să stau pe plajă. După vreo săptămână sau poate după vreo zece zile am fost suficient de bronzat pentru a nu mă mai teme de soare. Astfel că am putut să stau tot mai mult. Între timp am trimis o scrisoare în care mi-am cerut scuze pentru întârziere, invocând motivul, incredibil pentru cine mă cunoştea, mai bine, că am găsit o idee foarte bună şi scriu de zor.

Îmi plăcuse întotdeauna marea, dar parcă în acea vară o vedeam cu alţi ochi. Mă tulbura mai mult decât în alte dăţi. Poate că dacă aş fi avut un interlocutor mai bun decât moşul meu, cuvintele m-ar fi ajutat mai bine să spun ceea ce simt. Aşa însă trebuia să mă mulţumesc a-i spune moşului că marea este mai frumoasă decât în alţi ani şi să îl întreb dacă îmi dă dreptate. Zâmbea doar, lăudându-mă pentru vorbirea mea îngrijită. Vorbeşti ca din carte, îmi zicea. Nu ştiu de unde ştia el cum se vorbeşte în cărţi, fiindcă la el în casă nu exista aşa ceva. Acum pot să spun tot ce îmi trece prin minte, nu îmi este frică de neînţelegeri. Atunci însă când senzaţiile erau recente, n-am avut cu cine să vorbesc. Şi nici nu mi-a dat prin minte să-i scriu cuiva sau să îmi fac nişte însemnări. N-am făcut nimic altceva decât să stau pe gânduri la marginea mării şi să ascult, nu am alt cuvânt mai bun la îndemână, ce se petrecea în conştiinţa mea. Poate că atunci, pe loc, aş fi fost în stare să îi descriu mai sugestiv ceea ce simţeam. Acum însă cuvintele îmi cam lipsesc, şi în minte îmi apare o singură comparaţie. Eram emoţionat, ca şi cum aş fi ascultat muzică.

Cu trecerea timpului intram tot mai adânc într-o stare de emoţie confuză. De la o vreme au început să mă tulbure ciudate imagini subacvatice, pe care le vedeam când închideam ochii. Adâncurile au început să mi se pară atrăgătoare, accesibile şi familiare. Mă transformam din spectator în participant. Mi se întărea sentimentul că

redescopăr o lume de care stătusem departe doar dintr-o neînţelegere. Am intuit apoi că adevărata mea vocaţie este marea şi că viaţa pe care o dusesem până atunci fusese o eroare. Dacă nu mă înşel, oarecum asemănător ar trebui să gândească un sinucigaş înainte de a se arunca în valuri cu un bolovan legat de gât.

Îmi cam lipsesc cuvintele sau, mai precis, nu mai am în memorie decât umbra sentimentelor mele de atunci. Aşa fiind, voi face un salt în timp, spunându-vă că a venit o dimineaţă când mi-am dat cu claritate seama că o etapă din viaţa mea a luat sfârşit şi că marea schimbare după care suspinasem întotdeauna se află la îndemâna mea, mă aşteaptă. Secvenţa care urmează mi-o amintesc, în mod excepţional, perfect de bine. M-am ridicat de pe locul unde stătusem în reverie şi am intrat în mare. Răceala apei m-a înfiorat vag. Întocmai ca ostaşii unei legiuni romane, care s-au făcut celebri mărşăluind spre moarte prin ape, numai pentru a nu suferi dezonoarea de a fi făcuţi prizonieri, am înaintat spre larg. Nu erau deloc valuri, bătea o briză uşoară. Am pătruns tot mai adânc, fără să încerc măcar o clipă să schiţez mişcările înotului şi fară să mă dezechilibrez. În curînd, apa mi-a depăşit statura. Am mers mai departe, fără dificultăţi de respiraţie. Mâinile îmi schiţau, parcă fără voia mea, mici mişcări de vâslire. Înaintam în salturi uşoare. Apa era străvezie şi aşa a rămas mult timp. Dormeam, nici vorbă, era o halucinaţie. Dar cât de precise erau senzaţiile! Cu câtă claritate simţeam apa pe care o vâsleam cu mâinile! Am văzut peşti de tot soiul, multe alte animale marine, plante cărora, din păcate, nu le ştiam şi nu le ştiu nici acum numele. Priveam totul cu ochii larg deschişi. Nimic nu mi se părea ciudat. Dacă a fost un vis, a fost visul cel mai precis pe care l-am avut în viaţa mea. Senzaţiile, în mod ciudat, mi-au rămas în amintire. Simt parcă şi acum algele care îmi atingeau uşor pielea, simt vibraţiile uşoare provocate de trecerea unor peşti. Simţeam, că, în fine, mi-am atins scopul către care am tins o viaţă întreagă. Simt un soi de jale pentru că nu sunt în stare să povestesc mai plastic. Doar un film ar putea să mă

completeze. Un film interpretat de un mare mim, a cărui figură mobilă să exprime tot ceea ce simţeam eu atunci.

După un timp apa a devenit mai întunecată. Am mers în continuare pe fund, de parcă aş fi avut greutăţi legate de picioare. Am zărit în depărtare o sursă de lumină, spre care m-am îndreptat. Drumul a durat mult. Era o stâncă ce aducea oarecum cu un tors de femeie. Pe măsură ce m-am apropiat de ea, am simţit, râdeţi dacă vreţi, cum sentimentul de satisfacţie mi se măreşte, ajungând în cele din urmă să se transforme în extaz. Am început să plâng în hohote. Un om care plânge pe fundul mării, ceva ridicol. Unde mai pui că nici nu respiră. Gândiţi cum vreţi. Am stat acolo, răstignit pe suprafaţa vag luminoasă şi netedă a stâncii mult timp, nu ştiu cât. Vă asigur, prieteni, am trăit cea mai intensă fericire din viaţa mea. E mult, e puţin, nu ştiu.

Apoi a urmat drumul de întoarcere. La fel de lent, la fel de fantomatic şi de imposibil. În clipa în care capul mi-a ieşit din apă, am văzut imaginea cea mai bizară cu putinţă. M-am zărit pe mine însumi, nici mai mult nici mai puţin, stând întins pe cearşaful care făcea un contrast plăcut cu galbenul nisipului. Alături se afla moş Iacob, gazda mea. Trăgea dus pe gânduri din pipa lui ce părea făcută din scoarţă de copac. Pe faţă îi plutea umbra unui surâs îngăduitor.

Doriţi să ştiţi finalul? Cum s-au terminat lucrurile? Nici eu nu ştiu prea bine. După cele pe care vi le-am relatat, a urmat o secvenţă pe care nu mi-o mai amintesc. Cert este că, după câteva clipe neclare, m-am aflat, în modul cel mai normal cu putinţă, alături de moş Iacob. L-am întrebat surescitat dacă m-a văzut ieşind din mare. A dat aprobator din cap. Dar aici, pe plajă, m-ai văzut? L-am întrebat. A încuviinţat din nou. I-am pus întrebarea dacă i se pare firesc ca un om să se afle în două locuri diferite dintr-o dată. N-a zis nimic. S-a mulţumit să facă un gest neaşteptat. Mi-a luat o mână între palmele lui ce aduceau cu nişte crabi bătrâni şi mi-a bătut-o încet, liniştitor. Ce sens are să-ţi baţi capul, părea să spună toată fiinţa lui. I-am dat dreptate. Nu erau

pentru mine ipotezele ştiinţifice, sau cele mai puţin ştiinţifice. Pentru mine fuseseră trăirile, fantasticele, covârşitoarele trăiri. Le avusesem, puteam să fiu mulţumit. Alţii, dacă au chef, mi-am zis, să facă ipoteze. Este ceea ce vă spun şi vouă, acum.

AUTOSTOP

Într-o după-amiază de aprilie, pe când juca table cu un recent prieten, rostind la nesfârşit formulele stereotipe şi nu lipsite de stupiditate care însoţesc practicarea acestui joc, inginerul Valentin Guţu auzi soneria de la uşa apartamentului său. Se ridică şi deschise. Avea o recomandată. Semnă de primire, întrebându-l în treacăt pe poştaş de ce nu i-a lăsat un aviz în cutia de scrisori, ca de obicei. Este expres, zise acesta, de-asta am urcat.

Inginerul puse scrisoarea de-o parte pe masă şi continuă să joace. Era un plic lunguieţ, gri-verzui, cu o marcă frumoasă, mai mare decât cele obişnuite. Cine ştie ce femeie îmi mai scrie, păru să zică zâmbetul lui orgolios. Cel cu care juca, un bărbat cu profesie incertă, un fel de scenarist, textier sau ceva în acest gen, pe care îl cunoscuse întâmplător şi de care îl lega doar interesul comun pentru table, îi ceru voie să se uite la marcă. Inginerul nu avea nimic împotrivă, putea să se uite cât pofteşte, numai să dea şi cu zarul. Ceea ce Ichimescu, aşa îl chema, făcu.

— Eu sunt puţin filatelist, se justifică el, parcă scuzându-se.

— Să fii sănătos. Dacă vrei, ţi-l dau. Cu tot cu plic sau fără plic, cum vrei.

— Ştii ce, zise Ichimescu, hai să ne oprim puţin. Tu citeşti scrisoarea şi eu mă uit la marca asta. E foarte ciudată. N-am mai văzut aşa ceva.

Ultimele cuvinte le spuse aproape în şoaptă.

Guţu îi luă plicul din mână şi îl deschise cu brutalitate.

— Fii atent, strigă Ichimescu, pălind. Să nu rupi

marca.

— Ce te sperii aşa? Întrebă inginerul cu un uşor dispreţ. Fii liniştit, o s-o ai. Ce manie o mai fi şi asta...

Guţu nu mai continuă. Privea scrisoarea. Dacă n-ar fi fost absorbit de examinarea mărcii, Ichimescu ar fi putut să vadă cum fruntea şi apoi obrajii i se înroşesc de furie.

— Cine îşi permite, bolborosi el. Ce măgărie, domnule! Ia te uită, continuă ceva mai calm, ce glumă tâmpită.

— Ce scrie? Se interesă absent celălalt. Bineînţeles, dacă nu este ceva intim.

— Nici pomeneală, ce intim? Este o scrisoare de ameninţare, ca în filme.

Spunând aceste ultime cuvinte, inginerul încercă să râdă, dar nu prea reuşi. La auzul râsului său fals, mecanic, Ichimescu îşi ridică privirea.

— Vrei să mi-o dai puţin?

Guţu i-o întinse, ridicând din umeri a nedumerire şi neputinţă.

Scrisoarea era scurtă. Textul ei era următorul: „Câine, vei da socoteală pentru toate mişeliile tale. Te vom pedepsi după cum meriţi. Pedeapsa va cădea asupra capului tău când te vei aştepta mai puţin. Teme-te de noi”. Cuvintele erau formate din semne tipografice neobişnuite, atât de simplificate încât unele dintre ele ar fi fost neinteligibile în absenţa contextului. Nu existau majuscule şi nici semne de punctuaţie. Distanţele dintre cuvinte erau mari şi inegale. Din acest motiv mesajul părea, la prima vedere, trunchiat. Culoarea literelor era, la rândul ei, neobişnuită, un violet care, privit oblic, părea auriu.

— Culorile astea, zise Ichimescu, le obţineam când eram copil, dizolvând în apă mine de creion chimic. Dar asemenea caractere nu am mai văzut. Parcă aduc cu cele de la telexuri, nu?

Guţu încuviinţă din cap. Luă apoi scrisoarea şi începu să-i examineze hârtia, privind-o spre lumină şi foşnind-o. Fâşâitul pe care îl făcea era ciudat, cumva metalic, ca acela al foiţelor de staniol care ambalează ciocolata.

— Ce ziceai de marcă? întrebă el.

— Ziceam că este foarte ciudată. Uită-te şi tu. Este un animal fabulos. Nu scrie nicăieri ce ţară l-a emis şi nici ce valoare are. Asta înseamnă că nu este o marcă, de fapt, ci un fel de reproducere mică.

— Dar ştampilele?

— Sunt neclare, de fapt nici nu există. Astea nu sunt ştampile. Tu n-ai primit, deci, o scrisoare prin poştă.

— Şi-atunci?

— Nu ştiu. O fi o farsă.

— Ce farsă? Se întrebă inginerul, schiţând violent gestul îndepărtării unei muşte supărătoare. Cine are timp de aşa ceva?

— Ai dreptate. Dacă era o farsă, ai fi primit o scrisoare banală, scrisă cu mâna stângă, sau făcută, ca în romanele poliţiste, din cuvinte decupate cu foarfeca din ziare. Pe când aşa, totul este exagerat: hârtia, scrisul, marca, poştaşul. Textul nu este, totuşi, prea misterios, continuă Ichimescu. Oricine ar fi putut să-l compună. Întrebarea este dacă prietenii tăi au avut de unde să procure o asemenea hârtie şi, după aceea, au avut unde să o imprime cu aceste caractere bizare. Cât priveşte marca, îţi dai seama? Asta e muncă de pictor. Şi chiar mai mult, adăugă el, uitându-se de foarte aproape la marcă. Asta nu e făcută de mână, e tipărită de-a binelea. Unde au tipărit-o? Sper că ştii, tipărirea mărcilor este monopolul statului. Totuşi, o urmă de logică există în toată povestea. Şi anume faptul că scrisoarea i-a fost trimisă unui inginer poligraf care se pricepe, deci, la hârtie, la imprimare, la litere şi aşa mai departe. Ce zici de asta?

Guţu nu răspunse şi încercă să rupă un colţ al hârtiei. Nu reuşi. Hârtia nici măcar nu se lăsa împăturită. Era elastică, se îndoia, dar, când presiunea asupra ei înceta, îşi revenea imediat, redevenind perfect plană. Tot răsucind-o în mâini, inginerul se enervă brusc şi se ridică înjurând de la masă. Dispăru în încăperea alăturată, deschizând uşa printr-o lovitură de picior şi se întoarse imediat. Era roşu la faţă şi gâfâia. În mână ţinea un pumnal pe care i-l lăudase

cu câtva timp în urmă lui Ichimescu. E finlandez, autentic, îi spusese. Tata l-a adus din război. Inginerul avea o lucire primejdioasă în privire. Ichimescu nu se sperie. Învăţase să îl cunoască. Ştia că furia îl ţine puţin. Îl privi calm cum se repede asupra hârtiei, având grijă mai întâi, cu toată furia, să o aşeze deasupra cărţii de telefon, şi apoi loveşte din toate puterile cu pumnalul. Oţelul scrâşni şi vibră, de parcă ar fi nimerit în piatră, fără să lase nici cea mai mică urmă.

Brusc istovit, inginerul aruncă pumnalul pe jos fără să se mai uite la el şi se aşeză la masă cu mâinile la tâmple şi ochii închişi.

— Eu aş zice, interveni şovăitor Ichimescu, să nu prea pui la inimă chestia asta. Este o hârtie foarte rezistentă. Foarte bine. Glorie celui care a inventat-o. Marca nu este autentică. Şi mai bine. Înseamnă că cineva se distrează.

Pe măsură ce vorbea, tonul îi devenea tot mai persuasiv, ajungând de-a dreptul avocaţial.

— Caracterele sunt ciudate, scandă el, încurajat de tăcerea celuilalt. Şi ce dacă? O fi cineva de la un telex mai nou, care te cunoaşte şi a vrut să facă o glumă mai specială. Poate îţi dă telefon chiar acum, peste câteva minute, să te întrebe dacă ţi-a plăcut gluma. N-are rost să-ţi baţi capul, bătrâne. Din aceste motive, încheie el cu o veselie teatrală ce transformă ultimele sunete ale cuvântului „motive” în ceva asemănător unui schelălăit scurt, propun să continuăm partida.

Inginerul era de acord. Reîncepură să joace, de data aceasta fără să mai rostească nici una dintre expresiile inocent de stereotipe cu care jucătorii de table se regalează reciproc şi care, dacă ne gândim bine, fac parte dintr-o magie ce ţinteşte obţinerea unor numere favorabile. Mult timp se auziră doar păcăniturile lemnoase ale pulurilor şi rostogolirea agasantă a zarurilor.

— Uite, Valentine, zise Ichimescu într-un târziu, când jocul încetă parcă de la sine, tablele astea. Par ceva foarte stupid. Idiot de-a binelea. Doi oameni serioşi, care se află la dispoziţia unor zaruri. Nu e idiot? Cum adică? Eu, om la patruzeci de ani, cu familie, azi-mâine bunic, să depind de

nişte bucăţele de os? Şi, cu toate astea, tablele mi se par un joc foarte înţelept. Un joc înţelept fiindcă este stăpânit de întâmplare. Toate jocurile, o să-mi spui, depind mai mult sau mai puţin de întâmplare. Tocmai asta este. Aici întâmplarea este un stăpân foarte brutal, fascinant de brutal, aş zice. La alte jocuri o acumulare de avantaje, dacă este suficient de mare, nu mai poate fi răsturnată de întâmplare. La table, da. În orice moment poate să intervină ceva care să te întoarcă pe dos. Tu nu mă asculţi, dar bine măcar că nu mă întrerupi. Aşa că vezi cum stă socoteala…

— Cum stă socoteala? Întrebă Guţu, cu o privire înceţoşată, de parcă atunci s-ar fi trezit din somn.

— Păi, uite aşa. Tablele sunt un joc al pedepselor nemeritate, absurde. Stai bine, ai jucat cum trebuie, n-ai făcut greşeli şi, dintr-o dată, dai un zar prost, iar adversarul unul bun şi totul se duce de râpă. Nu este asta o pedeapsă pe care nu o meriţi?

— Prostii, zise Guţu plictisit. Dai cu zarul, câştigi sau pierzi.

— Bineînţeles, zise indispus Ichimescu, câştigi sau pierzi. Dar nu-ţi dai seama că adeseori ar trebui să câştigi şi un zar rău cade ca o pedeapsă asupra ta? Ce dracu', este simplu. Nu-ţi dă nimeni în cap şi nici nu te bagă la închisoare, evident. Este o pedeapsă simbolică, care te face să simţi, când ţi-e lumea mai dragă, că nu eşti prea grozav.:

— Aşa o fi. Tu te pricepi mai bine la chestii de-astea. Dar ia stai, nu-i aşa că poştaşul nu putea fi autentic?

— M-am gândit şi eu la asta. În mod normal, nu putea fi. Să admitem cazul că cei de la poştă nu au observat că marca nu este bună. Dar atunci unde este ştampila? Ar mai fi posibilitatea ca cineva să îi fi băgat scrisoarea în tolbă, undeva la înghesuială. Recomandatele sunt însă numerotate şi înregistrate pe nişte liste. Pe o asemenea listă ai semnat şi tu. Poştaşul era fals. Altceva mă scoate însă pe mine din sărite. Un soi de contradicţie, sau cum să-i zic. De ce punerea în scenă este atât de stângace şi de grosolană? De ce să trimiţi un poştaş, cu tolbă de scrisori şi cu uniformă...

— N-avea tolbă. Avea numai un fel de geantă, cum poartă femeile. Dar uniformă avea.

De ce să trimiţi un poştaş, deci, dacă ceea ce aduce este un simulacru grosolan de scrisoare? De ce să lipeşti bucata aceea de hârtie colorată pe plic şi să nu scrii pe ea ce scrie pe orice marcă? De ce să imiţi atât de prost nişte ştampile, în loc să le falsifici în mod credibil sau, pur şi simplu, să renunţi la ele? Este ceva nebunesc în toată povestea asta.

— De scrisoare nu spui nimic? întrebă Guţu posomorât.

— Asta este domeniul tău, nu mă bag. Tot ce am putut să fac au fost câteva speculaţii de roman poliţist, ieftine, nici vorbă. Dar ia spune-mi, ai de gând să anunţi pe cineva că ai fost ameninţat?

— Nu. Mă fac de râs. Duc scrisoarea la laborator, să văd ce-i cu hârtia asta.

Se făcuse seară. Se auzi telefonul. Era soţia lui Ichimescu. Din receptor i se auzi vocea stridentă, de femeie căreia nu i se poate refuza nimic. Îl chema de urgenţă acasă. Scenaristul nu prea avea replică. Mai mult mormăia afirmativ, dând şi din cap. Pe faţă i se putea vedea însă o vie, paradoxală expresie de satisfacţie. Imaginea clasică a bărbatului ţinut sub papuc era contrazisă sau chiar ruinată de chipul lui luminat, cu ochii sclipitori. Dacă inginerul ar fi avut o înclinaţie spre psihologie, ar fi putut să spună: iată un oprimat fericit.

Ichimescu închise tacticos telefonul şi anunţă fără nici un regret că pleacă.

— Să nu distrugi marca, zise el la despărţire. Ce marcă o fi şi asta, mai mormăi el îndreptându-se spre lift.

Rămas singur, Guţu se opri în picioare lângă masă şi se mai uită o dată la scrisoare şi la plic. Apoi le aruncă furios, înjurând în şoaptă. Deschise televizorul. Se aşeză într-un fotoliu, cu picioarele ridicate pe un scaun. Urmări răbdător un film cu nobili. Când o subretă apăru cu o tavă pe care lucea o scrisoare, înjură din nou, se ridică brusc răsturnând fotoliul şi închise televizorul.

În zilele următoare cei doi nu se mai văzură. Guţu duse scrisoarea la laboratorul întreprinderii unde lucra. Cei de acolo nu reuşiră să-i spună prea multe şi îi cerură voie s-o trimită la un alt laborator, mai bine utilat. Inginerul acceptă, gândindu-se că nu va fi nici o pagubă dacă nu va mai auzi niciodată de ea. Ajunse destul de repede să râdă de toată întâmplarea şi apoi aproape să o uite. Ritmul de viaţă al marelui oraş nu-i permitea sa zăbovească prea mult cu gândul asupra unui lucru anume. Scrisoarea căzuse în trecut ca un bolovan într-o prăpastie căreia nu i se vede fundul sau, de ce nu, ca gunoiul pe care îl arunca o dată la câteva zile pe toboganul blocului, privindu-l fugitiv o singură dată şi uitându-se pentru totdeauna, plecând apoi absent, cu căldarea goală, urmărit câteva secunde de vuietul îndepărtat al resturilor ce atingeau burlanul de tablă.

Veniră alte multe mici întâmplări, meciuri şi filme la televizor, femei, prieteni la un remi, nenumărate, interminabile partide de table, şcoala de şoferi, câte un film în oraş, telefoane date sau primite, un nepot de la ţară, care are nevoie de ajutor în nu ştiu ce problemă, femeia care face curat, coana Leanţa cea care vorbeşte tot timpul singură, dar lucrează ca un robot, repararea magnetofonului, procurarea cafelei, care nu se prea găseşte, o deplasare în provincie. Aşa trece viaţa. Scrisoarea rămăsese repede în trecut, un mic deşeu, o mică şi caraghioasă întâmplare fără sens. Cine are timp să-şi amintească toate nimicurile?

Ichimescu luase după vreo două săptămâni plicul şi într-o seară veni la Guţu să-i spună ce a aflat. Dăduse în prealabil telefon şi întrebase cu glas complice dacă nu cumva deranjează. Inginerul îl aşteptă cu tablele aranjate.

— Ei, ia să vedem ce ai mai învăţat, rosti el vesel prima dintre formulele jocului.

— Nu eşti curios ce e cu marca?

— Nu prea, răspunse Guţu, redevenit serios. Dar, dacă nu te poţi abţine, spune. Jucăm şi-mi spui.

— Am fost la nişte specialişti, povesti Ichimescu.

Filatelişti vechi, nu ca mine. S-au crucit. De fapt, nici nu mă aşteptam la cine ştie ce de la ei.

Vorbea pe două voci, ca un ventriloc. Glasul care relata despre filatelişti era vioi, aproape vesel, având intonaţii ironice. În schimb, vocea care rostea comentariile rituale ale jocului era impersonală, lipsită de orice inflexiune afectivă, ieşită parcă dintr-un aparat de vorbit. Formidabil, patru-unu, doi-doi, ce chestie, nemaipomenit, fac o poartă, extraordinar, şase-cinci, am plecat, ai scăpat, fără trei-trei. Asemenea cuvinte curgeau tot timpul de pe buzele lui, intercalându-se în povestirea despre marca falsă, fără s-o stânjenească în desfăşurarea ei şi totuşi coexistând în mod straniu cu ea. Două fire de culori diferite răsucite la un loc.

— Au apărut tot felul de ipoteze. Că ar fi o marcă având lipsă partea de jos, pe care cineva a tăiat-o şi apoi a refăcut marginea. În felul acesta a dispărut cifra care indică valoarea, precum şi indicaţia cu privire la ţara emiţătoare.

Un bătrân mi-a spus că a existat înainte de cel de al doilea război mondial un pictor francez, filatelist şi el, care a lansat câteva serii-pirat, bătrânul nu le zicea aşa, dar am uitat, care erau realizate de el şi apoi multiplicate prin mijloace rudimentare, dar eficace. Pentru a nu fi acuzat de fals, el nu a scris nimic pe mărci. Au rezultat nişte hibrizi, pe care filateliştii serioşi i-au privit cu suspiciune, dacă nu cumva chiar cu dispreţ. Bătrânul avea o asemenea serie şi a zis că poate să mi-o arate, dacă vreau. Ne-am dus acasă la el. Nu stătea departe. Mi-a arătat seria. Erau nişte flori, şapte la număr. Nişte petice de hârtie frumos colorate. Bătrânul zicea că, după câte ştie el, pictorul era obsedat de flori. Animalele nu îl interesau.

— Asta-i tot? Întrebă Guţu.

— Da. Nu-i destul?

— E destul. Ia să mai şi jucăm.

— Jucăm, jucăm. Tu ce-ai făcut cu hârtia? Ai aflat ceva? Din ce este făcută?

— N-o mai am. Este la analiză. Ia mai dă-o naibii de hârtie.

— Ce dracu', bă Valentine, tu nu eşti puţin curios?

— Nu sunt dom'le, nu sunt curios.

Guţu părea că va face o mică criză de furie. Ichimescu nu mai insistă. Continuă să rostească doar formulele jocului. Guţu îl seconda. Vorbele lor nu se ciocneau între ele, erau ritmate de căderea zarurilor. Fiecare vorbea doar după ce vedea propriul zar. Doar uneori, destul de rar, era comentat zarul adversarului. Atunci se producea o perturbare. Ieşeau pentru câteva clipe din singurătatea lor ciudată, pe care monologurile alternative, rostite cu voci slabe, monotone o subliniau, părând vag surprinşi că văd în faţă o fiinţă omenească, pentru ca imediat să fie din nou absorbiţi de joc.

Jucară fără întrerupere ore în şir, ca nişte damnaţi. Din când în când suna telefonul, pus la îndemână, pe masă. Inginerul ridica receptorul cu mâna stingă, fără să se întrerupă din joc şi vorbea rapid, aproape ostil, răspunzând scurt la întrebările care i se puneau, neîntrebând nimic, cu un glas total neîncurajator, absent, distant, grăbit. Cu vreo jumătate de ceas înainte de miezul nopţii, Ichimescu se ridică brusc de pe scaun şi îşi luă precipitat la revedere.

— N-am chef să merg cu taxiul, zise el.

Guţu închise uşa, o încuie cu grijă şi se culcă. Adormi imediat.

A doua zi pe la prânz Ichimescu îi dădu telefon la serviciu. Află cu mirare că inginerul şi-a luat o săptămână de concediu fără plată şi a plecat din Bucureşti. Discută cu o femeie foarte binevoitoare, care vorbea despre Guţu ca şi cum i-ar fi fost soţie sau veche amantă, posesiv şi vag dispreţuitor, intrând, apoi, în amănunte inutile, devenind, de la frază la frază tot mai prietenoasă, mai intimă, nelăsându-l să mai intervină, dar nici să închidă, ajungând repede să-i spună tu şi să-i dea telefonul ei de acasă, pe care el îl notă aiurit, potolindu-l sub vorbe alintate. Năucit, scenaristul reuşi în cele din urmă să-i spună că este o confuzie, că îl ia drept altcineva. Ea îi spuse imediat, de parcă s-ar fi aşteptat la o asemenea afirmaţie, că îl cunoaşte foarte bine, că Guţu i-a vorbit adeseori despre el

şi l-a descris în mod amănunţit. Reuşi să închidă doar după ce ea îi smulse, cu insistenţe puerile, inexplicabile, promisiunea că o va căuta cât de curînd, la serviciu, sau, mai bine, acasă. Nu este exclus ca Ichimescu, închizând telefonul şi rămânând câteva clipe cu ochii pironiţi în gol şi faţa încreţită de nedumerire, cu bustul nemişcat, cu mâinile pipăind, parcă independent de voinţa lui, autonome, după pachetul de ţigări, să-şi fi zis că pentru discuţia stupidă, sau doar comică, pe care a avut-o este vinovată vocea lui moale de introvertit, o voce de om făcut să se supună şi să simtă plăcere supunându-se.

Spre seară avu surpriza să fie chemat la telefon de inginer. Era acasă. Plecase într-adevăr spre Braşov, dar se întorsese din drum, păţise ceva, intervenise ceva neobişnuit, un fel de accident. Guţu îi vorbi scurt. Încheie invitându-l la o tablă. Ichimescu acceptă şi porni imediat.

Ca de obicei, Guţu îl aştepta cu tablele aşezate. Arăta rău. Un bandaj îi acoperea fruntea şi obrazul drept. Ochiul care i se mai vedea exprima oboseala. Mâinile îi erau zgâriate şi îngălbenite.

— Ţi-au dat cu tinctură de iod? întrebă Ichimescu, regretând în aceeaşi clipă stupiditatea întrebării sale. Scuză-mă, continuă el, vorbesc prostii. Ce-ai păţit?

— Ce să păţesc, m-am lovit. Am sărit dintr-o maşină, din mers.

— Cum aşa? Din mers?

— Da. Am plecat spre Braşov. Mi-a venit mie aşa. Cu autostopul, de la Băneasa. N-am mai făcut autostop de când eram student. M-am dus la şosea. Am făcut cu mâna. A oprit un tip cu o „Dacie”. Era singur. M-am urcat în faţă, lângă el. Am plecat. Mergea la Sibiu. După Ploieşti, am văzut că şoseaua se lasă treptat în jos. Ce mai, maşina s-a ridicat la vreun metru şi jumătate şi a continuat să meargă aşa, ca un avion ce decolează. Tipul de la volan era calm. Am simţit că înnebunesc. Am deschis portiera, am aruncat sacoşa şi am sărit. Nu mi-am rupt nimic. Am avut noroc. Am apucat să văd maşina revenind destul de încet pe şosea, la vreo cincizeci de metri de locul în care am sărit. M-am

întors. Asta-i. Poţi să-mi spui că sunt nebun.

— Valentine, zise Ichimescu înduioşat, niciodată nu ai vorbit atât de mult. Mi-ai plăcut, nu te supăra pe mine. Bine că nu ţi-ai rupt ceva. Ai scăpat ieftin. Să ştii că eu cred că tu eşti perfect normal şi că maşina a zburat într-adevăr. Nu eşti tu omul care să aibă halucinaţii.

— Cum să zboare? zise jignit Guţu. Cum dracu' să zboare? M-am ţicnit eu, asta-i tot.

Ichimescu îşi îndreptă dintr-o dată bustul şi îşi ridică sprâncenele, aducând o clipă eu un câine care a adulmecat vânatul.

— Ia stai, zise el iluminat. Am o idee. Fenomenal, sigur că aşa este.

— Ce idee? întrebă trist inginerul.

— O idee măreaţă, în orice caz. Dar mai întâi să-mi dai câteva amănunte. Cum era maşina? Avea ceva deosebit? Dar cel care o conducea?

— Avea ceva deosebit, răspunse Guţu după un timp, vorbind cu greutate, parcă opintindu-se la articularea fiecărui cuvânt, ca un elev care nu-şi aduce aminte lecţia. Nu avea decât două locuri. Canapeaua din spate fusese scoasă. Tipul era de la ţară, aşa cred. În spate se vedeau nişte frunze, parcă de salată. Era un tip solid de vreo cincizeci de ani, conducea bine. Cred că avea de mult timp maşina. Ichimescu ascultă cu mare atenţie, absorbit. Când Guţu tăcu, rămase pe gânduri, privind în gol, imaginându-şi ciudata secvenţă. Mai întâi, silueta înaltă de fost voleibalist a inginerului, cu o sacoşă modernă în mâna stângă, cu dreapta făcând semne imperioase, poruncitoare şi în acelaşi timp degajate; o siluetă profilată pe cerul albastru al câmpiei, pe care trece din când în când câte un avion ce vine la aterizare de undeva din stânga şi depăşeşte rapid şoseaua, ca un peşte zburător, uriaş, implacabil; o siluetă îmbrăcată într-o scurtă de piele ale cărei pulpane flutură decorativ în bătaia vântului. Apoi, trecerea neîntreruptă a maşinilor, mai mici şi mai mari, negre, roşii, galbene, verzi, gălbui, vâjâitoare, apărând şi trecând ca nişte şanse fără de întoarcere, ca nişte proiecte eşuate, transformate pentru

totdeauna în biete cuvinte scrise undeva sau risipite în aerul unei încăperi, o dată cu fumul de ţigară; maşini cu tot felul de oameni, cu bărbaţi singuri, între două vârste, care privesc înainte serioşi, conducând corect, maşini sport, galbene, joase, lungi, cu roţi late, având la volan tineri impetuoşi şi, ciudat, în acelaşi timp blazaţi, însoţiţi, invariabil, de câte o blondă cu profil superb, care stă parcă hipnotizată în scaunul jos, tineri conducând cu nonşalanţă şi voluptate, parcă posedând şoseaua, maşini modeste, dar noi, sau bine spălate, în care trec perechi fericite, el conducând relativ încet şi fumând, cu cotul mâinii stângi sprijinit de geamul deschis, ea, în faţă, aproape cu totul întoarsă către el, picior peste picior, fumând cu gesturi largi, afectate, vorbind, maşini încărcate cu copii, cele mai reuşite dintre toate, maşini cu câte o bătrână de la ţară, satisfăcută de succesul băiatului ei, dar şi descumpănită, temătoare, maşini cu două familii fără copii, oameni la patruzeci de ani parcă prea veseli. După un timp, maşina care opreşte, cei câţiva paşi grăbiţi ai celui care i-a făcut semn, deschiderea portierei, instalarea, câteva cuvinte scurte, demarajul. Cel dinăuntru, un bărbat cărunt, îmbrăcat sărăcăcios, cu dinţi de viplă, bine hrănit, puternic, roşu la faţă, cu mâini păroase şi unghii netăiate, ce poartă pământul din grădina ce i-a adus maşina pe care o conduce, îngăduitor, tăcut, calm, sigur de el. Drumul fără nimic neobişnuit, maşini care îi depăşesc, muzică populară, asurzitoare. În sfârşit, şoseaua lată, făcută din plăci mari de beton, ce se îmbină între ele prin nişte dungi subţiri de bitum, înaintarea monotonă a maşinii. Calmul constant al şoferului, care nu are de ce să se grăbească, cerul albastru, cu mici nori albi, verdeaţa copacilor şi a lanurilor. O uşoară senzaţie neplăcută, atunci când maşina se ridică deasupra şoselei, apoi stupefacţie, groază, ca o sufocare, ca o ghiară ce înşfacă măruntaiele. Faţa şoferului: senină, imperturbabilă, cu un zâmbet al mulţumirii de sine topit în trăsături, barba nerasă, cu multe fire albe, fălcile pătrate. Faţa pasagerului: palidă, îngrozită, cu ochii holbaţi, gura căscată, buzele tremurătoare, părul ridicat măciucă, câteva

picături de sudoare pe tâmple. Mâna dibuind nesigură, deschiderea portierei, aruncarea sacoşei, saltul dezarticulat, trupul ce cade şi se rostogoleşte cu mâinile strânse în jurul capului. Maşina care se îndepărtează lin, cu roţile rotindu-se în gol, neverosimilă fantomă, vis. Maşina ce recade brusc pe şosea, fără violenţa pe care ar presupune-o greutatea sa, săltând de câteva ori pe arcuri şi apoi îndreptându-se anonimă, un vehicul oarecare pe o şosea pustie. Cel căzut ridicându-se încet, pipăindu-şi şoldurile, legându-se la frunte cu o batistă, căutându-şi sacoşa şi traversând şoseaua chinuit, şchiopătând, gâfâind, aşezându-se apoi pe iarbă şi privind înainte pierdut, adânc ultragiat, umilit şi neputincios, începând, de la un timp, să înjure în şoaptă, fără convingere, pentru ca treptat să-şi revină, să iasă din frică şi să înjure tot mai tare, combinând cuvintele cu voluptate, ajungând să zbiere şi să ameninţe cu pumnul, observând că nu mai trece nici o maşină şi neliniştindu-se din nou, văzând, în fine, silueta unui camion apropiindu-se din depărtare, ieşind la marginea şoselei cu mâna dreaptă ridicată, urcând şi mormăind o minciună oarecare despre rănile sale.

— Ideea mea, zise Ichimescu, este că accidentul tău se află în legătură cu scrisoarea de ameninţare.

Privi întrebător. Inginerul îl asculta, dar nu părea că doreşte să spună ceva. Ichimescu vorbi mai departe, cu un ton didactic.

— Părerea mea este că planarea maşinii a fost însăşi pedeapsa cu care ai fost ameninţat. O pedeapsă absurdă, fără îndoială, cu totul absurdă, dar nu lipsită de o estetică a ei. Îţi dai seama? Dacă nu te-ai fi speriat şi nu ai fi sărit, n-ai fi păţit absolut nimic, ai fi coborât lin pe şosea şi ai fi ajuns nevătămat la Braşov. Eu aşa zic că a fost. N-am dovezi, evident. Dar pot să-ţi spun că nici un laborator nu va reuşi să analizeze în mod mulţumitor hârtia scrisorii pe care ai primit-o, nimeni nu-ţi va putea spune unde se află maşina de scris cu asemenea litere şi nici cine a confecţionat marca fără însemne. A fost o farsă nevinovată, ai cărei autori nu sunt lipsiţi de spirit şi nici de umor. O farsă, cum

să-i zic, artistică, al cărei erou mi-ar fi plăcut să fiu eu. Eu n-aş fi coborât din maşina zburătoare, fii sigur. Cât priveşte explicaţiile, continuă Ichimescu, devenit dintr-o dată melancolic, ca şi cum s-ar fi referit la ceva de mult pierdut, ele pot fi numeroase. Avem de unde alege. Mai întâi: extratereştri care ne testează psihologia şi ne plasează în nişte experimente ciudate. Al doilea: fiinţe dintr-o lume paralelă cu a noastră, care au imaginat o glumă nevinovată. Al treilea: un om venit din viitor, un călător plictisit, care cine ştie cum, a luat cunoştinţă de existenţa ta şi s-a gândit să-ţi joace o festă bizară. Multe altele mai pot fi spuse, prietene. Dar ce rost ar avea? Pe tine, oricum, cuvintele mele, literatura mea vorbită nu te interesează, iar trecutul nu-l putem modifica. Aşa că, zic, cel mai bine ar fi pentru tine să zici că totul a fost o simplă halucinaţie, care îi poate apărea, o dată în viaţă, şi celui mai sănătos om. Nu cred că este ruşine să ai o halucinaţie, mai ales dacă ea este atât de, iartă-mă, frumoasă.

Nu mai jucară table. Ichimescu vorbi la nesfârşit despre potrivirile inexplicabile ce se produc uneori, despre teoria probabilităţilor, despre şansa unora de a străbate dincolo de pelicula aparenţelor, fără voia lor, târâţi de nişte forţe întâmplător manifestate, despre nenumărate asemenea lucruri citite sau imaginate pe loc. Guţu îl ascultă cu atenţie, fără să-l întrerupă, fără să-i pună vreo întrebare, serios, pipăindu-şi din când în când zgârieturile de pe mâini.

NOAPTE BUNĂ, SOPHIE

Va apărea în curînd, este ultima ei întârziere. Va coborî din maşină, scuturându-şi cu eleganţă pletele blonde, se va apropia de noi, prietenii ei, cu paşi prea mari pentru o femeie frumoasă, în stilul ei băieţesc, mai reuşit acum douăzeci de ani, dar care o prinde şi astăzi, fiindcă ea are instinct şi ştie întotdeauna să nu exagereze, ne va zâmbi şi ne vom simţi cu toţii curentaţi. Ar fi putut să facă film, cu zâmbetul ei de femeie absolută. În fond, nu frumoasă, înaltă, prea suplă, cu trăsături masculine, dar mâinile îi sunt lungi şi subţiri, fine, te înfioară. Mâinile şi zâmbetul, iată tot ce are. A fost suficient pentru ca să treacă întotdeauna drept o femeie fatală, să şi fie. Dintre cei mulţi, care au alergat după ea, a ales fiinţe deosebite, bărbaţi puternici sau sensibili, niciodată prea inteligenţi, întotdeauna, ciudat, puţin mai scunzi decât ea, bărbaţi decorativi, având profesii spectaculoase, cu care a apărut, nonşalantă, serioasă, maternă, fără greş elegantă, în restaurante la modă. Niciodată meschină, ocolind în treacăt avantaje pe care le-ar fi putut obţine uşor, nehotărâtă, versatilă nu din lipsă de caracter, ci din instinct, trecând prin ani în chip de învingătoare nedumerită, fermecătoare, ştiind să depăşească elegant succesele şi eşecurile, arzându-le pe toate cu zâmbetul ei inalterabil, ştiind să rămână neatinsă, să producă mari pasiuni şi mari decepţii, să mintă şi să spună adevărul, să promită şi să se ţină de cuvânt, sau să uite în clipa următoare, să fie generoasă şi să fie, brusc, zgârcită, nu cu banii, ci cu timpul ei, aprinzându-se şi apoi îndreptându-se, fiinţă nemulţumită de

prezent, oricât de bun ar fi fost acesta, roasă de dorinţa schimbării, privind cu aviditate spre „altceva”, spre viitorul sacrificat de îndată ce s-a transformat în prezent. Pasionată, mai ales pentru cauzele pierdute, dinainte pierdute, apărându-le cu o nebunească patimă, uitându-le brusc doar atunci când, nu arareori, reuşea în mod miraculos să le schimbe cursul firesc spre eşec.

I-a venit cândva, pe când era studentă, ideea să devină scriitoare. A reuşit foarte uşor, jucându-se. A scris romane, a avut succes, a luat premii, a călătorit, cărţile i-au fost traduse. A scris în trecere, între două complicaţii amoroase, între două călătorii, cărţi sacadate, nervoase, cu fraze scurte, cărţi în care nu a fost nevoită să inventeze, fiindcă viaţa ei a fost un roman. A avut ani plini, în care a arătat că este o maestră a improvizaţiilor şi că pentru a face literatură nu trebuie să devii un ascet al scrisului, ci dimpotrivă, să înteţeşti goana senzaţiilor. Aş zice că a trişat, dar acest cuvânt nu se potriveşte decât pentru jocuri, nu şi pentru viaţă. La joc trişezi şi eşti repudiat, în viaţă trişezi şi eşti admis. Nu voi spune deci că a fost prea avidă, că s-a îmbibat, prin înşelăciune, de senzaţii. Şi nici că romanele ei au un ce superficial, repetând vorbele celor care nu o iubesc. Voi spune însă că marea ei realizare a fost propria-i viaţă.

Viaţă ori literatură. O opoziţie pe care acum, în chiar clipa când scriu aceste vorbe, o găsesc inexistentă. Nu opoziţie, ci mai degrabă o relaţie de întrepătrundere, ca între două lichide insolubile unul în celălalt, aflate pentru totdeauna într-o emulsie. Punctele lor de contact sunt locurile comune. Viaţa, nu mai puţin decât literatura, se întemeiază pe locuri comune. Nici nu s-ar putea altfel. Este o naivitate să credem că viaţa este un flux absolut autentic. Întâmplările se repetă, emoţiile, triumfurile şi umilinţele se repetă. Ea a intuit cu durere acest adevăr, pe care cei mai mulţi oameni îl ignoră. Astfel se explică faptul că viaţa ei s-a desfăşurat cu zvâcnete imprevizibile, imposibil de justificat pentru simţul comun. Fiind în permanenţă hărţuită de sentimentul unor scheme tiranice, care domină

existenţele oamenilor, a trăit într-o continuă, nesăbuită, patetică, zadarnică fugă din calea convenţiilor, care fac previzibile literatura şi viaţa. Respingerea convenţiilor înseamnă respingerea locurilor comune.

Ce se întâmplă atunci când cineva respinge în mod constant locurile comune? O asemenea acţiune poate duce la dezastru. Boema, îndoielnica artă de a contrazice locurile comune, a fost întotdeauna detestată în toate societăţile, chiar dacă oamenii care au practicat-o au fost uneori socotiţi geniali sau doar pitoreşti. Ceva boem i-a dominat viaţa. Aş zice chiar că esenţa existenţei ei a fost boema, pe dedesubtul manevrelor conformiste la care a fost uneori silită spre a supravieţui. Pentru cine se interesează cu adevărat de ea, refuzând să rămână doar la câteva povestiri cu amoruri fulgerătoare, urmate de despărţiri neaşteptate, aceasta este o idee importantă. Sophie a avut întotdeauna o chemare spre corectarea (în sens estetic, aş zice) a regulilor constituite ale convieţuirii sociale. Cam totul în viaţa ei cunoscută a fost cu susul în jos, făcut nu atâta pentru a contrazice simţul comun, cât, mai degrabă, pentru a mulţumi în ea însăşi un gust pentru iregular, pentru rezolvările ciudate, neconcordante cu ceea ce se ştie şi se face într-o anumită conjunctură cunoscută, pentru decizii şi trăiri bizare, nepotrivite, paradoxale. Femeile din categoria ei socială îşi aleg de obicei bărbaţi cu profesii intelectuale, fiinţe rutinate, laşe cu demnitate, rafinate, estetizate, decăzute fizic, potrivite, în definitiv, pentru cineva care, teoretic, este adânc cerebralizat şi priveşte de sus plăcerile simple ale cenesteziei. Nu i se cunoaşte nici o relaţie de acest fel.

Un iubit al ei a fost pilot de încercare, l-am cunoscut, era o fiinţă musculoasă, cu priviri curate de câine, devotat, gelos, contrariat ori de câteori se afla în societatea unor intelectuali, bântuit din când în când de o furie reţinută, o furie misterioasă, pe care am urmărit-o adesea cu mare atenţie, ca pe un lucru preţios, imposibil de văzut la intelectualii efeminaţi şi teatrali printre care trăiesc, un tip frumos, nici vorbă, legat de ea printr-o iubire de sclav

revoltat, subjugat, aş zice că sunt sigur de asta, tocmai de inconsecvenţa ei magnifică, care îl fascina şi o ridica deasupra tuturor femeilor mai frumoase sau mai tinere pe care le întâlnise în viaţa lui de bărbat capabil de francheţe.

Un altul, a fost actor de cinema, nu ştiu prea multe despre el ca persoană, dar îi cunosc destul de bine categoria: oameni care ar trebui să aibă geniul lui Proteu, unii chiar îl au, oameni care ar trebui să fie schimbători şi în vieţile lor private, chiar dacă anumiţi buni meşteşugari ai scenei şi ai ecranului afirmă despre ei înşişi, cu o mândrie pe care nu o înţeleg, că sunt familişti tradiţionali, că ceea ce fac pe scenă nu are nici o legătură eu vieţile lor de zi cu zi. Eu zic însă, în ciuda moraliştilor de ocazie, că în marii actori se află, vii, toate personajele pe care le-au interpretat. Nu se poate să fie altfel. Se pare că iubitul ei a fost unul dintre aceşti oameni rari şi că relaţia cu el a fost, din acest motiv, paradoxal lucru, foarte profundă. S-au iubit tocmai fiindcă erau foarte schimbători şi nici un conflict nu avea cum să se fixeze. Ar fi fost bărbatul vieţii ei, dacă ar fi fost cu putinţă ca ea să se oprească la cineva. În minte imaginile de pe ecrane i s-au învălmăşit, sunt sigur de asta, cu realitatea lui. A fost un caleidoscop cu multe feţe şi întâmplări, dintre care ea a putut să aleagă, dând fiecărei zile şi fiecărei clipe o altă culoare, un alt sunet. Sau poate, totuşi, actorul era monoton şi nu a răspuns dorinţei ei nebuneşti de schimbare? Nu ştiu, nu l-am cunoscut, l-am văzut doar prin filme, o figură care putea să sugereze interiorizarea, dar despre care nu se poate spune nimic cert. Mi-a povestit odată, după ani, că se simţea divin de bine cu el, dar că l-a părăsit fiindcă simţea că nu va mai rezista fizic. Într-adevăr, modul de viaţă al oamenilor care dispreţuiesc regulile supravieţuirii comode este periculos. Am simţit că mă sufoc, mi-a spus; am stat un an singură, n-am vrut să aud de nimeni; am lucrat, am scris un roman, cel mai slab dintre toate, atât de prost încât l-am aruncat, ca să uit de el cât mai repede; aveam timp destul, zile şi săptămâni nu m-a deranjat nimeni; n-a ieşit nimic, în viaţa mea nu am scris ceva mai slab. Tu trebuie să faci totul în

trecere, Sophie, i-am spus, totul în trecere, altfel pieri. Îmi amintesc, o clipă m-a privit cu atenţie. Poate că ai dreptate, a şoptit. Aveam. Astăzi, când anii au trecut, nu mă mai îndoiesc.

Au fost şi alţi bărbaţi, dar nu îi mai ştiu. Niciodată nu mi-a dat prin minte să mă interesez la alţii. Doar de la ea însăşi am aflat câte ceva. N-au fost niciodată confesiuni. Mi-a vorbit în trecere, pe fugă, grăbită, urma să plece în străinătate a doua zi, sau peste două zile, sau peste două săptămâni şi trebuia să se pregătească, trebuia să ajungă la televiziune, o aştepta o maşină cu care urma sa plece într-o localitate îndepărtată, era mama ei bolnavă sau doar singură şi trebuia să se ducă repede la ea, avea o întâlnire în oraş, la care, iată, era pe punctul să întârzie, o conferinţă, o lansare de carte, o întâlnire cu cititorii. Orice, numai să nu rămână pe loc.

Va apărea, întârzierile ei au fost întotdeauna bine calculate. Ar fi trebuit poate să mă documentez pentru cuvântarea pe care urmează să o rostesc la festivitate. Dar n-ar fi avut nici un rost, zic. Ce să spun? Să înşir cuvinte meşteşugite, când totul este doar un vis, pătruns miraculos în viaţa prozaică? Cuvintele nu au rost astăzi, aici. O strângere de mână şi un sărut fugar, pe obrazul fardat, aproape tragic, în încremenirea lui. Apoi, priviri. O voi urmări cum îşi ia adio, cum dă mâna cu fiecare, stăpânindu-şi plânsul, cum le mângâie pe femei pe păr, strângându-le o clipă lângă ea cu un gest matern, pe care l-am văzut adesea, cum le zâmbeşte bărbaţilor, zâmbetul ei de cuceritoare, de amazoană evadată din trecut, cum urcă încet treptele clădirii întunecate – ar fi trebuit, poate, să aibă nişte culori mai vesele acest dom al ficţiunii – cum se opreşte pe ultima treaptă şi se întoarce spre noi, zâmbindu-ne pentru ultima oară, regină ciudată, stăpâna unui regat pe care nimeni în afară de ea nu poate să-l vadă. Dispărând prin intrarea înaltă, de mausoleu, în ochi rămânându-mi doar o ultimă fluturare a veştmintelor sale verzi. Şi apoi, parcă trezit din somn, să privesc feţele prietenilor care mă înconjoară, să simt o durere difuză în

regiunea inimii, iar ochii să mă usture. Vom aştepta cu toţii un timp, care ni se va părea scurt, sau care, mai degrabă, va trece ca o bătaie de aripă. Vom sta încremeniţi, fără să rostim nici un cuvânt, privind spre intrarea aflată sus, la capătul treptelor de marmoră neagră. Va apărea, peste o oră sau peste zece minute, un bărbat cărunt, unul dintre bătrânii care i-au plăcut ei întotdeauna foarte mult, se va opri în capătul scărilor, îmbrăcat în halat alb, cu barbă albă, scurtă, lentilele ochelarilor lui vor sclipi în lumina piezişă a amurgului. Va sta o clipă nemişcat, cu mâinile pe lângă corp, iar apoi, foarte încet, îşi va înclina capul într-un semn al, afirmaţiei. Vom înţelege că hotarul a fost trecut. Femeile vor lăcrima poate. Cei mai mulţi se vor îndepărta încet, de parcă ar părăsi un cimitir, iar noi, cei câţiva prieteni apropiaţi, vom urca treptele, dintr-o dată grăbiţi. Bătrânul ne va aştepta, o figură încremenită, priviri senine de ţăran bătrân. O vom vedea, ea moartă, cu ochii închişi pentru totdeauna, un zâmbet difuz îi va persista pe figura fără vârstă.

Am fost primul care a aflat de planul ei. Pe un coridor întunecos, am mers împreună câteva minute. Voi pleca, mi-a spus, pe scurt, în stilul ei grăbit, voi pleca pentru totdeauna. Nu te mira, ascultă. Am discutat cu un savant. Mi-a venit ideea. I-am spus. A rămas trăznit. I-am plăcut. A zis că o să se gândească. A trecut un an. M-a căutat şi mi-a spui că totul este gata. Să scriu scenariul. Să aleg. Am ales. Pot să-l văd şi eu, am întrebat-o mecanic, fără să ştiu despre ce fel de scenariu este vorba. A rămas o clipă pierdută, privind înspre copacii înverziţi ce se vedeau de la fereastra în faţa căreia ajunsesem. Nu-l va vedea nimeni, a spus. Numai bătrânul. El nu o să mă trădeze, sunt sigură. Se va afla după moartea mea. Sper să fii în viaţă atunci, a completat, zâmbind palid. Apoi, cu o voce neutră, mi-a dat câteva detalii tehnice. Totul era simplu, cumplit de simplu. Nu se întâmpla nimic deosebit, numai că ea urma să trăiască în ficţiune. Corpul ei continua să funcţioneze, creierul ei era însă ghidat de impulsuri exterioare. Procedeul era asemănător cu hipnoza, parcă aşa mi-a spus.

Hrănire artificială. Posibilitatea unei existenţe lungi, datorită minimului consum de energie. Un computer era programat pentru respectarea întocmai a scenariului.

Urmau deci să vină nopţi şi zile fictive, săptămâni, luni şi ani care nu existau în realitate şi pe care ea urma să îi trăiască. Îmi amintesc, m-a trecut un fior de groază, dar aproape simultan m-am simţit tentat. Corpul urma să stea în parcul marii clinici pe care o conducea bătrânul ei, savantul. Urma să se construiască o clădire, un fel de monument, mai degrabă. A fost gustul ei: un soi de mausoleu.

Fantastic sfârşit, dar potrivit pentru ea, parcă singurul cu putinţă. Cum o fi făcut? Probabil a selectat episoadele cele mai reuşite ale vieţii ei reale, le-a combinat din nou, în cine ştie ce variante. Atunci, când priveam împreună iarba strălucitoare, pe care un câine negru făcea tumbe interminabile, sub privirile unui bărbat elegant, nemişcat ca o statuie, am întrebat-o dacă nu îi este frică. Mi-e frică, a zis, simt un fel de greaţă când mă gândesc, ca în avion. Pot să te întreb ceva mai delicat, am zis. Da, bineînţeles că poţi. Nu ţi se pare că aventura asta are ceva derizoriu? De ce să pleci, Sophie? Tu eşti cea mai vie dintre noi. Ce vrei tu să faci este mai rău ca o moarte. Cuvinte prosteşti, de care mi-e ruşine şi astăzi. Prietene, mi-a spus, ce ştii tu despre femei? Tu ai dreptate, sigur, dar eu am mai multă. Ce să-ţi spun? Că simt o oboseală care mă cotropeşte, cu fiecare dimineaţă mai mult, că simţurile mă trădează şi carnea mă trădează? Sunt obosită, prietene, dar nu vreau odihnă. Mă vreau pe mine, cea de acum douăzeci de ani, mă vreau. Vocea i-a devenit dintr-o dată răguşită. Nu mai pot să mă târăsc de la o zi la alta şi să simulez la nesfârşit că mă simt bine, că mă simt perfect, că sunt o femeie care a avut succese cândva, iar astăzi poate fi încă, eventual, dorită, oricum, o doamnă spiritualizată, care vorbeşte frumos şi scrie frumos, care a văzut lumea şi aşa mai departe. Îmi vreau trupul de acum douăzeci de ani, vreau dimineţile proaspete de demult. Nu mai pot, înţelegi? Nu mai rezist în acest joc al supravieţuirii, al vitaminelor, al medicilor, al

dentiştilor, al masajelor. Mi-e greu să mai scot zâmbetele de prosperitate, pe care legea succesului le cere. Asta-i tot. Intri într-o aventură, Sophie, i-am spus. Da, ultima mea aventură, cea mai lungă. A zâmbit. Mi-ar fi plăcut să fiu cu tine, Sophie, i-am spus. Poate vei fi.

Am simţit că ameţesc, de parcă m-aş fi aflat la marginea unei prăpăstii sau pe un balcon de la etajul al cincisprezecelea, unde cel care priveşte în jos simte în el, mică, discretă ca bătaia unui ceas de mână, dorinţa de moarte, dorinţa de zbor spre moarte. Ce rol îmi dăduse? Imaginea mea, asemenea unei umbre din infern, îi va apărea în preajmă şi ea nu va şti că totul este o iluzie, va vorbi cu mine, îi voi spune istorisiri cu tâlc, poate nu în fugă, poate pentru întâia dată nu în fugă, mă va asculta. În tăcere, întinsă la marginea unei piscine, ca în filme, bând sucuri răcoritoare de fructe, tot ca în filme. Am încercat şi încerc, acum, când scriu aceste neînsemnate rânduri, să îmi imaginez viaţa pe care o va duce. Va fi un vis, dar ce fel de vis, cât de reuşit, cât de dureros, cât de lung? Îşi va retrăi iubirile, poate şi copilăria, pe care a parcurs-o cândva cu atâta ură ciudată împotriva timpului, ce nu trecea destul de repede. Mi-a povestit că a fost un copil retras şi a devenit la un moment dat, brusc, războinică, băieţoasă, dispreţuind fetele şi dorind să fie băiat, eterna poveste pe care Freud a explicat-o atât de bizar, încât cred că a avut dreptate. Mi-a povestit, fragmentar, în întâlnirile noastre întâmplătoare, când aşteptam împreună pe cineva într-o staţie de autobuz, în foaierul unui teatru, mi-a povestit despre adolescenţa ei destul de nefericită, dar o adolescenţă, zic, cu greu poate fi nefericită, despre nişte rude care au persecutat-o şi de care a scăpat trăind poetic, aşa cum poate să trăiască o fată cu o imaginaţie atât de puternică, încât metaforele ei primitive şi puternice nu sunt înţelese decât de puţini, o fată paradoxală, bolnavă de sensibilitate, rănită de orice, păşind totuşi printre oameni şi întâmplări cu o trufie de nobil scăpătat, pe care o mai arată şi astăzi uneori, deşi anii i-au lustruit gesturile şi vorbele. Vor fi poate din nou întâmplările primei tinereţi, va fi ea însăşi, ciudata, în care s-au

amestecat întotdeauna dorinţe contradictorii şi îndepărtate, tentaţia de a sta printre cărţi ale zadarnicei înţelepciuni a renunţării şi pofta furibundă de senzaţii, căreia îi ceda plângând de neputinţă şi de voluptate. Se vor întâlni toţi cei care au iubit-o, poate. Una dintre ciudăţeniile ei a fost întotdeauna o generozitate paradoxală, generozitatea omului care este în stare să părăsească un oraş pentru totdeauna, doar pentru a nu se mai întâlni cu cineva, dar nu este capabil să spună un simplu nu. Îi va revedea pe toţi, va fi un film văzut a doua oară. Sau poate că a refăcut totul, cu alte feţe şi cu alte întâmplări. De unde şi-a ales, în acest caz, personajele, dintre oamenii văzuţi în realitate sau dintre figurile celebre, ce apar prin reviste în poze frumos colorate? După câte am reuşit s-o cunosc, cred că va fi o reîntoarcere la vechi episoade, pe care le-a iubit ca un seducător care părăseşte cu tandreţe, cu fugitivă tandreţe. Da, trecutul ei va fi, retuşat de uitare şi de perfid-brutalele locuri comune care ne domină existenţele.

VOCEA

Ai fost condusă într-o încăpere în care se află doar un fotoliu. Eşti invitată să te aşezi. Cel care te-a însoţit dispare ca o umbră, lăsându-te singură. Peretele înspre care priveşti are o parte metalică, în care sclipesc butoane şi mici lumini. Este o maşină ce începe să dea semne de funcţionare. O lumină rece se aprinde şi fasciculul ei îngust ţi se plimbă pe faţă şi pe trup. Apoi dispare. Porneşte un zumzet şi o voce uşor metalică îţi pronunţă în şoaptă numele, pierzându-se într-un şuierat. Te cuprinde groaza. Te repezi la uşă, stăpânindu-te să nu ţipi şi ieşi fugind pe coridor. Ajungi la ieşire. Lumea indiferentă a străzii te calmează. Simţi că şoapta maşinii, geamătul ei, cum îţi vine deodată să-l numeşti, te atrage. Reintri în clinică şi te întorci cu paşi ezitanţi în încăperea din care ai fugit. Te aşezi în fotoliu, fasciculul luminos te parcurge, se stinge şi maşina te cheamă din nou, cu o voce în care predomină tonurile joase. Simţi din nou spaimă. Numele tău este pronunţat într-o şoaptă uşor răguşită. Apoi glasul abia se mai distinge. Parcă vine din depărtare. Ai brusc impresia că ceva cunoscut se află în preajma ta. Te întorci şi priveşti în spate. Nu vezi nimic altceva în afară de peretele zugrăvit în galben deschis.

Făcând mari pauze între cuvinte, glasul te cheamă. Este o voce sintetică, a nimănui. Totuşi, ascultând-o, te simţi vag emoţionata. Te ridici, faci câţiva paşi, atingi metalul rece, tresari.

Maşina a tăcut. Te reîntorci în fotoliu, clătinându-te, pipăind aerul cu gesturi de orb. Te gândeşti că este poate o înregistrare imperfectă a vocii soţului tău. De unde însă timbrul străin? Şi de ce nici un alt cuvânt?

Ştii că s-a întors din călătorie cu două luni în urmă. Nu te-au lăsat să-l vezi. Trebuie ferit de orice emoţie, ţi-au spus. Te-au asigurat că este în viaţă. În privirile celor cu care ai vorbit despre el ţi s-a părut că citeşti mila, bine mascată sub jovialitate. Ţi-ai spus, apoi, că ţi s-a părut, că el este sănătos şi îl vei vedea în curînd. Ţi-ai făcut curaj şi te-ai gândit că totul se va sfârşi cu bine. Ai încercat să uiţi tot ce viaţa te-a învăţat despre trădătoarele întâmplări.

Un vuiet. Te pregăteşti să asculţi. Te-ai mai liniştit. Simţi cum o străină indiferenţă se întinde asupra ta. Te afli parcă în pragul somnului, când maşina vorbeşte din nou. Ceva s-a schimbat în felul în care îţi articulează numele. Vocea este acum acuzat metalică, egală şi liniştitoare, perfect impersonală, ca aceea a unui robot. Te simţi dominată. Apatia îţi dispare, alungată de voinţa rece pe care îţi pare că o distingi în glasul metalic. Ţi se spune să asculţi în linişte şi tu şopteşti că aşa vei face, simţind cum acceptarea te relaxează plăcut şi se potriveşte unei adânci vocaţii feminine, care, o clipă, zvâcneşte în conştiinţa ta. Glasul te informează neutru că îţi va vorbi despre soţul tău. Taci, privind hipnotizată. Simţi cum încăperea începe să se clatine încet, unduitor, ameţindu-te. Îţi revii cu un efort şi priveşti. Ochiul rece al maşinii clipeşte scurt şi te cercetează, oprindu-se mai insistent asupra feţei. Este o lumină slabă, neobositoare. Îi priveşti fix sursa şi vezi cum, pe nesimţite, îşi schimbă culoarea, devine verzuie, apoi violetă. În cele din urmă rămâne intens purpurie. Se stinge brusc.

Călătoria a decurs bine în primii ani. Nu s-a întâmplat nimic deosebit. La începutul drumului de întoarcere soţul tău a simţit primele semne ale bolii. A scăzut treptat în greutate şi a început să piardă din înălţime.

Glasul metalic se poticneşte, ezitând parcă să continue. Se mai aud doar câteva silabe fără înţeles.

Te cuprinde o ură neputincioasă. Întrebi cu glas mare dacă trăieşte, dacă e viu. Începi să plângi în hohote. Maşina tace. Te repezi spre ea şi o izbeşti cu pumnii. Dintr-o dată strigătele ţi se frâng. Continui să întrebi, şoptind, nedându-ţi seama că scena este falsă, că joci marea suferinţă, deşi nimeni nu e de faţă. Şi apoi, în continuarea obscurei tale tentaţii de a juca teatru, îngenunchezi în faţa maşinii şi îţi sprijini fruntea de metalul ei rece. Nu-ţi dai seama că gesturile pe care le faci nu sunt potrivite cu situaţia în care te afli. Eşti transformată pe deplin în femeia care suferă, nu mai eşti tu, eşti ea, femeia fără nume despre care se ştie că atunci când simte o mare suferinţă, ţipă, se zvârcoleşte şi vorbeşte întretăiat. Te-ai decis, într-o fracţiune de secundă, să urmezi ritualul suferinţei femeieşti.

Te afli, deci, în genunchi, într-o atitudine de implorare. Ochiul luminos se aprinde şi vocea te asigură că soţul tău este viu. Eşti invitată să te reaşezi în fotoliu. Relatarea continuă. Pe neaşteptate, tonurile joase încep să alterneze anarhic cu cele înalte. Undeva în maşină pare să se fi produs o dereglare. Altădată ai fi râs. Acum simţi însă ceva ciudat. Vocea îţi pare vag cunoscută. Îţi aminteşti de senzaţia pe care ai încercat-o cândva, când te-ai aflat lângă cuşca unui tigru adormit. Se simţea miros de fiară. Te-ai apropiat de gratii, dorind să mângâi. Ai întins mâna. În ultimul moment, cineva dintre cei care se aflau în preajma ta te-a tras înapoi, cu un mic ţipăt. Tigrul s-a trezit şi a căscat. Ai plecat de lângă el, tristă, cu sentimentul că ai pierdut o mare ocazie. Multă vreme după aceea întâmplarea te-a obsedat şi, adesea, fără logică, ţi-ai spus că viaţa ta ar fi căpătat un cu totul alt curs dacă ai fi atins blana tigrului. Acele câteva clipe ţi-au rămas în memorie. Fusese un sentiment născut din frică şi dorinţă. Ceva din întâmplarea pe care o trăieşti acum îţi stârneşte o emoţie similară. Eşti dominată de ceva intermediar. Îţi vine să izbeşti maşina şi s-o distrugi, dar şi s-o mângâi, cu gesturi tandre.

Soţul tău nu avea dureri, continuă vocea. Pierdea însă în mod constant din greutate şi din înălţime. S-au încercat

diferite tratamente. Fără nici un rezultat. Hainele îi rămâneau mari, vocea i se subţia. S-ar fi spus că se reîntorcea la copilărie. Doar creierul nu era atins. Cutia craniană se subţia însă, trăsăturile feţei se estompau. A devenit un copil cu cap de adult, care semăna tot mai puţin cu el însuşi. Când mai erau câteva săptămâni de drum, nu a mai fost în stare să vorbească şi nici să se mişte. Aparatele i-au înlocuit pe rând organele distruse. Creierul i-a fost alimentat cu sânge şi menţinut în viaţă. Nu a suferit.

Amănuntele te duc spre nebunie. În calmul cu care asculţi creşte încet dorinţa de moarte. Stai împietrită şi ţi se pare că-l vezi privindu-şi descumpănit mâinile, ce devin tot mai slabe, şi zâmbind mirat, neîncrezător. Te închipui în locul lui. Simţi ce a simţit el: o senzaţie de jenă, de vag dezechilibru; îţi spui că este ceva trecător, dar într-o noapte te trezeşti brusc din somn, neştiind în ce loc te afli; îţi dai seama că eşti pe navă şi-ţi trece prin minte că locul tău este cu totul altundeva; în zilele ce vin, în săptămânile ce se transformă în luni, constaţi că te micşorezi şi că trebuie să îţi modifici îmbrăcămintea; toţi se poartă cu tine ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, dar evită să ţi se uite în ochi; surprinzi în privirile lor, rareori, atunci când reuşeşti să le prinzi, un sentiment al fragilităţii tale, o prudenţă, dorinţa de a nu te vătăma cumva, printr-un cuvânt sau printr-o mişcare greşită; şi ciudat, calmul cu care te urmăreşti cum încetezi de a mai fi om, curiozitatea rece, nesubiectivă, ştiinţifică pe care o simţi privindu-ţi mâinile micşorate şi moi; apoi, nemişcarea, totală, ca o moarte; vezi, auzi, dar din nemişcare, ca un îngropat de viu care se uită la un ecran de televiziune; îţi fulgeră prin minte amintiri de la înot, salturi de la platformă, goane prin păduri, chiote; le priveşti ca pe un film interesant, dar incompatibil cu tine, fără sens pentru tine.

Asculţi cuvintele prin care maşina descrie tot mai exact stările şi sentimentele lui şi-ţi dai seama că îl ai în faţă, că vocea este a unui aparat de vorbit, impulsionat de creierul lui viu. Înţelegi că din el nu a mai rămas decât acest glas străin şi că doar vorbele mai pot să vă lege. Nu

spui nimic. Te uiţi, tu, fiinţă vie, care se poate mişca, poate mânca şi dormi, la lumina din faţa ta, care exprimă poate chiar tremurul sufletului lui. Asculţi vorbele, care, acum, iată, sunt parcă cele ale unei rugăciuni. Asculţi cum vocea soţului tău pentru totdeauna dispărut, dar viu încă, îţi vorbeşte despre o dragoste posibilă, care nu mai are nevoie de nici o dovadă şi trăieşte doar pentru sine, doar prin vorbe, ca iubirile legendare dintre oameni care s-au văzut o singură dată, atât cât trece un călăreţ pe sub fereastra din care îl priveşte o fecioară, şi care visează unul la altul o viaţă întreagă, fără să se mai revadă vreodată, ajungându-le prima imagine, indestructibilă, mai puternică decât toate tentaculele realităţii palpabile. Asculţi vorbele lui şi te simţi bătrână ca vremea, dorind să încremeneşti şi tu, statuie a ascultării. Te-ai ridica să te îndrepţi spre maşină, dar nu faci nici o mişcare. Acum nu mai este loc decât pentru cuvinte, pentru noianul nesfârşit al vorbelor. Povesteşte-mi, iubitul meu, povesteşte-mi totul. Te voi asculta. Nu mai doresc decât să te ascult pe tine. Şi stai nemişcată, ascultând cum vocea aceea a nimănui reînvie timpul pentru totdeauna mort. El îţi vorbeşte despre tinereţea voastră, evocă mici întâmplări pe care memoria ta de femeie care a iubit un singur bărbat le-a păstrat, le descrie amănunţit, vorbeşte despre fiul vostru, despre primele lui zile, despre întâile lui cuvinte, despre părinţii voştri şi despre pădurile prin care aţi umblat cândva împreună, despre nori, fiarele de fum ce sunt cele mai frumoase lucruri de pe lumea aceasta.

O EXCURSIE

Doriţi să vă povestesc ceva interesant? N-am nimic împotrivă. Îmi amintesc foarte bine o excursie pe care am făcut-o la Rattleborough. Iată cum a fost.

Eram ghid pentru Statele Unite ale Americii. Un ghid bine pregătit. Vorbeam perfect limba, ştiam obiceiurile, citisem ziarele. Eram un actor, nu ştiu cât de talentat, care stăpâneşte un rol.

Excursia aceasta era întrucâtva deosebită. Cei care urmau să plece erau patru studenţi, cunoscători ai limbii. Nu mai era deci nevoie să recurg la tot felul de trucuri. Băieţii puteau să vorbească şi să-şi facă verosimilă prezenţa.

Mai întâi, ca de obicei, am făcut anumite pregătiri. Studenţii au primit haine de epocă, au urmărit filme, pentru a se familiariza cât mai bine cu moravurile. Am organizat câteva mici scenete ale căror personaje erau oameni dintre cei printre care urma să ajungem. Am dat mare atenţie şi deprinderii mentalităţii vremii. Nu era deloc bine ca vreunul dintre cei pe care trebuia să îi aduc nevătămaţi îndărăt să se dea de gol printr-un fel neobişnuit de a gândi.

Din cotidianul „Dollar Newspaper”, care apăruse prin 1850 la Philadelphia, am aflat că într-un orăşel situat la vreo cincizeci de mile se petrecuse o întâmplare ieşită din comun. Domnul Barnabus Shuttleworthy, unul dintre cetăţenii cei mai avuţi ai oraşului, dispăruse de mai multe zile în împrejurări care îndreptăţeau bănuielile cele mai sumbre. Într-o sâmbătă, dis-de-dimineaţă, domnul Shuttleworthy plecase călare din Rattleborough, în scopul mărturisit de a se duce într-o localitate apropiată, aflată la

o depărtare de vreo cincisprezece mile. Urma să se întoarcă în seara aceleiaşi zile. Două ore după plecarea sa, însă, calul i se întorsese singur, rănit şi plin de noroi, fără desagii pe care îi purtase.

M-am consultat cu studenţii mei şi le-am propus să vizităm localitatea în care se înregistrase cazul de dispariţie. Fără să stea mult pe gânduri, au fost de acord. Am picat acolo tocmai în zilele când se petrecuse trista întâmplare.

Orăşelul nu-şi dezminţea numele, fiind o localitate cu aproape nimic deosebită de multe altele pe care le vizitasem mai înainte.

Odată ajunşi, ne-am prezentat de îndată la hotel, unde am găsit, fără nici o dificultate, camere. Hotelierul s-a arătat chiar foarte bucuros să ne găzduiască, fiindcă nu prea avea clienţi. Bucuria sa era, fără îndoială, provocată şi de faptul că avea ocazia să găzduiască nişte gentlemani care plăteau înainte, în aur, fără să clipească. Era un om şters, pe a cărui faţă se putea citi mai ales servilismul şi dorinţa sinceră de a câştiga bani. Mă gândeam chiar că nu corespunde tipului clasic de hotelier al epocii respective. Mai târziu aveam să aflu că nu el era proprietarul hotelului şi al restaurantului, acestea aparţinând unei doamne care trăia în Philadelphia. I-am spus că suntem funcţionari ai unei bănci din Philadelphia şi că am venit să discutăm cu notabilităţile locale în vederea deschiderii unei sucursale. Probabil că numărul nostru părea anormal de mare. O bancă nu trimite cinci inşi pentru a trata o asemenea problemă. Faptul că eu eram mai vârstnic şi că studenţii arborau nişte feţe dintre cele mai sobre a părut însă a-l convinge pe om. Dealtfel, ceva din atitudinea lui mă făcea să cred că este dispus să nu se mire de nimic atât timp cât i se plăteşte în aur. Auzind povestea noastră, a dat din cap cu gravitate şi ne-a oferit câteva sugestii cu privire la cei cărora trebuia să ne adresăm în primul rând.

— Din păcate, a zis el, cel mai bogat om de la noi, domnul Shuttleworthy a dispărut. Lumea crede că a murit, sau, mai bine zis, a fost ucis. Toţi îl caută prin împrejurimi.

Nu cred că o să mai dea de el viu.

— Ia te uită, ce păcat! M-am mirat eu cu ipocrizie. Dar cum de s-a putut întâmpla una ca asta?

— Uite că s-a putut. Trăim vremuri nesigure. Domnul Shuttleworthy a şi făcut greşeala de a pleca singur de acasă cu o mare sumă de bani asupra lui. Cine ştie cine l-o fi atacat pentru a-l jefui.

— Chiar aşa, am continuat eu să-l îndemn la vorbă, de ce o fi plecat singur? Ar fi trebuit să meargă cu un servitor sau cu un prieten.

Hotelierul îmi dădu dreptate, clătinând cu tristeţe din cap.

— Bineînţeles, aşa ar fi trebuit să facă. După mintea mea, cel mai bine era dacă pleca împreună cu prietenul lui, Charley.

— Ce prieten?

— Dumneavoastră nu ştiţi. Shuttleworthy are, sau avea, nu mai ştiu nici eu cum să zic, fiindcă nu v-am spus, calul lui s-a întors rănit de glonţ, Shuttleworthy are un prieten foarte bun, ce mai, erau de nedespărţit, pe Charley. Charles Goodfellow. Un om de inimă. Cu el ar fi trebuit să se ducă la bancă pentru a-şi depune banii. Fiindcă la bancă se ducea, nu ştiu dacă v-am spus.

— Chiar aşa, de ce nu s-o fi dus cu Charley? Am făcut eu în continuare pe prostul.

— A făcut o mare greşeală. Charley e un om de aur. Toţi îl simpatizează. Oricine, în orice clipă, i-ar împrumuta o mie de livre numai pe cuvânt; cât despre femei, nu ştiu, zău, ce n-ar fi în stare să facă pentru a-l îndatora. Şi, zic eu, toate astea vin de acolo că a fost botezat Charles. *Acum, fie că este o minunată coincidenţă, ori poate că numele însuşi are un efect asupra caracterului, n-am fost încă în stare să lămuresc, dar e de netăgăduit că niciodată nu a fost cineva pe care să-l cheme Charles, şi care să nu fie o fire deschisă, un om vrednic, cinstit, bun, inimos, cu un glas răsunător şi cald, plăcut auzului şi cu nişte ochi care te privesc în faţă, de parcă ar vrea să-ţi spună: eu ăsta am conştiinţa curată, nu mi-e frică de nimeni şi nu sunt în stare de o faptă urâtă*.

Dealtfel, după cum aţi observat şi dumneavoastră, domnule, *pe scenă toţi oamenii de inimă şi fără gânduri ascunse poartă numele de Charles*.

L-am privit cu mai multă atenţie. Sub masca lui de om servil se ascundea oare un observator? Aşa părea.

— Cred că ai dreptate, am spus cu prudenţă.

— Bineînţeles că am dreptate, făcu el triumfător. Fiindcă altfel cum s-ar explica prietenia dintre el şi domnul Shuttleworthy? Doar Charley, sau unchiul Charley, cum îi spun oamenii, a venit în oraşul nostru de nici şase luni. Adevărul este că are o faţă cinstită, o faţă dintre acelea despre care se spune că este cea mai bună scrisoare de recomandare.

— Şi chiar aşa de buni prieteni sunt?

— Da. La cataramă. Cei doi bătrâni, fiindcă trebuie să vă spun că amândoi sunt destul de vârstnici, cam în jur de şaizeci de ani, cei doi bătrâni, zic, erau vecini. *Şi cu toate că domnul Shuttleworthy arareori se ducea pe la Charley şi nu se ştie să fi luat vreodată masa în casa lui, asta nu-i împiedica să fie cât se poate de buni prieteni, aşa cum am mai spus, fiindcă Charley nu lăsa nici o zi fără a veni de trei-patru ori să vadă cum îi merge vecinului şi foarte adesea lua acolo gustarea de dimineaţă sau rămânea la ceai şi, mai totdeauna, la cină. Băutura care îi place cel mai mult lui Charley este vinul de Château-Margaux şi se spune că domnului Shuttleworthy îi creştea inima văzându-şi prietenul golind pahar după pahar*. Şi se mai spune că, *într-o bună zi, când se întrecuse cu băutura*, i-ar fi spus cam aşa: *Drept să-ţi spun, dragă Charley, mă prind că eşti băiatul cel mai cumsecade pe care l-am întâlnit de când sunt pe lume; şi fiindcă îţi place să tragi la măsea vinul ăsta, să fiu afurisit dacă nu-ţi fac plocon o ladă mare de Château-Margaux! Să fiu al naibii! Să fiu al naibii*, ar fi zis, *dacă nu comand la oraş, chiar azi după-masă, o lădiţă dublă* din vinul ăsta, *cel mai bun* care s-o găsi, şi nu ţi-o trimit ţie plocon.

În mod evident, omul nostru avea talent de povestitor. Studenţii îl ascultau cam cu gurile căscate,

determinându-mă în câteva rânduri să-i calc discret pe ridicolele lor ghete de epocă. Nici unul dintre ei nu spusese o vorbă, dar asta nu mă neliniştea, fiindcă cel cu care discutam ştia că eu sunt şeful şi se cădea ca subalternii mei să asculte, luând cuvântul doar atunci când erau întrebaţi.

— Şi ce-a zis unchiul Charley când a apărut calul rănit?

— *N-am văzut în viaţa mea pe cineva mai adânc mişcat*. Când a aflat vestea, *a pălit atât de rău, de parcă dispărutul i-ar fi fost frate mult iubit. Dârdâia şi tremura de parcă ar fi avut friguri La, început era prea copleşit de durere ca să fie în stare să ia parte la ceva sau să se hotărască asupra unui plan de acţiune. Aşa că multă vreme a încercat să-i povăţuiască pe ceilalţi prieteni ai dispărutului să nu facă vâlvă în afacerea asta, să aştepte un răstimp, să zicem o săptămână*, să vadă dacă nu se iveşte vreo noutate. Mă încumet a spune că sunt sigur că aţi observat *cum adesea oamenii frământaţi de o suferinţă sfâşietoare sunt porniţi să tărăgăneze lucrurile. Agerimea minţii pare să le fie toropită, astfel încât orice acţiune îi îngrozeşte şi nimic pe lume nu le este mai plăcut decât să stea în pat şi să-şi clocească durerea*.

— Oamenii l-au ascultat?

— *Locuitorii din Rattleborough au, la drept vorbind, o atât de bună părere despre înţelepciunea şi judecata lui, încât cei mai mulţi au fost gata să fie de partea lui şi să nu facă nici un fel de vâlvă. Şi cred că, în cele din urmă, aşa ar fi rămas, dacă nu s-ar fi amestecat nepotul domnului Shuttleworthy, un tânăr cu apucături foarte deşucheate şi care, de altminteri, are un caracter rău. Nepotul acesta, al cărui nume este Pennifeather, n-a vrut să asculte de cei care îl povăţuiau să stea liniştit, ci a ţinut morţiş să se pornească în căutarea cadavrului*. Astea au fost cuvintele lui: în căutarea cadavrului. Azi au început din nou să se certe. Dacă vreţi, puteţi să-i vedeţi.

Şi hotelierul s-a îndreptat spre ieşire, făcându-mi, în mod respectuos, semn să-l urmez. Într-adevăr, la o oarecare distanţă, în faţa biroului şerifului, un grup destul

de mare de oameni părea a purta o discuţie animată. Ne-am îndreptat într-acolo. Unchiul Charley era tocmai cum mi-l închipuisem. Un bărbat încărunţit, cu nişte foarte frumoşi ochi albaştri, genul de om despre care eşti tentat să juri că nu este în stare să omoare nici o muscă. Stătea mai la o parte, cu o figură jalnică, având un vag aer preoţesc. În schimb, domnul Pennifeather părea o haimana. Îmbrăcat excentric, rotind un baston de bambus, având o faţă cam mototolită, nu părea defel cel care se face crezut datorită înfăţişării sale. Toţi vociferau şi nu li se înţelegeau prea bine vorbele.

M-am amestecat printre oameni împreună cu protejaţii mei şi am asistat la o ciorovăială ce nu părea că se va termina curând. Pennifeather striga cel mai tare dintre toţi ameninţându-l pe unchiul Charley şi aruncându-i vorbe urâte. Acesta nu răspundea cu aceeaşi monedă, ci se mulţumea să plaseze câte un cuvânt bine simţit şi să suspine. Privea din când în când spre cer, de parcă ar fi chemat un martor divin la suferinţele atroce prin care trecea.

Unii spuneau că ar fi mai bine să se împartă în grupuri mici, care să cerceteze concomitent împrejurimile; adepţii unchiului Charley ziceau că, dacă e să se pornească în cercetare, atunci să se formeze un singur grup. În cele din urmă s-a rămas la a doua variantă. S-a stabilit că unchiul Charley este cel mai nimerit conducător.

Ne-am ataşat şi noi, după ce în prealabil m-am înfăţişat în faţa lui Charley şi i-am spus povestea cu deschiderea sucursalei. A înclinat grav din cap şi ne-a îngăduit să participăm la investigaţii. Adaptându-se la situaţie, studenţii mei căpătaseră nişte figuri hotărâte, de oameni indignaţi, care înţeleg să nu precupeţească nici un efort pentru a restabili adevărul. Am încălecat pe nişte cai puşi la dispoziţie de către unul dintre cei prezenţi, fără să ţinem cont că hainele noastre nu erau cele mai potrivite pentru o partidă de echitaţie, şi am pornit.

Împrejurimile erau frumoase. Călăream fără să mă îndepărtez prea mult de studenţi, fiind tot timpul atent ca

nu cumva vreunul dintre ei să facă vreo gafă. Dar cred că nu era nici o primejdie. Toţi localnicii păreau absorbiţi, având aerul cam buimac al celor aflaţi în căutarea unei comori. Păreau mânaţi de o aviditate destul de ciudată. Bătrânul şi distinsul domn Goodfellow era neobosit.

Ne-am întors la hotel seara târziu, fără nici un rezultat. Mâncarea şi cazarea erau mai mult decât pitoreşti şi sunt convins că băieţii mei aveau de ce să se simtă mulţumiţi.

În zilele următoare am continuat cavalcadele prin împrejurimi. Timpul era frumos şi nu aveam de ce să ne plângem. Am asistat la descoperirea unor urme, despre care unii au afirmat că sunt ale calului cu pricina. Bănuiala aceasta a fost confirmată de către potcovarul orăşelului, un tip cu o figură de asasin, nemaipomenit de înalt şi de solid. Urmele duceau către răsărit, până într-un loc situat la vreo trei mile de Rattleborough. La un moment dat, ele se abăteau pe o cărăruie, ce străbătea un crâng. Urmându-le, am ajuns, în cele din urmă, la o baltă pe jumătate ascunsă în mărăcini, în partea dreaptă a potecii. Dincolo de ea orice urmă dispărea. Se părea că acolo avusese loc o încăierare. Cunoscătorii au stabilit că un corp mare şi greu fusese târât de pe potecă până la baltă, Or, sărmanul dispărut fusese mare şi greu. Balta a fost răscolită de două ori la rând, dar nu s-a găsit nimic. Şi, nemaiavând încotro, eram gata să ne îndepărtăm, când unchiul Charley a avut ideea cam bizară a secării bălţii. Proiectul acesta a fost adoptat pe loc, nu pot să-mi dau seama de ce. Ne-am arătat şi noi de acord, deşi ideea că vom fi întrebuinţaţi la săparea unor şanţuri nu era dintre cele mai atrăgătoare. Mulţi dintre cetăţeni îşi aduseseră cazmalele, bănuind că ar putea să fie nevoie de ele la dezgroparea unui cadavru. Am pus şi noi mâna, fără să ne fandosim, ceea ce ne-a atras o privire binevoitoare din partea domnului Goodfellow. Secarea a decurs cu destulă uşurinţă şi, îndată ce se ivi fundul, se descoperi o vestă de catifea neagră, pe care toţi cei de faţă o recunoscură ca fiind proprietatea domnului Pennifeather. Câţiva şi-au amintit că filfizonul o purtase chiar în ziua

dispariţiei lui Shuttleworthy. Alţii s-au arătat gata să jure, dacă li s-ar fi cerut, că Pennifeather nu mai purtase ulterior vesta cu pricina.

Se părea că lucrurile iau o întorsătură destul de gravă pentru Pennifeather, cu atât mai mult cu cât acesta părea încremenit într-o tăcere totală. Pălise şi se uita pierdut, fără să încerce să se dezvinovăţească într-un fel sau în altul. În jurul lui se făcuse un gol. Stătea singur în hainele lui pretenţioase şi mototolite. Nu mai avea bastonul de bambus. În schimb, alături de domnul Goodfellow se formase un grup deosebit de decorativ. Cei care făceau parte din el erau oameni de toate vârstele. Figurile lor erau de o mare duritate, de parcă aceşti oameni ce-mi păreau cumsecade ştiau cum aveau să privească figuranţii din filmele de tip western. Unchiul Charley a luat cuvântul, după ce în prealabil a tuşit avocaţial de câteva ori.

— Onoraţi gentlemani, a zis el, aş vrea să spun şi eu vreo două vorbuliţe. Cred că nu ar trebui să ne purtăm atât de rău cu domnul Pennifeather, aici de faţă. Să nu uităm că toţi am fost cândva tineri şi zburdalnici. Să nu uităm că moştenitorul vrednicului domn Shuttleworthy a mai avut în trecut anumite purtări rele, dar asta nu înseamnă că tânărul acesta este capabil de vreo purtare atât de rea ca o crimă. Mie, domnul Pennifeather mi-a făcut un rău cândva, cu câteva luni în urmă. L-am iertat. L-am iertat din tot sufletul. În ceea ce mă priveşte, sunt departe de a merge până la capăt cu bănuiala. Eu, după cum; vedeţi, fac tot ce îmi stă în putinţă pentru a micşora această bănuială, pe cât îmi îngăduie conştiinţa, pentru a atenua *urâtul aspect al acestei afaceri, într-adevăr nespus de încurcată*.

Domnul Charles Goodfellow a mai continuat cam o jumătate de oră în acelaşi stil.

Mi se părea destul de clar faptul că este rău intenţionat. În mod ciudat, însă, localnicii nu păreau să-şi dea seama că se pune la cale o mistificare grosolană. Îl priveau pe bătrânul demagog cu o constantă încredere, fără nici cea mai mică urmă de suspiciune. Un singur om, în afară de noi, cei cinci veniţi în vizită, părea a observa

substratul evenimentelor care se petreceau. Era un ziarist din Philadelphia, cu care schimbasem câteva vorbe la sosirea noastră în hotel. Acesta a venit, la un moment dat, în apropierea mea şi m-a privit într-un mod semnificativ, clătinând abia perceptibil din cap a reproş. M-am gândit că nu este cazul să apar în vreun fel în postura celui care face opoziţie. Aşa că m-am mulţumit să ridic cu discreţie din umeri şi să privesc în continuare. Din păcate, nu la fel de înţelepţi erau studenţii pe care aveam cinstea să-i însoţesc în excursia de la Rattleborough. Mai ales doi dintre ei păreau cuprinşi de o puţin recomandabilă agitaţie. Aproape uitând să mai şoptească, mi-au spus că nu pot lăsa lucrurile aşa şi că probabil onorabilul Charley este adevăratul culpabil. Argumentele lor de bun simţ erau prezentate alături de o sumedenie de înjurături şi expresii piperate, rostite fără cusur. Cunoştinţele lor folclorice nu puteau să nu mă bucure. În acelaşi timp eram obligat însă să-i temperez. Ceea ce am şi făcut.

Pennifeather a fost arestat. Numai cu această ocazie a ieşit în evidenţă şeriful, care păruse până atunci, în mod ciudat, un om ca oricare altul, eclipsat cu totul de unchiul Charley. Apoi ne-am îndreptat spre orăşel. Pe drum a intervenit însă ceva, care a contribuit, 1a întărirea bănuielilor. Goodfellow, care o tot lua înaintea celorlalţi, s-a oprit, a descălecat şi a ridicat ceva din iarbă, schiţând apoi, în mod teatral şi inutil, gestul de a-l ascunde în buzunarul hainei. Bineînţeles, toată lumea văzuse. Totuşi, câţiva s-au repezit la el şi a urmat o altercaţie, la fel de teatrală, în decursul căreia Charley a fost certat că vrea să împiedice aflarea adevărului. După un schimb de replici destul de lung, a cărui lipsă de realism ne-a făcut, pe noi intruşii, să căscăm de plictiseală, unchiul Charley a scos, în fine, la iveală un pumnal spaniol, pe care cel puţin o duzină de inşi l-au recunoscut ca aparţinând lui Pennifeather. Iniţialele acestuia erau gravate, dealtfel, pe mâner. Tăişul acestui pumnal era, evident, însângerat.

Nu mai putea fi nici o îndoială cu privire la vinovăţia nepotului. De îndată ce am ajuns la Eattleborough, el a fost

dus în faţa judecătorului, pentru cercetări. Aici, de asemenea, lucrurile au luat o întorsătură neprielnică, dacă mă pot exprima astfel. Întrebat unde s-a aflat în dimineaţa dispariţiei lui Shuttleworthy, arestatul a avut îndrăzneala de a recunoaşte că ieşise cu puşca la vânătoare de cerbi tocmai în apropierea bălţii în care, mulţumită isteţimii domnului Goodfellow, fusese descoperită vesta fatală.

Spre seară s-a aflat, după cum era de presupus, că probele împotriva nepotului deveniseră de-a dreptul zdrobitoare. În camera lui se descoperise portofelul lui Shuttleworthy, o piesă de muzeu de culoare roşcată, cu muchiile de metal, pe care mulţi au recunoscut-o. Între saltea şi pat se aflase o cămaşa şi o batistă aparţinând lui Pennifeather. Amândouă erau mânjite de sânge. Ca şi cum toate acestea nu ar fi fost de ajuns, Goodfellow a propus să se facă autopsia calului, care între timp murise şi, bineînţeles, din trupul nefericitului cabalin unchiul Charley a scos un glonţ provenind dintr-o puşcă de mare calibru. Nu mai este nevoie să vă spun din a cui puşcă fusese tras acel glonţ. În faţa acestei situaţii, judecătorul a încetat cercetările, găsind că totul este lămurit. Lucrurile se îndreptau către un sfârşit dintre cele mai neplăcute pentru Pennifeather.

Au mai trecut câteva zile, în care eu şi studenţii am stat de vorbă, interminabil, despre oportunitatea unei intervenţii. În câteva rânduri, ziaristul din Philadelphia, al cărui nume de familie nu-l reţinusem şi căruia îi spuneam mister Allan, a venit la mine şi mi-a spus că ar trebui să ne unim forţele pentru a dovedi opiniei publice că acuzaţia care i se aduce lui Pennifeather este falsă. Eu, fireşte, făceam tot ce puteam pentru a rămâne între două ape: nici să nu mă bag într-o acţiune care putea să-mi compromită în mod catastrofal excursia şi nici să nu mă arăt prea refractar la ideea înfăptuirii unui act de dreptate; nu se putea niciodată şti ce turnură puteau să ia evenimentele. Astfel că am răspuns îndemnurilor lansate de către mister Allan prin vorbe. Înţelepte, dar lipsite de vreo consecinţă practică.

Studenţii, cu excepţia unuia care începuse un flirt, indiferent faţă de absurditatea gestului său, erau de faţă la aceste discuţii. Mă dezaprobau şi voiau să intervenim.

Vremea trecea. În prima sesiune a juraţilor Pennifeather a fost judecat. Înlănţuirea dovezilor a părut atât de temeinică, *încât juraţii, fără să se mai ridice de pe scaune pentru a delibera, şi-au dat verdictul pe loc: vinovat de omor, fără circumstanţe atenuante. Curând după lansarea acestor cuvinte, bietul nepot şi-a ascultat sentinţa ce prevedea pedeapsa capitală şi a fost dus la închisoarea comitatului, ca să aştepte neîndurata răzbunare a legii*. Se părea că nimic nu mai e de făcut.

Într-o seară, la vreo două zile după pronunţarea sentinţei, în camera mea de la hotel a apărut mister Allan. Arăta atât de schimbat, încât o clipă nu l-am recunoscut. *Paloarea grozavă a feţei, nefireasca strălucire a ochilor m-au cutremurat şi chiar m-au îngrozit*, într-o oarecare măsură. *Şi mai era părul mătăsos*, pe care-l vedeam parcă pentru întâia oară. *Îl lăsase să crească în voie şi despre acest caier sălbatic şi aerian s-ar fi spus că îi pluteşte în jurul feţei*. Era straniu. Ceea ce m-a izbit atunci când a început să vorbească a fost *o anumită lipsă de şir, o destrămare; mi-am dat seama foarte curînd că acesta provenea dintr-o sforţare necontenită, dar slabă d e a-şi domina un neastâmpăr, o frământare nervoasă. În mişcări se arăta, rând pe rând, vioi şi molatec. Glasul îi suna tremurător şi nehotărât, dar trecea cu repeziciune la concizia plină de energie, la vorbirea abruptă, cumpănită, răspicată şi cavernoasă, la rostirea grea şi guturală, ritmică şi desăvârşit de bine modulată a beţivilor fără leac şi a celor mai nărăviţi fumători de opiu, când sunt în toiul beţiei lor*. Îmi amintea, de cineva cunoscut din vreun film sau din vreo carte. Nu reuşeam însă defel să-mi aduc aminte de cine.

M-a privit câtva timp şi apoi s-a apropiat foarte mult, privindu-mă fix cu ochii lui de neuitat. Brusc, m-a apucat de reverele redingotei mele elegante şi m-a zguduit:

— Crezi că eu nu ştiu cine sunteţi voi?

— Ba ştii, cum să nu ştii, mister Allan, am replicat eu, zâmbind dulceag. Suntem funcţionari de la „Farmers and Mechanics Bank” din Philadelphia.

Fără să înceteze să mă zguduie, destul de slab, ce-i drept, mister Allan, care mirosea a whisky de trăznea, a răcnit:

— Lasă glumele! Ştii prea bine că nu glumesc. De unde dracu' aţi apărut? Credeţi că mă duceţi pe mine? Credeţi că urechea mea nu mai poate să deosebească vorbirea unui american de aceea a unui străin?

— Cum adică? am replicat eu cu naivitate. Nu vorbim destul de bine? Ia să-mi spui, despre ce este vorba? Ce te-a nemulţumit?

Pe negândite, mister Allan se muie. Se îndreptă clătinându-se către un scaun şi se aşeză.

— Uite ce este, zise el după un timp cu o voce foarte slăbită. N-am chef de vorbă… Nu mă simt prea grozav. Aşa că te rog să mă asculţi cu atenţie. O să fiu foarte scurt. Eu ştiu, sunt absolut sigur, că voi, ăştia cinci, nu sunteţi din Philadelphia, că nu sunteţi de la nici o bancă, că hainele astea de pe voi nu sunt făcute la vreun croitor din Philadelphia şi, în general, la nici un croitor din Statele Unite. Ai curaj să mă duci la croitorul care ţi-a făcut hainele? Ce zici de asta? Dumneata, ca dumneata, dar tinerii care te însoţesc! Se vede de la o poştă că ceva nu este în regulă cu ei. Sunt ca nişte actori, se vede cât de colo. Nu ştiu ce căutaţi aici, în orăşelul ăsta amărât. Şi nici nu mă interesează. Ştiu însă că soţia mea Virginia este rudă cu nenorocitul de Pennifeather. Ea este convinsă că Bill Pennifeather nu este în stare să ucidă. Şi eu sunt convins. Şi dumneata. Sper că îţi dai seama că, dacă ar fi vinovat, ar fi cu totul absurd să pledez în favoarea lui. Sunt cam beţiv, dar nu sunt nebun. Omul este nevinovat şi de aceea trebuie salvat. Am încercat să vorbesc cu câţiva oameni din oraş. Nici chiar prietenii cei mai apropiaţi ai lui Bill n-au vrut să stea de vorbă cu mine. Parcă au fost vrăjiţi de escrocul de Goodfellow. Este ceva de necrezut. Un oraş întreg să poată fi mistificat atât de uşor de către un bătrân farsor! Nu se

înghite una ca asta. Eu, cel puţin, nu înghit. Ei, ce zici? Mă ajuţi?

— Ştiu şi eu? Ce să zic, mister Allan? Nu prea sunt eroul care...

— Ba eşti, m-a întrerupt el cu brutalitate. Sau, dacă nu eşti, o să fii.

S-a oprit şi a stat câteva clipe pe gânduri.

— Uite cum stă socoteala, a continuat. Eu aş putea să te ameninţ că spun acestor buni cetăţeni din oraş cine sunteţi. Sau, mai bine zis, că le spun cine nu sunteţi. Să le şoptesc că nu sunteţi cetăţeni ai Statelor Unite şi că nici pomeneală să lucraţi la banca aceea din Philadelphia. Eu v-am citit, băiete. Nu ştiu ce-i cu voi, deşi ceva îmi cam închipui eu. În fine, s-o lăsăm baltă. Te văd un om dintr-o bucată şi de aceea te rog să uiţi că te-am ameninţat. Bine?

Mă ţintuia cu ochii lui fascinanţi. Mă chinuiam să-mi amintesc unde mai văzusem această privire şi nu reuşeam cu nici un chip.

În definitiv, de ce nu? Era oricum mai bine decât să fim supuşi unei anchete asupra provenienţei noastre. Cu siguranţă că ar fi ieşit o dandana de toată frumuseţea. Pe de altă parte însă, de ce n-aş spune-o, cavalerul justiţiar din mine nu s-a mai putut abţine.

— Bine, i-am spus eu cu un ton care nu mai lăsa nici o îndoială asupra deciziei pe care o luasem.

Mi-a întins mâna cu un zâmbet ce-i modifica faţa într-un fel agreabil.

Vă daţi seama cum au primit studenţii mei vestea că vom participa la îndreptarea unei erori judiciare. M-au felicitat cu mare entuziasm. Chiar şi cel care se dedase paradoxalei idile s-a arătat gata să participe la operaţiuni.

Cu discuţiile noastre despre felul cum trebuia să acţionăm au mai trecut câteva zile.

Între timp „nobila” purtare a cabotinului, îndrăznesc să spun, veninos numit Charles Goodfellow îi făcuse pe prea puţin pătrunzătorii cetăţeni ai oraşului să-l îndrăgească şi mai mult. *Era de zece ori mai răsfăţat ca înainte. Poftit mereu pretutindeni, urmarea firească a fost că s-a*

dezbrăcat, vrând-nevrând, de obiceiurile peste măsură de meschine pe care sărăcia îl silise să le păstreze până atunci şi a început să organizeze câte o mică sindrofie, în care domneau glumele şi voia bună, cam întunecată, bineînţeles, de amintirea soartei triste şi nefireşti care îl aştepta pe nepotul dragului şi răposatului prieten al generoasei gazde.

Într-o bună zi unchiul Charley a fost plăcut surprins la primirea unei scrisori prin care o firmă de vinuri din Philadelphia îl anunţa asupra iminentei sosiri a unei lăzi conţinând o apreciabilă cantitate de Château-Margaux, sortul antilopă, cu pecete violetă. Era vorba despre şase duzini de sticle. În scrisoare era menţionat făptul că lada urma să sosească în ziua următoare primirii scrisorii.

Binedispus de întâmplare, unchiul Charley a poftit o seamă de prieteni la o mică serată, pentru a doua zi, în vederea degustării vinului. N-a spus nimic despre răposat, când a făcut invitaţiile. *Şi-a chemat, pur şi simplu, prietenii să-l ajute să bea un vin excelent, cu un minunat buchet, pe care îl comandase mai demult şi care avea să-i fie adus a doua zi*.

Mister Allan, cei patru studenţi şi eu deveniserăm amicii lui Charley. Nu fusese prea greu. Omul părea că se află într-o stare de perpetuă euforie. Ne-a fost, din pricina aceasta, foarte uşor să-i intrăm în graţii, prin flaterii destul de grosolane. Ne-a invitat de câteva ori la el acasă. Mister Allan stătea îndelung de vorbă cu el, promiţându-i că va scrie un articol despre cinstea lui şi aşa mai departe. Charley părea, una peste alta, oarecum excedat, ca un om care a luat o masă prea sofisticată şi nu reuşeşte cu nici un chip să-şi revină în urma năvalei de senzaţii nemaicunoscute în viaţa sa de consumator modest al unor alimente comune.

În sfârşit, a trecut noaptea, a trecut dimineaţa şi a sosit ora sindrofiei. În casa domnului Goodfellow s-a constituit *o numeroasă şi aleasă adunare*. La masă, noi, cei şase am fost plasaţi în imediata apropiere a gazdei, semn de specială preţuire.

Vinul de Château-Margaux nu a apărut decât la o oră târzie. Sosise într-o ladă mare. *Şi cum toată lumea era în culmea veseliei, s-a hotărât ca lada să fie urcată pe masă*, iar conţinutul ei să fie cercetat pe loc.

Zis şi făcut. *Am pus şi eu mâna şi, într-o clipă, lada s-a şi găsit sus*, printre sticle, pahare şi farfurii. Unchiul Charley se cam cherchelise şi era stacojiu la faţă. S-a ridicat în picioare, bătând cu un cuţit într-o carafă *şi a cerut adunării, cu un aer solemn şi comic, să păstreze tăcerea cât timp „va dura ceremonia dezgropării comorii”.*

După oarecare zarvă, s-a aşternut o tăcere adâncă şi neobişnuită. Rugat fiind să scot cuiele capacului, am acceptat cu deosebită plăcere. Am introdus mai întâi o daltă şi, după câteva lovituri uşoare de ciocan, capacul a zburat cât colo. În aceeaşi clipă a sărit în capul oaselor, făcând faţă gazdei, cadavrul strivit, însîngerat şi aproape putred al ucisului domn Shuttleworthy în persoană. Cu ochii săi stinşi şi lipsiţi de viaţă l-a privit ţintă şi cu mâhnire pe domnul Goodfellow şi a rostit încet, dar distinct, cuvintele: tu eşti ucigaşul! Şi ca şi cum ar fi fost pe deplin mulţumit, s-a rostogolit peste marginea lăzii şi şi-a întins peste masă mădularele tremurânde.

Scena care a urmat a fost de pomină. *Năvala spre uşi şi ferestre a fost grozavă şi mulţi dintre cei prezenţi, cuprinşi de o sfântă frică, au leşinat pe loc. Dar apoi, după această izbucnire sălbatecă de ţipete de groază, toate privirile s-au întors înspre domnul Goodfellow. Dacă aş trăi o mie de ani şi tot n-aş putea să uit acel chin, mai cumplit decît chinurile morţii, ce se întipărise pe chipul acela ticălos, care până mai adineaori strălucise de beţia izbânzii şi a vinului. Vreme de cîteva minute a rămas neclintit, ca o statuie. Ochii lui pustiiţi păreau a-şi fi întors privirile înlăuntru, absorbite de contemplarea propriului suflet. Într-un tîrziu părură că-şi aruncă deodată luminile asupra lumii înconjurătoare. Atunci, cu o săritură neaşteptată, Goodfellow s-a ridicat de pe scaun, s-a prăbuşit greoi cu capul şi cu umerii pe masă, chiar în atingere cu cadavrul, şi s-a pornit, pe nerăsuflate şi cu patimă, să facă o mărturisire*

amănunţită a omorului pentru care Pennifeather era întemniţat şi condamnat la moarte.

Totul se sfîrşise, deci, cu bine pentru dreptate şi, lucru la fel de important, pentru noi. Este uşor de înţeles care fusese contribuţia noastră la această scenă a autodemascării.

Mister AlLan descoperise cadavrul într-o fîntînă părăsită şi apoi, cu toţii, pusesem la cale înscenarea. Resortul care ridicase cadavrul în poziţie verticală fusese un os de balenă. Noi aranjasem şi scrisoarea şi lada. Dar poate că am fi dat greş, dacă ziaristul n-ar fi avut talent de imitator. El a discutat îndelung cu Pennifeather şi, după numeroase tatonări a reuşit să imite perfect vocea defunctului..

Când am ieşit din casa odiosului asasin, unul dintre studenţi m-a luat la o parte şi a început să-mi vorbească surescitat:

— Nu vă daţi seama că totul se petrece ca într-o povestire de Edgar Allan Poe? Este imposibil să nu o fi citit? Este „Thou Art the Man”. E celebră. Vă amintiţi?

M-am oprit brusc şi, cu siguranţă, în acele clipe figura mea exprima stupiditatea. Însemna că omul era însuşi Poe!

— Dar, ia stai, am zis eu. Aşa este cum zici. Îmi amintesc foarte bine. Dar de ce nu povesteşte el că s-a asociat cu nişte străini?

Întrebarea mea era, fireşte, din categoria celor fără răspuns. Astfel că am plecat pe urmele celorlalţi şi ne-am instalat cu toţii la o masă pe care nu întîrziară să apară pahare cu whisky.

— Ai văzut? mi se adresă mister Allan. A fost perfect. Totul s-a petrecut exact cum v-am spus eu că o să fie.

— Mister Allan, l-a luat la sigur studentul care îmi comunicase mai înainte ciudata noutate, dumneavoastră scrieţi şi literatură, nu?

— Scriu. Aş vrea să scriu şi despre întâmplarea aceasta pe care am trăit-o azi împreună. Este un bun subiect, ce ziceţi?

— Excelent, am intervenit eu, făcîndu-i semn

studentului să nu mai pună întrebări.

— O să vă pomenesc şi pe dumneavoastră, dacă nu aveţi ceva împotrivă. Deşi, a completat el, privindu-mă cu un soi de scepticism, nu prea ştiu de unde să vă iau. Mi-ar plăcea să vă aud povestea, deşi simt că nu mi-o veţi spune, oricît v-aş ruga. Nu-i aşa că nu-mi spuneţi de unde veniţi?

Ne-a privit dojenitor, dar şi complice.

— N-am să insist, misterioşilor. M-aţi ajutat şi vă sunt recunoscător. Nu sper să ne revedem, a continuat el nesigur, dar dacă mai veniţi vreodată prin părţile astea, să ştiţi că eu pot fi găsit la Philadelphia. Poate mă cauţi, a zis el înspre mine. Deşi, nu cred. E ceva bizar cu voi, nu-mi dau seama. Dar să nu-mi bat capul prea mult. Vă mulţumesc. Noapte bună.

Într-un târziu a plecat înspre scară, mergând încet, dar demn, fără să ne mai arunce vreo privire. Ajuns sus, s-a oprit şi ne-a făcut semn cu mâna, zîmbind trist.

A doua zi ne-am întors şi primul lucru pe care l-am făcut a fost să năvălim în bibliotecă. Povestirea lui Poe exista, imperturbabilă.

Nota autorului: Pasajele tipărite cursiv fac parte din povestirile „Thou Art the Man” şi „The Fall of the House of Usher” de Edgar Allan Poe.

PASIUNE DISPĂRÂND

Într-o după-amiază de iarnă Paul se îndreptă către unul dintre blocurile care formau noul cartier. Ninsese destul de mult în zilele din urmă, dar zăpada se topise aproape imediat, rămânând numai pe crengile copacilor şi pe marginile orientate către nord ale balcoanelor.

Păşea încet, cu mâinile în buzunarele paltonului, ţinându-se drept, dar având în toată atitudinea sa ceva ezitant. Era îmbrăcat sobru, cu vestminte în diferite nuanţe de gri. Avea capul descoperit. Părul său abundent distona, aducând o notă de dezinvoltură. Nici ochii nu se prea potriveau. Erau căprui, mari, languroşi, atinşi din când în când de nelinişte. Un om care se îmbracă doar în gri şi se ţine atât de drept ar trebui să fie tuns scurt şi să aibă nişte ochi verzi, reci, de motan. Dacă cel care îl privea reuşea însă să facă abstracţie de ochi, ar fi putut eventual să spună că bărbatul tânăr pe care îl are în faţă, cu figura lui prelungă, ale cărei linii verticale, accentuate de frig, sugerează duritatea, este un om de acţiune.

Blocul în care voia să intre avea vreo zece etaje. Era cenuşiu, fiind înfrumuseţat prin decoraţii executate din faianţă galbenă, verde şi albastră.

Cu vreo doi ani în urmă Paul se trezise brusc într-o mare pasiune, al cărei obiect, dacă putem spune astfel, locuia în blocul din faţa lui, împreună cu soţul şi cu fetiţa.

Fusese ceva cu totul unilateral. Aceasta poate şi din pricina felului ciudat în care Paul încercase să o cucerească. Deşi avea vreo treizeci de ani, el se purtase ca un adolescent, trimiţând scrisori dulcege şi persuasive,

pândind-o pe la colţuri de stradă, dându-i telefoane cu o voce prea emoţionată. Aceste demersuri melodramatice avuseseră drept singur rezultat, faptul că ea începuse să-i poarte o simpatie în care se aflau dizolvate, în proporţii indiscernabile, tandreţe şi dispreţ.

O dată, o singură dată reuşise să obţină o întâlnire. Merseseră atunci împreună la o cofetărie şi el avusese, în fine, prilejul să îşi pună în valoare ochii de june prim. O privise cu perseverenţă, şoptindu-i cuvinte banale, atât de tocite în împrejurări similare aceleia în care se aflau ei, încât deveniseră perfect netede, ca nişte monede cărora o îndelungă întrebuinţare le-a erodat până la dispariţie însemnele, transformându-le în nişte anonime şi vag misterioase discuri de metal, cuvinte banale, dar care pătrunseseră în conştiinţa ei ca o muzică plăcută. Ea îi spusese, totuşi, că insistenţele nu au nici un rost, că nu înţelege de ce nu se însoară sau nu are o prietenă, pe care să o iubească şi să o cultive. Fusese un refuz cu atât mai dureros pentru el, cu cât se producea într-o atmosferă de simpatie şi de înţelegere. Ea îi dăduse sfaturi înţelepte şi inutile. O ascultase recules şi serios, privind-o cu devotament şi simţind, pe măsură ce ea vorbea, că nu mai înţelege ce vrea să spună, de parcă ar fi început pe nesimţite să vorbească într-o altă limbă.

Paul recunoştea că nu era o frumuseţe. Singura explicaţie a preferinţei sale, a cărei formulare îi producea o bruscă satisfacţie orgolioasă, era că este o femeie deosebită şi că el fusese singurul care îşi dăduse seama. Spunând că este o femeie deosebită el dădea un nume eşecului său, pe care voia, în acea după-amiază de iarnă, să îl ducă până la capăt. Voia, ca într-o poveste romantică, să se ducă neinvitat la ea acasă şi să discute totul, chiar şi în prezenţa soţului.

Îl încerca o jenă retrospectivă. Cum putuse să vină în atâtea dimineţi, când ştia că nimeni nu este acasă la ea, şi să dea târcoale? De neînţeles, Simţea că ceea ce vrea să facă este absurd sau mai degrabă jalnic. Aşa ceva nu se premeditează, ci se petrece spontan, când lucrurile se

potrivesc din întâmplare. Simţea, ştia, apoi, că ceea ce vrea să facă este pur cabotinaj, dar nu se putea opri. Voia o încheiere spectaculoasă. Vor discuta. El va vorbi cu amărăciune, dar şi cu mândria celui care se retrage cu eleganţă, arătând că ştie să piardă. Sau, îi trecea prin minte, poate că ea îşi va da seama, în al doisprezecelea ceas, de calităţile lui. Poate că va aprecia statura lui suplă de gimnast. Poate că părul lui, aflat alături de chelia prosperă a soţului, o va impresiona în mod plăcut. Erau gânduri fugare, pe care le alunga cu jenă. Cum va reacţiona el? Va zâmbi destul de strâmb, va fi extrem de politicos, o va ruga să aducă ceva de băut sau să facă măcar cafele. Iar ea, după un lung moment de stupefacţie, va intra în rolul femeii mondene, care înţelege totul cu naturaleţe. Nu era exclus ca ambianţa nici să nu-i permită să rostească vorbele mari. Care îi bâzâiau în cap. Vor vorbi despre una şi despre alta. Şi poate că el, soţul îl va invita, cu un zâmbet dezarmant, să-i mai viziteze, de preferinţă duminica după-amiază, fiindcă în timpul săptămânii sunt amândoi foarte ocupaţi. Îi va spune să vină însoţit de logodnica sau de prietena lui. Iar el, cum va reacţiona el la toate acestea? Va deveni la fel de politicos şi de neutru, va sta cuminte pe unul dintre fotoliile noi, va vorbi în mod ponderat despre exerciţiile yoga sau despre fotbal. Apoi, după vreo oră, se va ridica încet de pe fotoliu, remarcând încă o dată că fetiţa este foarte drăguţă, delicioasă chiar şi că va fi o mare plăcere pentru el să-i facă un cadou în viitor. Iar fetiţa îl va privi cu ochi miraţi, puţin speriată de părul lui mare. Poate că va cere permisiunea să o sărute pe unul dintre obrajii ei rumeni. Şi coborând încet scările şi părând în memorie ultimele lor vorbe, şi-ar da dintr-o dată seama că îi este foame.

Ajunse în faţa uşii. Deşi urcase cu liftul, respiraţia i se accelerase. Era palid. Se odihni câteva minute înainte de a suna. Numele ei nu mai era scris pe sonerie. Faptul aceste nu îl nelinişti. Era ceva cu totul banal. Doar cu o dimineaţă înainte aşteptase, ascuns printre blocuri, pentru a o vedea cum pleacă de acasă şi, după o fugă bună, ajunsese pe o

scurtătură vehicolul în care ea se afla. Îl privise cu îngăduinţă. Merseseră împreună câteva staţii.

Se simţea mai odihnit. Îşi trecu pentru ultima oară degetele prin păr şi respiră adânc. Sună. Nu se auzi nici o mişcare înăuntru. I se păru că a schiţat doar gestul apăsării pe butonul soneriei. Îl repetă, prelung, simţind cum aplombul îi revine. De data aceasta se auziră paşi târşiţi şi peste câteva secunde uşa se deschise. În cadrul ei apăru o femeie la vreo treizeci şi cinci de ani, purtând în braţe un sugar de câteva luni. Ţinuta ei era într-o oarecare neorânduială, părea că fusese întreruptă din alăptat. Femeia, care părea a fi de la ţară, era îmbrăcată într-o rochie nu prea curată. Părul îi era strâns într-o basma viu colorată. În ochi îi strălucea patima posesivă a femeii care are primul copil la mult timp după ce a trecut de prima tinereţe. Se uită la el cu uimire mare. Ezitând să vorbească, Paul îşi recapătă primul prezenţa de spirit şi o întrebă cu politeţe dacă persoana pe care o căuta este acasă.

— Nu stă aici, răspunse ea într-un târziu, cuprinsă de o uluire grozavă, care îi dezorganiza dintr-o dată trăsăturile.

— Cum să nu stea aici? replică Paul politicos, căutând să treacă mai repede peste acest început penibil al discuţiei. Ieri stătea încă. Unde să dispară? Sunteţi o rudă a ei, nu? Aţi venit de la ţară pentru câteva zile.

— Ce rudă? Noi stăm aici de doi ani. De îndată ce blocul s-a dat în folosinţă, ne-am mutat aici. Poate că aţi greşit etajul. Ce rudă? Noi nici n-avem rude în oraşul ăsta. Noi am venit de la ţară. Ce rudă? Soţul meu lucrează la... (şi urmă numele complicat al unei întreprinderi).

— Glumiţi, nu-i aşa? mai întrebă Paul, simţind cum o mică nelinişte începe să-l cuprindă. Cât are copilul? E fetiţă?

— E fetiţă. Are două luni.

Femeia începu să îi vorbească despre fetiţă. Fuseseră foarte îngrijoraţi. Suferise de otită. Se temuseră că o s-o piardă. Acum, slavă domnului, era bine. Mai avuseseră doi copii. Muriseră într-un incendiu.. Acesta fusese motivul pentru care plecaseră din satul lor: din cauza amintirilor.

Paul o ascultă cu înţelegere, neîntrerupând-o, aruncând din când în când câte o vorbă. O privea pierdut, părând atent. Ea nici nu prea îl privea. Potrivea mereu scutecele copilului. Micuţa era foarte cuminte, nu plângea, nici măcar nu scâncea. Îşi agita numai mâinile, prinzând aerul dintre ele. Discuţia ameninţa să se prelungească. Femeia stătea sprijinită de uşor şi vorbea cu o voce monotonă. Deodată schiţă un gest brusc, de parcă s-ar fi trezit din somn:

— Credeţi-mă, n-am auzit niciodată de persoană, zise ea. Eu sunt şi în comitetul de bloc, dar n-am auzit numele ăsta. Poate aţi greşit blocul. Mai încercaţi şi alături. Printre blocurile astea se încurcă uşor omul. Şi, dacă nu mă credeţi adăugă ea cu un zâmbet prietenos, veniţi înăuntru, să vedeţi că nu mint.

Paul mai stătu câteva secunde după ce femeia termină de vorbit. Zâmbi şi el, înţelegător. Schiţă, la despărţire, gestul de a mângâia fetiţa pe faţă. Apoi salută cu multă deferentă, aproape făcând o plecăciune.

— Nu luaţi liftul? îl întrebă femeia.

Paul nu răspunse şi începu să coboare, pierdut, parcă visând. Femeia veni lângă balustradă şi îl urmări serioasă cum se pierde pe seară.Coborî încet, negândindu-se la: nimic, păşind treaptă după treaptă, mecanic, alunecându-şi mâna pe balustrada lucioasă. Când ajunse jos era stăpânit de un calm apatic. Consultă liniştit lista locatarilor, scrisă foarte clar cu tuş negru. Numele ei nu se găsea nici acolo. Oprit lângă panoul sub sticla, căruia erau aranjate artistic listele cu numele chiriaşilor, îşi aprinse o ţigară şi o fumă până la capăt, cu gesturi rotunde, urmărind fumul care se destrăma încet. Privi apoi îndelung telefonul public aflat alături de el. Scoase din buzunar o fisă şi îşi consultă concentrat agenda cu numere de telefon. Formă numărul ei, încet, atent. Îi răspunse o voce de femeie. Era persona cu care discutase cu puţin timp înainte. Îi spuse cu glas rugător că se înşeală, că ar fi mai bine dacă ar aştepta până se întoarce soţul ei acasă. El replică ceva, întristat. Cu glas îngrijorat, plângăreţ, femeia îi spuse că ea nu este

vinovată. Numai soţul, el va putea să lămurească lucrurile.

Agăţă receptorul şi ieşi afară. Pe cerul ce începea să se întunece de ceaţa amurgului strălucea un obiect sferic. Grupuri de oameni îl priveau în tăcere. Pe rotunjimea fără cusur a sferei se mişcau şerpuitor lumini verzui şi violete. Lumina cenuşie a amurgului era învinsă. Geamurile blocurilor străluceau, aruncând reflexe ciudate. În balcoane apăruseră oameni. Priveau liniştiţi, nemişcaţi, sfera. După un timp mulţi se desprinseră din grupuri, mişcând braţele a lehamite. Se îndepărtară, la început decişi, dar apoi păşind şovăitor. Paul nu îi urmă. Stătu cu capul dat pe spate până când bolta cerească deveni cu totul neagră. Sfera sclipea deasupra blocurilor, în care nici o lumină nu se aprinsese. La un moment dat avu o bruscă mişcare ascendentă şi se topi în noapte.

A doua zi dimineaţa Paul se prezentă acolo unde lucra ea. Era un imobil impozant. La poartă îl opri o femeie grasă şi pătrunsă de funcţia ei. Îi spuse cu cine vrea să vorbească. Femeia-portar consultă un registru gros şi-l anunţă că o asemenea persoană nu lucrează la ei şi că nici nu-şi aminteşte să fi lucrat în anii din urmă. Paul indică răbdător secţia respectivă. Femeia era însă sigură şi în glasul ei străbătu o iritare.

Paul cunoştea un funcţionar. Ceru să-i vorbească. Asta da, era posibil. I se eliberă un bon, pe care urma să-l aducă înapoi semnat. Urcă pe o scară somptuoasă şi ajunse fără dificultăţi la cel pe care îl căuta, un om între două vârste, cu ochelari coloraţi şi chelie discretă. Se arătă bucuros că îl vede şi îl întrebă cu ce îi poate fi de folos. Paul, în ciuda unui sentiment de zădărnicie, care începuse să-l încerce, întrebă ce avea de întrebat. Interlocutorul său nu se miră de loc. Îi spuse în treacăt că nu cunoaşte pe nimeni cu acel nume şi trecu apoi la o întrebare fără nici o legătură cu vizita lui. Îl întrebă ceva despre o cunoştinţă comună, un bărbat a cărui soţie tocmai trebuia să nască. Paul îi dădu conştiincios toate informaţiile pe care le deţinea. Apoi acceptă o cafea. O funcţionară dintr-un birou alăturat le aduse nu peste mult timp cafelele şi spuse că

nu, nu cunoaşte persoana respectivă. Nu crede să fi lucrat, de când ştie ea, acolo.

Ieşi din clădire cuprins de sentimente pe care nu încercă să le definească. Era obosit, ar fi vrut să doarmă. Mergea pe strada principală a oraşului. Făcu un efort şi redeveni atent la trecători. Cunoştea multă lume. Nu se făcea să nu salute vreo cunoştinţă.

Mai avea vreo oră din învoirea pe care şi-o luase de la slujbă. Îşi zise că ar trebui să facă o ultimă încercare. Merse la serviciul de evidenţă a populaţiei. Minţi că este o rudă a ei venită dintr-un alt oraş. Nu a mai văzut-o de câţiva ani, nu ştie unde lucrează.şi nici unde locuieşte. Ar fi foarte recunoscător dacă i s-ar oferi aceste date. Funcţionarul se arătă foarte binevoitor şi căută prin fişele lui vreo zece minute. Îl întrebă apoi de vârsta persoanei respective. El îi spuse: douăzeci şi opt de ani. Din păcate, o astfel de persoană nu figura în scriptele lui şi deci nu exista în oraş. Cel mult dacă venise în ultima perioadă, în ultimele săptămâni şi nu se anunţase încă. Regreta că nu poate să îi fie de folos. Nu cumva îşi aduce aminte greşit numele? Poate că persoana şi-a schimbat între timp numele prin căsătorie? Funcţionarul îl întrebă apoi, plin de solicitudine, dacă nu cumva poate să-i fie util într-alt fel, dacă a găsit cameră la hotel, dacă, în sfârşit, se simte rău. Paul, a cărui expresie avea într-adevăr ceva îngrijorător, îi răspunse, zâmbind vag, că se va descurca într-un fel sau altul şi că îi mulţumeşte pentru amabilitate. Se îndreptă spre ieşire, dar, după ce puse mâna pe clanţa uşii, se răzgândi, se întoarse lângă ghişeu şi îl întrebă pe funcţionar dacă a văzut ciudata sferă luminoasă, ce apăruse în seara precedentă. Omul o văzuse. Era curios ce vor scrie ziarele despre ea.

Ştia localitatea unde trăiau părinţii ei. Dar era prea mult, nu mai putea să încerce nimic pentru a o găsi. Trebuia să o socotească pierdută. Nu mai putea să vorbească nimănui despre ea, niciodată, dacă nu voia să fie considerat nebun. Îşi va vedea liniştit de treabă, încercând să uite totul cât mai repede. Zilele vor trece şi episodul acesta ciudat se va şterge din memoria lui.

Se simţea umilit. Tocmai lui, om atât de stăpân pe nervii lui, să i se întâmple una ca asta! Probabil că va merge peste câteva zile la un psihiatru. Sau, mai bine, nu. De ce să se mai afle că are halucinaţii atât de ridicole? Nu va vorbi cu nimeni despre întâmplare.

După câteva săptămâni, interval în care nu suflase nimănui nimic despre episodul prin care trecuse, în timp ce mergea cu încetineală pe stradă, savurând vagul început de primăvară, o întâlni. Ea îl tachină cu simpatie, îl întrebă cum o mai duce şi cum se face că nu a mai căutat-o. Nici măcar un telefon nu i-a dat. Paul, mirat în sinea lui că această întâlnire nu îi determină nici un sentiment deosebit, intră cu plăcere în vorbă şi o întrebă ce îi mai face familia, dacă fetiţa îi este sănătoasă. Discută cu ea destins, privind-o deschis, povestindu-i câteva lucruri mărunte, care i se întâmplaseră în vremea din urmă.

CINEMA

Pregătiri, ultimele. Mulţimea multicoloră strigând. Şirul de cosmonauţi, în care se află şi două femei îndreptându-se spre rachetă. Sute de tehnicieni pregătind lansarea şi foindu-se ca nişte furnici. O muzică triumfală dominând totul. Costumele cosmonauţilor, argintii, sclipind brusc şi apoi redevenind mate. Mişcările ritmice şi liniştite ale acestor oameni puternici şi căliţi. Oprirea în faţa rachetei, pentru un ultim zâmbet. Apoi în interior, pregătindu-se pentru start, cu figuri concentrate. Una dintre femei este foarte arătoasă, are o frumuseţe profesională de manechin. Prezenţa ei acolo pare o eroare. Totuşi ea execută cu precizie mişcările rituale ale celorlalţi, reprimându-şi zâmbetul de star. În anumite momente ea reuşeşte chiar obţină o expresie a deplinei concentrări. Pe frunte îi apar cute verticale, ochii i se micşorează, buzele tind să i se subţieze, părul pare mai puţin strălucitor. A doua femeie are un aer de intelectuală austeră.

„Ceva nu este în regulă la aceste două femei. Cea urâtă pare a juca rolul unei femei studioase, femeia-savant, pentru care cele lumeşti nu există. Cred că se preface şi că acum, în nişte momente atât de importante, gândurile îi zboară spre cine ştie ce lucru urât, spre cine ştie ce amintire dubioasă. Altfel nu s-ar concentra atât, n-ar face asemenea eforturi pentru a părea abstrasă şi pătrunsă de importanţa momentului. Cealaltă îşi poartă frumuseţea ca pe o povară. Profesional, este superioară celei urâte. Precis este aşa. În urmă cu vreo zece ani în fiecare film de acest gen apărea o femeie superbă, care făcea diverse gafe din pricina emotivităţii şi a slabei profesionalităţi. Bineînţeles,

nimeni nu se supăra pe ea, niciodată. Acum cred că lucrurile trebuie să se petreacă exact pe dos. Nu se poate merge prea mult timp pe un loc comun, fiindcă lumea se plictiseşte”.

„Frumoasă femeie! Am impresia că semăn cu ea. Sigur că da, uite ochii, gura, talia. Ar trebui să fiu în locul ei, acolo pe navă. Poate că mi-ar fi cam frică. Văd că-i destul de comod acolo la ei”.

Toţi fac mişcări precise. Bărbaţii seamănă între ei. Au cam aceeaşi statură, acelaşi costum, sunt tunşi la fel, au cu toţii ochi albaştri. Unul dintre ei pare a fi şeful. O primă confirmare: ultimul care se întinde la locul lui pentru start este el, bărbatul decis, cu o surprinzătoare umbră de surâs ironic în colţul gurii.

Din nou exteriorul. Mulţimea s-a retras. Acum se vede doar ca o lizieră pestriţă, în depărtare. Întinderea cosmodromului îşi arată dalele de beton. Tehnicienii se retrag, dispărând rapid. Racheta rămâne stingheră. Muzica a tăcut. Pentru câteva secunde se lasă o tăcere primejdioasă. Şi atunci când o nemişcare deplină pare a fi pietrificat racheta, coloană misterioasă crescută din suprafaţa pustie, o voce mare începe să rostească cifre, ce se succed insuportabil, interminabil. Iar când, peste logica lor, pare că totul a încremenit pentru totdeauna, că nimic nu poate interveni pentru a strica armonia dintre suprafaţă şi perpendiculară, se aude: zero. Flăcări şi fum. O clipă de nemişcare deasupra solului şi apoi nava dispare brusc în cer.

Interiorul. Figuri chinuite. Zâmbete amestecate cu grimase. Primul se ridică şeful. Apoi toţi ceilalţi. Câţiva dintre bărbaţi dau semne de veselie. Şeful este cel mai sobru. O forţă obscură îi adună pe câţiva în preajma femeii frumoase. Cea urâtă surâde matern şi înţelegător. Ştie ce vor spune. Aşteaptă primele replici, amuzată, convinsă că nimic nou nu poate să se ivească. Se pare că aşteptările nu îi sunt înşelate. Zâmbesc toţi, bărbaţii stereotip-seducător, femeia frumoasă stereotip-cochet. Formează un grup vesel, la care femeia urâtă se alătură. Cel care vorbeşte îi aruncă

priviri complice. Ea are deci simţul umorului sau poate a adoptat, pe nesimţite, rolul unei confidente sau, mai mult, pe acela al unei bătrâne mătuşi nemăritate, care simte confuzul impuls de a mijloci, cu toată candoarea, desigur, iubirile tinerilor.

Şeful intervine, ordonă ceva. Dar reparaţia (sau verificarea) durează foarte puţin. Imagini ciudate apar pe ecrane. Orele de activitate se sfârşesc. Călătorii se pregătesc pentru odihnă. Se întind în aceleaşi cuşete în care au stat la plecare.

„Altfel ar trebui să fie totul. Eu n-aş, face curte unei femei în timpul unei călătorii cosmice. M-aş comporta altfel. De ce să dau atâta atenţie unei femei. Mai bine acţionez şi, când am timp, contemplu cosmosul. Iar acum nu m-aş culca, ci aş scrie, mi-aş scrie jurnalul. Iubita mea a rămas pe Pământ. M-aş gândi la ea şi i-aş scrie o scrisoare lungă, pe care ar citi-o după întoarcerea mea”.

„Mă plictisesc. Nu pricep ce caut la filmul ăsta. Costumele sunt, totuşi, frumoase. Aş pleca, dar nu se face. Atenţie, poate mă întreabă după aceea dacă mi-a plăcut sau dacă nu mi-a plăcut şi de ce. De fapt, nu-i prea greu de înţeles. Sunt nişte cosmonauţi, care trec prin primejdii. Cam asta. Am mai văzut aşa ceva; atunci se sfârşea rău, sau nu, îmi amintesc, se termina bine”.

„A început să-i transpire, mâna. E neplăcut. Şi nici nu pot să i-o las. Nu pot să fac una ca asta. Şi nici nu vreau, Dar neplăcut este, oricum. Transpiraţia se răceşte şi, curios, mirosul de pudră creşte. De undeva din dreapta vine un alt miros, neplăcut, de lac sau de vopsea proaspătă. Să schimbăm locurile? Nu, totuşi. Şi filmul, pe care l-am mai văzut o dată. Nu zic nimic, nu mă plâng, este un film frumos. Profilul ei este pur, acesta este cuvântul: pur. Poate că peste câteva minute mă voi apleca spre ea şi-i voi şopti ceva, atingându-i cu buzele urechea, uşor. Ar fi de efect. I-ar face plăcere, cred. Dar uite că oamenii se culcă. Cam lungi scenele de început. Să stau calm, să văd ce urmează. Ştiu ce urmează. Să stau calm şi s-o ţin de mână. Asta-i situaţia”.

O dimineaţă convenţională pe navă. Toţi se trezesec în acelaşi timp, ca nişte roboţi. Acum trebuie să înceapă, ceva spectaculos, nu se poate altfel. Muzica se modifică, apar nişte accente sumbre, ceva trebuie să se producă. Într-adevăr, şeful urmăreşte indicaţiile unor aparate şi dă semne de nelinişte. Ce ar putea fi? Oamenii se mişcă mai repede dar fără panică, se încrucişează, dispar în încăperi alăturate. Femeile au şi ele rolurile lor. Şeful comandă. Faţa i-a devenit şi mai decisă. Oare intervine momentul fatal al tragerii la sorţi? Oare unul dintre ei va trebui să se sacrifice sau, cel puţin, să rişte, pentru a salva nava de primejdie? Aşa pare a fi, deoarece bărbaţii s-au strâns într-un cerc şi se privesc intens. Se pare că şeful vrea să-şi asume riscurile. Ceilalţi nu sunt însă de acord. Femeile para fi excluse din dezbatere, sunt în afară de discuţie.

Dar iată că evenimentele o cotesc înspre mai bine.. Unul dintre bărbaţi urmăreşte indicaţiile aparatelor şi apoi se întoarce spre ceilalţi cu o faţă destul de optimistă. Să se fi aranjat totul? Aşa pare a fi, deoarece în secvenţa imediat următoare poate fi văzută o reuniune distractivă a membrilor echipajului. Un bărbat cântă la un instrument neobişnuit, ceilalţi ascultă cu reculegere. Iar apoi, după o mică etapă de tranziţie, femeia urâtă pare a propune să se danseze. Cea frumoasă este apatică, priveşte absentă pregătirile sumare pe care ceilalţi le fac. Se dansează cu mişcări ciudate, sacadate, dar nu lipsite de armonie. Este o scenă calmă, după care, evident, va urma ceva crâncen, foarte periculos pentru soarta navei. Femeia frumoasă dansează păstrându-şi expresia de plictiseală. Apoi poate fi văzută pe un coridor, discutând cu un bărbat, care îi spune ceva cu mare aprindere, gesticulează, având un chip foarte mobil, ca al unui actor pentru care este foarte, uşor să treacă de la implorare la poruncă şi viceversa. Ea rămâne însă prinsă în apatie, face gesturi molatece, pare a respinge fără prea multă convingere argumentele care i se aduc. El o mângâie şi o sărută. Ea suportă aceste gesturi cu deplină pasivitate. Urmează scena culcării întregului echipaj. Fiecare în cuşeta lui.

„Poate n-a fost el. Mi s-o fi părut. Totuşi, din spate semăna leit. O îmbrăţişa, o săruta. De ce n-am avut oare curajul să merg mai repede şi să mă conving? Ea era destul de bine, din spate. Poate avea picioarele prea subţiri. Ce ochi a făcut când i-am spus că l-am văzut sărutându-se cu alta pe stradă! Parcă îi căzuse ceva în cap. Îl cred. N-a fost el. Niciodată, nu m-a mângâiat atât de frumos, atât de lin. Ciudate costume au. Doar după păr se deosebesc dacă sunt bărbaţi sau femei. Ce muzică ciudată. Cosmos”.

„Ce viaţă! Pot oricând să moară, dar câte văd. Sunt musculoşi, aşa cred. Şi eu sunt musculos!”

„Iubire în Cosmos! De ce nu? Dar de ce trimit oameni necăsătoriţi şi nu cupluri? Aşa ar fi normal. Poate pentru a complica lucrurile. Oricum, când trăieşti în asemenea condiţii nu prea îţi arde de dragoste. Sau, mai ştii? Femeia îi spune că îi este lehamite de călătorie, că ea a plecat dintr-o greşeală. Zice că nu are stofă de eroină”.

„Avea un parfum de lavandă, neaşteptat la o femeie. Poate că semăna puţin cu cea urâtă de aici. Era şi ea înfrumuseţată de anumite situaţii. Cred că o prefer pe cea urâtă, cea frumoasă este prea asemănătoare cu femeile arătoase de pe stradă. Mâinile îi miroseau a lavandă. Frumos parfum, plăcut parfum. Acum dansează. Pare mai reuşită când nu stă încruntată. Devine mai feminină. Cealaltă rămâne la fel, lipsită de personalitate. Nu merită ca bărbatul să-i facă atâta curte. Cea urâtă, nu, cea mai puţin spectaculoasă merită atenţia mea. Cealaltă, a treia, reală, imaginea ei îmi flutură prin minte, ce-o fi făcând acum? De ce nu o fi vrut să vină cu mine aici, la cinema? Sau nu, mai bine că n-a venit. Singur mă simt mai puternic, nu trebuie să am grijă de nimeni. Şi apoi, când am intrat în sală, am simţit o plăcere ciudată, parcă aş fi pătruns, gladiator, într-o arenă. Când sunt cu cineva nu mai am această senzaţie plăcută. Mă simt mai stânjenit. Nu ştiu de ce. Iată, se pregătesc de culcare. Ar trebui să-i arate şi dezbrăcaţi. Prea sunt la fel toţi”.

În fine, deşteptarea, o nouă deşteptare, după care se va petrece ceva important. Se pare că nava se apropie de

destinaţie. Cât timp a trecut de când au părăsit Pământul? Poate că a intervenit paradoxul temporal, fiindcă toţi îl privesc cu atenţie pe cel care anunţă ceva, cu o voce dramatică, poate ştirea că pe Pământ au trecut cine ştie câte secole. Dar poate că anunţul are cu totul alt conţinut: faptul că se apropie de destinaţie sau ameninţarea unui roi de meteoriţi.

Şeful dă directive cu glas sacadat şi stăpânit, ceilalţi, bărbaţi şi femei fac ceea ce trebuie făcut, manevrând aparate complicate. A început să se vadă solul planetei străine. El apare pe un mare ecran. Privindu-l, chipurile oamenilor îşi pierd orice expresie.

Coborâre pe planetă. Nimic pământesc, în afară poate de nişte denivelări, care ar putea aminti de dealuri. În depărtare se întrezăresc forme incerte. Se fac analize, probabil. se stabileşte compoziţia atmosferei. Peste muzică se suprapune, dominator, vuietul motoarelor, parcă auzit de către unul dintre posibilii locuitori ai acelei lumi. În nori de praf, nava coboară, se aşază pe sol. Momente de bucurie înăuntru. Câteva sărutări, neaşteptate, ca acelea ale jucătorilor unei echipe după marcarea unui gol. Şeful stă izolat, sobru. Este, până la capăt, sclavul schemei sale de comportament.

Clipele de bucurie trec repede. Încep pregătirile pentru coborâre. O scurtă deliberare. Şeful va decide cine pleacă. A şi decis. Un bărbat însoţit de femeia urâtă. Iată-i plecând într-un vehicul ciudat, ce iese dintr-un fel de trapă a navei. Stârnesc praful, se îndreaptă in direcţia în care au fost văzute formele. Femeia vorbeşte într-un microfon. Îi răspunde şeful. Alături de acesta se află femeia frumoasă, care priveşte pierdută peisajul încremenit, în care ultimele fire de praf stârnite de plecarea celor doi se aşază încet. Apoi, brusc, o privire languroasă, chemătoare. Şeful ridică încet mâna spre obrazul ei. Ea aşteaptă cu încordare mângâierea, buzele îi vibrează uşor. El rămâne însă prins în rolul său, ca o insectă într-o bucată străvezie de chihlimbar. Mâna îi coboară. Încet, fără s-o fi atins.

Apare vehiculul, apoi cei doi din interiorul lui. În

depărtare se zăreşte o îngrămădire de lucruri străine. Sunt volume verticale, ce se mişcă lin. Din când în când, câte o zvâcnire. Faţa femeii urâte apare în prim plan. Are ochii măriţi, spune ceva. Bărbatul îi răspunde, privind înainte. Continuă să conducă vehiculul foarte concentrat. Ea pare că a sesizat ceva deosebit de important. Îi spune, dar el nu reacţionează, nu pare impresionat. Faţa îi este arătată doar din profil. Are linii dure. Femeia pare cuprinsă de panică. În sfârşit, el spune ceva convenabil. Ea se linişteşte. Ajung în preajma formelor. Cele mai înalte sunt colorate în albastru închis. Unele, mai mici, sunt de un roşu foarte închis. Şi ele se mişcă. Nu sunt pulsaţii, ci dispariţii şi apoi reapariţii. Altele sunt argintii, greu de privit. Femeia manevrează cu febrilitate nişte manete, şi notează ceva într-un carnet. Se opresc. El se pregăteşte să coboare. Ea pare a nu fi de acord. Argumentează cu aprindere. Bărbatul este însă decis. Faţa femeii devine rugătoare, imploratoare chiar. El se îmbracă într-un costum special, ce seamănă cu cel al scafandrilor de mari adâncimi. Ea discută cu cei rămaşi pe navă. În vehicul pare a se auzi vocea imperioasă a şefului, care îi ordonă bărbatului să rămână pe loc, să nu iasă. Un lung moment acesta pare hipnotizat, dar apoi se îndreaptă spre ieşire printr-o trapă, un fel de ecluză. Femeia rămâne înăuntru, disperată, plângând decent. El se îndreaptă către formele colorate, ce se agită. De aproape ele sunt plăcute la privit, mişcările lor sunt armonioase, feline. Bărbatul, indiferent, târât de o chemare irezistibilă, pătrunde printre ele fără să se uite în stânga sau în dreapta. Intră tot mai adânc. Dispare.

Plângând, femeia face câteva pregătiri pentru plecare. Nu pare familiarizată, cu conducerea vehiculului. Se descurcă. Este primită în tăcere. Faţa şefului arată o urmă de emoţie.

„Şeful să fie emoţionat? De necrezut şi totuşi aşa este. Faptul mă supără. El este un stâlp de care sunt legaţi, prin fire invizibile, toţi ceilalţi. Dacă nu este calm,. Totul se poate termina rău. Să se termine bine, doresc lucrul acesta şi, în acelaşi timp, mi-e ruşine că-l doresc. Cel care a murit

atât de stupid a înnebunit sau ce s-a întâmplat cu el? Absurdul nu are voie să intervină. Prea devreme moare omul, mult prea devreme. Acum nu mai este decât un pas până la un film de groază, ori eu n-am venit aici pentru ca să văd un film de groază, nu pot suporta. Şi toţi ceilalţi, care privesc în direcţia şefului, cuprinşi parcă de imbecilitate! Altfel arată, eroii care cuceresc cosmosul. Sunt echilibraţi, cum să înnebunească dintr-o dată, la vederea unor plante ciudate? Văd pe lângă mine figuri care au devenit, atente doar după ce omul a dispărut. Simt o mare nelinişte. Îmi vine Să ies din sală. Aşa o să şi fac, dacă nu îl găsesc”.

„Ciudata lumină roşie, acolo, deasupra uşii, cum de n-am observat-o niciodată? Este frumoasă, aşa cum sclipeşte palid. De ce plânge atât de tare femeia?. Unde-i cel de lângă ea? A dispărut”.

„Culorile albastru, rosti, argintiu; unde este verdele? Mişcările unduitoare. Liniştitor. Acum se va petrece ceva”.

Este necesar, se pare, să meargă cu toţii acolo. Poate că femeia plânsă s-a înşelat şi bărbatul pierdut în strania pădure mai poate fi salvat. Cineva trebuie totuşi să rămână pe navă: femeia frumoasă. Ies. Şeful rămâne ultimul şi are un dialog cu ea. O priveşte în ochi şi îi recomandă, probabil, să fie atentă. Ea înclină capul în semn de încuviinţare. Şeful iese. Vehiculul ajunge repede în faţa formelor, care îşi continuă mişcările lor plăcute la privit. Culorile sunt aceleaşi. De data aceasta nimeni nu mai este imprudent, nimeni nu se mai aventurează. Un obiect metalic iese dintr-o coastă a maşinii şi se îndreaptă către forme. Este un robot, ce are o siluetă umană, cu cap, mâini şi picioare. El se apropie, intră, dispare.

„Ce ar mai putea să se întâmple? Nimic deosebit. Robotul va pieri sau nu va pieri, acolo, între lucrurile necunoscute. El va descoperi, poate, urmele bărbatului dispărut, sau nu le va descoperi. Din pădurea de forme ar putea ieşi ceva mişcător. Iată că iese. Este un animal, sau poate chiar o fiinţă raţională, ce altceva ar putea fi? Sau nu, ar putea fi un robot. Cei din vehicul pot să-l distrugă, sau

pot să încerce să intre în legătură cu el. Iată, au conchis că este un simplu animal periculos şi întrebuinţează unul dintre mijloacele lor de distrugere. Animalul dispare, volatilizat. Ce ar mai putea să se întâmple? Nimic deosebit. Nici o surpriză nu mai poate să intervină. Ei ar putea să primească veşti încurajatoare de la emisarul lor. Poate că se vor decide, în acest caz, să se aventureze în interiorul pădurii de forme. Iar dacă robotul le va comunica veşti rele, ce vor face? Vor fi obligaţi să plece îndărăt către Pământ sau către o altă planetă”.

O clipă penibilă trece prin sală. O clipă penibilă de îndoială în posibilităţile întâmplărilor ce se petrec acolo, pe planeta inexistentă. Mulţi spectatori emit ceva asemănător unui suspin de uşurare când, parcă impulsionate de o sugestie colectivă, lucrurile reintră în normal. Cel dispărut este readus de către robot. Este leşinat, dar femeia urâtă se foieşte în jurul lui, îl va salva, cu siguranţă, Aşa se şi întâmplă. Toţi se bucură. El povesteşte, se pare că nu ştie cum s-a întâmplat, care a fost mecanismul. Privirile lui se îndreaptă cu recunoştinţă şi, de ce nu, cu dragoste către aceea care l-a îngrijit.

Şi de aici încolo totul decurge bine.

Câteva pregătiri, ultimele. Mulţimea multicoloră, ce strigă. Şirul de cosmonauţi, printre care cele două femei, îndreptând-se către o primire triumfală. O muzică solemnă dominând totul. Costumele cosmonauţilor, parcă argintii, sclipind brusc şi apoi redevenind mate. Mişcările lor ritmice, şi liniştite.

Strada sclipind după ploaie. Luminile reflectate în mod ciudat de asfaltul ud. Mulţimea de foşti spectatori mergând.

UN ÎNCEPĂTOR DOTAT

Am descoperit filele de jurnal pe care le vom reproduce mai jos la şaptezeci de ani de la moartea lui D., scriitor destul de cunoscut în vremea lui, azi uitat. Un publicist obscur al epocii a formulat, în mod surprinzător, o judecată critică memorabilă, afirmând că D. este „un etern începător dotat”, aducându-i, împotriva intenţiilor sale, un subtil omagiu.

Într-adevăr, D. a respins cu instinctivă repulsie stagnarea, cultivând frenetic mai multe genuri literare, eşuând nu fiindcă era netalentat, ci dintr-o dorinţă de noutate unită cu un dispreţ vertiginos pentru schemele retorice pe care orice elaborare literară le presupune. Din aceste motive, cărţile lui sunt bruioane sclipitoare, pe care orice meşteşugar al scrisului le-ar fi putut dezvolta şi cizela cu un modest efort. D. însuşi ar fi putut să facă această operaţie simplă. N-a făcut-o însă, preferind să presare în urma sa lucruri neterminate, în care pot fi detectate fragmente întru totul reuşite, risipite capricios printre platitudini. Indiferenţa faţă de finisarea artizanală, căutarea de sine, spasmodică şi niciodată împlinită, îi conferă operei uitate a lui D. nobleţea unei ratări autentice, care nu se datorează neputinţei sau lipsei de har, ci unui destin viclean.

O parte dintre însemnări constituie o posibilă replică la un mic roman, la a cărui origine se află o întâmplare ciudată, trăită de D. în zilele care au urmat după apariţia în casa lui a unei plasme multicolore, de provenienţă

necunoscută, care s-a dovedit capabilă să ilustreze ficţiunile verbale, precum şi să extragă imagini din memoriile celor aflaţi în preajma ei. În cele din urmă, plasma a dispărut, la fel de inexplicabil cum apăruse. Romanul lui D. este o înfăţişare obiectivă a acestor întâmplări. Puţinul interes care l-a stârnit se datorează, credem, naivităţii cu care D. a relatat evenimentele întocmai cum s-au petrecut, folosind aproape o manieră de reportaj, uitând sau nedându-şi seama, deşi avea suficientă experienţă literară, că simpla narare a faptelor nu este suficientă. Din acest motiv romanul suferă de o anume cerebralitate glacială, care l-a împiedicat să se transforme într-o carte de succes. Fragmentele pe care le publicăm fac parte dintr-o variantă îmbunătăţită, pe care D., conform obiceiului său, nu a terminat-o niciodată.

A doua categorie de însemnări conţine fragmente eseistice referitoare la literatura fantastică, de al cărei statut D. a fost obsedat şi pe care a cultivat-o prin numeroase dintre textele sale.

În fine, a treia categorie de însemnări este formată din proiecte ale unor povestiri fantastice, semnificative pentru modul său de a înţelege creaţia literară. Într-una dintre însemnările sale D. scrie că proiectele pot fi considerate un gen literar aparte. Este o afirmaţie tipică pentru un autor întotdeauna prea grăbit pentru a-şi cizela textele şi a le da sclipirea lucrului terminat, întotdeauna prea nemulţumit de posibilităţile unui gen sau de cele ale unei scheme anumite dintr-un gen. Asemenea proiecte literare, care în realitatea existenţei lui D. au fost mult mai numeroase, toate scrierile sale făcând parte, de fapt, din acest gen, a căror realizare minuţioasă i-ar fi adus poate succesul, sunt paşi rapizi, îndreptaţi spre ţelul realizării de sine, sunt o formă de viaţă. Expresia literară imperfectă, ideile profunde sau doar paradoxale şi nebuloase sunt combustibilul unei existenţe frenetice. Sacrificându-şi scrisul, D. a câştigat, se pare, o viaţă.

Să scriu pentru a uita că existenţa mea este intrată iremediabil pe un făgaş bine trasat, că alunecă pe el cu

mare viteză, ca un trunchi ce coboară din munte, spre a se afunda în apele avide ale râului. Viaţa pe care am dus-o înainte: învăluită în ceaţă, neinteresantă, meschină, un vis mediocru sau o poveste citită. Acum este altceva. Privesc atent mişcările line. Iată-le, unduiri fără de sfârşit. Le voi urmări, trebuie să le văd. Simt tentaţia grozavă de a scrie tot timpul despre ea.

Miracol. Un pictor ar renunţa, poate, dacă ar sta în locul meu câteva ore. N-ar mai picta. Nuanţe nemaivăzute. De ce persistă tocmai cele care îmi plac mie cel mai mult? Mă las cotropit de culori, cu o necunoscută voluptate. O voce străină îmi şopteşte să scriu vorbe de admiraţie. O ascult şi mâna îmi alunecă fără încetare pe hârtie. Violetul rău prevestitor îmi aminteşte o excursie în munţi, făcută cu ani în urmă, în tinereţea mea, atât de abstractă astăzi. L-am văzut într-un asfinţit, colorând marginile norilor, care umpleau valea, ca o turmă de animale eterice, imense şi neputincioase. Iată-l, s-a oprit, se îngustează, în mijloc apare albul de fum nefiresc al norilor. Se întrezăreşte un colţ de stâncă.

Simt întreaga bucurie curată a munţilor. Aud o clipă ciripitul păsării solitare care ne însoţea, ciudat, semănând cu zgomotul izbirii a două pietre. Lansându-se în salturi curbe, plonjând cu aripile strânse, redresându-se apoi brusc, neînsemnată, întotdeauna singură, emiţând sunetele ei ireale, semnalizând prezenţa apropiată a unei alte lumi, separată de a noastră printr-o peliculă subţire, dar de nepătruns. Violetul şi ţipătul înalt al păsării se înrudeau, aveau aceeaşi sursă pentru totdeauna indescifrabilă. Pasărea, aşezată pe o ieşitură de piatră, ce amintea prora unei corăbii, privea norii, ţipătul îi cutremura scurt grămada cenuşie a penelor. Şi violetul se pierdea înspre negru, norii sclipeau intens încă o clipă şi apoi păleau. Vântul rece al serii începea să ne pătrundă. Violetul pe care îl văd acum, mortuar şi somptuos, se pierde cu încetineală, dispare în alte nuanţe,: o clipă doar mai văd în amintire pasărea cu ţipăt de piatră lovită de piatră.

*

Am trăit mulţi ani fără să privesc eu atenţie culorile. Primăvara am fost întotdeauna izbit de imaginea pomilor înfloriţi, de verdele crud al frunzelor, neverosimil de strălucitor, ca o sursă de lumină. În rest, prea puţin. Pânze privite fugitiv, penajul unei păsări, căldura unei ţesături de rochie, transformarea, ciudată a culorilor atunci, când îmbracă o femeie frumoasă. Acum simt o confuză vinovăţie pentru miile de indiferenţe cu care am trecut ani de-a rândul pe lângă culori. Îmi cercetez memoria şi găsesc nuanţe privite cândva cu rece detaşare, le înşir în faţa mea ca pe nişte pietre preţioase, una lângă alta, în lungi şiraguri. Privesc apoi sfera cu ochii întredeschişi, încerc să o modific după vechi şi ceţoase amintiri. Câmpii verzi, întinse, văzute demult, în copilărie, imense, străjuite de nori ciudaţi, ce aleargă repede. În degete simt o apăsare uitată, distrusă aproape cu totul de trecerea timpului. Este mâna cuiva apropiat copilului de atunci, poate a tatălui meu. Îmi amintesc norii, fiare de fum, omul mare de lângă mine spune ceva, nu-l aud, cu capul mult dat pe spate privesc minunaţii, atât de indiferenţii nori, albi, mari vaci ale cerului, mute. Un şuierat abia auzit, iarba câmpiei se apleacă în valuri şi sclipeşte argintiu.

Aşa îmi trec zilele. Ea îmi aduce de mâncare, stă uneori lângă mine, mă mângâie distrată şi îmi spune câte o noutate. Dar parcă vorbele ei sunt rostite într-o limbă străină, pe care am uitat-o. Recunosc din când în când câte un cuvânt. O rog să tacă, să mă lase să privesc. Este ne liniştită. Lacrimile ei îmi ard mâna. Îi spun în treacăt câteva vorbe, să nu fie speriată, nu s-a întâmplat nimic rău totul este în ordine, să fie calmă, totul va trece, totul se va aranja, sigur că da, totul se va aranja cum nu se poate mai bine, vom fi din nou la fel de fericiţi ca înainte. O uit repede. Nu pot să-mi întrerup contemplarea decât cu mari eforturi. Nu ştiu dacă pleacă sau stă în continuare lângă mine, fiindcă, iată, mişcările se înteţesc, îmi amintesc de ceva imprecis, o masă cumva gelatinoasă, străvezie, vag

albăstruie. O, dar este meduza, una dintre meduzele ce se vedeau în mare după o noapte de furtună, forme aproape iluzorii, staţii cosmice miniaturale, graţioase clopote vii, ce apar între două ape înotătorilor. Mototolite, apoi, pe nisipul ce începe să se încălzească, meduzele.

*

Dimineaţa vine şi trece fulgerător, la fel ziua, mă trezesc cuprins de o nouă înserare. Furibunde trec zilele, abia de mai apuc să scriu câteva cuvinte. Pe întuneric fosforescenţa culorilor e feerică. Sclipiri ivite brusc îmi rănesc ochii. Puncte arzătoare se eşalonează în adâncime, parcă de-a lungul unei şosele ce se pierde în noapte. Bucăţi de fier înroşit urmează o linie dreaptă, iluzia perspectivei este perfectă. De undeva de la sfârşitul şirului de lumini roşii apare un disc portocaliu, un soare obosit, ca de sfârşit de lume. Se apropie, stinge pe rând punctele roşii. E tot mai aproape, vine tot mai aproape spre mine. Îl privesc cu ochii înlăcrimaţi de strălucire. S-a stins, lăsându-mi pe retină fulgerări roşii şi galbene.

E întuneric acum, o clipă mă îndoiesc de existenţa sferei. Privesc înspre locul în care ştiu că se află şi continui să scriu, cu ezitări, în rânduri tremurânde, ce se încalecă, probabil, într-o ţesătură indescifrabilă. Nu pot să mă opresc.

Ar trebui să fiu obiectiv, să mă privesc din exterior, să încerc să delimitez, să scriu frazele cele mai logice cu putinţă, care să cuprindă ca un şarpe situaţia în care mă aflu, s-o strângă din ce în ce mai tare şi s-o sugrume. Să găsesc o explicaţie care să îmi convină şi care să anihileze senzaţia neplăcută de cădere vertiginoasă ce mă încearcă atunci când mă îndepărtez de sferă.

S-a aprins o lumină odihnitoare, cu sursă indirectă, vag verzuie, ce stă suspendată în masa întunecată. S-a aprins la câteva clipe după ce scrisesem că nu sunt în stare să mă îndepărtez.

*

Sunt tentat să cred lucrurile cele mai extravagante. Astăzi dimineaţă am asistat la un fel de ceartă. Ea a jucat o ciudată scenă a indignării. Privea înspre sferă şi spunea nu mai ştiu ce despre nebunie, despre bărbaţii senilizaţi prematur. A continuat şi în timp ce strângea maşinal farfuriile din care mâncasem. Apoi şi-a îndreptat trupul. Ţinea tava parcă strângând-o la piept, ca pe un lucru deosebit de preţios. Obrajii i se înroşiseră de furie. Motivul, ascuns pentru mine la început, a ieşit la iveală. Pe faţa sferei, o pot numi astfel, se desenau liniile unui rictus dispreţuitor. O gură imensă se strâmba, ridicându-şi un colţ. Doi ochi foarte mari, cu reţele de riduri în jurul lor, se deschideau ca într-un coşmar, unul dintre ei clipea. Nu era o iluzie, ea vedea aceeaşi imagine. Am urmărit-o cum îşi învinge tremurul buzelor şi, printr-un gest ce m-a făcut să tresar, ridică tava deasupra capului, spre a o arunca. Ceştile, farfuriile, tacâmurile s-au rostogolit cu zgomot de cioburi pe masă. Era încordată, cu capul dat pe spate, aflându-se în fracţiunea de secundă ce precede gestul aruncării. Dar deodată expresia feţei i s-a modificat. Privirea i s-a mărit brusc şi apoi, cu genele lăsate pudic în jos, a depus tava pe masă şi a început să strângă ceea ce era de strâns. A ieşit fără un cuvânt. M-am uitat la sferă. Dispăruse orice urmă de asemănare cu faţa unui om.

Poate că sfera a hipnotizat-o, poruncindu-i să-şi recapete calmul. Sau, mai degrabă, şi-a dat singură seama că agresivitatea nu i se potriveşte şi că este chiar imprudent să mi se arate fără eleganţa cu care m-a obişnuit. În orice caz, ar fi meritat s-o fotografiez. Era înduioşătoare în furia ei teatrală.

*

Cu fiecare zi ce trece situaţia mea mă nedumereşte din ce în ce mai puţin. Sunt aproape pe deplin obişnuit cu ideea că mă aflu într-un rol ce mi se cuvine şi mi se potriveşte. Activităţile mele din trecut îmi par tot mai

palide. Mă las, cu o vagă senzaţie de atingere a unui lucru unsuros, neplăcut, în voia inactivităţii, ca într-o apă călduţă şi murdară. M-am uitat cu atenţie în oglindă. Un chip relaxat, cuprins de linişte, mulţumit, cu buze moi şi privire blânda, o blândeţe de câine. Înainte vreme mă surprindeam adesea încercând să-mi compun o figură de om energic, încruntându-mă şi subţiindu-mi buzele. Nici vorbă despre aşa ceva acum.

Am pierdut sau am câştigat ceva? Nu-mi dau seama şi nici nu mă prea interesează, dacă este să fiu sincer. Situaţia în care mă aflu este, în cele din urmă. plăcută. Timpul se scurge pe lângă mine ca apele unui fluviu uleios, îl privesc placid, nemaidorind să mă ţin gâfâind pe urmele lui. Zilele se schimbă repede, dar sentimentul trecerii timpului nu mai este pentru mine un motiv de întristare, crispată. Sunt calm, nu mai doresc decât să contemplu jocurile copilăreşti ale sferei, mişcările ei ciudate, pe care le simt atât de apropiate.

Uneori îmi zic, totuşi, că sunt pierdut, că mă prăvălesc în prăpastie cu o inconştienţă de beţiv. Să fiu rece, îmi spun, să judec totul cu luciditate, să sfărâm, să distrug pe oricine mă împiedică să fiu lucid. Să nu mă lamentez, să-mi ţin firea, totul e bine, viaţa e suportabilă. Răul, dacă există, este în mine, numai eu sunt vinovat pentru tot ce mi se întâmplă. Să înaintez deci prin masa gelatinoasă în care am nimerit, să nu mă revolt, să ucid timpul cu sânge rece, obţinând astfel o bucurie îndoielnică, amestec de silă şi vie plăcere.

Mă îngrozesc asemenea rânduri. Le voi uita repede. M-am angajat tacit să nu-mi recitesc însemnările. Ele nu sunt literatură, nu trebuie să fiu coerent, pentru a nu contraria pe cineva. Urmez doar şirul unor cuvinte, ce-mi dau impresia că vin de la sine, picurând dintr-un recipient aflat undeva în subconştientul meu.

Am început să scriu aici nu pentru a vorbi despre mine, ci în chip de cronicar al sferei, umil şi sârguincios cronicar. M-am trezit că scriu despre mine. Trebuie să-mi reprim pornirile de autoanaliză, să mă refer pe cât este

posibil la cele care se petrec în faţa mea.

*

Transcriu dintr-un ziar un text intitulat „Dansul pinguinilor”:

„O întâmplare cu totul ieşită din comun a fost observată şi filmată de câţiva membri ai expediţiei internaţionale antarctice, ce are principala bază pe insula Ross. Iată ce ne-a declarat unul dintre participanţii la expediţie:

«La un moment dat, după ce stătusem câteva zeci de ore în adăpost din pricina vântului extrem de puternic, am observat că o mare porţiune din banchiză fusese nivelată de forţe inexplicabile. Pe mai multe hectare gheaţa era lucie ca un patinoar. Vântul o mătura năprasnic, întreţinându-i nealterat luciul. N-am avut prea mult timp să ne mirăm. Dinspre marea colonie din strâmtoarea McMurdo au început să curgă sute şi mii de pinguini imperiali, în rânduri strânse, parcă grăbindu-se. Au intrat cu toţii, să fi fost vreo zece mii, în perimetrul nivelat şi au încremenit pentru câteva clipe, strânşi la mijloc într-un cerc viu. După care, de parcă ar fi auzit o comandă, s-au desfăcut şi au întruchipat din trupurile lor un patrulater. Apoi un triunghi, apoi un romb. Nu visam. Un coleg, care văzuse totul de la început, filmase. Stăteam pe o înălţime de gheaţă şi îi priveam pe gravii pinguini, ce ofereau un adevărat spectacol de gimnastică decorativă. Dar nu este numai atât. N-am terminat. Hai să zicem că mişcările pinguinilor au fost întâmplătoare. Poate că figurile geometrice nu au fost atât de perfecte pe cât ni s-a părut nouă, deşi filmul a confirmat. Dar, de la un timp, pinguinii, perfect sincronizaţi, au început să alcătuiască figuri complicate, arabescuri, întretăieri, valuri ce unduiau. Am avut cu toţii impresia că scriu semnele necunoscute ale unui mesaj. Fiecare figură dura circa zece secunde, după care, cu mare economie de mişcări, se despărţeau şi începeau o nouă manevră. În final, la fel de organizat cum veniseră, pinguinii au părăsit

întinderea netedă şi s-au îndreptat cu demnitate spre colonia lor. De-abia atunci am văzut că deasupra uriaşului patinoar stătea suspendată o sferă ce arunca lumini scurte, multicolore. Nu era prea mare. Stătea parcă agăţată, destul de jos, la vreo cincizeci de metri deasupra banchizei. Nu se mişca. Acolo am lăsat-o. După ce am intrat în adăpost, am mai privit-o câtva timp. Se vedea bine. Când ne-am culcat se zărea încă».

„Întâmplarea, ce pare de domeniul fanteziei, a fost confirmată de film. Am putut urmări mişcările stranii ale pinguinilor, am încercat să interpretăm mesajul lor. Totul este conform relatării de mai sus. O singură excepţie: sfera nu este vizibilă. Cu tot respectul şi admiraţia pe care le nutrim pentru curajoşii exploratori antarctici, ne îngăduim să ne exprimăm îndoiala cu privire la autenticitatea faptelor relatate. Proba filmului, aparent incontestabilă, trebuie privită cu circumspecţie. Dealtfel, pelicula va fi pusă la dispoziţia unor specialişti, care vor aviza cu privire la autenticitatea ei. Vom publica opiniile acestor specialişti, de îndată ce vor fi formulate”.

Ciudată întâmplare, orice s-ar zice! Sfera cu pricina era poate cea de aici, evadată în timpul nopţii.

Articolul ar putea fi transformat foarte uşor într-o povestire. Ar trebui înlocuit stilul jurnalistic. De exemplu, să existe un pictor printre cei care privesc. El să vadă totul mai profund şi să descrie mişcările păsărilor ca pe un mecanism de artă cinetică. Filmul să fie analizat de un computer, după ce în prealabil mişcările au fost schematizate. Eventual, dar asta ar putea să devină comic, un pinguin sugestionat, care îi informează într-un fel sau altul pe oameni în legătură cu intenţiile şi dorinţele străinilor. Eventual, cei din sferă să fie reprezentanţi ai unei civilizaţii de păsări, ca într-o frumoasă carte citită de mine, unde apar nişte lebede înţelepte, înclinate spre speculaţii abstracte şi care dispreţuiesc activitatea practică.

*

Au trecut şase zile de la ultima mea însemnare şi parcă în urmă cu câteva minute mai scriam încă. N-am reuşit să-mi ţin promisiunea de a nu revedea cele scrise anterior; mi-am recitit însemnările şi am fost prins de lectură, de parcă altul ar fi autorul şi nu eu; am parcurs totul cu un bizar sentiment de vinovăţie, ca şi cum aş fi pătruns prin înşelăciune în intimitatea cuiva.

Timpul trece repede pentru cei maturi. Asta şi fiindcă ei nu mai pot trăi fără scopuri. Eu sunt un caz mai aparte, cel puţin de când a apărut sfera. Dar poate că scopul meu este tocmai acest jurnal. Desigur, aşa este. Aş putea să dispar din viaţa publică şi să rămân pentru totdeauna aici, într-o perpetuă contemplare mută, fără să mai rostesc nici un cuvânt, doar scriind.

Sfera nu ar fi trebuit să vină în casa mea, nu ar fi trebuit să-i aparţină unui om atât de sceptic, trecut printr-o mie de îndoieli şi contradicţii, ca mine. Un copil sau un nebun ar fi contemplat-o mai autentic, fără nici o reţinere, dăruindu-se cu patimă plăcerii de a sta în preajma ei. Dar nici copilul şi nici nebunul nu ar fi fost în stare să scrie despre ea. Ar fi privit-o în tăcere.

*

Cum ar reacţiona dacă ar fi lovită de raza unui laser? Acum, în clipa ce trece, mi-ar plăcea să văd raza izbind, topind, distrugând. Să se termine. Totul într-un sfârâit sinistru, să rămână doar un nor de fum şi amintirile mele. Şi, după un timp, să se afle că sfera nu mai există. Celor care m-ar întreba despre ea le-aş spune netulburat că nu ştiu nimic despre nici o sferă, despre nici un accident ciudat, despre nici un joc coloristic. Aş fi crezut nebun sau farsor, s-ar spune că am o amnezie lacunară. Cu vremea, amintirile celorlalţi despre sferă ar începe să se şteargă, aproape imperceptibil la început, apoi într-un mod mai accentuat. Ar rămâne doar o poveste bizară, despre care nimeni nu ar mai îndrăzni să spună că este adevărată.

De ce nu intervine în vreun fel, văzându-mă

complotând? Fiindcă ştie că vorbele mele sunt doar literatură, cuvinte pe care le arunc cu ură şi iubire asupra ei, învăluind-o în pânza lor neputincioasă şi indestructibilă.

*

Ideea unei povestiri, pe care o văd în chip de film. Descoperirea într-un aisberg a unei corăbii a vikingilor. Extraordinara imagine a topirii gheţii în razele soarelui. Mai întâi se văd doar extremităţile corăbiei. Vârful catargului, pânzele, ciocul prorei, ce reprezintă o femeie războinică, vânjoasă, cu sânii goi şi sabia în mâna dreaptă, vârfurile vâslelor. Întreaga siluetă a corăbiei, ce apare din spatele gheţii translucide, ce se subţiază repede. Apoi echipajul: oameni bărboşi, înarmaţi, fără nici o urmă de descompunere, cu expresii fericite.

O secvenţă următoare: încercarea de reanimare. Un laborator cu oameni în halate albe şi aparate neobişnuite. Vikingii întinşi pe o masă joasă, goi, bărboşi, cu ochii închişi, în poziţii ciudate. Cei mai mulţi ghemuiţi, doar câţiva întinşi. Diverse manevre, care, din punctul meu de vedere, nu au importanţă. În timpul operaţiei de reanimare cineva deschide o mare fereastră care dă spre ocean. Vântul pătrunzând cu o răbufnire înăuntru. Mişcarea perdelelor. Trezirea vikingilor, ce pare a fi determinată de pătrunderea în încăpere a aerului marin. Deschiderea simultană a ochilor, albaştri. În fine, punctul culminant, urletul de furie sau de bucurie al celor readuşi la viaţă. Groaza celor care trăiesc într-o lume a semnelor şi a aparatelor. Albastrul privirilor, ce se contopeşte umplând parcă încăperea. Este o înviere scurtă. Vikingii mor, de data aceasta pentru totdeauna. Privirile goale, fixe, ale oamenilor îmbrăcaţi în halate albe. Deznădejdea unei femei, care plânge în hohote.

Din această idee s-ar putea face un film. Îl văd în felul următor. Mai întâi, o poveste relativ convenţională despre vikingi: lupte, iubiri, călătorii pe mare, chefuri, la care se bea mied din coarne de taur. Rătăcirea unei corăbii printre

gheţurile nordului. Îngheţul. Iar apoi un epilog, care nu ar părea lipit, despre scurta reanimare. Vieţile reale ale vikingilor ar părea că se desfăşoară doar pentru ca într-un viitor străin să fie posibilă o scenă a înfruntării dintre două feluri de oameni. Eventual moartea, a doua moarte a vikingilor să fie provocată de clipa de demenţă a unui om din viitor, care cedează fricii. Dar nu, ar fi exagerat...

*

Încerc să-i modific prin sugestie coloritul. Astăzi am privit-o concentrându-mă vreo jumătate de oră şi mi-am închipuit-o colorată în roşu intens, ca un câmp de maci sălbatici. Când începuse să mă doară capul de efort, o mică pată de culoarea la care mă gândisem a apărut undeva pe la ecuatorul sferei, minusculă, şovăitoare, pâlpâind ca un semnal în noapte. La început am crezut că mi se pare, dar pata s-a mărit lent, ajungând după un timp destul de scurt de mărimea unei cărţi de joc. Ar fi fantastic să reuşesc pe deplin. De multe ori culorile au evoluat paralel cu amintirile mele, într-o relaţie ciudată. Culorile îmi trezeau asociaţii sau asociaţiile căpătau un echivalent?

*

I-am citit ieri soţiei mele o parabolă, sau nu ştiu cum să-i zic, despre pericolele uniformizării psihice. Sunt la modă povestirile cu personaje din viitor sau chiar de pe altă planetă. De ce nu, în definitiv? Nu recuzita contează, ci spectacolul. Am citit, poticnindu-mă adesea, ori de cite ori observam exprimări plate, seci sau involuntar comice. Ideea este interesantă. Încercând s-o transform în literatură am avut însă sentimentul că mă izbesc de un obstacol subiectiv. De-abia acum înţeleg exact natura acestui obstacol: am simţit că este rău să plasez fiinţe omeneşti în condiţii materiale atât de imposibile pentru noi cei de azi. Am avut sentimentul pierderii oricărui contact afectiv, ca să zic aşa, cu personajele mele, am simţit că povestirea se

transformă într-un lucru uscat, iremediabil ratat din punct de vedere literar, deşi ingenios. Textul evocă o lume convenţională, de basm, tipică pentru acest gen, în care verosimilitatea nu intră în regula jocului. O lume ce poate fi viitorul Pământului, dar şi o planetă îndepărtată, populată de fiinţe analoge oamenilor sau o imensă navă spaţială, plecată de mult timp, care nu este altceva decât un model al Terrei.

Într-o asemenea lume încep să apară fenomene neobişnuite. Interesul pentru orice formă de artă scade foarte repede. Sălile de spectacol se golesc, nu se mai cumpără cărţi, nu se mai ascultă muzică, etc. În plus, sunt tot mai puţini cei care se decid pentru profesii legate de producerea diferitelor obiecte artistice. Secvenţa cu o sală de teatru din care spectatorii ies unul câte unul, în timpul primului act. Actorii nu se miră în mod deosebit, exteriorizând doar o uimire placidă, deşi piesa respectivă avusese întotdeauna un mare succes de public. Ziarele comentează faptul ca pe ceva întâmplător, nu din cale afară de ciudat.

Câteva concursuri de admitere la institute superioare de învăţământ sunt suspendate din lipsă de candidaţi. Marii artişti ai epocii trec la profesii practice. Un pictor celebru declară într-un interviu că nu pricepe cum a perseverat într-o îndeletnicire lipsită de sens. Trec prin muzee, zice el, şi îmi văd pânzele fără să-mi pot reprima o bizară impresie de inutilitate, de timp consumat în zadar. Declaraţiile lui sunt comentate cu moderaţie de către oamenii de specialitate şi de către public. N-aş putea să spun exact de ce, dar îl înţeleg pe marele artist, scrie un critic de artă. Rarele, din ce în ce mai rarele opinii despre artă care mai devin publice, par obosite şi nehotărâte. Polemiştii dispar, specialiştii divaghează abătuţi, fără nici o convingere. Editurile nu mai primesc manuscrise şi se desfiinţează. Un filozof ţine o cuvântare televizată. Spune că oamenii sunt pândiţi de o mare primejdie. Le recomandă tuturor să reziste sugestiei ce este exercitată de nu se ştie unde. Filozoful este un tip pitoresc, genul de leu îmbătrânit.

Discursul său ia însă o turnură neaşteptată. Treptat, tonul de profeţie lasă locul unuia mai ponderat. După ce trece prin câteva etape intermediare, bătrânul filozof începe să-şi reia tezele, dar pentru a le combate. Chipul lui îşi pierde treptat aerul pasionat, pentru a deveni relaxat, constatativ. Găseşte scuze plauzibile situaţiei existente. O maşină electronică realizează un text literar intitulat „Veselia şi tristeţea”. Este un dialog dramatic. Negăsindu-se actori dispuşi să-l interpreteze, pe ecranele televizoarelor apare însăşi maşina, care rosteşte două monologuri intercalate, vorbite de glasuri impersonale, ce se deosebesc doar prin înălţime. Piesa este foarte scurtă. Cred că este singurul lucru din povestire care îmi place pe deplin. N-aş putea spune cu exactitate pentru ce. Aşa că o voi transcrie aici, pentru ca să nu se piardă. Oricâte modificări aş mai aduce ansamblului, ea va rămâne oricum neschimbată.

VESELIA ŞI TRISTEŢEA

Veselia este, după câte se pare, o stare de spirit. Ea poate fi caracterizată într-un mod lesnicios. Când cineva este vesel are un apetit existenţial mărit, ochii săi strălucesc destul de tare, mişcările îi sunt rapide, vesele. La veselie se râde. Eu sunt vesel şi deci am mişcările rapide, râd, am poftă de viaţă. Iată, în orice clipă pot să izbucnesc în hohote de râs, starea mea de spirit îmi dă dreptul s-o fac.

Şi tristeţea este, dacă nu mă înşel, o stare de spirit. Eu sunt trist, dar nu plâng, aş vrea să plâng. De ce să plâng? Este suficient pentru tine să ştii că eu sunt în starea în care pot să plâng. A fi trist înseamnă a privi lumea prin lentile fumurii. Deci oamenii care au ochelari cu lentile fumurii sunt trişti. Am multe lucruri de spus despre tristeţe şi le voi spune. Voi obosi deosebit de greu în activitatea mea de spunere a ceea ce înseamnă să fii trist.

Oamenii sunt veseli, oamenii erau veseli. A asculta muzică ritmică şi a dansa în sunetele ei este ceva vesel. Veselia. Iată o noţiune despre care eu vorbesc cu mare plăcere. Eu sunt vesel, ba mai mult chiar, eu sunt veselie.

Eventual cu *v* mare. Să fim veseli? Iată o posibilitate pentru care optez fără nici o ezitare. Veselie, veselia, veseli, vesel, veselă chiar. Să fim veseli, deci.

Tristeţea este sumbră? Da. Ea are o culoare întunecată. Obiectele nu strălucesc deloc. Eu sunt întristare şi văd, în consecinţă, lucrurile în negru. Deci cineva care este trist sau întristat, vede lucrurile în negru. Cu alte cuvinte, dacă eu vad totul în negru înseamnă că te văd şi pe tine în negru. Decurge că veselia este neagră.

Vom continua mult timp încă această conversaţie despre veselie şi tristeţe.

Ultimele cuvinte ale dialogului sunt rostite dintr-o dată de ambele voci. Maşina mai rămâne pe ecran câteva zeci de secunde. Două dintre luminile ei, una roşie şi alta galbenă, sclipesc alternativ, iar apoi simultan, în tăcere.

Ciudăţenii în lumea ştiinţei. Minţile teoretice decad. Disciplinele speculative, de anticipare, sunt neglijate. În schimb, tehnica prosperă. Executanţii se înmulţesc, inventatorii se împuţinează şi dispar. Uzinele îşi măresc vertiginos producţia, urmează o criză. Ciudata situaţie a unor uzine care îşi devorează propriile produse, pentru ca apoi să le construiască din nou. Ideea de progres uman este ruinată. Noul nu mai este dorit.

În a doua parte mă refer la existenţa unui institut de statistică psihologică condus de un savant prodigios. Acest institut realizează venituri considerabile, livrând analize asupra psihologiei profesiilor şi asupra mecanismului vocaţiei. Savantul, având la dispoziţie mari fonduri, întreprinde o nebunesc-temerară acţiune. Pe o insulă din nord construieşte, în cel mai desăvârşit secret, un emiţător de un fel special, ale cărui efecte, după cum uşor este de dedus, pot fi întrevăzute la nivelul întregii umanităţi. Este o maşină de sugestionat.

Revin apoi la descrierea procesului. Jocurile dispar, la fel sporturile. Îmbrăcămintea se uniformizează. Se împuţinează şi apoi dispar conversaţiile gratuite. Indivizii se uniformizează într-atât, încât devin un singur om multiplicat. Urmează etapa de degenerescentă, a cărei

descriere este destul de neconvingătoare, după care ivirea unor forţe de opoziţie. În final insula este dinamitată sau, şi mai bine, apar oameni capabili să se sustragă influenţei malefice a maşinii. Inserez câteva fragmente din jurnalul bătrânului savant, în care există un oarecare frison paranoic. De pildă. „Să dau lumii o structură psihologică unică. Să elimin toate infinitele fricţiuni dintre indivizi, toate pierderile de energie ce provin din deosebirile temperamentale, din datele diferite ale personalităţilor, din diferenţele dintre rolurile sociale. Să reduc la zero afectivităţile. Să anulez aspiraţiile sterpe ale indivizilor, să construiesc o psihologie unică, sau mai bine zis o unică lipsă de psihologie, să transform umanitatea într-un mecanism perfect, care nu greşeşte niciodată”.

Textul pe care l-am rezumat a fost citit, fireşte, în încăperea sferei. După ce am terminat, trecând repede, pe sărite peste ultimele paragrafe ce mă plictiseau, am avut prilejul să urmărim o demonstraţie a sferei, prima, dacă mă gândesc bine. Fără nici o tranziţie, a început să repovestească stângacea mea însăilare. Am privit, nu fără uimire, cum apar, ca într-un jurnal filmat, expoziţii goale, iar apoi cum un bărbos cu o expresie placidă taie în fâşii nişte tablouri. Avea gesturi măsurate, lipsite de violenţă, de parcă ar fi executat o operaţie de rutină, foarte obişnuită pentru el. Cum strânge toate tablourile mutilate în mijlocul unei săli imense ce avea tavanul transparent şi le dă foc, după ce în prealabil le udase meticulos cu benzină sau cu alt lichid inflamabil. Şiruri interminabile de maşini a căror formă nu mi-a spus nimic cu privire la întrebuinţarea lor, ieşind pe porţile unor uzine şi intrând aproape imediat înapoi, de data aceasta cu spatele înainte, ca într-o peliculă rulată invers, de la sfârşit spre început. Oameni necunoscuţi, apăruţi din senin, ca nişte fantome. Feţele lor liniştite, calme, aproape apatice, mişcările lor liniştite. Feţe care amintesc de nişte măşti, la care se mişcă doar maxilarul inferior, pentru a articula cuvintele. Apoi, o masă lungă la care stau cinci bărbaţi şi o femeie mai în vârstă. Au fiecare în faţă coli de hârtie pe care fac scurte însemnări.

Feţe impasibile. Aşteaptă cu toţii nu se ştie ce. La un moment dat, către femeia în vârstă, care pare a prezida, se apleacă un bărbat şi îi şopteşte ceva. Ea face un gest de încuviinţare. Imediat intră în sală un tânăr. Urmează o conversaţie lipsită de animaţie între cel intrat şi femeia în vârstă. Apoi tânărul se retrage cu vreo trei paşi şi, judecând după mişcările teatrale pe care le face cu braţele, declamă. Se opreşte şi face un gest de lehamite, după care iese cu paşi târşiţi, legănându-şi într-un fel ciudat umerii. Mi se pare o clară figurare a felului în care un tânăr renunţă la cariera teatrală sau cinematografică. Comisia, nu văd de ce n-aş numi-o astfel, rămâne pe loc. Unul dintre bărbaţi scoate un pachet de ţigări şi oferă tuturor. Ia, curios, numai femeia. Fumul se ridică, imagine excelentă, cei şase aşteaptă. Nimeni nu mai apare. Deodată femeia se ridică vioaie şi se îndreaptă către uşă. Este arătată apoi sala goală. Pale de fum se pierd în sus, albastre, suave.

Apoi, chipul filozofului meu. Bătrânul filozof, numai el poate să fie. Îşi mişcă mâinile slabe, cu vine îngroşate şi pete cafenii (se văd foarte bine petele de tutun de pe degete), demonstrează ceva. Are părul lung, de un alb strălucitor. Gesticulează parcă prea mult, ochii de demon îi strălucesc. Prezentare foarte ingenioasă, n-am ce zice: apar uneori numai ochii, acoperind întregul ecran, cu pupila încercuită de cercul numit al senilităţii, de un albastru şters, sugerând convingerea vecină cu demenţa, alteori o mână uriaşă, fragilă, friabilă parcă, ce se mişcă precum o insectă, mecanic, sacadat. Sunt, deci, momentele în care înţeleptul îi previne pe oameni asupra primejdiei care îi aşteaptă şi îi conjură să se sustragă influenţei malefice. Buzele i se mişcă fără întrerupere, chipul i se cutremură din toate ridurile, dinţii falşi, orbitori, mestecă aerul. Urmează începutul declinului. Mâinile nu mai gesticulează cu atâta ardoare, sprincenele ridicate se coboară, ochii holbaţi se micşorează, dinţii nu mai sclipesc, trăsăturile nu mai tremură. Chipul ascetic este atins de oboseală. Continuă să vorbească, dar mai ponderat, tot mai ponderat. Galbenul de pergament al figurii devine cenuşiu, ochii din ce în ce mai apoşi, înotând

parcă în lacrimi de neputinţă. Repede bătrânul arată ca un moşneag excedat, care se sprijină greoi de masă, tremurând. O ultimă secvenţă îl înfăţişează privind în gol, statuie a bătrâneţii ce se uită spre tărâmurile strămoşilor.

Bătrânul dispare treptat, tras înapoi, micşorându-se tot mai mult, pierzându-se într-un fum întunecat. O lungă clipă se vede doar fumul pământiu rotindu-se într-un vârtej lent. Răsar apoi contururile nesigure ale insulei, se văd antene uriaşe ce strălucesc în lumina piezişă a soarelui de parcă ar fi făcute din gheaţă. Un turn cenuşiu sau mai degrabă argintiu. Ca într-un film ce respectă convenţiile, turnul se vede mai de aproape, apare o uşă la nivelul solului, scări interioare, profesorul nebun vorbind, ţinând discursul prin care îşi anunţă colaboratorii că munca lor a luat sfârşit. O figură comună, un om la vreo şaizeci de ani, mic de statură, cu braţele scurte mişcându-se stângaci, neobişnuite cu gesticulaţia retorică. Şi aşa mai departe.

Ciudat este faptul că figurile pe care le urmăresc nu seamănă nici pe departe cu cele pe care mi le-am imaginat eu scriind. Dar acum, după ce am văzut spectacolul oferit de sferă, nu mai sunt în stare, bineînţeles, să mi le închipui altfel decât cele văzute aici. Prototipurile reale au dispărut din memoria mea, uzurpate de aceste fantome elocvente.

*

Ideea descoperirii unui colos metalic, undeva în munţi. Provenienţa lui nu poate fi explicată. Este un soi de maşină, cu piesele unite între ele, fără urma vreunei suduri sau a ceva asemănător. Ar putea fi un generator de energie, ar putea fi un receptor sau un vehicul. Dar nu este. Până la urmă, după ce se constată că nu poate fi întrebuinţată şi nici adaptată, este decretată operă de artă şi expusă într-un muzeu. Sau nu. Mai degrabă într-un spaţiu liber, undeva într-un parc.

*

Am văzut totul, am spus sau am scris totul. Aş mai putea adăuga doar deformări. Sunt apăsat de blazare. Degeaba încerc să retrăiesc admiraţia de cândva. Episodul mi se pare epuizat. Altul trebuie să înceapă, altul, indiferent care.

Au fost noi performanţe. Mi-am materializat gândurile, am reuşit să sculptez în carnea schimbătoare a sferei, cu amintirile şi fanteziile mele. Acum totul se va sfârşi, o simt. Sunt deci dator să raportez, cui?, cum s-au petrecut lucrurile în destul de lunga perioadă de timp în care nu am scris.

Mai întâi, figurile noastre în diverse ipostaze casnice, apoi tot noi, dar îmbătrâniţi într-un mod burlesc, ca într-o comedie groasă. O mare mustaţă galică, albă, lipită de figura mea de acum, ochelari bătrâneşti pe nasul clasic al soţiei mele, ce păstra coafura tinerească şi trăsăturile actuale, dar mergea adusă de spate, exagerat de cocoşată, pipăind drumul cu un baston. Iarăşi eu, stând pe o bancă în parc, încărunţit, dar cu trăsăturile neschimbate, ca într-un film care începe cu o nuntă şi se sfârşeşte cu imagini ale nepoţilor, mari, gata să se însoare, ai celor care cu un ceas înainte erau tineri şi radioşi, sprijinindu-mă cu mâinile într-un baston decorativ, probabil cu măciulia de aur, privind cu demnitate şi oboseală înainte, către copiii care se joacă şi către copacii ce se văd undeva în planul îndepărtat. Mergând împreună cu ea pe stradă, la braţ, încet, foarte încet, zâmbindu-le cu o oarecare greutate, un zâmbet ce se vrea bătrânesc, dar este lipit pe feţele pe azi, mişcări de bătrâne marionete, dar false, exagerate, nereuşite.

Apoi, probabil ca efect al dorinţei mele, doi bătrâni, un bărbat şi o femeie, care stau pe locurile noastre de acum, dar nu seamănă cu noi. Dintr-o dată, în locul celui care ar trebui să fiu eu, tata, aşa cum arăta cu puţin timp înainte de moarte, crispat, reuşind totuşi să mi se uite în ochi cu bărbăţie ironică, cu inconştienţa adevăratei forţe, stând culcat pe patul de spital, cu proteza dentară ieşindu-i în evidenţă pe faţa slăbită, cu pântecele bombând pătura

de culoare incertă, mişcându-şi fără încetare mâinile slabe, expresive, cumplit de expresive, comunicându-mi cu ele, doar mie, că trebuie să acţionăm şi apoi să murim. Iar în locul ei o bătrânică, pe care am văzut-o ultima oară când ne-a vizitat cu câţiva ani în urmă mama ei, mică, gârbovită. O bătrână care nu se mira de nimic, deşi i-ar fi plăcut să se mire, învăţând atunci, pe loc, să fie blazată, înduioşându-mă şi făcându-mă să mă gândesc din nou la inocenţa pe care femeile o păstrează până la moarte, indiferent de viaţa pe care o duc. Îmbrăcată în negru, mâinile deformate, noduroase, întunecate, cu vinele ca nişte raze de pământ ars, mişcându-se încet, fustele ei negre aproape atingând covoarele, cu ochii ei de copil, albaştri, puri, fără zâmbet, serioasă şi iubitoare, mergând printre obiecte cu care nu este obişnuită şi căutând să intre cât mai repede în rolul bătrânei care îşi înfrânge vârsta şi face faţă.

Ea mă strângea de mână şi plângea. De ce plângi, o întrebam, nu plânge, trăieşte, este sănătoasă, nu te întrista, trăieşte acolo, în satul ei, mai fericită decât noi. Îmi spunea suspinând că nu ştie de ce plânge, dar simte că îi este insuportabil să o vadă aşa. Parcă ar fi murit de mult, zicea, parcă n-ar mai trăi decât în amintirile noastre. Şi, în sfârşit, bătrâna dispărând, suptă de apele schimbătoare ale sferei.

Alte câteva chipuri de bătrâni din satul mamei ei. Mai întâi, o femeie de vreo optzeci de ani, poate de optzeci şi cinci, care, îmi amintesc, mergea fără să obosească kilometri întregi şi înjura cumplit. Figura ei, redată cu fidelitate, un amestec ciudat de satisfacţie şi de răutate. Cu fiecare zi ce trece, spunea faţa ei crâncenă, iată, trăiesc, mă mişc, vorbesc, înjur, trăiesc. Se uita printre pleoapele apropiate, era aproape oarbă, un zâmbet răutăcios îi flutura tot timpul pe buzele veştede, strânse energic peste proteză. Era parcă aievea, mergând pe o câmpie întinsă, înspre asfinţit, venind către sat cu paşi mici, decişi, purtând un toiag mai înalt decât ea, privind înainte cu ochi fără lumină. Bătrânul despre care cei de seama lui spuneau că

în tinereţe a fost cel mai puternic om din sat şi din împrejurimi, slab, ascetic, numai piele, oase şi tendoane, cu o privire de fanatic, mergând cu paşi mari prin mijlocul drumului, purtându-şi coasa ca pe o armă, ţinându-se foarte drept, încălţat cu bocanci uriaşi, deşi era vară, grăbindu-se spre ţinta lui, venind spre noi, de fapt, implacabil, un conducător de oşti pensionat. Un bătrân de piatră sau de fier, care merge la coasă.

Pe aceştia doi ea nu i-a mai privit cu groază, nu a mai plâns. Se liniştise, avea ochii senini.

Ceea ce se întâmplă în faţa ochilor noştri este atroce. Nu ştiu exact de ce gândesc astfel. Nu ştiu, nu pot decide dacă figurile, personajele sunt scoase din memoria mea sau fac parte dintr-o povestire inventată de către sferă şi care seamănă cu nişte întâmplări pe care le-am văzut cândva, dar pe care nu reuşesc să mi le reamintesc în amănunţime. Mă simt frustrat de ceva vital. Mi-e greu să explic. Faptul că pot să văd trecutul nu este, cum s-ar putea crede, un avantaj, ci pricina înceată şi grozavă a unei mari întristări. Aş fi vrut ca amintirile să-mi rămână undeva în ceaţă, cu contururile rarefiate, dispărând lent în uitare.

„Am fost, într-un fel obscur şi imposibil de explicat, jefuit de trecutul meu. Ceea ce am trăit cândva a urcat din străfunduri, ca un monstru marin ucis, spre a prinde încet contururi în faţa mea. Am văzut totul. Copilăria, cu toate întâmplările pe care mi le-am adus aminte, adolescenţa, tinereţea, prezentul devenit trecut, totul. Am privit la nesfârşit. De la un timp am început să mint, să combin, întocmai cum făcusem în literatura pe care am scris-o, să falsific, obţinând astfel imagini noi, care nu mai respectau adevărul, dacă se poate vorbi despre adevăr în domeniul alunecătoarelor amintiri. Nu mai eram un adolescent subţiratic, debil, fără succes fizic, ci reuşeam, prin minime antrenamente, să devin un atlet precoce, cu umeri puternici şi cu picioare de alergător, eram mai înalt, nu mai purtam ochelari. Mă plimbam pe străzi şi prin parcuri cu fete înalte şi blonde, la care în realitatea adolescenţei mele nici nu îndrăznisem aproape să mă uit. Participam la întreceri

sportive şi câştigam întotdeauna, primeam cupe şi zâmbetele unor fete neverosimil de frumoase. Ieşeam triumfal din adolescenţă, deveneam într-o singură noapte, ca în poveste, un tânăr bărbat sortit succesului. Îmi îndeplineam toate visele. Participam la mari vânători în junglă, ocheam cu sânge rece un leu şi trăgeam doar în clipa în care se repezea asupra mea, răpunându-l fără greş, călăream un elefant ce fugea greoi, cu trompa în vânt, scoţând răcnete de trompetă pe care sfera nu le putea reproduce, lăsând întotdeauna imaginile fără sunet, ca în vise, unde şi vorbele sunt parcă simţite şi nu auzite, urcam, împreună cu un grup de oameni atât de bronzaţi încât păreau lustruiţi, munţi înzăpeziţi, trăgeam cu tot felul de arme şi nu greşeam niciodată, luptam corp la corp cu ciudaţi agresori care apăreau din neant pentru a ataca grupul nostru, eram învingător, salvam de la înec o tânără femeie. Fără să-mi dau seama că isprăvile erau împrumutate din filme modeste, în care performanţa fizică este singurul lucru bărbătesc, iar intelectualii fac, de regulă, o figură ridicolă. Nu mă supăra sărăcia imaginaţiei mele, recurgeam senin la cele mai simple locuri comune. Un precar, jalnic sentiment demiurgic, o pătrundere în ficţiune ca într-o apă îngroşată de sare, care te ţine la suprafaţă şi te duce într-o direcţie incertă, dar care are un gust scârbos.

De câteva ori ea m-a întrebat dacă a fost într-adevăr aşa. Ce puteam să-i răspund? Privind, mă îndoiam de trecutul meu. Uneori se uita pe furiş la mine, confruntând imaginea din sferă cu realitatea unui om bine păstrat, care nu mai poartă ochelari din pricina unui capriciu al cristalinului său îmbătrânit, un om care arată rodul unor interminabile eforturi de păstrare: un corp tânăr, un cap ce păstrează în riduri toate grimasele miilor de exerciţii fizice făcute dintr-un nebunesc, irezistibil orgoliu.

*

Numai emoţie şi iluzie. Prea puţin. Plăcerea plutirii pe apele uleioase ale ficţiunii trebuie să se sfârşească. Vreau

ceva nou. Fiecare performanţă a fost senzaţională: jocuri dirijate de culori, întâmplări fictive, sclipiri de oglinzi ce multiplică inexistenţe, scene din filme de nimeni văzute vreodată, fără dialoguri, cu actori care nu au trăit niciodată, înfiorători în absoluta lor inexistenţă, materializarea gândurilor mele în nenumărate nuanţe, cu mii de aberaţii, ideale pentru cine studiază mecanismele minţii umane, dar plictisitoare, în cele din urmă, pentru mine.

*

Îmi ghiceşte gândurile. Nu mult timp după ce am scris rândurile de mai sus, a început o nouă etapă, ultima, dincolo de care nu văd ce ar mai putea fi: ghicirea viitorului. Zvonuri despre aşa ceva au început să circule imediat după apariţia sferei. Nu este nimic neobişnuit în asta. Simţul comun aşteaptă întotdeauna miracole. Pe de altă parte, pentru omul obişnuit semnele devinaţiei sunt o culme la care sfera, comportându-se de parcă ar fi un producător oportunist de mass-media, a ajuns doar după ce a epuizat metodele intermediare de captare a publicului. Îmi îndeplinea astfel o ultimă dorinţă, cea mai absurdă.

A fost azi un ciudat pelerinaj la mine. Nu ştiu prin ce mijloace, multă lume a aflat. Puteam să-mi păstrez uşa încuiată. Dar cei veniţi au fost irezistibili. Au stat în curte, pe scări, în stradă, liniştiţi, aşteptând să-i poftesc înăuntru, desfăcând într-un târziu pachete cu hrană rece, tăcând şi privindu-mă cu o încredere ce mă mişca. Unii au început să-mi vorbească, punând în cuvintele lor o bizară, incoerentă retorică a inimii. Nu s-a ajuns la scene penibile. Nici o femeie nu şi-a smuls părul, intrând într-o criză de isterie, pentru a mă convinge, nici un bărbat nu a ridicat vocea şi nu a schiţat gestul de a mă brusca. Erau cu toţii calmi şi reculeşi. Atitudinea lor m-a impresionat şi m-a determinat să-i accept. I-am primit în casă. Au intrat fără să se grăbească, după o ordine anumită, de parcă ar fi făcut în prealabil repetiţii. După ce vreo douăzeci au trecut pragul, şirul s-a întrerupt şi ceilalţi au rămas afară, la fel de liniştiţi,

păstrându-şi vechile locuri.

A început ultimul act al unei piese stranii, al cărui personaj principal am fost. Oamenii s-au aşezat, fiecare pe unde a apucat, fără să aştepte vreo invitaţie. Unul dintre ei s-a postat în faţa sferei, în jilţul meu. Gestul lui posesiv nu m-a indispus, fiindcă era generat de intuiţia că sfera şi, prin extensie, ceea ce se află în jurul ei, nu este proprietatea cuiva. M-am aşezat într-un colţ şi am privit. Cunoşteam modul în care sfera face pronosticuri, trecusem prin această experienţă, dar nu am spus nici un cuvânt.

Cel aflat în faţa sferei era un om în vârstă, mic de statură, cu un frumos, sclipitor păr alb. Deşi vorbea în şoaptă, parcă rugându-se, se înţelegea ce spunea. Copiii lui, dintre care unul suferă de o boală primejdioasă, iar altul este plecat nu mai ştiu unde, fiind alpinist. Nepoţii, încă mici. Îmi amintea de discuţiile naive care se leagă uneori în tren, când un bătrân sau o bătrână încep să-şi spună păsurile, necazurile copiilor, succesele nepoţilor, vorbind monoton, neavând nevoie de replici, doar asigurându-se din când în când că asculţi, că nu ai adormit. Un discurs interminabil pe care îl provoc de câte ori mi se iveşte ocazia, oferindu-mi, o dată şi încă o dată, revelaţia că vieţile oamenilor sunt asemănătoare, că doar nuanţele diferă, că oricâţi bătrâni vei întâlni în tren, îşi vor vorbi despre fiul lor, care are probleme cu cel mai mare dintre copii, sau despre fiica cea mică, plecată într-o excursie în străinătate, coborând apoi în staţia lor, brusc înstrăinaţi, aproape fără să-i mai spună vreun cuvânt de rămas bun celui care i-a ascultat cu stoicism atâta timp. Binefăcătoarele locuri comune, ce nu există numai în limbaj, ci şi în viaţa reală. Fericiţi cei cărora le domină existenţele.

Cel care îi vorbea sferei despre necazurile lui era din această categorie; trebuia doar să-mi închid ochii şi să-mi imaginez zgomotul roţilor de tren pentru ca iluzia să fie perfectă. Vocea monotonă nu invoca, nu cerea, se întreba doar pe sine cum va fi, oare ce o mai fi mai departe, şi apoi, aducându-şi aminte noi amănunte, adăuga alte ştiri, ce

făcuse cutare în cutare situaţie, cum nepotul avea defectul cutare, cum nepoata merita o altă soartă şi aşa mai departe. De la un timp a început să nu se mai uite la sferă, privea undeva în jos, continuând să vorbească cu voce egală şi mică, monotonă, ţinându-şi coatele pe genunchi, statuie meditativă, cu spinarea curbată, apăsat de povara amintirilor.

A vorbit vreun sfert de oră. Ceilalţi aşteptau nemişcaţi, cu un calm îngheţat, de parcă ar fi fost cu toţii nişte bolnavi incurabili aflaţi în anticamera unui medic. După ce a terminat de vorbit, bătrânul s-a ridicat şi a dat să plece fără să mai arunce o privire măcar înspre sferă. Într-adevăr, de ce să se mai uite la obiectul ciudat din faţa lui? Ce era sfera pentru el, om trecut prin încercările vieţii? Importante erau doar cuvintele. Nu voia să afle viitorul, ci doar să vorbească, să se audă, să simtă cuvintele, binefăcătoarele. Avea ochii limpezi şi faţa destinsă, satisfăcută. A făcut câţiva paşi spre ieşire, dar unul dintre cei care aşteptau l-a oprit printr-un gest sau printr-un cuvânt. Uşor nedumerit, bătrânul s-a întors. Sfera se colorase într-un mod inedit, greu de descris. Zig-zag-uri de diferite culori se succedau lent, puncte luminoase apăreau şi se stingeau aproape imediat în unghiurile pe care liniile le alcătuiau. Desenul mişcător era poate o echivalare a cuvintelor. Poate că liniile frânte reprezentau vieţile copiilor, iar cea care se întrerupea mai repede era viaţa alpinistului. Punctele puteau reprezenta persoanele, copiii, nepoţii, etc. Poate că şi numărul corespundea. Dar cine stătea să facă asemenea calcule şi deducţii? Cel mult eu, amatorul de speculaţii nesfârşite. Au apărut o serie de arabescuri, frumoase, fascinante, dar ce folos?, de nimeni înţelese.

Mica mea teorie: existenţele omeneşti, fiind asemănătoare, viitorul nu poate fi înfăţişat decât prin trasee abstracte, care nu aparţin cuiva anume, fiind ale tuturor. Îmi amintesc de vizita pe care am făcut-o în copilărie la o ghicitoare, o femeie hidoasă, aproape pitică, cu mâini scurte de copil, dar groase, puternice. Degetele ei roşii, umflate, aveau o formă conică, se ascuţeau spre

vârfuri, ca nişte gheare. Amesteca nişte cărţi de joc soioase, cum nu mai văzusem până atunci, pe care erau scrise cuvintele fundamentale: copii, moarte, fericire, drum, boală. Cărţile de joc erau ornamentate cu figuri curioase, desenate cu o stângăcie rafinată. Folosea aceleaşi cuvinte pentru toţi cei cărora le ghicea, cuvinte puţine, după cum puţine sunt tipurile de situaţii prin care putem trece în vieţile noastre. Cei care voiau să ştie cum va fi nu se mirau de sărăcia cuvintelor ei, participau serioşi, palizi, la jocul ghicitului. Cele treizeci şi două de cărţi, sau câte vor fi fost, puteau fi amestecate în multe combinaţii, pronosticurile erau identice doar în spirit. Nimeni nu se putea deci supăra pentru că viitorul său este la fel cu cel al vecinului. Cuvinte spuse de vocea într-adevăr frumoasă şi bine modulată a stârpiturii, cuvinte a căror muzică simplă construia o a doua realitate, în care oamenii intrau cu voluptate, cu o plăcere pe care eu, copil fiind, nu reuşeam s-o înţeleg şi priveam cu uimire feţele transportate ale mătuşilor cu care venisem. Sfera nu oferea cuvinte; cel care voia să afle viitorul nu avea parte de magicele vorbe cu privire la un drum lung ce se va produce în trei luni, trei săptămâni sau trei zile. Ce se vedea era ceva abstract, neinteresant. Sau nu, poate că mă înşel, iar cei de acolo aveau impresia că emoţia lor confuză înseamnă înţelegere.

I-am privit cu atenţie. Erau îmbrăcaţi în haine obişnuite. Orăşeni lipsiţi de orice ostentaţie, oameni de pe stradă.

A urmat o femeie, care a vorbit mai puţin, rezumând. O fată a ei dăduse de bucluc, urma să fie închisă. O voce plină de convingere, fără nici o urmă de blazare. Sfera a răspuns. Linia zigzagată era una singură. Au apărut şi punctele luminoase de diferite culori, apoi arabescurile. Femeia privea cu mare atenţie, din când în când un suspin îi ridica pieptul masiv. La urmă s-a ridicat şi a ieşit fără nici un cuvânt. Plângea.

Au venit alţii. Toată ziua a trecut aşa. Eram din ce în ce mai mirat. De ce perseverau? A fost o zi grea. Ultimul a fost un bărbat tânăr, să tot fi avut vreo treizeci sau treizeci

şi doi de ani. Figura lui exprima, dacă nu neapărat o vie inteligenţă, deşi aşa ceva n-ar fi exclus, atunci cel puţin o preocupare constantă pentru ceea ce se petrece în jurul său, un spirit de observaţie deosebit şi un apetit nativ pentru aflarea dedesubturilor. Spre deosebire de ceilalţi, care se aşezaseră pe fotoliul din faţa sferei, el a rămas lângă mine pe un scaun. Şi, în loc să debiteze obişnuitele cuvinte, a încercat să lege o conversaţie. M-a întrebat, cu o voce plăcută, de om care are prilejul să vorbească în public, ce părere am. A pus întrebarea cu politeţe şi n-am reuşit să-l refuz, deşi eram obosit şi nemâncat. L-am întrebat dacă nu cumva este ziarist, precizând imediat, nu ştiu de ce, că nu m-ar deranja cu nimic dacă ar fi. Mi-a spus, cu un zâmbet uşor ironic, că nu e ziarist şi că îmi este întrucâtva coleg de breaslă. S-a recomandat. Numele lui mi s-a părut cunoscut. În loc să mă supere, nonşalanţa cu care mi s-a adresat m-a flatat. Semn de bătrâneţe: eram bucuros că un bărbat cu mult mai tânăr decât mine mă abordează într-un fel camaraderesc, socotindu-mă apropiat, găsind că vârsta mea nu este un obstacol în calea unei comunicări între noi. I-am spus că am acceptat ca oamenii să intre pentru că am socotit că numai astfel zvonurile cu privire la capacităţile de predicţie ale sferei vor putea fi infirmate. Vor fi oare infirmate? m-a întrebat el cu dubiu retoric. După care a continuat, fără să mai aştepte răspunsul meu, spunând că liniile, punctele şi restul au fost mai tulburătoare decât nişte mesaje formate din cuvinte. Mi-a amintit de semnele naturale, de care cei vechi erau mai impresionaţi decât de prezicerile vorbite. Avea vervă. Mi-a spus ceva despre nevoia oamenilor de a-şi construi scenarii personale ale viitorului, mai ales ale celui apropiat, cel îndepărtat fiind o pură abstracţiune pentru simţul comun. A mai spus multe în sensul acesta. La un moment dat l-am întrerupt şi i-am spus că, dacă va continua aşa, va fi nevoit să spună că nu peste mult timp oamenii vor trebui să-şi construiască prezicători ambigui, de tipul sferei, pentru uz personal. A zis că a exagerat cu bună ştiinţă, fiindcă îi place să producă sofisme pentru uzul prietenilor. Şi-a luat apoi rămas bun, brusc, şi

s-a îndreptat spre ieşire. În timp ce pleca de-abia am avut timp să îl întreb de ce nu îi cere sferei un pronostic. Nu mi-a răspuns. Continuând să meargă, mi-a făcut un semn cu mâna, fără să se întoarcă, nepoliticos. Semnul voia să exprime, se pare, ideea că el nu se ocupă cu asemenea copilării. Am ridicat din umeri, mulţumit că s-a terminat.

*

Cât priveşte statutul genului pe care îl ilustrez şi eu, lucrurile pot fi uşor clarificate prin conceptul de manierism literar înţeles, într-un mod simplificat, ca imitare ingenioasă a unor modele literare. Un manierism există în orice text literar. În cazul genului science-fiction dependenţa fată de scrieri anterioare este însă în mod special vizibilă. Motivele, de neocolit, în absenţa lor pierzându-se specificul, sunt relativ puţine la număr.

*

Iată schema unei povestiri. Pe o navă cosmică având un echipaj format din şapte bărbaţi are loc o crimă, despre care se află pe Pământ prin intermediul unui mesaj, care soseşte trunchiat. De exemplu: „...l-a ucis pe... condamnăm crima”... În orice caz, un text care nu conţine nicio precizare în legătură cu asasinul şi cu victima. Din cauza distanţei nu mai este posibilă recepţionarea nici unui alt mesaj. Adevărul ar urma să se afle după zeci de ani, la întoarcerea navei. Diverşi oameni doresc să rezolve enigma. Între ei: psihologi, care adună date despre cei şapte, logicieni, apţi pentru interpretarea nuanţată a datelor, criminologi, statisticieni, ciberneticieni. Aceştia din urmă susţin că o optimă analiză a informaţiilor poate fi efectuată doar de către calculatoare. Se adaugă oameni de diverse formaţii şi profesii, fără pregătire ştiinţifică, dar posedând o pasiune detectivistică. Până la un punct, investigaţiile evoluează într-un mod asemănător acelora despre obiectele zburătoare neidentificate şi despre omuleţii verzi care

coboară din ele. Interogarea minuţioasă a tuturor celor care i-au cunoscut este succedată de interminabile discuţii despre metodologia ştiinţifică a prelucrării datelor obţinute. Este exprimată necesitatea seriozităţii, se discută despre conceptul de cercetare ştiinţifică, despre moralitatea omului de ştiinţă în raport cu investigaţiile sale, despre necesitatea de a nu se comite vreun act potrivnic spiritului ştiinţific etc. Apar cărţi, ale căror lungi capitole recapitulează în mod plicticos tot ce au declarat cei care i-au cunoscut pe cei şapte: rude, prieteni, cunoscuţi întâmplători, colegi de şcoală etc. Declaraţiile sunt sistematizate, se întocmesc tabele sinoptice şi liste de evenimente tipice pentru fiecare dintre cei cercetaţi. O următoare etapă: sunt interogaţi constructorii navei, alţi călători cosmici, diverşi specialişti în zboruri extraterestre. Din aproape în aproape se ajunge foarte departe. Sunt luate în considerare şi numeroasele scrisori primite de către comitetul constituit, în cele din urmă, în vederea sincronizării specialiştilor. Una dintre întrebările fără răspuns clar: care este criteriul conform căruia se stabileşte că o scrisoare conţine date autentice şi utile cercetărilor? Până la un punct, revelatoare este analizarea precedentelor. Cunoscându-se în amănunt existenţele terestre ale celor plecaţi, se poate stabili dacă în cutare perioadă cineva a fost în cutare loc. De la un timp însă, datorită numeroaselor informaţii publicate, cine doreşte să se documenteze este în măsură să afle în mod minuţios biografiile respective şi, în consecinţă, să imagineze întâmplări şi discuţii care respectă întocmai datele considerate reale. Apar mistificatori ingenioşi şi documentaţi, care trimit scrisori, sau vin personal şi fac declaraţii capabile să întoarcă totul pe dos. De exemplu: un act de sadism al unuia care până atunci trecea drept cel mai moral om din expediţie. Sau invers.

Care este motivaţia acestui joc, care proliferează într-un ritm rapid? În primul rând, setea de publicitate, pe care mulţi oameni o au. După apariţiile la televiziune a câtorva dintre primii mistificatori, care reuşesc să perturbe

în mod serios lucrările comitetului, imprimându-le direcţii neaşteptate, se ivesc brusc tot felul de persoane, mai mult sau mai puţin dotate intelectual, care întrevăd o cale lesnicioasă de afirmare socială său, cel puţin, de satisfacere a orgoliilor. Câţiva oameni de ştiinţă având una dintre formaţiile înşirate mai sus, se specializează, pur şi simplu, în investigarea crimei. Este ceva ridicol, dar plauzibil.

Interesante sunt ecourile literare ale bizarelor cercetări. Apar romane poliţiste, ce produc diferite ipoteze. Se ivesc, de ce nu?, cărţi de interviuri, în care jurnalişti deştepţi discută cu mari personalităţi, acestora din urmă nepărându-li-se deplasat să se pronunţe în legătură eu o problemă care îi preocupă pe atât de mulţi oameni. Ar trebui imaginate şi citate două-trei fragmente din asemenea cărţi, plus, eventual, câteva aliniate dintr-un eseu scris de către un filozof pesimist. În eseu, este uşor de presupus, se meditează la limitele cunoaşterii,

Ultimul stadiu: cercetările, decad, lumea se plictiseşte, comitetul nu mai obţine fonduri şi se dizolvă., componenţii lui urmând să-şi publice memoriile. Un final spiritual ar putea fi următorul: după trecerea unei perioade de timp de ordinul anilor cineva lansează ipoteza unei farse, spunând că mesajul nu a provenit de la nava cu pricina, ci este opera unui amator de farse, eventual a unei asociaţii de pensionari, care a dorit să demonstreze ineficacitatea ştiinţelor speculative. De aici şi până la argumentarea ipotezei că navă respectivă nu a existat în realitate este doar un pas care poate fi făcut. Povestirea ar avea astfel o mişcare decorativă de tip flux-reflux. Corolar: neputinţa semnului în faţa realităţii. „Lumea începe acolo unde se, sfârşeşte semnul”.

*

Înţelegerea critică a genului science-fiction poate urma cu succes calea cercetării retorice. Cea mai interesantă „figură”, a cărei analizare ar, merită o carte, este extrapolarea, întemeiată pe locul comun, ce a fost, va

fi”. Teoretic, nu există nici o scriere care să nu o folosească. Este o notă manieristă. Apare posibilitatea construirii unui prototip al tuturor textelor cunoscute. Analogie cu basmul.

*

La cele două mari preocupări ale genului (anticiparea dezvoltării tehnico-ştiinţifice şi speculaţia sociologică) trebuie să adăugăm o a treia, poate cea mai semnificativă din punct de vedere strict literar. Este vorba despre textele a căror esenţă este lirică şi care se disting prin rafinamentul scriiturii. În ele sunt cultivate metaforele ingenioase, ce alătură concepte ale realului şi ale posibilului. Un exemplu: diversele metafore ale ubicuităţii. Spun: cu sufletul plecat în alt ev. Este o metaforă, care poate fi transformată într-o povestire.

*

Am citit despre o carte ce cuprinde numeroase proiecte ale unor texte science-fiction. În prefaţă autorul ei spune că duce lipsă de timp. Sunt foarte ocupat, viaţa este scurtă, am prea multe idei, nu văd altă soluţie, ar zice el. Un soi de cuibar, din care oricine poate lua un ou, spre a-l cloci şi a scoate un pui. Este un gen despre care nu ştiu să fi scris cineva până, astăzi: proiectele literare. Un gen cam ciudat, din care fac parte şi câteva dintre însemnările mele. Mi-ar plăcea să scriu o întreagă carte formată din asemenea proiecte. Ar fi un haos ele posibilităţi, pe care mulţi l-ar găsi uşor de transformat într-un cosmos de texte bine articulate din punct de vedere literar, texte lustruite, cu personaje bine conturate, acţiuni îngrijit conduse, monologuri „adânci” etc.

Asemenea texte pot fi considerate, eventual, critică literară inversată, comentarii paradoxale, care premerg scrierile pe care ar trebui să se întemeieze.

Îmi dau seama că proiectele sunt, mai ales în science-fiction, întru totul justificate. Iată de ce. În textele,

acestui gen se urmăreşte în primul rând metafora principală, care joacă rolul unui schelet. Să ne amintim una dintre numeroasele povestiri în care un om le face o vizită descendenţilor săi, după ce stă mulţi ani într-un bloc de gheaţă. Sunt uşor de imaginat consecinţele. Strămoşul trece prin diferite întâmplări neprevăzute, tragice sau comice. Atractivă este însă, în primul rând, ideea-metaforă a transportării unui om în timp, ilustrările ei urmând de obicei mecanica literaturii senzaţionale.

Am mai spus că în centrul fiecărui text, science-fiction reuşit se află o metaforă. Un alt exemplu. Să ne amintim povestirile, despre vizitele unor extratereştri pe Pământ. În mod obişnuit, metafora lor centrală este de tipul „fiinţe inteligente, ca nişte...” Momentul culminant al textelor din această categorie este tocmai enunţarea structurii somatice şi psihice (dar mai ales somatice) a vizitatorilor. Într-o frumoasă povestire vizitatorii vin din soare şi arată ea nişte flăcări şerpuitoare. Metafora este: flăcări umane. Desigur, reverberaţiile ei se află în întregul text, nucleul este însă în mod cert în pasajul în care cititorul ia cunoştinţă de structura vizitatorilor.

Cine va avea răbdarea să analizeze, va observa că în toate sectoarele genului constatările mele sunt îndreptăţite. Aşa stând lucrurile, apare cu claritate faptul că proiectele sunt cu totul justificate în science-fiction, gen al ingeniozităţilor abstracte. Aritmetica poate fi transformată în algebră.

LUMEA LUI ALS OB

I

Stăteau alături, fără să se privească, doi străini legaţi doar de firul subţire al unor vechi amintiri. El lipsise două zeci de ani.

La plecare nu-i spusese nici unul dintre cuvintele pe care le aştepta. Câteva vorbe obişnuite de rămas bun, o îmbrăţişare uşoară şi privirea lui limpede, ce nu pretindea nimic. Fusese o despărţire orgolioasă între doi actori care joacă rolurile unor zei aflaţi deasupra slăbiciunilor omeneşti.

Nu arătase prin nimic că suportă greu singurătatea. Frumuseţea îi fusese o armură, ce o transformase într-o statuie mişcătoare, desăvârşită, incapabilă de vreo încălcare a ritualurilor care îi umpleau existenţa. Faţă de fiul ei fusese întotdeauna echilibrată, fără izbucniri de iubire, fără slăbiciuni. Îi arătase mai ales o elegantă cordialitate.

După mulţi ani îi venise un gând ciudat: o maşină având glasul lui, cu care să stea de vorbă în serile ce se făceau tot mai lungi. Fiul, aflat pe drumul către indiferenţa pioasă, nu avusese nimic împotrivă. Frumoasa lui mamă putea să se distreze cum credea de cuviinţă. Se oferise să o ajute, fără să se arate impresionat de ideea unui tată din care exista doar vocea. Se gândise chiar că ar fi bine să aducă acasă mai multe maşini, fiecare cu programul său distinct. Din moment ce tot era vorba despre artă, cel puţin să-i aducă mamei sale mai multe opere.

Şi astfel, într-o bună zi, în cea mai mare dintre încăperile casei lor au apărut forme de o eleganţă

geometrică. Să tot fi fost treizeci. Fiul discutase cu cei care îl cunoscuseră pe tată şi obţinuse nenumărate informaţii. Stătuse de vorbă şi cu bunicii. Aceştia, plângând ca după un mort, îi spuseseră tot felul de istorii petrecute cu mulţi ani în urmă, când ei erau tineri, iar fiul lor un copil. Frumoasa mamă îi relatase, la rândul ei felurite întâmplări. În cele din urmă, fiecare maşină ajunsese să ştie cam tot ce era important. Vechi înregistrări fuseseră folosite pentru obţinerea unor glasuri identice, care imitau perfect vocea celui plecat. Fiecare dintre alcătuirile ce sclipeau din lumini colorate şi din metale şlefuite, devenise un tată din care exista doar vocea.

Dar în ziua în care fiul o anunţase că totul este gata, având aerul cuiva care a acţionat clin pur spirit sportiv, doar pentru că ocazia se ivise în drumul său, reacţia ei fusese neaşteptată. Nu se arătase grăbită să vadă şi să audă maşinile şi nici să le pună la încercare calităţile. Îl privise ţintă cu ochii ei de păpuşă desăvârşită şi îi spusese că mai este timp pentru asta. Bine, dar m-am zbătut pentru ca totul să fie gata cât mai repede, replicase el, cu o urmă de supărare sau, mai degrabă, de uluire, în glas. Ea nu mai zisese nimic, mulţumindu-se să zâmbească vag. Începuse şi el să zâmbească, parcă fără voie. Încremeniseră câteva secunde unul în faţa celuilalt, fără să-şi mai spună nici un cuvânt, semănând prin ochii lor albaştri, contemplându-se fiecare pe sine în omul cel mai apropiat, fiind, o clipă, uniţi de un sentiment identic.

Cel care începuse să discute cu maşinile fusese, în acest fel, tânărul, cel pentru care cuvintele nu ar fi trebuit să însemne prea mult. Stătuse îndelung de vorbă cu vocea tatălui său şi iluzia fusese perfectă. Şi poate că doar ştergerea graniţelor dintre natural şi artificial, pe care timpul în care trăia o desăvârşise, impregnând-o adânc în modul său de a vedea lumea şi propria-i viaţă, îl determinase să nu simtă o contradicţie tragică.

Vocile îl înfăşurau într-o plasă moale şi legănătoare de întâmplări fictive, povestite într-un mod care i se păruse ciudat la început, dar cu care se obişnuise repede.

Glasurile, pe care, dacă nu s-ar fi aflat într-o. Aproape permanentă stare de euforie, ar fi putut să le asemene cu cele ale unui monstru ou mai multe capete, îi povesteau întâmplări aventuroase, ca şi cum el însuşi le-ar fi trăit. Fără să vrea, se trezea în locul tatălui său, pe care maşinile îl reprezentau, îl înlocuiau. Ai ieşit din navă, îi spuneau. În faţa ta se întinde un pustiu presărat cu cratere. Înaintezi încet, simţindu-ţi corpul uşor ca un fulg. Faci un salt lung şi ţi se pare că zbori. Cobori încet şi de-abia aştepţi să te înalţi din nou. Înaintezi ca într-un vis fericit. Auzi voci care te cheamă înapoi, la început calme, apoi îngrijorate şi, în cele din urmă, poruncitoare. Nu le dai nici o atenţie şi continui să înaintezi în salturi lungi şi line, îndepărtându-te, dispărând într-un nor de lumină. Simţi, în timp ce vocile abia se mai aud, că ai putea să te desprinzi cu totul, să te înalţi din ce în ce mai sus, să zbori către soare. Te înalţi şi vezi cum solul se îndepărtează, se strânge în sine. Pluteşti vâslind alene din mâini, liber, pentru întâia oară pe deplin liber. Te îndrepţi spre un cer străin, dar prietenos şi ştii că în curând vei întâlni fiinţe zburătoare, fragile, neînchipuit de fragile, fluturi umani cu aripi străvezii, care te vor întâmpina cu semne de pace.

Era prea tânăr pentru ca să-şi dea seama că totul este o capcană a cuvintelor şi se lăsa tot mai adânc în voia plăcerii vicioase de a-şi refuza existenţa şi de a se dizolva în aventurile şi trăirile străine, pe care le construiau vorbele. Ascultase, săptămâni şi luni de-a rândul, întâmplări pentru o sută de vieţi. Fiinţe ostile sau amicale, bătălii, iubiri imposibile pentru femei care aveau omeneşti doar ochii, călătorii în timp, fapte justiţiare în favoarea unor oprimaţi, lumi luxuriante sau aride, animale şi plante fabuloase, maşini de citit sau de modificat gândurile, troglodiţi şi supraoameni, femei superbe atacate de monştri, oameni zburători sau trăitori în ape – totul a fost rostit. Nici o catastrofă nu îl atinsese. Muriseră oameni în preajma lui, fusese rănit, capturat, schingiuit, dar scăpase şi învinsese.

De la un timp, pe sub euforia falselor victorii, ficţiunile

începuseră să-i facă rău. Slăbise şi privirile începuseră să-i fie tulburi. Mama observase şi îi ceruse într-o seară să-i spună despre ce vorbeşte cu maşinile. Simţise în acel moment cum parcă i se sfâşie o pânză din faţa ochilor. Îşi dăduse seama că totul este o iluzie, un joc. Izbucnise în râs şi nu-i spusese decât câteva cuvinte, din care ea trebuia să înţeleagă totul. Voci, maşini, poveşti despre trecut şi despre viitor, în diferite variante. Copilării. Se despărţiseră liniştiţi. El mai revenise din când în când în marea încăpere în care se aflau maşinile, dar fără să-şi mai piardă vreodată aerul amuzat al celui care acceptă să se mai joace o dată, în râs, cu nişte obiecte ce l-au distrat cândva, în îndepărtata lui copilărie şi pe care se cade să le trateze doar ca pe nişte animale bine dresate.

Bărbatul stătea întins, fără să vorbească, privind plafonul, a cărui, decoraţie crea iluzia unui cer înstelat. Ea îşi aminti de scena care se petrecuse imediat după întoarcerea lui.

Aflase repede despre maşini. Urmat de fiul său intrase acolo aproape fugind, bolborosind furios nişte vorbe care nu se înţelegeau. Ea îl privise din uşă cum se repede, cum ridică în braţe cea mai apropiată maşină şi, cu faţa strâmbată de efort sau de ură, o aruncă înspre celelalte, cum înşfacă scaunele metalice şi le azvârle în luminile clipitoare. Tânărul, devenit parcă, atunci, pe loc, bărbat, îl ajutase cu ardoare. După un timp ieşise din încăpere şi se întorsese cu doi drugi masivi de metal. Pe unul dintre ei îl întinsese tatălui, având aerul că îi dă o unealtă. Acesta îl luase, firesc, ca şi cum l-ar fi aşteptat. Şi apoi porniseră o distrugere sistematică, lovind formele nemişcate, din care se auzeau voci ce spuneau că ceea ce fac ei este o nebunie, făptuită de fiinţe iraţionale. Maşinile nu se puteau apăra decât prin cuvinte.

Din clipa în care începuseră să se audă vocile plângăreţe ale maşinilor, furia celor doi crescuse. Ca într-o beţie, izbiseră luminile ce pâlpâiau verzi, dăduseră lovituri frontale, cu vârfurile drugilor îndreptate ca nişte săbii boante, se sincronizaseră, fără să rostească vreun cuvânt,

pentru a ridica împreună câte o maşină şi pentru a o arunca, icnind ca nişte hamali, prin marile ferestre, ce se spărseseră cu sunete cristaline. De jos se auzise vuietul căderii pe dale, un zgomot de fierărie amestecat cu un zăngănit înăbuşit de sticlă.

Se răniseră. Braţele şi feţele li se pătaseră de sânge. Dar nu păruseră că au observat. Continuaseră şi nu se opriseră decât atunci când ultima maşină mutilată ajunsese să cadă peste mormanul ce se formase jos, în faţa ferestrelor sparte, prin care începuse să bată vântul.

Apoi se uitaseră unul la altul fără zâmbet, având aerul a doi asociaţi care au terminat o treabă dificilă şi în acelaşi timp murdară.

În tot acest timp ea stătuse lingă uşa deschisă, fără să intervină prin vreun gest sau cuvânt. Îi privise cum se apropie de ea, ţinându-se pe după umeri, ştergându-şi cu gesturi neglijente sângele amestecat cu sudoare, ce le transforma feţele în măşti fioroase. Cei doi ieşiseră, clătinându-se uşor. Reapăruseră cu mâinile bandajate, spălaţi, relaxaţi, privind-o, de data aceasta, cu zâmbete complice. Se simţise dintr-o dată mai bătrână şi mai mamă decât oricând. În felul în care mergeau, apropiindu-se de ea, păreau din aceeaşi generaţie, doi fraţi despărţiţi de doar câţiva ani. Fiul era mai matur decât de obicei, iar soţul, cu statura lui impunătoare, întinerise. Simţise o ameţeală şi îi îmbrăţişase posesiv.

Cei doi fuseseră departe de a-i împărtăşi sau înţelege emoţia. Totul fusese doar un joc, chiar dacă intraseră în el foarte adânc, până la pierderea de sine. Jocul se terminase şi erau gata să şi-l reamintească ironic, ca pe o farsă. Pentru ea însă distrugerea maşinilor pe care nu voise să le vadă funcţionând reprezentase mult mai mult: un fel de probă a bărbăţiei, pe care ei o trecuseră. Ceva îi tremurase în piept şi în timp ce îi îmbrăţişa îşi ferise faţa, să nu fie văzută în slăbiciune.

„Nu înţeleg bine de ce, dar de când m-am întors simt nevoia să-mi amintesc cât mai amănunţit întâmplările prin care am trecut. Mi-e teamă că va trebui să mă asculţi. Lui

nu pot să îi povestesc, deşi m-a rugat şi părea sincer. E prea tânăr şi nu are răbdare. Cred că ar vrea să afle peripeţiile, pur şi simplu, pe scurt, adică unde am fost şi cum s-au petrecut lucrurile, rapid şi fără nici un fel de complicaţie. Or, eu aş vrea să dau amănunte. Vrei să mă asculţi?”

Se întorsese spre ea şi o privea cu un fel de sfială, care îl prindea.

„Peregrinările mele au fost rodul întâmplării, trebuie să-ţi spun asta de la bun început. Pare absurd, dar aşa a fost. Acum zece ani trebuia să ajung aici, lângă ţine şi, cine ştie, să-ţi spun poate aceleaşi cuvinte. Pornisem spre casă, siguri de aparatele noastre, care nu dăduseră greş niciodată. Eram învingători, îndeplinisem ceea ce ne pusesem de gând. Sigur, era o victorie cam în felul aceleia pe care ai văzut-o atunci când ne-am războit cu maşinile de vorbit. Vreau să spun că izbânda noastră putea părea îndoielnică dacă era privită din afară. Era însă, oricum, un succes şi eram cu toţii bucuroşi. Deci, am plecat cu bine spre casă şi urma să călătorim nu prea mult. Totul părea să fie în ordine. Atunci s-a declanşat acel inexplicabil ceva, căruia unii încearcă acum să-i dea un nume şi o explicaţie. Din nişte cauze pe care nimeni nu le-a înţeles, drumul nostru a început să se schimbe. Aparatele au început să indice anapoda sau poate noi înşine n-am mai fost în stare să le interpretăm corect indicaţiile. Nu se ştie ce s-a întâmplat. Cert este că ne-am abătut spre tot felul de locuri ciudate, unde ne aşteptau curse întinse de întâmplări ce se îndârjeau împotriva noastră. Nu degeaba s-a şi născut o legendă a acestei călătorii. Faptele au fost atât de neobişnuite în înlănţuirea pe care le-a dat-o întâmplarea, încât nu mă mir că oamenii au simţit că trebuie ţinute minte. N-a fost o călătorie obişnuită, ci un chin prelungit, hărăzit nouă pentru ca să dovedim cât de puternici suntem şi cât putem suporta. Să arătăm până unde se poate ridica, rezistenţa unor oameni. Aş putea să-ţi dau o explicaţie a distrugerii maşinilor la care ai fost de faţă. Şi, în acelaşi timp, să mi-o dau şi mie. Întâmplările acestei călătorii m-au

făcut să mă îndoiesc de faptul că materia neînsufleţită este aliata noastră sau, cel puţin, stă şi ne priveşte într-o neutralitate bine voitoare. Toate cele pe care le-am păţit m-au făcut să cred, dimpotrivă, într-o şiretenie a lucrurilor, într-o perfidie a lor. Lucrurile, mi-am dat seama, nu stau deoparte liniştite, bucurându-se de nemişcare, ci pun la cale tot felul de comploturi împotriva noastră, a oamenilor. De aceea vederea maşinilor care aveau vocea mea şi erau dispuse să discute la nesfârşit în numele meu m-a enervat brusc, m-a făcut să le urăsc şi să le distrug. Ceea ce mi s-a părut curios este faptul că la acţiunea mea, orice s-ar spune, nebunească, s-a asociat şi el, tânărul nostru prieten. În definitiv, el n-a trecut prin nici o tragedie, n-a văzut pe nimeni murind sub ochii lui. El, de fapt, nici nu ştie că există moarte, de vreme ce n-a văzut pe nimeni murind. Nu l-am întrebat. Probabil Că a fost dorinţa de competiţie. E şi el bărbat, nu? Este ceva deosebit să iei parte la o luptă alături de tatăl tău, marele explorator”.

Fiul era, într-adevăr, bărbat sau, mai degrabă, devenea astfel, repede, de la o zi la alta. Nu cu mult înainte de întoarcerea tatălui făcuse o călătorie. Blazarea lui de adolescent, care îi priveşte pe cei maturi cu o condescendenţă pe care nu încearcă niciodată să şi-o explice, dispăruse la vederea eroului blond, ale cărui isprăvi rivalizau cu cele ale tatălui său. Plecase la el neinvitat. Când marele om apăruse în chip de atlet fără vârstă, cu lungi plete blonde, îmbrăcat într-un veşmânt ce părea făcut din argint proaspăt lustruit, simţise cum o iubire brusc născută se amestecă în el cu o durere necunoscută şi difuză. Cunoştea, din filme, şi reviste, figura celui care îi zâmbea îngăduitor. Dar de câte ori îi văzuse imaginea i se păruse un star de cinema deghizat în cosmonaut. Aflat în imediata lui apropiere îi simţise însă forţa.

Înainte de a afla cine e, îl invitase înăuntru. Se aşezaseră în jilţuri cum tânărul nu mai văzuse niciodată, venite din alte vremuri, făcute din lemn negru şi bătute în ţinte de argint şi de aur, incomode, părând nişte animale imposibil de dresat, arogante, care te lasă să le atingi

dintr-un capriciu şi pot în orice clipă să te sfâşie. Nu după mult timp se ivise o fată îmbrăcată într-un veşmânt larg, de un alb strălucitor, ce îi flutura în jurul trupului. Avea o coafură înaltă şi complicată. Fata privise tot timpul în jos, cu sfiiciune sau poate chiar cu umilinţă. Nu părea a fi fiica stăpânului casei. Silueta, braţele, sandalele aurite, profilul, mersul făceau din ea o apariţie neverosimilă, ieşită parcă dintr-un film ale cărui întâmplări se petrec într-o epocă foarte îndepărtată, despre care tânărul nu ştia nimic, o epocă, mai degrabă, inventată de un artist. Fata adusese două vase. Primul părea a fi din argint. Era larg, cu marginile joase, având încrustaţii minuţioase. Îl pusese la picioarele lui şi acesta, atins de postamentul de marmură pe care se afla jilţul, scosese un sunet cristalin, pur şi prelung. Al doilea vas era făcut dintr-un metal gălbui. Era mai mic şi avea forma unui fruct alungit. Fata îl ţinea de mâner şi lumina piezişă, ce intra prin ferestrele înalte, îl făcea să sclipească într-un fel glorios, neostentativ: aur. Pe el erau încrustate animale fabuloase. Un şarpe cu cap de miel se încolăcea molatic şi privea prin două safire de mărimea unor boabe de mac. Mai jos un dragon îşi deschidea labele zimţate. Din gura lui căscată şi plină de dinţi ieşea o limbă bifurcată, subţire ca un ac. Ochii îi erau închipuiţi de două rubine, a căror strălucire sugera cruzimea rece a unui mecanism.Tânărul mai văzuse asemenea lucruri, în muzee. Dar acelea, atinse de mâinile subţiri ale fetei, erau cele mai frumoase dintre toate.

Ţinând vasul, al cărui nume el nu îl ştia, cu privirea îndreptată în jos, fata stătuse în faţa lui, aşteptând parcă o poruncă. O privise uluit, neştiind ce să facă. În cele din urmă, ea îşi ridicase privirea şi îl aţintise cu ochii ei negri, lucioşi ca smoala proaspăt tăiată. El se simţise săgetat de expresia de supunere scrisă pe faţa ei. Îl privise pierdută, cu ochii umeziţi, parcă implorându-l să aibă îndurare, abandonându-i-se, în acelaşi timp, cu o patimă ce i se transmisese ca un curent electric.

Văzându-i tulburarea, amfitrionul intervenise şi îi făcuse fetei un semn. Aceasta luase vasul de argint şi i-l

pusese în faţă. Începuse apoi să îi toarne apă în mâini. Cu gesturi măsurate, tăcut, se spălase. Apoi, tânărul imitase gesturile spălării, privind cum cei trei peşti mici, incizaţi pe fundul vasului în care cădea apa, dau iluzia deplasării, îşi mişcă leneş cozile şi din când în când zvâcnesc, ca şi cum ar voi să-şi schimbe brusc direcţia în care înoată. Apa foarte rece, pe care fata i-o turna cu evlavie, îl făcuse dintr-o dată vioi, risipindu-i emoţia.

Apoi, fiinţe asemănătoare fetei apăruseră tăcute, purtând o masă lustruită de lemn. O femeie mai în vârstă, îmbrăcată în straie de culoare închisă, dar având aceeaşi croială, adusese pâine şi răsturnase pe masă două maldăre de carne friptă, al căror miros îl izbise şi îi stârnise amintiri neclare. Parcă alerga prin locuri necunoscute şi scotea strigăte de chemare, parcă ataca, folosind arme primitive, un animal ale cărui răcnete stârneau vuietul pădurii. Secvenţele confuze dispăruseră însă repede şi o dată cu ele se topise şi sentimentul unei existenţe anterioare pe care, cine ştie, o trăise poate vreunul dintre strămoşii săi. Încercase să le reînvie, aspirând adânc mirosul barbar. Dar ele deveniseră doar amintiri. Îşi imaginase o pădure tropicală, prin care el, îmbrăcat numai cu o blană ce îi acoperă şoldurile, ţinând în mână o ghioagă, atacă un animal, una dintre acele fiare dispărute, pe care le văzuse în filme. Era altceva. Se simţea detaşat, ca şi cum s-ar fi urmărit pe sine însuşi pe un ecran, înconjurat de întunericul protector al sălii.

Începuseră să mănânce, luând carnea şi pâinea cu mâinile. Grăsimea picura pe pânzele aşternute de femei pe genunchii lor. Li se turnase un vin parfumat, greu, în cupe ce păreau a fi de aur şi băuseră în tăcere, privindu-se mai întâi o clipă în ochi.

Se spălaseră din nou pe mâini, de data aceasta într-o sală de baie. Când reveniseră masa dispăruse, la fel mirosul de carne friptă. Într-un colţ ceva ardea mocnit şi fumul purta o mireasmă ce îndemna la somn. Era un parfum pe care tânărul îl resimţise ca pe o ondulare lentă şi neîntreruptă, ce pătrundea în el, aducându-i o euforie

blândă.

Se aşezaseră din nou în jilţuri, privind înainte, fără să-şi vorbească, aspirând fumul parfumat. După un timp apăruse o femeie trecută de prima tinereţe, dar a cărei frumuseţe de zeiţă se păstrase. Se ridicaseră în picioare. Ea se apropiase cu un mers de regină, zâmbind protector. Îi spusese pe nume. Apoi se aşezase într-un jilţ şi îşi rugase soţul să le povestească despre omul care era departe şi la care se gândeau toţi trei.

„Te-am recunoscut din prima clipă, începuse acesta. Semeni foarte mult cu tatăl tău. Cred că ai venit la mine pentru ca să-ţi povestesc despre el. Multe nu ştiu. Am fost împreună, şi, după ce am sfârşit ceea ce aveam de făcut, ne-am despărţit, urmând să ne revedem pe Pământ. Mi-a fost şi mie dat să trec prin încercări. Eu şi oamenii mei am fost siliţi să rămânem undeva departe mult mai mult timp decât crezusem”.

„Acolo se afla un mare ocean. Uscatul se termina, fără excepţie, prin ţărmuri abrupte, cu margini drepte. Ni se părea că ne aflăm pe un chei nesfârşit. Suprafaţa orizontală a solului era perpendiculară pe verticala ce delimita oceanul. Ţărmul era neted. Linia lui părea perfect dreaptă. Privind însă de la înălţime, ne-am dat seama că, de fapt, ea este formată din lungi segmente de dreaptă, egale între ele. Egale erau şi unghiurile pe care acestea le formau. Dacă oceanul nu ar fi depăşit suprafaţa unei emisfere şi am fi putut să-l fotografiem, ni s-ar fi înfăţişat rotund”.

„Mă apropiam adesea de el şi, aşezat pe marginea dreaptă a ţărmului, priveam îndelung valurile, a căror culoare nu mă simt în stare să ţi-o descriu. Semăna cu aceea a mercurului sau, poate, era un gri albăstrui. Valurile veneau fără întrerupere. Erau înalte cam de un metru şi jumătate. Nişte încreţituri perfect aliniate, despărţite între ele de distanţe ele vreo zece metri. Se prelungeau până la orizont. Fără să facă cel mai mic zgomot, ele ştergeau ca un ulei ţărmul şi se topeau în el, de parcă şi-ar fi continuat drumul pe dedesubt. Înălţimea lor, distanţele dintre ele, viteza, totul era de o rigoare care îţi dădea ameţeli. Deşi

oceanul era uriaş, făcea impresia unui mecanism”.

„Locul pe care mi-l alesesem pentru a privi se afla în punctul în care, după observaţiile mele, se afla mijlocul valului care se topea în ţărm. M-am gândit că în partea opusă ar trebui să existe un loc unde valurile izvorăsc. Nu peste mult timp am zburat într-acolo, împreună cu trei oameni. În cele din urmă ne-am oprit unde trebuia şi ne-am aşezat pe ţărm. Valurile ieşeau tăcute, prinzând contur dintr-o dată şi dând impresia că, de fapt, continuă un drum început undeva în măruntaiele solului. Mişcarea lor regulată şi simplă sugera o naştere neîntreruptă”.

„Nu mă grăbeam să cred că oceanul, ce închipuia parcă o imagine a trecerii timpului, ascunde o raţiune. Şi nici nu făcusem vreo încercare să intru în legătură cu el, printr-unul dintre mijloacele posibile. Călătoria mă istovise şi nu doream decât să ajung acasă. Tovarăşii mei arătau la fel de placizi. Anii mulţi care trecuseră de la plecarea noastră le tociseră ardoarea. Stăteau lângă mine fără să spună nici un cuvânt şi poate că prin minţi le treceau aceleaşi amintiri”.

„Şi atunci, dintr-o dată, pe o porţiune de vreo douăzeci de metri pătraţi, aflată drept în faţa noastră, valurile au dispărut. Materia a rămas strălucitoare şi nemişcată. În afara acelei întinderi netede şi rotunde valurile îşi continuau mersul. Nu după mult timp ne-am văzut pe noi înşine în ecranul acelui bizar televizor, patru siluete identice, înşirate pe ţărm: ne priveam ca într-o oglindă. Apoi, imaginea noastră a început să se modifice, ca şi cum oglinda s-ar fi apropiat treptat. Mi-am văzut de aproape chipul, un bărbat între două vîrste cu o faţă aspră, atinsă de tristeţe, au apărut încet şi figurile cu ochi holbaţi de uimire ale celor trei. Mi-am spus atunci, cu un fanatism apărut pe negândite în mine, că aş putea să aflu ce s-a întâmplat cu cei de care mă despărţisem. M-am gândit la fratele meu, care plecase printre primii şi m-am gândit la tatăl tău, care îmi fusese cel mai bun prieten. Am aşteptat, privind insula lustruită şi rotundă şi simţindu-mă dominat de o emoţie impură”.

„Mi-am văzut fratele pierind, trădat de iubita lui soţie. Şi m-am cutremurat, pentru că ceva din sufletul meu îmi spunea că oceanul de plumb topit dintr-o lume pierdută nu poate să mintă. Am plâns. El nu merita să moară în ochiurile unei plase, ca un peşte uriaş şi neputincios. După aceea, l-am văzut pe tatăl tău, singur, într-un loc despre care nu ştiu nimic, un fel de paradis cu plante luxuriante şi cu păsări ciudate, care zburau încet printr-o lumină aurie. L-am văzut prăbuşit, plângând în hohote femeieşti şi am crezut că este o înşelăciune, că nu poate fi el, cel mai oţelit dintre noi toţi. Dar era el, aproape dezbrăcat, bărbos, pământiu, cu părul şi unghiile crescute în voie, un sălbatic apăsat de o durere nepotrivită cu o lume de vis. În preajma lui se afla o femeie frumoasă, înaltă, cu ochii pătrunzători şi trufaşi ai cuiva obişnuit să poruncească şi să fie ascultat, o femeie îmbrăcată la fel cu fetele care ne-au servit şi despre care ai crezut poate că sunt sclave, ele fiind de fapt actriţe, care se pregătesc pentru un film cu întâmplări dintr-o epocă atît de îndepărtata încât parcă nu a existat niciodată aievea. Tatăl tău părea că se află în puterea ei. O implora, stând în genunchi şi plângând, ridicându-şi mâinile împreunate. O scenă neplăcută, care s-a petrecut cândva, sunt sigur de asta. Unde îi era puterea, unde îi erau armele şi oamenii? Rămăsese doar un biet om, care cerea îndurare”.

O lume cu arbori şi ierburi bogate, cu păsări care zboară încet, prea încet? O femeie misterioasă, cu ochi de vrăjitoare? Parcă mai auzise despre aşa ceva.

Stătuse mult timp pierdut în gânduri, privind fără să vadă înspre femeia din faţa lui. Pe obraji începuseră să i se prelingă lacrimi şi cei doi oameni maturi îi respectaseră durerea, neîncercând în vreun fel să îl consoleze.

II

Cel care lipsise douăzeci de ani îi vorbi soţiei sale: „Pornisem de puţin timp pe drumul întoarcerii, când ne-am

hotărât să facem un popas. Era o lume primitoare, cu dealuri domoale, de un albastru vineţiu. Privindu-le, gândul te ducea la Pământ. Puteai să le îmbraci în verde şi să te închipui într-o zi de primăvară, păşind pe o potecă îngustă, atins de un vânt uşor, în care răcoarea se luptă cu unde de căldură, trecând pe lângă florile umile, dar vioaie, ce cresc la margine de pădure, mici pete colorate, violent de proaspete, ce nu au nimic cu florile somptuoase, bogate, roase de o ascunsă decădere, ce se vând. Puteai să acoperi formele străine cu o pădure de arbori cunoscuţi şi să te laşi o clipă ameţit de amintirea mirosurilor ei, ce se amestecă într-unul singur, puternic şi inocent. Stăteam nemişcat şi priveam pădurea din amintire, ce îmi spunea că în afară de supravieţuire totul este joc Mergeam printre arbori, atingeam ameţit scoarţa lor crăpată, şi tandra indiferenţă a acestor fiinţe mă cuprindea ca o apă. Din când în când un animal trecea în fugă, undeva în faţă. Fuga lui, îmi ziceam, e armonioasă, discretă, nu tulbură adânca şi muzicala indiferenţă a pădurii. Apoi mă întorceam, revedeam lanurile şi mă îndepărtam, simţind cum bucuria se strecoară din mine, încet şi fără întoarcere, ca o şuviţă de nisip”.

„Nu le-am dat nici o explicaţie atunci când, trezit din reverie, i-am văzut privindu-mă întrebător. I-am lăsat să creadă ce voiau. Apoi am plecat, stârnind un praf albăstrui, ce se ridica şi recădea cu încetineală, atât de fin încât părea un fum. Ţinta noastră era un loc care aducea cu o îngrămădire de stânci, cum se vede uneori în munţi, după topirea zăpezilor, în locurile unde vin avalanşe. Acolo se găseau o sumedenie de cristale colorate, strălucitoare ca nişte flori miraculoase. Cele mai mari erau cât pumnul unui bărbat, iar cele mai mici cât nişte pietre preţioase, ce aşteptau o montură. Păreau nişte ochi de insectă, ce ne priveau: cei galbeni cu o veselie falsă, neîncrezătoare; cei roşii, ameninţători; cei violeţi, cu o rafinată melancolie. Câteva dintre aceste cristale voiam noi să luăm. Nu era uşor, stâncile erau foarte dure. Am început să aştept, aşezându-mă, ca un bătrân, pe o stâncă ce aducea cu un tron masiv, făcut pentru un rege gigant. Nu departe de

mine se afla un cristal galben. M-am uitat la el cu atenţie şi mi s-a părut că văd nişte schimbări ale strălucirii diferitelor faţete. Este, mi-am zis, o iluzie. L-am privit în continuare şi, după un timp, s-a petrecut ceva ciudat. Sub ochii mei binevoitori şi plictisiţi cristalul a început să-şi schimbe culoarea. Galbenul său s-a întunecat şi, prin nişte nuanţe pe care nu sunt în stare să le numesc, s-a transformat în roşu. Schimbarea a durat câteva secunde”.

„După vreo câteva ore oamenii au reuşit să scoată primele cristale. Îi urmăream cum se mişcă, fără să facă vreo mişcare bruscă, cum se adună în grupuri mici pentru ca apoi să se despartă, aplecându-se şi ridicându-se lent, ca într-un dans din vis. Era frumos. Scos din stâncă, cristalul se făcea şi mai strălucitor. Un om îl ducea cu mâinile întinse, ca pe un dar de preţ. Pe cel mai mare dintre ele urma să ţi-l aduc ţie. Era violet”

Într-un târziu am terminat şi ne-am întors. Ne pregăteam de plecare, când câţiva au propus să mai rămânem câtva timp acolo. Cineva a povestit o legendă despre un cristal albastru, mai frumos decât toate. Voiau să-l găsească. Am zis da, deşi în glasurile celor care veniseră cu propunerea se simţea că nu sperau să accept. S-au bucurat foarte mult şi au dansat în cinstea mea. A fost o scenă grotescă şi înduioşătoare. Săltau, ţinându-se de mâini şi apoi despărţindu-se, cu graţia lor greoaie de atleţi porniţi pe calea îmbătrânirii. Nori de praf fin se ridicau cu eleganţă, în volute ezitante, ca fumul de ţigară, estompându-le siluetele. Era ceva foarte vechi în dansul lor. Mi se părea că aud o muzică din vremuri îndepărtate, cântată la instrumente străvechi, de către oameni îmbrăcaţi în haine ciudate, încărcate de zorzoane. Se aranjau pe două rânduri, perechi, făceau câteva salturi şi apoi îşi atingeau palmele într-un fel de salut. Formau un şir şi începeau să descrie o spirală, ţopăind cu convingere prin praful gros, ţinându-se de mâini şi întorcându-şi busturile spre exterior şi spre interior. După un timp s-au oprit şi au pornit înapoi, în direcţia din care venisem cu puţin timp înainte. I-am urmărit printre perdelele de fum cum se îndepărtează, pete

argintii pe un fond albăstrui”.

„Când am plecat în călătorie eram alţi oameni. Eu eram, în primul rând, cu totul altfel. Mă domina furia rece şi setea de faptă. Astăzi acestea îmi sunt străine şi aproape nu le mai înţeleg. Probabil că bătrâneţea nu este altceva decât o stare în care omul nu mai are şi nu mai pricepe dorinţa de întâietate. Atunci, urmărindu-i cum se pierd în depărtare, am avut din plin sentimentul zădărniciei. Mi-am îngăduit, fără ca nimeni altul s-o ştie, o melancolie al cărei gust îl uitasem sau, mai degrabă, atunci îl descopeream”.

„Dispăruseră de mult timp din ochii mei, când am auzit semnalul ce însemna primejdie de moarte. Am plecat imediat către ei împreună cu câţiva oameni. Am zburat la mică înălţime şi am ajuns repede. Erau aşezaţi în cerc, pentru a putea folosi armele fără să se primejduiască unul pe celălalt. La început n-am văzut nimic deosebit şi o clipă am sperat că este o glumă. Ne-am oprit la vreo douăzeci de metri deasupra lor şi i-am ascultat. Sunt ca nişte suliţe, spuneau ei cu glasuri uniforme. Nu le putem distruge pe toate. În timp de coboram încet, am văzut cum, de jur împrejur, la o mică depărtare de grupul lor, praful se ridica repede, ca şi cum ar fi trecut pe acolo nişte fiinţe invizibile pentru noi, şi începea să se rotească. Apăreau cilindri de fum, a căror grosime se micşora o dată cu mărirea vitezei, cu care se roteau şi a căror culoare se închidea, semănând tot mai mult cu aceea a stâncilor. Rotirea devenea din ce în ce mai rapidă şi, în cele din urmă, totul nu dura mai mult de cinci secunde, sulurile se transformau în obiecte care semănau cu nişte suliţe. Lungi de vreo doi metri şi jumătate, groase cât braţul, obiectele coborau deasupra solului, se orientau în direcţia grupului de oameni şi se năpusteau atât de repede, încât abia mai puteau fi văzute. Armele le doborau pe cele mai multe, dar câteva au lovit în plin. Din minut în minut deveneau tot mai numeroase. Vehiculul în care mă aflam a primit câteva lovituri. Chiar lângă mine două suliţe au străpuns tot ceea ce putea fi străpuns şi au rămas nemişcate, de parcă s-ar fi aflat acolo dintotdeauna. Am pierdut şase oameni”.

III

„La puţin timp după aceste întâmplări, doi dintre noi au fost atinşi de un rău necunoscut. Au început să stea cu ochii pironiţi în gol şi să şoptească vorbe fără înţeles. La început i-am lăsat în pace, având doar grijă să nu rămână singuri. Erau doi dintre cei mai buni, doi oameni de fier, dintre cei care se poartă până la sfârşit la fel de bine, fără rateuri, fără ezitări. Apoi au încercat să părăsească nava, adică să se sinucidă. Cei aflaţi cu ei i-au împiedicat. A fost o scenă tare. Cei doi s-au luptat cu disperare, folosind tot felul ele trucuri, cu forţa nebuniei, cea mai mare dintre toate. Până la urmă am reuşit să-i legăm. Au intrat brusc într-o stare de prostraţie, de parcă ar fi fost drogaţi. Mă priveau fără să mă vadă, atraşi de ceva invizibil pentru noi. Nu puteau să vorbească prea bine şi rosteau cuvinte neterminate sau greşit articulate, ca nişte oameni care folosesc o limbă străină, fără s-o cunoască destul. Până la urmă am înţeles că nu mai vor să călătorească cu noi şi doresc să rămână într-o lume pe lângă care treceam. Uitaseră cum îi cheamă, uitaseră de cei care îi aşteptau acasă, nu mai ştiau care fusese misiunea noastră şi spre ce ţel călătoream. Bâiguiau într-un fel care îţi stârnea mila şi groaza. Vorbeau despre nişte oameni fragili, care trăiesc pe câmpii încălzite de un soare binefăcător şi se hrănesc cu o floare. Poate că dacă ar fi vorbit într-un mod mai explicit n-ar fi reuşit să ne impresioneze. Aşa însă, bolborosind, cu privirile fixate undeva departe şi iluminate, din când în când de extaz, ne mişcau. Ne strânseserăm cu toţii în jurul lor şi îi ascultam cum povestesc despre locuri înverzite, prin care stoluri de oameni desculţi, cu părul lung şi blond, rătăcesc fără ţintă, oprindu-se pentru a culege floarea albă şi suavă pe care o mestecă încet, visători, pornind apoi iarăşi şi împodobindu-şi femeile cu şiraguri albe de flori. Spuneau că au fost acolo şi că oamenii i-au primit foarte bine, ca pe nişte fraţi, dându-le floarea, pe care au gustat-o

şi care li sa părut a fi o hrană pentru zei, că oamenii aceia erau poate chiar zei. Am încercat să le spun că nu ar trebui să râvnească o lume atât de plictisitoare. Le-am spus că mâncătorii de flori sunt nişte bieţi degeneraţi şi altele de felul acesta. A fost în zadar. Se uitau la buzele mele de parcă le-aş fi vorbit într-o limba pe care nu o cunoşteau”.

„Ar fi însă nedrept dacă nu aş recunoaşte că erau destul de convingători. Puneau patos în rugăminţile lor, era ceva în genul în care mamele cer iertare pentru fiii lor vinovaţi, fără logică, bineînţeles că fără logică, dar strecurându-ţi ţie, care asculţi, un tremur de compasiune, de care nu reuşeşti cu nici un chip să te scuturi”.

„Au vorbit ore în şir. De la un timp au devenit tot mai neliniştiţi. Priveau fix într-un anumit punct. Cineva mi-a atras atenţia că se uită înspre partea din spate a navei. Exista oare într-adevăr o lume populată de fluturii umani, pe care îi descriau? Se aflau undeva acele făpturi neprimejduite, care rătăcesc visătoare pe câmpii verzi, ca într-un eden naiv, dintr-o veche pictură? Nimeni nu putea să răspundă”.

„Ascultându-i, nu mă plictiseam şi nici nu îi condamnam. Mă gândeam că noi nu suntem în stare să le dovedim că se înşeală. Îi aud parcă şi acum, după atâta amar de vreme, cum vorbeau, fără să se întrerupă unul pe celălalt, organizaţi, fără să-şi dea seama, într-un fel de duet şi găsind, din întâmplare, nişte cuvinte frumoase. Se lamentau. Uneori, brusc, începeau să fie parcă poetici: am fost printre ei, am umblat cu ei, sunt atât de frumoşi şi de firavi; părul lor e lung şi moale, până la pământ; mâinile le sunt lungi şi subţiri, ca nişte tulpini de floare; sunt încununaţi cu flori albe, cele mai frumoase de pe lume, care nu se vestejesc niciodată; aş vrea să fiu din nou acolo; ei nu vorbesc şi doar se privesc cu ochii lor adânci ca nişte lacuri de ametist; vreau să mă mângâie încet pe obraz cu mâinile lor ca nişte lujere şi să-mi dea petalele albe, atât de dulci, să beau din apa lor limpede şi uşoară ca vântul şi apoi să merg împreună cu ei, printre florile albe, valuri parfumate mişcate de briză; de ce nu mă lăsaţi să merg acolo, unde

florile albe sunt mai frumoase decât lumina soarelui de toamnă”.

„Era ceva sfâşietor în plângerea lor monotonă, care de la un timp a slăbit până la şoaptă, de parcă ei s-ar fi îndepărtat tot mai mult de noi”.

„Delirul lor i-a atras pe oameni. Stăteau lângă ei, răbdători, ca nişte melomani abrutizaţi de audiţii prea îndelungate, care nu mai sunt în stare să se desprindă şi nici să se lase pătrunşi de muzică, ci doar să reziste în ploaia de sunete, cu ochii măriţi şi tulburi, aflaţi mult dincolo de plăcere”.

„Într-un târziu au adormit. Două chipuri pământii, urâţite de bărbi. Au dormit mult. Când s-au trezit, nu şi-au mai adus aminte de mâncătorii de flori. Au ascultat împreună cu noi înregistrările. Erau voci mult deosebite de acelea pe care ei le aveau de obicei. Aşa se întâmplă şi cu cel care vorbeşte în somn. Glasul ce iese în întuneric de pe buzele lui este altul, de parcă omul ar fi ventriloc. Sau poate că mi s-a părut. Oricum ar fi fost cuvintele lor sărace şi monotone erau atrăgătoare. Ne strecurau în trupuri o moleşeală, care năştea lent ideea renunţării. Îţi venea, ascultând vocile lor în care repetarea aceloraşi vorbe ducea la pierderea sensurilor, dar şi la accentuarea muzicalităţii, să te întinzi pe jos, chiar acolo unde te aflai, şi să aluneci încet, ca într-o apă uleioasă şi călduţă, într-un somn fără sfârşit, dulce ca o moarte dorită”.

„De undeva de departe sau poate doar din adâncurile aflate în noi apăruse un duşman, care ne pândea şi apoi ne încolăcea încet, pe nesimţite, ca un şarpe ale cărui unduiri victima adormită le simte în vis ca pe nişte legănări ale unei mări prietenoase. Am distrus toate înregistrările, în afară de una, de care nimeni în afară de mine nu a ştiut. Pe aceasta am purtat-o asupra mea. Dacă vrei, putem s-o ascultăm chiar acum. Este atât de mică, încât a încăput în medalionul care mi-a rămas la gât, scăpând întreagă, împreună cu un microfilm, din toate peripeţiile mele”.

Îi trecut prin minte că un dar format din cuvinte este de rău augur. Ar fi trebuit să-i aducă pietre preţioase,

amulete nemaivăzute, pe care să i le înşire în faţă una după alta şi s-o admire cum se transformă într-o floare umană, care resimte picăturile unei ploi aşteptate şi capătă o strălucire misterioasă.

Ascultară vocile. Era o plângere, în care cuvintele alternau cu sunete ce alcătuiau parcă mici fragmente de melodii. Una dintre voci era mai joasă şi putea fi deosebită de cealaltă. Ceva greu de sesizat le unea şi le dădea o nota comună, de parcă ar fi fost ale tatălui şi fiului. Lipsite de decor şi de mimică, cuvintele aveau însă ceva respingător, ea milogeala unui vicios.

IV

„Întâmplarea pe care ţi-o voi povesti s-a petrecut într-un loc ce ni s-a părut ademenitor la început. Era o lume atât de asemănătoare Pământului, încât puteam să credem că am nimerit chiar în trecutul acestuia. Aparatele ne arătau că aerul pe care îl respirăm şi ţărâna pe care o călcăm sunt la fel cu cele pe care le părăsisem cândva. Soarele, luna, lungimea zilelor şi nopţilor, poziţia aştrilor vizibili cu ochiul liber întăreau iluzia identităţii. Dacă te uitai însă printr-o simplă lunetă, constatai uluit că bolta cerească are o cu totul altă alcătuire, observai constelaţii ce-ţi strângeau inima prim răceala lor de lucruri pe care le vezi prima oară. Dacă ne foloseam doar simţurile, fără să recurgem la nici o unealtă care să le înteţească puterea, totul era identic”.

„Coincidenţa pe care o trăiam ne trezea sentimente stranii. Păşeam pe un sol cunoscut, respiram un aer pur şi ne uitam unii la alţii cuprinşi de nesiguranţa cuiva care a câştigat la loterie fără să joace. Putea oare să existe un Pământ străin, sub un cer străin? Aparenţele răspundeau afirmativ, iar noi, treptat, cu plăcerea vinovată a slăbiciunii, am început să ne comportăm şi chiar să gândim ca şi cum ne-am fi aflat cândva în trecutul Pământului. De ce să continuăm cazuistica noastră de savanţi care îşi

dispreţuiesc simţurile? Era atât de dulce lumina care pătrundea prin frunzişul carpenilor, atât de paşnică şi liniştitoare iarba udă de rouă a poienilor, atât de graţioase cârdurile de căprioare. Cuvântul iluzie ne persista sâcâitor în conştiinţe, dar tot mai estompat. Poate că starea noastră de molatică şi lentă acceptare era un semn al oboselii pe care lungii ani ai călătoriei o adunase în noi sau poate că ceea ce resimţeam era ciudata perioadă de sfârşit a tinereţii, care aduce nostalgia şi o dorinţă, confuză de stabilitate. Mă surprindeam tot mai des gândindu-mă la trecut, într-un mod prea minuţios pentru omul de acţiune care eram. Episoade neînsemnate din copilărie şi din adolescenţă îmi apăreau în minte fără să le fi chemat. Le retrăiam, pe fiecare în parte, cu o plăcere pe care mai înainte nu o cunoscusem.

„Începuse să se vorbească prea mult în grupul nostru. Oamenii formau perechi, după afinităţi obscure, şi apoi îşi povesteau unul altuia vieţile, ca puşcăriaşii sau bolnavii. Poate că eram şi eu vinovat. Fără să fiu în stare să mă smulg cu totul din uluire,rămăsesem într-o aşteptare prelungită, fără să mă pot decide pentru o explorare mai amănunţită, dar şi fără să ordon plecarea”.

„Ne aflam într-o regiune cu clima temperată, aidoma aceleia în care mă născusem şi copilărisem. Animalele pe care le zăream în pădure păreau chiar acelea pe care le văzusem cândva. În depărtare, cu vârfurile cotropite de nori pufoşi se observa un lanţ muntos ce aducea foarte bine cu acela în care făcusem pe vremuri primele mele excursii. Ştiam că locurile pe unde călcam nu le mai văzusem niciodată înainte, dar presimţeam, cu un fel de durere, că undeva, nu prea departe, trebuie să se afle cărările pe care umblasem cândva. Mi-era, pur şi simplu, frică să verific dacă era aşa. De fapt, nu era frică, ci un fel de teamă fără obiect, animalică, ca presimţirea unei primejdii în vis. Ea provenea din teribila conştiinţă a faptului că mă aflu într-o lume dintr-o dată reală şi iluzorie”.

„Ceva trebuia totuşi să facem. Nu puteam să stăm şi să discutăm la nesfârşit despre trecut şi despre posibilitatea

de a rămâne pentru totdeauna acolo. Am făcut câteva zboruri de recunoaştere. Peste tot domnea liniştea şi sălbăticia. Ajungând în partea unde era noapte, am observat câteva luminiţe. Să fi fost focuri? Am fi putut să coborâm şi să întâlnim eventual tradiţionalii oameni primitivi din manualele de antropologie, siluete lipsite de eleganţă, cu muşchi noduroşi şi piele arămie, cu părul căzând în dezordine pe umeri puternici, fiinţe care strâng cu degete ca nişte rădăcini ghioage parca prea mari pentru staturile lor îndesate”.

„Nu mi-ar fi displăcut o asemenea întâlnire. Am fi coborât spectaculos, ca într-un film sau ca într-o carte, nu departe de locul unde. O hoardă de biete fiinţe îmbrăcate în blănuri frig carne la un foc mare, întreţinut de câţiva bătrâni cu feţe ca scoarţa de copac şi cu priviri apoase, fără nici o expresie, în timp ce copiii aleargă, luptându-se ca nişte căţei pentru câte o bucată de carne. Am fi coborât într-un nor strălucitor de flăcări, îngrozindu-i şi apoi ne-am fi apropiat de trupurile lor vânjoase prăbuşite în ţărână. Ar fi avut capetele ascunse între palme şi, tremurând de o frică nouă, ar fi spus gutural un cuvânt găsit atunci, pe loc, care să ne numească. Ne-am fi împrietenit, nu numai prin semne de pace, ci şi datorită câtorva demonstraţii ale puterii noastre. Am fi ucis, de exemplu, un animal de pradă, înainte ca acesta să se poată apropia, am fi tăiat o intrare mai largă unei peşteri locuite de ei, am fi vindecat un copil şi apoi un bătrân, tatăl şefului de trib. Am fi fost atât de intens adoraţi, încât am fi resimţit dureri persistente în regiunea occipitală. Ar fi urmat apoi, desigur, secvenţa iniţierii în unele tehnici elementare şi totuşi neconcordante cu faza lor de dezvoltare. Şi, în cele din urmă, pentru ca totul să fie ca în cărţile care seamănă foarte mult între ele, părând a fi, fiecare, o copie mai mult sau mai puţin reuşită a unui prototip misterios, a cărui structură nu se ştie cine şi când a decis-o, să se producă idila între un călător şi o băştinaşă superbă, răsărită miraculos într-o rasă de oameni puternici şi lipsiţi de graţie, fiinţă gingaşă, răpită eventual mai demult de la un trib vecin, care priveşte inocentă, cu

ochi imenşi şi merge cu o graţie de regină sau de balerină. O idilă imposibilă, pe care destinul s-a hotărât totuşi să o protejeze şi s-o transforme într-o dragoste tragică, punte fragilă ce vibrează şi ameninţă să se prăbuşească în fiecare clipă”.

„Ne-am întors fără să mai vedem ceva deosebit. A doua zi am plecat spre munţi. Pe jos, împreună cu doisprezece oameni. După frunzele copacilor părea a fi toamnă. Mergeam printr-o pădure de foioase şi apoi printr-una de conifere, observând cu uimire că nu se vede nicăieri nici cea mai mică urmă a vreunei cărări. Drumul era greu, fiindcă adesea trebuia să ocolim arbori căzuţi de bătrâneţe sau loviţi de trăsnet. Întâlneam pâraie repezi, ce se înmulţeau pe măsură ce ne ridicam spre munte. Treceam prin poieni, ce ne răsăreau pe neaşteptate. În faţă, spaţii circulare, nu se ştie cum apărute, cu o iarbă înaltă, de un verde sclipitor, pălită ici-colo de apropierea toamnei. În poiene am văzut căprioare, cu ochi catifelaţi şi picioare neverosimil de subţiri, ce ne priveau mai întâi lung, cu un fel de seriozitate pudică şi apoi se îndepărtau în salturi atât de graţioase încât păreau filmate cu încetinitorul. Ne-am întâlnit şi cu o turmă grohăitoare de mistreţi, ce s-a oprit atunci când conducătorul ei ne-a adulmecat, a încremenit pentru câteva clipe, de parcă ar fi fost formată din animale împăiate, după care a pornit într-o goană asurzitoare, ce sfărâma în cioburi liniştea pădurii. Spre seară am ajuns la poalele muntelui şi am poposit. Mă simţeam, după vreo douăsprezece ore de mers, cuprins de o sfârşeală plăcută şi, în mod curios, perfect lucid, de parcă aş fi luat un stimulent. Eram cu toţii foarte veseli şi ne-am gândit la o cină tradiţională. Unul dintre noi trebuia să aducă vânat. Oamenii, complezenţi, m-au rugat pe mine să fac această treabă. Mi s-a părut amuzant şi am acceptat. Atunci cineva a scos din buzunar un obiect metalic, şi mi l-a întins, privindu-mă foarte serios. La început n-am observat decât că părea făcut din aramă şi că era bine lustruit. Imediat mi-am dat seama că era vârful unei suliţe. Nu era un simplu suvenir. Unul dintre cei care rămăseseră mai în urmă a adus

o prăjină cu ceva mai lungă decât statura unui om înalt. Mi-a cerut vârful de suliţă şi l-a montat. După aceea s-au aliniat cu toţii pe un singur rând şi unul dintre ei a făcut doi paşi înainte şi mi-a înmânat suliţa rostind o formulă solemnă, inventată pe loc, dar care suna frumos. Fie ca arama să afle căldura inimii, a zis. Erau cu toţii foarte serioşi. Mi-am zis că ritualul este de bun augur, şi m-am supus, am marşat, cum se spune. Am luat suliţa, simţind cu plăcere în palmă lemnul bine lustruit. Era foarte grea şi mi-am zis că trebuie să fie de sânger. Doar el este atât de drept şi de greu. Am cântărit-o în mână şi am schiţat de câteva ori gestul aruncării. Era bine echilibrată. M-am decis să vânez cu ea. Mi-am scos arma, am depus-o lângă foc şi am plecat repede. Soarele stătea să treacă de creasta muntelui, dar mai aveam vreo jumătate de oră de lumină. M-am îndreptat spre un pârâu destul de bogat, peste care trecusem la venire. Îmi trecuse prin minte că cerbii şi căprioarele, pot fi atacaţi când se adapă. Pe drum am aruncat de câteva t ori suliţa în copaci. Am nimerit bine. Am ajuns repede şi am observat aproape imediat, aveam noroc, un loc unde urme de copite duceau către apă. M-am ascuns într-un tufiş, zgâriindu-mă. Am aşteptat încordat, fără să-mi zic că sunt ridicol şi că ceea ce fac este o copilărie. Voiam din tot sufletul, cu toată sinceritatea, să reuşesc. Ieşea la iveală fibra iraţională din mine, necunoscută celor care mă unseseră conducător, despre o cărei existentă aflasem eu însumi cu mare întârziere. Simţeam, atunci când stăteam ascuns, cu suliţa în cumpănire, aşteptând ca un strămoş să apară hrana, că de succesul acţiunii mele depinde nu numai reuşita întoarcerii, ci şi viaţa ta şi a fiului nostru. Un comutator se întorsese undeva în creierul meu şi mă invadase o energie grozavă. Tremuram de încordare. Peste un timp, când soarele dispăruse în spatele culmii şi se lăsase brusc o umbră răcoroasă, a apărut un cerb mare, mult mai mare decât mi se păruse mie că trebuia să fie. Înainte de a se apleca spre apă, a stat o clipă cu nările palpitând, fără să mă vadă, dar parcă simţindu-mă. I-am admirat frumuseţea şi demnitatea de suveran ultragiat.

Apoi s-a aplecat, frisonând uşor, spre apă. Am avut timp să îndrept suliţa şi s-o arunc. I-a străpuns gâtul. I-am privit zvârcolirile şi scurta agonie, fără emoţie, cuprins dintr-o dată de oboseala drumului lung. Am scos suliţa şi m-am pregătit să plec după ajutoare. Trebuia însă să-mi joc rolul până la sfârşit. Am ridicat pe umeri cerbul şi m-am îndreptat către tabără. Era greu, dar am reuşit să apar în faţa oamenilor fără să mă clatin. M-au primit cu o asemenea bucurie, încât mi-am zis că poate şi ei puseseră un fel de pariu cu destinul, mizând pe mâna mea.

„Am mâncat cu toţii carne friptă. Avea un gust neobişnuit, probabil datorită fumului. Am dormit fără vise sub cerul înşelător, în iarba moale, ce ar fi trebuit să se afle, cu noi cu tot, undeva foarte departe”.

„Ne-am trezit devreme a doua zi. Eram neraşi şi pătaţi de sucul verde al ierbii. Aveam o veselie de sportivi, cărora antrenorul le dă o pauză şi ei profită de ea pentru a se distra în felul lor, cam barbar, ridicându-se unul pe altul în braţe, făcând salturi doar din plăcerea de a-şi. Simţi muşchii lucrând, simulând încăierări, în care atacatul, cade râzând, înainte de a fi atins, iar atacatorul se aruncă şi el la pământ, alături, scoţând sunete asemănătoare cu icnetele amestecate cu vorbe articulate doar pe jumătate, ce răzbat din jocurile copiilor. Stăteam la o parte şi îi priveam cum ies din rolurile lor de bărbaţi de fier, a căror meserie este victoria”.

„Ne-am pregătit, de plecare. Urma să escaladăm doar prima terasă, ce se vedea deasupra noastră, la, vreo şapte sute ele metri şi apoi să ne întoarcem. Unul dintre noi, care fusese cândva alpinist, a luat-o înainte pentru a ne indica cele mai bune locuri de trecere. După vreo oră şi jumătate am ajuns sus. Era un platou destul de întins, acoperit cu iarbă moale şi deasă. Mi-a trecut prin minte că locul ar fi ideal pentru o turmă de oi. Din loc în loc se zăreau blocuri de bazalt, ce aminteau de nişte caracatiţe uriaşe cu tentaculele retezate, cu ochi de mărimea unor hublouri de vapor şi ciocuri puternice, gata să se deschidă. Muşchiul ce se depusese pe ele estompa liniile, dar chiar şi aşa

asemănarea era frapantă. Ne-am oprit lângă cea care părea a fi cea mai reuşită şi am făcut fotografii, am filmat. Cineva s-a gândit să cureţe muşchiul gros ce îi acoperea mai ales partea dinspre nord. A apărat cu claritate o caracatiţă, poate de o sută de ori mai mare decât cele care trăiau în oceanele Pământului. Cioturile tentaculelor păreau trunchiurile retezate ale unor arbori multiseculari. Dacă, printr-o minune, tentaculele, care se aflaseră poate cândva în prelungirea acelor lespezi circulare, atât de netede, ar fi revenit la locurile lor, prinzând viaţă, biciuirile lor cumplite ar fi măturat întregul platou, atingând peretele de piatră, ce se vedea destul de departe, ajungând acolo unde se încheiase urcuşul nostru. M-a trecut un fior. Era primul lucru evident ce nu se potrivea deloc cu amintirile noastre: un fund de mare ridicat în munţi. Crisparea pe care o simţisem prin atâtea locuri străine şi care începuse să ne părăsească de când pusesem piciorul în acea lume, ce părea a fi o soră geamănă a Pământului, ne revenea lent, ca o apă miloasă, cotropitoare. Stâncile erau totuşi din cel mai autentic bazalt. Aşa păreau, cel puţin. Pentru a-mi linişti oamenii, deşi acesta este un fel de a vorbi, ei putând sa se neliniştească doar într-un compartiment etanş al conştiinţelor lor, de unde nu pătrundea în afară nici cel mai mic semn, despre ei putând doar să presupui că trec printr-o dificultate psihică, fără s-o poţi dovedi în vreun fel vreodată, pentru a-i linişti, zic, le-am spus că nu ar fi corect din partea noastră să pretindem un şir infinit de coincidenţe şi că trebuia să ne aşteptăm ca, în cele din urmă, asemănările eu Pământul să se sfârşească. Faptul că prima dintre aceste deosebiri nu era cea mai amuzantă cu putinţă nu trebuia să ne strice starea de spirit. Dimpotrivă, aveam la dispoziţie explicaţii convenabile, dintre care cea mai atrăgătoare era aceea că în lumea pe care o străbăteam existaseră cândva fiinţe capabile sa cioplească blocurile uriaşe de bazalt, transformându-l în statui. În faţa artei se cuvenea deci să admirăm şi nicidecum să cedăm cine ştie căror presimţiri sumbre”.

„Le vorbeam, cred, destul de convingător, în ciuda

faptului că eu însumi nu prea credeam ce spuneam. Mi-e greu să-ţi descriu sentimentele ce mă încercau privind stâncile de un cenuşiu întunecat, ce păreau înfipte acolo de o veşnicie şi emanau efluviile unei forţe obscure. Dacă aş încerca să echivalez într-un fel sentimentul pe care l-am avut atunci, pentru ca să te fac să înţelegi mai exact, ar trebui poate să-ţi evoc o întâmplare pe care am trăit-o pe vremea când eram student şi locuiam împreună cu un coleg într-o cameră de cămin”.

„Într-o seară m-am întors destul de târziu. Am luat cheia de la poartă şi am început să urc încet scările fiind, fără să-mi dau seama, mulţumit că voi intra într-o încăpere unde nu se mai află nimeni şi voi putea să adorm în singurătate. Poate că şi paşii îmi erau mai molatici decât atunci când ştiam că prietenul meu este acasă şi când, îmi amintesc, mă grăbeam întotdeauna, nici acum nu ştiu de ce, pentru a-i spune cine ştie ce noutate măruntă din viaţa noastră de studenţi. Am descuiat uşa, mi-am lăsat haina în hol şi am, intrat în baie. Mi-a rămas în memorie întreaga scenă, cu toate, amănuntele. Am stat mult timp sub duş fluierând şi chiar cântând. Într-un târziu, colegul meu de cameră tot nu se întorsese, m-am şters şi m-am îmbrăcat într-un halat pufos, a cărui atingere îmi plăcea foarte mult. Am intrat în cameră şi am întors comutatorul, aprinzând lumina. Pe patul meu, ce se afla în colţul din dreapta, la o distanţă de vreo zece metri de mine stătea o fată. Capul îl avea întors înspre locul unde se afla perna, iar mâna stângă îi era uşor ridicată, într-un gest de îndoială. Părul blond-arămiu, lung şi des, strălucitor i se revărsa pe umeri, ca un aur nepreţuit. Avea umeri înguşti şi talie fragilă. Stătea picior peste picior şi putem să-i urmăresc în voie gambele fără cusur şi gleznele graţioase. Profilul nu i se vedea din pricina părului, care îi cădea uşor înspre stânga. Descrierea pe care ţi-am făcut-o acum a durat destul, după cum vezi. Atunci însă nu mi-au trebuit mai mult de două secunde pentru a vedea aceste amănunte. Am rămas încremenit lângă uşă, cu mâna lipită de comutator şi o clipă am simţit că fata este un dar trimis mie de undeva, de nu

se ştie unde, pentru a-mi împlini o aşteptare, pe care numai în acea lungă clipă, când stăteam cu mâna dreaptă ridicată, am descoperit-o în mine. Totul s-a petrecut fulgerător. Nu trecuse decît un timp foarte scurt de la apariţia mea în cadrul uşii, în chip de tânăr care se bucură de propriile lui senzaţii, când mi-am dat seama brusc că pe patul meu este aşezat un manechin. Această revelaţie a fost însoţită de o senzaţie foarte dezagreabilă. M-am simţit invadat de un fel de sfârşeală violentă, ce se unea cu o scârbă pe care nu mă simţeam în stare s-o înving".

„Era o glumă nevinovată a colegilor mei, ce mă atingea însă mult mai adânc decât s-ar fi cuvenit şi decât aş fi dorit. Am făcut câţiva paşi către manechin şi am simţit că o forţă, ce se năştea şi se amplifica demenţial în mine, mă opreşte să mă apropii de el. Era ceva cu totul iraţional şi doar stăpânirea de sine pe care o aveam şi care ne era cultivată prin exerciţii complicate şi istovitoare m-a împiedicat să cedez şi să dau buzna afară din cameră. Mi-a trecut prin minte că totul fusese pus la cale de către profesorii mei şi că o minusculă cameră de luat vederi îmi transmite pe ecrane comportarea şi mimica pentru a fi analizate. Gândul acesta m-a îmbărbătat şi am făcut decis paşii care mă despărţeau de manechin. M-am aşezat pe pat în faţa lui şi l-am contemplat. Era copia unei fete de vreo douăzeci de ani, dar o copie care nu avea original. Nicăieri nu exista o fată care să fi fost identică formei din faţa mea. Oricum, cei care o făcuseră fuseseră ingenioşi. Ochii, cam sticloşi, nu aveau totuşi o expresie atât de goală ca aceea a manechinelor obişnuite, ci sugerau parcă un soi de sfiiciune şăgalnică, iar gura, desenată abil, făcea ca din acea alcătuire fără viaţă să iasă un abia perceptibil abur de senzualitate. Toate aceste observaţii le fac însă acum, aflat la o mare distanţă de întâmplare. Atunci eram dominat de dezgust. Pe faţă nu mi se vedea nimic, îmi lipisem pe buze un mic zâmbet de superioritate, despre care credeam că va fi bine primit de către cei care eventual mă urmăreau. În mine simţeam însă dorinţa nebună de a mă ridica şi de a fugi. În aceeaşi seară am aflat că nu profesorii organizaseră

întâlnirea mea cu manechinul, pentru a-mi verifica cine ştie ce calităţi psihice, ci fusese un fel de farsă specială, pe care colegii mei o aranjaseră în urma unui pariu. Ideea pornise de la o vorbă a mea, pe care o spusesem pe când mă aflam cu câţiva colegi într-un magazin de confecţii, îi întrebasem atunci, fără să mă gândesc la vreo urmare, dacă pe ei manechinele nu îi sperie. Ei răspunseseră, printr-o glumă previzibilă, că manechinele moarte îi sperie, dar în nici un caz cele însufleţite. Totul se terminase printr-una din acele salve de râs ce pornesc interminabil din grupurile de oameni tineri. Făcuseră rost de manechin şi instalaseră o cameră de luat vederi, deşi după cum aveau să-mi spună, nu se aşteptau să le dau prea mari prilejuri de distracţie. Cum s-a terminat toată povestea? Am luat manechinul, era atât de uşor încât mi se părea că ţin în mâini o umbră, şi l-am aşezat la masă, pe un scaun. Apoi am început să mă pregătesc de culcare, cu mişcări măsurate, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Nici nu apucasem să sting lumina când în încăpere au năvălit cei care organizaseră farsa. Erau veseli şi nu prea. M-au întrebat dacă nu m-am supărat şi eu le-am răspuns că nu, de ce să mă supăr. Adevărul este că întâmplarea mă impresionase mai mult decât aş fi vrut şi a trecut un timp destul de lung până mi-a ieşit complet din minte”.

„Nu ştiu de ce ţi-am povestit cu atâtea amănunte acest biet episod de tinereţe. Simt însă, după cum îţi spuneam, o dorinţă de a fi cât mai explicit, de a folosi cuvinte cât mai bine găsite. Poate că n-ar trebui să-ţi relatez istorii de acest fel, mărginindu-mă să-ţi povestesc întâmplările obiective prin care am trecut, alegându-le mai ales pe cele. Senzaţionale şi prezentându-ţi-le cu lux de amănunte. Îmi dau însă seama că mi-ar fi imposibil să nu-ţi spun şi ce s-a petrecut în mine. Mă gândesc că, poate, şi pe tine lucrurile acestea te interesează mai mult decât cele o mie de feţe ale necunoscutului, pe care le-am văzut noi. Cât priveşte episodul cu manechinul şi cel cu stâncile în formă de caracatiţă cu tentaculele retezate, pot să-ţi spun că mi s-au părut foarte importante, fiindcă acel sentiment

al unui pericol ce. se apropie, ce se naşte, în mod ciudat, chiar din mine însumi, mi-a apărut de multe ori în decursul călătoriei de întoarcere. El era poate o formă neobişnuită a dorului de casă şi a dorinţei de a: te revedea. Simţeam din ce în ce mai des că mi-e tot mai greu să suport năvala de forme necunoscute, căreia trebuia să-i facem faţă în toate lumile în care am fost şi care ne izbea fără milă simţurile. Memoria mea înregistra totul, comparam, căutam cauzalităţi, gândeam cu noţiunile unul explorator, care admiră peisajul, dar vrea întâi de toate să cunoască minereurile pe care solul le conţine. Pe sub toate acestea simţeam însă o exasperare, ce nu creştea şi nu se micşora, rămânând în preajma mea ca o umbră".

„Dar să revin acolo unde mi-am întrerupt povestea. Ne găseam, deci, printre acele pietre uriaşe, ce reuşiseră să mă impresioneze atât de mult. Platoul se termina printr-un zid de stâncă aproape perpendicular, ce se înălţa mult. Undeva foarte sus se bănuia a fi o nouă platformă, similară, poate, aceleia pe care ne aflam. Ne-am apropiat de el şi, mergând vreo cincizeci de metri în dreapta, am descoperit intrarea unei peşteri. Era o deschidere foarte înaltă şi suficient de lată pentru ca să încapă o ambarcaţiune de mărimea unui cuter, dacă ar fi plutit printre caracatiţele împietrite. Interiorul era spaţios. Cum ne găseam în miezul zilei, ne-am zis că nu ar fi rău dacă ne-am odihni acolo, pe muşchiul gros şi deloc umed, ce se găsea din belşug, Ne-am instalat. Nu peste mult timp am auzit foarte clar zgomotele pe care le face o turmă de oi aflată în mişcare. Behăituri, un vuiet făcut de paşii oilor şi de frecarea blănilor, sunetele sparte ale tălăngilor şi cele zglobii ale clopoţeilor, lătratul gros al unor câini. Am simţit că primejdia este aproape. Am rămas cu toţii pe loc şi am comunicat celor, de pe navă ce se întâmplă. Cel cu care am vorbit. Era foarte vesel şi a spus să le aducem şi lor un berbec. Zgomotul turmei se apropia tot mai mult şi nu peste mult timp am început să simţim acel miros, caracteristic, respingător, dar, în acelaşi timp dătător al unui fel de beţie, în care te trezeai pe nesimţite. Fără să

dea cineva vreun ordin, ne-am ridicat şi ne-am îndreptat spre fundul peşterii, ce nu era prea departe. Acolo se aflau nişte trepte, ce aveau, fiecare, mai mult de un metru în înălţime. Nu duceau nicăieri, oprindu-se undeva aproape de tavanul întunecat şi plin de fisuri adânci, pe care luminile noastre nu reuşeau să le străbată. Privite de jos, treptele aveau ceva măreţ, de monument mortuar. Contemplându-le, în timp ce zgomotele turmei deveniseră aproape asurzitoare, mi le-am închipuit ca făcând parte dintr-o piramidă în trepte, ce fusese acoperită în vremuri străvechi de piatra muntelui. Ne-am căţărat şi ne-am aşezat sus, unde lumina zilei nu mai pătrundea, ca într-o sală de cinematograf, în al cărei întuneric ocrotitor te pregăteşti să vezi şi să nu fii văzut. Apoi am aşteptat în tăcere. Peste puţin timp în peşteră au pătruns oile. Erau multe şi aveau o mărime deosebită de cele de pe Pământ. O singură dată mi s-a întâmplat să văd într-o expoziţie un berbec din rasa merinos, care avea într-adevăr nişte dimensiuni ieşite din comun şi care ar fi putut să facă parte din turma pe care o vedeam, fără să pară o stârpitură. Animalele behăitoare, cu blăni negre, brune, sau alb-gălbui ce atârnau acoperindu-le picioarele, arătând ca şi cum nu ar fi cunoscut vreodată foarfecă, cu cozi grele, erau oi, fără îndoială. Numai că erau prea mari, iar mişcările lor cunoşteau din când în când, pe neaşteptate, câte un zvâcnet ce mă făcea să mă înfior. În clipa respectivă pe care trebuia s-o aştepţi cu atenţie pentru a observa bine, sub blana lungă pe zvârcolea parcă un animal de pradă. Berbecii, am reuşit să număr vreo douăzeci, erau înalţi cât nişte cai şi păreau foarte puternici. Erau cu toţii de culoare deschisă şi blănile lor erau parcă mai strălucitoare decât ale oilor, ca şi cum cineva le-ar fi curăţat şi le-ar fi ţesălat. Se mişcau încet şi din când în când câte unul îşi ridica şi-şi scutura coarnele, ce aveau grosimea unui braţ de om vânjos. Le sticleau ochii, deşi singura sursă de lumină se afla în spatele lor. Câini nu se vedeau. Mă gândeam la ei, simţind cum răcoarea peşterii se înteţeşte, zicându-mi că dacă ar avea dimensiunile proporţionale cu cele ale oilor, ar

trebui să fie mari cât nişte tigri şi poate la fel de cruzi. Ar mai fi trebuit să apară şi ciobanul, vreun uriaş de statură ciclopică, înarmat cu o ghioagă făcută dintr-un copac, pentru ca totul să fie ca într-unul dintre basmele naive, dar neliniştitoare în rigoarea lor, pe care le citisem cândva. Dacă creştetul lui ar fi atins bolta peşterii, ar fi avut înălţimea unui bloc cu patru etaje. Dar n-a apărut nimeni, nu s-au auzit nici paşi, care să facă stâncile să se cutremure şi nici vreun vers ieşit dintr-un fluier de mărimea unui tulnic, care să ne izbească timpanele cu forţa unei orchestre demente. Erau doar oile şi berbecii. Stăteau cu capetele în jos, înghesuite unele în altele, cutremurate din când în când de câte un spasm scurt. Berbecii îşi scuturau căpăţânile mari şi în răstimpuri behăiau, nu atât de gros pe cât ar fi cerut mărimea lor”.

„Turma era imensă. Peştera era umplută în întregime, ca şi primele trepte ale scării pe care ne aflam noi. Privind spre intrare, puteam vedea cum spinările oilor se întind până departe, dincolo de raza noastră de vedere. M-am decis, într-un târziu, trecuse poate un ceas de la intrarea oilor în peşteră, să mă folosesc de binoclu. Ezitasem un timp să caut amănunte, fiindcă simţeam, ştiam aproape sigur, că ne aflăm în primejdie. Am coborât încet câteva trepte, până când m-am aflat la nivelul părţii de sus a intrării şi m-am uitat. Am văzut că spinările de oi se întindeau până acolo unde platoul se termina, la fel de înghesuite, înlocuind verdele închis al ierbii cu un covor pestriţ, în care domina negrul mat. Aşa cum se afla, împrejmuită de valurile vii ale oilor, stânca aflată cel mai aproape de intrarea în peşteră şi pe care o putem vedea bine semăna cu o bătrână caracatiţă mutilată şi ieşită la suprafaţa oceanului pentru a muri”.

„Dacă am fi voit să plecăm din peşteră, ar fi trebuit să ne facem loc prin aglomerare, să dăm la o parte sute de trupuri lânoase, să fim călcaţi pe picioare de copitele ce măcinau muşchiul din peşteră, să ocolim cu grijă berbecii, care ar fi putut să ne atace, repezindu-se spre noi cu forţa unor rinoceri. Nu ne-am aventurat, am preferat să

aşteptăm. Vrând să-i anunţăm pe cei de pe navă că vom întârzia, am constatat că legătura radio fusese întreruptă. Nu ne-am neliniştit prea mult. Ni se mai întâmplase de multe ori să păţim aşa ceva, motivele fiind diverse. Şi apoi, nici nu prea puteau să ne ajute altfel decât cu sfaturi. Ce să facă? Să dezintegreze toată masa de carne, care părea că umple nu numai platoul, ci şi coastele muntelui?”

„Mă gândeam la diferite variante ale ieşirii noastre din peşteră şi nici una dintre ele nu mi se părea destul de bună. În cele din urmă m-am decis să trimit un om în recunoaştere. Când le-am spus, mi s-a părut, că mă privesc reprobativ, gândind probabil că dau dovadă de lipsă de curaj. Da era, desigur, o iluzie a creierului meu înfierbântat de mirosul de mosc, pe care oile îl răspândeau. S-au oferit toţi. L-am ales pe cel care era cel mai aproape de mine. S-a ridicat încet, ca la un exerciţiu demonstrativ de zbor autonom. L-am urmărit cum se îndreaptă lent către ieşirea peşterii. Plutea pe deasupra covorului de spinări şi nu puteam să decid în sinea mea cine este mai straniu: omul care alunecă prin aer purtat de un aparat atât de mic sau marea de oi uriaşe, dintr-o rasă necunoscută, care putuse, în definitiv, să apară şi pe Pământ în răstimpul cât lipsisem. La trecerea lui oile n-au arătat în nici un fel că l-au observat. Berbecii însă şi-au ridicat capetele şi le-au dat pe spate într-un fel cum nu mai văzusem niciodată la aceste animale care nu au gâtul lung şi ţin mai totdeauna privirea îndreptată în jos. Se uitau în sus, sclipindu-şi ochii şi lăsând să li se vadă dinţii mari, galbeni şi limba groasă, ce tremura, modulând behăitul. Mai erau câţiva metri până când omul să ajungă la ieşire, când i-am auzit strigătul. Dacă nu m-aş fi aflat în legătură radio cu el, nu s-ar fi auzit nimic. Fiindcă a fost o exclamaţie uşoară, ce exprima mai degrabă surpriza decât teama sau sentimentul unei primejdii şi care n-ar fi străbătut altfel până la noi, pierind în zgomotele turmei. Apoi, la câteva fracţiuni de secundă, l-am văzut oprindu-se şi dispărând brusc. Acolo unde se aflase silueta lui argintie am văzut un norişor de fum, ce începuse să se destrame. Imediat ne-am înşirat pe o

treaptă ce se afla la o înălţime de vreo zece metri şi am îndreptat asupra masei de carne de jos razele armelor. Spre mirarea noastră, nu s-a auzit nici un sfârâit de carne friptă, iar nările nu ne-au fost izbite de duhoarea seului ars. Razele pătrundeau, pur şi simplu, prin oi, fără să le facă vreun rău. Fusesem şi eram încă victimele unei iluzii, pe care vicleana lume în care ne aflam o construise pentru noi. Puteam să ne căutăm liniştiţi de drum, trecând prin trupurile imateriale ale oilor. Tocmai ne pregăteam să coborâm, când am văzut cum contururile oilor se estompează, devin tot mai străvezii şi dispar. În chiar clipa încetării mirajului însă cei şase oameni care stăteau în partea stângă a şirului nostru s-au = volatilizat ca şi cel care plecase mai înainte, fără un strigăt, fără o vorbă, lăsând în urmă doar nişte vagi norişori de fum. A fost o întâmplare atroce pe care noi, cei rămaşi, am suportat-o bine, mai bine decât ar fi fost de crezut după cele prin care trecusem. Când mă gândesc acum la cele întâmplate atunci, găsesc o explicaţie plauzibilă.. Dispariţiile fuseseră atât de curate, atât de poetice, aş zice, încât ne stârniseră sentimente contrare celor pe care le-am fi avut dacă, de pildă, tovarăşii noştri ar fi fost atacaţi de nişte fiare oribile, împotriva cărora nici una dintre armele cunoscute nu ar fi fost eficace. Dispariţia lor ne strecura speranţa iraţională că au fost transportaţi de către forţe inteligente, pentru a fi studiaţi în laboratoare ascunse undeva în subsol sau, cine ştie, în adâncul oceanului. În timp ce ieşeam din peşteră şi apoi pe drumul de întoarcere câţiva au spus cu toată convingerea că îi vom regăsi în curând. N-a fost aşa. N-au revenit niciodată, dar noi am fost consolaţi de sentimentul că n-au pierit, ci se află undeva în lumea ce semăna atât de mult cu Pământul şi trăiesc o viaţă de primitivi fericiţi, mulţumindu-se cu amintirile, nemaivoind să-şi vadă familiile şi prietenii, însoţindu-se poate cu femei, care trăiau în locuri unde vara e veşnică. Cred că această credinţă deriva dintr-un fapt în aparenţă neînsemnat. O dată cu iluzia vizuală a dispărut şi puternicul miros de paie, pe care îl cunosc din copilărie şi pot să depun mărturie că era strict autentic. Mirosurile se

uită cel mai greu, după câte am impresia. După încetarea mirosului, care s-a produs brusc, de parcă ar fi fost apăsat undeva un buton, m-am simţit dintr-o dată de parcă m-aş fi trezit dintr-un leşin. Atunci nu mi-am dat seama, dar acum constat cât de perfect fusese realizată sugestia. Totul era extraordinar de autentic, iar mirosul adăuga o notă finală, fără de care orice lucrare a spiritului rămâne o execuţie mai mult sau mai puţin reuşită a unui artizan, a unui meşteşugar, care a învăţat nişte tehnici de la alţii. Fiindcă ce altceva fusese toată acea grandioasă înscenare decât o lucrare a unui spirit, a unei inteligenţe în care cred că descopăr mari asemănări cu a noastră? Oile prea mari, berbecii cu forţă şi dimensiuni de rinoceri, numărul imens al spinărilor, care se înşirau cât vezi cu ochii, behăitul realist, ce se înălţa pe diferite tonuri, sunetele pe care le scoteau tălăngile aflate în chip miraculos la gâturile acelor făpturi fictive – toate acestea erau un spectacol al cărui luciu final era dat tocmai de mirosul greu de mosc ce ne izbea nările ameţindu-ne într-un fel necunoscut".

„Dar să revin la ceea ce voiam să-ţi spun în clipa când cei şase au dispărut, nici o urmă de miros nu se mai simţea în peşteră, de parcă totul ar fi fost, şi aşa fusese, o simplă iluzie. Astfel că noi am putut să simţim cu claritate o aromă subtilă, care era a fumului ce se destrăma încet în locurile unde stătuseră tovarăşii noştri. Era un parfum pe care mi l-am închipuit provenit din prelucrarea unor flori modeste, pe lângă care oricine trece fără să le bage în seamă. N-aş putea să ţi-l descriu şi tot ce îmi stă la îndemână este să-ţi spun ce îmi evoca. Dacă l-aş mai simţi, l-aş recunoaşte dintr-o mie, este imposibil să-l confunzi. Îl aspiram cu o voluptate deplasată şi parcă îl reîntâlneam, deşi era sigur că îl simţeam pentru prima data. Era ca o răcoare plăcută, transformată printr-un artificiu obscur în ceva ce nu mai mângâie pielea, ci pătrunde în conştiinţă prin olfacţie. Sper că îmi vei da voie să mai încerc alte câteva comparaţii. Uite, acum îmi vine în minte că parfumul exprima într-un chip ce ţinea de o artă pe care oamenii nu o mai cultivă (cine îşi mai permite astăzi luxul de a crea un

parfum-unicat, care să umple o singură sticlă şi să dispară pentru totdeauna o dată cu volatilizarea ultimelor sale picături, rămânând în câteva memorii ca amintirea unui vis confuz, pe care este inutil să încerci a-l transforma în cuvinte?), exprima sentimentul prosperităţi fizice, pe care cred că doar copiii îl au pe deplin. Aroma ce pătrundea în noi şi ne lua în stăpânire se afla, cred, la baza convingerii noastre că cei şapte dispăruţi nu pieriseră, ci fuseseră duşi de forţe invizibile într-un loc lipsit de primejdii. Nu se putea să fie altfel, ne ziceam. Parfumul este cel pe care sudoarea unei zeiţe a tinereţii ar trebui să-l aibă. El nu poate să semnifice decât fericire şi nicidecum moarte. Şi astfel, deşi nu aveam să-i mai vedem niciodată, ne gândeam la ei cu un fel de invidie, plângându-i, dar simţind că se află undeva în lumea care pe lângă Pământ părea fotografia incertă a unui copil faţă de una care înfăţişează aceeaşi fiinţă după scurgerea a patru decenii”.

„N-am mai întâmpinat nimic deosebit. Am coborât marile trepte şi am ieşit din peşteră, păşind pe acolo pe unde cu atât de puţin timp înainte ni se păruse că se îmbulzeau mii de animale. Platoul era neschimbat, nici o urmă nu proba că atâtea copite păşiseră mărunt prin iarba bogată. Mergeam încet, ocolind blocurile de stâncă, dar atingându-le în treacăt spre a mă convinge că măcar ele sunt reale şi mă simţeam doborât de o cumplită oboseală. Eram pregătit să înfrunt obstacole fizice, ştiam cum să-mi îmboldesc trupul la momentul potrivit, ca pe un cal aflat în cursă, cunoşteam tehnici care mă ajutau să-mi protejez psihicul, nu prea reuşeam însă să mă opun întâmplărilor absurde, acelora care îşi băteau joc de raţiune. Ceea ce li se întâmplase tovarăşilor mei fusese una dintre aceste întâmplări, pe care nu puteai spera să le înţelegi, deşi cuvântul a înţelege este destul de impropriu, decât dacă renunţai în bună măsură la legile şi regulile pe care le cunoşteai şi te aruncai într-un hăţiş de supoziţii, în care toate drumurile se întretăiau haotic, fără să ducă nicăieri. Dispariţia lor parfumată era prea departe de ceea ce ştiam noi, prea nu semăna cu nimic din ceea ce învăţasem şi din

ceea ce aflasem apoi în călătoriile noastre, prea se petrecuse ca într-o comedie tragică. Ea îmi accentua într-un mod neplăcut impresia că mă aflu într-un mediu în care realitatea şi ficţiunea se află împletite, făcând, de fapt, corp comun, fără ca cineva să poată discerne, cât de cât, regulile acestei împletiri”.

„Mergeam prin pădure, păşind mecanic pe solul ce îmi părea familiar şi mă întrebam dacă nu cumva este un vis totul, un vis lung şi plin de absurdităţi, pe care îl urmăresc dormind paşnic pe navă. Dar nu era nicidecum un vis. Era o realitate dintre cele mai dure. Ea nu-şi folosise însă cu violenţă forţa împotriva noastră, ci ne pedepsise cu viclenie, folosind arma cea mai periculoasă ce poate fi îndreptată asupra unui om. Această armă, al cărei efect era tocmai oboseala pe care o simţeam strivindu-mă, încurca în conştiinţa victimei datele realităţii cu fantasmele ficţiunii, îl scotea dintr-un vis pentru a-l arunca în altul, la nesfârşit, într-un joc crud, pe care în cazul nostru, cine ştie, poate că nu o inteligenţă îl regiza, ci doar şiraguri de întâmplări potrivnice”.

„Ar fi trebuit, poate, să mă gândesc că tot spectacolul la care asistasem în peşteră fusese o operă de artă, pe care inteligenţele locului îl regizaseră în cinstea noastră, scoţându-ne din memorii imagini şi construind apoi o feerie în chip de spectacol total, destinată să ne amintească de Pământ. Şi dispariţia oamenilor avusese ceva artistic. Nici un strigat de durere, nici o picătură de sânge, nici o urmă a vreunei agresiuni. Doar acel parfum pur, ce ne curăţase creierele de orice nelinişte, calmându-ne şi plasându-ne într-o reverie nepotrivită cu momentul tragic în care ne aflam. Acum îmi dau seama că speranţa noastră cu privire la cei dispăruţi ţinea tot de artă. Pur şi simplu, în faţa volatilizării lor, noi nu aveam la îndemână decât posibilitatea de a face literatură, de a construi din cuvinte o ipoteză mai mult sau mai puţin reuşită. Înjghebam câte o poveste şi ne linişteam, biruiam treptat sentimentele neplăcute. Ce puteam face altceva? Ne-am salvat prin cuvinte”.

„Plecarea noastră de acolo avea să se petreacă mult mai târziu. Cauza era de natură tehnică. Nu îţi voi vorbi despre ea, fiindcă sunt sigur că nu te interesează câtuşi de puţin denumirile încâlcite. Ce contează care au fost motivele pentru care ne-am pomenit fixaţi pentru multă vreme într-o lume străină?”.

„Îmi amintesc o parabolă, pe care a povestit-o cândva un mare artist prietenilor săi. Nu ştiu exact pentru ce dar cred că se potriveşte cu întâmplările prin care am trecut. Iată cum este povestea. Într-un vehicul de transport în comun se urcă o femeie îndoliată. Se aşază. Alături de ea se nimereşte a fi un bărbat la vreo patruzeci de ani, grăsuţ, trandafiriu, îmbrăcat cu acea înduioşătoare pedanterie a cvadragenarilor, care nu sunt nici suficient de tineri pentru a fi naturali şi nici destul de bătrâni pentru a fi înţelepţi, exprimând prin întreaga sa înfăţişare credinţa că nu va fi niciodată părăsit de delicioasa senzaţie de prosperitate pe care o are. În marea şi persistenta sa îngăduinţă, omul o întreabă cu solicitudine pe femeie, care are vreo şaizeci de ani şi care îşi şterge din când în când, cu discreţie, câte o lacrimă, ce a păţit, cine i-a murit. El pune în glasul său surdină şi compasiune, fapt ce o sensibilizează şi mai mult pe femeie. Şi aceasta, cu un glas neaşteptat de suav, începe să povestească ce i s-a întâmplat. Întrucât în vehicul este puţină lume, se face linişte şi toţi ascultă, cu o bruscă aviditate, vorbele bunei bătrâne. Am avut fericirea să nasc şapte băieţi şi să-i văd pe toţi mari, începe ea. Într-o bună zi însă, unul dintre ei a suferit un accident de circulaţie şi a murit fără să-şi mai fi recăpătat cunoştinţa. La care omul prosper îşi ţuguie buzele şi clatină din cap compasiv. Nu la mult timp după această întâmplare un alt fiu de al meu a murit lovit de un cal. Reacţia asistenţei este similară celei cu care a întâmpinat prima ştire. Omul îşi îngăduie să o bată uşor pe mână pe biata femeie, spunându-i că asta-i viaţa şi i-au mai rămas, nu-i aşa, cinci fii. Femeia nu a terminat însă ceea ce avea de spus. Doi băieţi mi-au murit dintr-o dată, hohoteşte ea de plâns. Unul a sărit să-l salveze pe celălalt de la înec şi au pierit amândoi. De data aceasta

cei de faţă nu se mai grăbesc să o consoleze. Omul, de lângă ea clatină cam nedumerit din cap, înălţându-şi sprâncenele, iar de undeva din spate se aude ceva ce aduce a chicotit. Implacabilă, femeia continuă, anunţând ca al cincilea fiu a murit înţepat de un păianjen veninos, undeva în sud, într-o regiune cu o climă imposibilă. La aceste ultime cuvinte întreaga asistenţă izbucneşte în hohote de râs, dovedind că omul nu este dispus să admită o acumulare prea mare de tragic, fără să o transforme în comedie”.

„De fapt, îmi dau seama de ce pilda aceasta are legătură cu ceea ce îţi povestesc eu. N-ar fi exclus ca nenorocirile prin care am trecut să-ţi pară, de la un moment dat, plictisitoare sau de-a dreptul caraghioase, tocmai pentru că sunt prea numeroasei. Ar trebui deci, mă gândesc, să încep să modific lucrurile, să le dau o întorsătură mai potrivită, să mint într-un fel frumos, pentru ca relatarea mea să fie armonioasă. Nu am însă ce să fac. O inerţie căreia nu mă pot opune mă obligă să-ţi spun adevărul. Nu pot să fabulez”.

„Ne găseam în plină toamnă şi mă gândeam cu neplăcere la apropierea zilelor reci şi ploioase. Asemenea zile ar fi trebuit să urmeze, dacă în noianul de potriviri exista şi asemănarea anotimpurilor. A trecut o vreme în care nimeni nu s-a mai îndepărtat de navă. Aşteptam trecerea timpului şi ne îndeplineam programul zilnic, cu scrupulozitate, ştiind că în asemenea situaţii improvizaţiile de orice fel sunt periculoase. Astfel s-au scurs repede câteva săptămâni, în care nu s-a întâmplat nimic important. Ne simţeam, iarăşi pe Pământ şi nici unul dintre simţurile noastre imperfecte nu reuşea să discearnă vreo deosebire. Într-o dimineaţă am observat cu emoţie prima zăpadă. Se cernea încet, în fulgi ezitanţi, peste covorul de frunze veştede. În câteva ore pădurea s-a transformat într-o ilustrată de iarnă. Am ieşit cu toţii afară şi am contemplat îndelung albul pur, ascunzând sub exclamaţii admirative dorinţa de a ne afla pe adevăratul Pământ. Cineva a propus într-o doară să organizăm o expediţie către o regiune cu

clima mai dulce. La început m-am opus, aducându-mi aminte, de cele întâmplate, dar apoi mi-am zis că ar fi o laşitate din partea noastră să ne limităm doar la ridicola excursie pe care o făcusem. Am început, imediat pregătirile de plecare şi a doua zi de dimineaţă ne-am îndreptat spre sud. În scurt timp am ajuns deasupra unei mări ce echivala Mediterana şi, mânat de un capriciu, am hotărât să coborâm pe una dintre numeroasele insuliţe ce se înşirau sub noi. Nici locul în care am ajuns nu părea să fi fost călcat vreodată de piciorul unui om. Insula avea o plajă foarte lată, acoperită cu un nisip fin. Ar fi fost ideală pentru o staţiune turistică. Valurile uşoare aveau o anume inocenţă, sau poate că aşa mi se părea doar mie, gândind că nici o navă nu pluteşte pe mare şi nici un pescar nu-i pândeşte peştele. Respirând aerul pur pe care soarele nu apucase să-l încălzească, priveam înspre larg şi simţeam cumplita identitate a senzaţiilor. Simţeam în fiecare clipă că lumina, răceala apei, mirosul amar al mării sunt cele pe care le cunoscusem cândva, demult, la o vârstă când totul pătrunde violent în noi şi se imprimă pentru toată viaţa”.

„Plaja se termina prin nişte mici coline. Urcându-ne pe una dintre ele, care ni s-a părut a fi cea mai înaltă, am zărit în depărtare pădurea pe care o observasem încă înainte de a coborî. Deasupra ei se înălţa un fir subţire de fum, pe care briza îl destrăma repede şi-l transforma într-un nor străveziu, ce se topea în albastrul fără pată al cerului. Am hotărât să mergem într-acolo. În ultima clipă m-am gândit că ar fi mai bine să ne împărţim în două grupuri. I-am stabilit pe cei care urmau să plece primii, recurgând, semn de bună dispoziţie, la o tragere la sorţi. Cineva a rupt dintr-unul dintre tufişurile ghimpoase, ce începeau să crească acolo unde se termina plaja, două beţe. Cel care îl trăgea pe cel mai scurt urma să plece. Grupul condus de mine a rămas pe loc. Ceilalţi s-au îndepărtat, mergând agale. I-am urmărit un timp şi apoi m-am dezbrăcat. Am intrat în apa răcoroasă şi am înotat. Ceilalţi m-au urmat şi ne-am transformat cu toţii pentru câtva timp într-o ceată gălăgioasă, care gustă clipa”.

„După vreo două ore de la plecarea celorlalţi m-am auzit strigat de omul care rămăsese pe mal pentru a păstra legătura radio. Vocea unuia dintre cei plecaţi se auzea foarte bine. L-am întrebat ce s-a întâmplat. Mi-a spus că au intrat în pădure şi au ajuns în faţa unei construcţii de piatră, un fel de casă destul de primitivă. Mai întâi au intrat câţiva. Aceştia s-au întors repede, chemându-i şi pe ceilalţi să vadă o stâncă ce s-ar fi aflat în mijlocul singurei încăperi a clădirii. Am rămas doar eu afară, zicea omul. A trecut un timp destul de lung de când au intrat. Cred că nu e bine să întru şi eu. Nu ştiu ce să fac. i-am spus să rămână pe loc şi fără să mai stau pe gânduri, m-am îndreptat singur către pădure. N-aş putea să-ţi spun de ce nu am luat pe nimeni cu mine”.

„Era o pădure formată din stejari bătrâni. Copacii se aflau la distanţe mari unul de altul, păstrându-şi fiecare un aer de autonomie. Pe sub coroanele lor nu creşteau decât arareori arbuşti. Covorul de iarbă deasă era presărat cu ghindă şi cu nişte ciuperci de culoare cafeniu închis, ce ajungeau uneori la mărimea unei pălării. Noţiunea de pădure li se potrivea destul de puţin acelor uriaşi ce dădeau impresia, fiecare în parte, că dintr-o simplă întâmplare se află acolo, la o oarecare distanţă de alte vegetale asemenea lor. Pe Pământ nu văzusem niciodată aşa ceva şi m-am trezit admirând fortăreţele vii, bătrâne şi demne, a căror nemişcare era parcă o replică la viaţa mea întemeiată pe deplasare. Păşeam pe lângă trunchiurile lor, ce emanau forţa aproape ca pe un abur vizibil, şi mă încerca, pentru câteva clipe, tentaţia imobilităţii. Să fii un asemenea copac, ce se contemplă la nesfârşit, secole de-a rândul, fără să simtă vreun dezechilibru vreodată, nedorind altceva decât să existe şi să simtă pe frunzele lui vântul şi ploaia”.

„Am ajuns la clădirea cu pricina mai repede decât aş fi dorit. Era un fel de cub construit din blocuri de piatră. Aducea cu o colibă, dar finisarea acoperişului plat de lemn, ce depăşea linia pereţilor cu vreun metru, terminându-se în nişte basoreliefuri animaliere, era de o neînchipuită fineţe. Intrarea se făcea direct de afară. Nu exista nici o curte sau

ceva asemănător. Uşa era, la rândul ei, sculptată într-un lemn de culoare închisă, în care mi s-a părut că recunosc mahonul. Pe ea erau înfăţişate animale cunoscute: lei, tigri, lupi, căprioare. În timp ce contemplam uşa închisă şi formată din două canaturi, pe care ar fi urmat să le împing, dacă voiam să intru, am auzit în spatele meu foşnetul uşor al unor paşi. M-am întors încet, crezând că este omul meu, dar ceea ce am văzut m-a înfricoşat şi în acelaşi timp, sau mai precis spus, cu o fracţiune de secundă mai târziu, m-a amuzat prin aerul de farsă pe care îl avea. Ivindu-se încet dintre trunchiurile groase ale stejarilor, se apropiau de mine vreo treizeci de animale sălbatice din specii diferite, a căror alăturare ar fi putut părea normală doar în arena unui circ. În faţă păşeau lin cinci tigri de Bengal, cu capetele mai mari decât reţineam eu din ceea ce văzusem cândva în grădinile zoologice, strecurând printre pleoapele întredeschise priviri dintr-o dată languroase şi reci de motan. Îşi ţineau cozile lungi drept în sus şi înaintau către mine într-un fel alintat, cumva oblic, scoţând din gâtlejuri un gâlgâit gros, dar plăcut auzului. Din când în când, câte unul îşi lăsa capul în jos şi şi-l freca de picioarele din faţă, de parcă ar fi voit să-l treacă printre ele. Fără veste, un fel de val trecea pe sub blănile lor şi le unduia, de parcă un şarpe, ce îi încolăcea, s-ar fi rostogolit de la cap spre coadă. Expresia feţelor lor, dă-mi voie, să folosesc acest cuvânt, era de cruzime sau, poate, mai degrabă de deplină indiferenţă. Îi contemplam cu o plăcere foarte mare, pe care cred că ţi-e greu s-o înţelegi, şi-mi dădeam seama că, spre deosebire de alte animale ale Pământului, n-au nimic omenesc în ei. Constatarea îmi făcea plăcere şi mă determina să-i simpatizez. Motanii ăştia mari, îmi ziceam, nu se umanizează, preferă să rămână ceea ce sunt, nu se maimuţăresc. Deşi mă priveau fără să-şi poată modifica în vreun fel expresia de egoism misterios pe care o au toate felinele, mişcările lor îmi dădeau de ştire că sunt prietenoşi. I-am întâmpinat fără frică, simţind o acută dorinţă să-i mângâi. S-au aşezat pe cozi în jurul meu şi au continuat să toarcă gros. Unul a venit la mine şi a început să-şi frece

încet capul de picioarele mele. L-am mângâiat intens pe blana lui groasă ca un covor şi mi-am simţit degetele înţepate uşor de descărcări electrice. Poate vei crede că exagerez, dar păstrez intactă în memorie senzaţia pe care am încercat-o atunci, mângâind alcătuirea despre care nimic nu era în măsură să-mi probeze că nu este un tigru. Nici acum nu pot înţelege pe deplin nesăbuita plăcere ce mă străbătea când îmi plimbam palma pe galbenul dungat cu negru, simţind căldură şi o uşoară, paradoxală trepidaţie, pe care torsul o provoca în corpul tigrului. Poate că mi se părea, dar simţeam cum, de câte ori îmi accentuam mângâierea, trepidaţiile şi sunetul modulat, ce le corespundea, se accentuau, tigrul, dovedind, astfel că ştie acest joc şi că îi place. Ce mâini îi mai neteziseră blana? S-a lăsat încet pe spate, atent să nu-mi prindă picioarele sub el şi a început să mişte din labe, scoţându-şi din când în când ghearele curbate de culoarea fildeşului, ce ar fi trebuit să mă înspăimânte, dar pe care le priveam ca şi cum în faţa mea s-ar fi aflat un pisoi. Ceilalţi patru tigri stăteau liniştiţi şi ne urmăreau joaca, încercând, prin lăsarea capetelor într-o parte, să-şi exteriorizeze bunăvoinţa. Cel care era chiar în dreptul meu a căscat, arătându-şi colţii ca nişte pumnale şi limba de un trandafiriu inocent, ce mi-a amintit de o floare carnivoră”.

„M-am ridicat şi am privit către celelalte animale, ce se aşezaseră într-un semicerc, la o oarecare distanţă. În spatele tigrilor erau câţiva lei, trei sau patru, mai mulţi lupi, un râs, o panteră neagră. Nici unul nu dădea vreun semn de nervozitate. Stăteau pe loc şi păreau că mă urmăresc cu atenţie. A fost una dintre cele mai ciudate privelişti pe care le-am văzut în întreaga mea viaţă. În decursul călătoriei mi s-a întâmplat adesea să fiu pus în faţa unor lucruri atât de stranii, încât mi se păreau aproape ridicole prin totala lor lipsă de asemănare cu tot ce cunoşteam. Alăturarea aceea imposibilă de animale, m-a impresionat însă mai mult decât toate lucrurile neomeneşti pe care le-am văzut”.

„Cum îţi spuneam, celelalte animale stăteau liniştite şi se uitau la mine. Felinele mă priveau alene cu ochii lor

galbeni, ce clipeau încet, rămânând închişi destul de mult timp. Lupii au început să se mişte, arătându-mi că mă simpatizează prin mişcări câineşti, ce îmi stârneau râsul, într-atât de nepotrivite erau cu alura, lor de animale puternice şi ostile. Nu înaintau, dădeau însă din cozile lor lungi şi stufoase cu mare energie, lăsându-şi urechile pe spate şi modificându-şi astfel expresia ochilor. I-am abandonat pe tigri, după ce îi atinsesem pe fiecare, şi m-am îndreptat spre ei. La apropierea mea mişcările lor au devenit şi mai energice. Dădeau din cozi atât de tare, încât părţile din spate ale corpurilor lor se smuceau într-o parte şi în alta. I-am mângâiat şi pe ei, căutând să nu îl uit pe nici unul. Aveau o blană aspră şi atât de curată, încât acum mă gândesc că ar fi trebuit să mă mir. Nu miroseau deloc. Nici celelalte animale nu aveau nici un miros. Era o menajerie dezodorizată".

„Toată scena animalieră pe care ţi-am povestit-o n-a durat, cred, mai mult de trei minute. N-am ajuns să-i ating pe lei, fiindcă din pădure s-a ivit cel cu oare vorbisem mai înainte. Avea o faţă destul de uimită, dar nu a comentat nimic şi a venit printre animale, atingându-le fără plăcere, poate fiindcă mă văzuse pe mine mângâindu-le. Ne-am îndreptat amândoi spre intrarea clădirii. Mi-a spus că i-a strigat de mai multe ori, fără să obţină vreun răspuns. L-am lăsat afară, spunându-i să le transmită celor rămaşi pe malul mării că am sosit cu bine şi că pe insulă se afla animale îmblânzite Am împins canaturile ornamentate. S-au deschis uşor, cu un scârţâit. Am făcut un pas şi m-am pomenit într-o încăpere mai mare decât mi-o închipuisem privind de afară clădirea. Nu existau ferestre. Era totuşi o lumină plăcută înăuntru. Aveam să-mi dau seama peste puţin timp că pereţii erau luminiscenţi, dar într-un mod deosebit de discret, greu de sesizat, cu atât mai mult cu cât basoreliefuri asemănătoare acelora ce înfrumuseţau canaturile uşii îi acopereau. Deşi pe dinafară construcţia părea a fi făcută dintr-o piatră banală, pereţii încăperii erau cu totul altfel, dintr-un material de culoarea laptelui, poate cu ceva mai gălbui, din care lumina se scurgea parcă pe

furiş. Pereţii şi plafonul erau acoperiţi de o întreagă faună, în care dominau imagini ale animalelor de care abia mă despărţisem. Detaliile erau precise, cine le lucrase ocolise cu înverşunare, cu fanatism, aş zice, orice alunecare spre cea mai mică stilizare. Privite de aproape, animalele aveau ochi cu gene, gheare ca nişte vârfuri de ace, de proporţii perfect păstrate, blănuri formate din peri ce puteau fi distinşi. Probabil că printr-o lupă s-ar fi văzut multe alte amănunte. Pardoseala era sticloasă, de un negru în care se observa uneori o uşoară nuanţă albăstruie. Suprafaţa încăperii era de vreo cincizeci de metri pătraţi”.

„De-a lungul pereţilor stăteau în picioare, cu feţe concentrate, oamenii mei. Când, după primele clipe de uimire, am încercat să-i întreb ce se petrece, mi-au făcut semne să nu spun nici o vorbă, arătându-mi obiectul ce se afla în mijlocul încăperii şi care era aşa-zisa stâncă despre care auzisem. Culoarea ei cenuşie evoca, într-adevăr, aşa ceva.. Avea forma unui trunchi de piramidă cu baza întinsă, dar înalt doar de vreun metru. Feţele sale cenuşii luceau. Le-am privit un timp destul de îndelungat, dar n-am observat nimic deosebit. Văzându-mă că dau semne de nerăbdare, oamenii mi-au cerut prin semne să stau pe loc în continuare şi să privesc. I-am ascultat şi după vreun sfert de oră feţele trunchiului de piramidă au început să se lumineze încet şi uniform. S-au văzut linii, ce se întretăiau fără sens, ca într-un joc decorativ, După un timp au apărut imagini inteligibile. În mod ciudat, pe toate cele patru feţe se puteau vedea, concomitent, aceleaşi imagini. Mai întâi a apărut un planiglob al lumii în care ne aflam. Am revăzut continentele, atât de asemănătoare cu cele ale Pământului, având în plus acel teritoriu întins dintre Europa şi America, care ar fi trebuit să fie Atlantida. Pe hartă se aflau două mici puncte luminoase, ce pulsau. Primul dintre ele indica locul unde se aflase nava noastră, iar al doilea părea să reprezinte tocmai mica insulă pe care ne găseam. După un interval de timp foarte scurt, cel mult un minut, a început să se vadă un semnal luminos, ce unea cele două puncte. Printr-un efect de creştere progresivă a intensităţii luminii

era sugerată mişcarea din primul punct către al doilea. Ni se arăta astfel că drumul nostru este cunoscut. O clipă am crezut că semnalul luminos se va repeta, dar în sens invers, indicându-ne să ne întoarcem. Dar aşa ceva ar fi fost prea simplu şi prea neconcordant cu reacţiile paradoxale ale lumii în care ne aflam. După vreo două, trei minute a apărut un al treilea punct luminos, situat undeva pe continentul pe care Pământul nu-l mai avea sau pe care nu-l avusese poate niciodată. Era la vreo trei mii de kilometri de punctul în care ne aflam. Imediat acelaşi semnal de dinainte a început să ne unească cu cel de al treilea punct luminos. Era clar că ni se sugerează să mergem acolo”.

„Tentaţia era mare. Ne gândeam la cei pe care îi pierdusem. Cei de lângă mine se foiau. Oricum ar fi fost însă, nu puteam pleca fără să avem o localizare mai precisă a destinaţiei. Cei care ne transmiteau de nu se ştie unde imagini se gândiseră şi la asta. Aproape concomitent cu apariţia în conştiinţa mea a acestei idei, pe cele patru ecrane s-au ivit imagini ce aveau în mod vădit menirea de a ne ajuta să nimerim acolo unde ni se sugera să mergem. Mai întâi, planiglobul a fost înlocuit de o imagine mărită a continentului ce ne interesa. Am putut observa că punctul luminos se afla la confluenţa, unui râu cu un mare fluviu, ce străbătea aproape întreg continentul, venind dinspre apus înspre răsărit. Am uitat însă să-ţi spun cum erau alcătuite hărţile. Ele respectau, fireşte, proporţiile, deosebindu-se însă de. Ale noastre prin refuzul total de a recurge la stilizări. Astfel, râurile şi fluviile erau parcă filmate şi apoi micşorate extrem de mult. La fel munţii şi dealurile. Procedeul amintea de acela folosit la realizarea basoreliefurilor, a căror asemănare cu fiinţele pe care le înfăţişau, mergea până în ultimele amănunte într-un mod care îţi dădea ameţeli. Ceea ce vedeam nu era totuşi numai vârtejul de linii şi de culori, ce se observă de la o mare înălţime. Printr-un procedeu pe care nu mi l-am putut explica în mod mulţumitor, hărţile acelea erau mult mai sugestive decât ale noastre. Sau poate că doar aşa mi se părea, datorită impresiei că fiecare porţiune ascunde o

infinitate de detalii, pe care nu le pot vedea din cauza imperfecţiunii ochilor mei”.

„Îţi spuneam că punctul spre care ar fi urmat să plecăm era situat la confluenţa unui râu cu un fluviu. Imaginile următoare arătau ca şi cum ar fi fost filmate de un obiectiv ce coboară de la o altitudine de cincizeci ele kilometri, în condiţii de vizibilitate perfectă până foarte jos, la nu mai mult de o sută de metri. Parcă ieşind din neant, apăreau nenumărate detalii pe care le urmăream cu aviditate. S-a zărit mai întâi confluenţa parcă desenată a celor două cursuri de apă, apoi verdele cu pete galbene al pădurii, întrerupt din loc în loc de poiene. Era o regiune: de dealuri şi din nou am avut impresia că am mai fost pe acolo, că am mai privit cândva copacii aceia care la apropierea obiectivului păreau că se împrăştie, proiectaţi de o forţă centrifugă dintr-un centru comun înspre marginile unui cerc la care nu mai apucau să ajungă, fiindcă dispăreau din raza noastră vizuală. Fluviul era foarte larg şi mi-a amintit de o apă asemănătoare lui, pe care o văzusem cândva, atât de lată încât, privit cu ochiul liber, malul celălalt părea aproape o iluzie neverosimilă, ce devenea realitate doar prin lentilele unui binoclu. Fuseseră revărsări, surprinzătoare în acel anotimp fiindcă pe ambele maluri ale fluviului arborii erau în apă pe o distanţă de vreo câţiva kilometri. Sclipirea apei printre trunchiuri era cumva misterioasă şi privind-o am simţit o uşoară nelinişte. Cine ştie ce se va fi mişcat în adâncurile memoriei mele.Arborii înecaţi, cărora apa le ajungea până la primele crăci, aveau, acum mă gândesc, ceva tragic. Vegetalele nu sunt făcute pentru a întâmpina mari primejdii. Îmi închipuiam zilele când, cu un vuiet surd, apele fluviului crescuseră din ce în ce mai mult, înaintând mai întâi pe malurile acoperite de un pietriş mărunt, atingând încet tufişurile ce vesteau pădurea, cuprinzându-le ca o flacără lichidă şi apoi pătrunzând, cu ezitări parcă, printre trunchiurile groase ale pădurii”. ,

„Pe o platformă de o formă riguros dreptunghiulară se afla un obiect ce era o copie mărită a celui pe care îl urmăream noi. Imaginea s-a fixat în cele din urmă asupra

lui.. Aducea cu un monument funerar. Le-am explicat oamenilor, cu răbdare, că suntem datori să mergem acolo. I-am convins uşor. Încercau şi ei fatalismul pe care eu îl simţeam tot mai apăsător. Poate simţeau că şirul de întâmplări prin care treceam este un tunel din care puteam să ieşim doar străbătându-l până la capăt şi, nicidecum străduindu-ne prosteşte să tăiem o deschidere în peretele care ascunde în spatele lui kilometri de stâncă”.

„Am ajuns repede acolo. Locurile erau întocmai cum ne fuseseră arătate. Am început să coborâm. Apele revărsate, copacii, culoarea ierbii, a cărui verde pălea abia perceptibil, striaţiile neregulate, ale postamentului, ce avea, la rândul lui, forma unui trunchi de piramidă, totul era aidoma. Nu era însă identitatea lucrului real cu propria lui fotografie, ci mult mai mult decât atât, era identitatea sentimentului celui care privea. O clipă nu mi-am putut da seama dacă ceea ce văd nu este cumva imaginea din pădurea fiarelor blânde. Nu era, desigur, aşa. Fluviul curgea maiestuos, făcând valuri uşoare, râul intra în apele lui făcând vârtejuri şi o frământare fără sfârşit, postamentul ne aştepta imperturbabil.Am coborât la vreo sută de metri distanţă de el, găsind un loc potrivit, unde solul era atât de tare şi de plan, de parcă la un sfert de metru sub stratul de iarbă s-ar fi aflat o solidă fundaţie. Ne-am apropiat. Obiectul amintea de o piramidă în trepte. Postamentul era destul de întins să tot fi avut, la bază, o suprafaţă de zece mii de metri pătraţi. Înălţimea lui era de circa zece metri. I-am dat ocol cu sentimentul de nimicnicie pe care îl avusesem când mă aflasem pentru întâia oară în faţa celor trei mari piramide. Şi aici erau îmbinate blocuri mari de piatră. Fiecare dintre ele trebuia să fi avut destule tone. Distanţa dintre ele nu depăşea niciodată un milimetru. Unghiul sub care erau înclinaţi pereţii faţă de sol era, l-am măsurat, nici acum nu ştiu de ce, de şaptezeci şi cinci de grade, nici mai mult nici mai puţin. Am ciocănit în câteva locuri şi apoi am folosit aparatele pentru a stabili dacă în spatele acelor ziduri de fortăreaţă se ascunde vreo cavitate. Dacă nu cumva ne-am înşelat, nu exista, aşa ceva. Postamentul era

monolitic. Piatra din care era făcut era identică aceleia pe care o întâlnisem în munţi: bazalt, prin nimic deosebit de cel de pe Pământ. În partea opusă aceleia din care ne apropiasem noi se aflau nişte trepte înalte, făcute pentru paşii unui uriaş. Mi-am amintit de treptele pe care ne căţărasem în peştera din munţi şi m-a străbătut un fior. Nu era neapărat groază ceea ce simţeam. Ţi-am povestit împrejurările feerice în care au dispărut cei şapte. Treptele, şi ele şapte la număr, aveau vreun metru şi jumătate înălţime, fiecare. Le-am escaladat. În mijlocul platformei se afla un obiect la fel cu acela pe care văzusem imaginile în casa din pădure. Era însă mult mai mare, având o înălţime de vreo trei metri. Mi-a trecut atunci prin minte că, din cauza înclinaţiei ecranelor, ar fi trebuit să ne situăm mai sus, pentru a privi perpendicular. Aveam să mă conving că această presupunere nu era întemeiată. Imaginile care au apărut după un timp puteau fi văzute bine, neapărând defel alungite din pricina unghiului sub care priveam".

„Ecranele s-au însufleţit şi în apele lor, de fapt într-unui singur, fiindcă stăteam cu toţii unul lângă altul, aproape atingându-ne, s-a ivit în planul îndepărtat un grup de siluete omeneşti. La început se zăreau ca prin ceaţă. Dar apoi imaginea s-a clarificat. Câţiva oameni erau îmbrăcaţi în costume de călători spaţiali. Alţii aveau veşminte obişnuite. Cei mai mulţi erau însă acoperiţi de siluetele celor aflaţi în primele rânduri. Din această masă confuză s-a desprins un om şi s-a apropiat. L-am recunoscut cu groază. Era cel care a condus grupul de nave ai expediţiei noastre. Ştii cum a pierit: tocmai atunci când totul părea că s-a terminat cu bine. Ne-a vorbit, de parcă ar fi fost viu şi timpul s-ar fi dat înapoi. Ne-a întrebat ce mai facem şi cum mai merg treburile. Ne privea liniştit, atins totuşi de o tristeţe pe care dorea să o ascundă. Faptul că ne vedea nu părea să îl bucure. Era serios, aşa cum îl cunoscuserăm noi, dar peste această seriozitate se depusese ceva nou, greu de descris. I-am răspuns, ce altceva puteam să fac?, uitând că discuţia noastră nu era posibilă. I-am spus ce păţisem în drumul nostru de întoarcere, i-am povestit despre

necazurile ce ne întâmpinaseră în lumea aceea ciudată. Era desigur o iluzie totul, dar una perfectă, care ne constrângea să i ne supunem. M-a întrebat despre fiul său, care participase şi el la expediţie. I-am spus că ajunsese pe Pământ, deşi nu ştiam dacă era aşa în realitate. Această ştire i-a adus pe faţă un palid zâmbet. Atunci l-am întrebat, făcând un pas către imaginea lui, atât de perfectă încât simţeai dorinţa să te apropii şi să pipăi. Ce caută acolo, de ce e trist, de ce nu vine să dea mâna cu noi. Mi-ar plăcea să vin, a spus el imediat, dar nu pot, nu sunt în stare să mă mişc. L-am întrebat atunci dacă îl reţine ceva, fără să-mi dau seama că rostind asemenea cuvinte pătrund tot mai adânc în domeniul absurdului, că intru într-un joc în cele din urmă înfricoşător. Ar fi trebuit să tac, să nu pun întrebări nepotrivite. Dar mă trezisem vorbind parcă fără voie. Mi-a răspuns că acestea sunt lucruri fără importanţă faţă de faptul că ne-am întâlnit. Umbra cu care discutam ştia totul despre viaţa celui cu care semăna atât de bine şi cu a cărui voce vorbea. Ne-am dat seama de asta de la un bun început. Amintirile se opreau în preajma morţii. Faptul acesta aducea o urmă de logică în toată povestea”.

„După vreo zece minute de la apariţia lui în prim plan, dispărutul conducător al expediţiei noastre şi-a luat rămas bun, ponderat, cu o uşoară expresie de regret pe trăsăturile sale austere şi s-a îndreptat spre mulţimea din care se desprinsese, estompându-se, pierind. În locul lui, de parcă ar fi fost nişte elevi care se prezentau în faţa unei comisii de examen, a apărut venind la fel de tacticos, un alt ”tovarăş de al nostru, dispărut şi el. Cu el au stat de vorbă mai ales cei care mă însoţeau. I-au pus tot felul de întrebări, încercând să afle ce căuta el acolo, în acel televizor piramidal. S-a întâmplat însă după cum îmi închipuisem. De fiecare dată când cineva îi spunea că îl vede pe ecranul unui soi de televizor, că discuţia lor se petrece într-o lume foarte asemănătoare cu Pământul, răspunsul era invariabil. Imaginea spunea că nu înţelege despre ce i se vorbeşte. A spus însă şi el că nu poate să se mişte, dar că îi face plăcere să le vorbească vechilor lui

prieteni”.

„Erau tragice acele apariţii care ne priveau şi ne vorbeau, dându-ne iluzia greu de învins că de fapt sunt oameni reali aflaţi în spatele unui perete translucid, ajunşi acolo pe nişte căi întortocheate, pe care noi nu aveam să le cunoaştem niciodată. M-am apropiat în câteva rânduri de ecran şi am băgat de seamă că imaginea nu-şi altera calitatea, cum se întâmplă la televizoarele noastre. Deşi eram la o jumătate de metru, vedeam tot atât de bine ca şi de mai departe. Mai mult chiar, privind mai de aproape observam noi detalii. Puteam să văd porii feţei celui cu care stăteam de vorbă, îi zăream, cu o strângere de inimă, câteva mici accesorii ale uniformei, despre care nimeni altcineva decât noi nu putea să ştie, observam câteva fire de păr încărunţite. Şi mai era ceva. Cel din faţa mea sesiza apropierea mea de el şi îşi modifica privirea. Vedeam după ochii lui că a observat. Când însă am schiţat gestul întinderii mâinii, nu am primit nici un răspuns. Nimic dincolo de văz şi de auz – aceasta era regula jocului în care nimerisem. Când am ridicat mâna zâmbind, ca pentru a i-o strânge celui ce se afla în faţa mea, mi-am închipuit, nu ştiu de ce, că va urma scena clasică a cererii de ajutor, că omul-imagine spune, în sfârşit, că se află claustrat undeva şi că ne cere să-l salvăm. Nu s-a întâmplat aşa ceva. A continuat să vorbească, ca şi când nu ar fi văzut gestul meu, păstrând în continuare o sobrietate pe care, după câte îmi amintesc, nu o avusese în timpul când îl cunoscusem. Cam la fel s-a întâmplat atunci când tovarăşii mei, care fuseseră mai apropiaţi de el pe vremuri decât mine, au început să-l invite să se apropie, sau să le dea vreun obiect din multele sale buzunare. Cel de pe ecran se făcea că nu aude sau chiar nu auzea aceste invitaţii. Mi-am dat repede seama că insistenţele sunt inutile, dar nu am intervenit fiindcă bănuiam că şi acest al doilea vizitator se va retrage tot atât de repede ca şi primul. Aşa a şi fost. După un timp nu prea lung imaginea a întrerupt brusc convorbirea, a spus într-un mod foarte politicos la revedere, după care s-a întors şi s-a îndepărtat cu paşi măsuraţi, pierzându-se în

curând printre siluetele ce se zăreau mult în urmă”.

„Apoi din depărtare, a început să se apropie o siluetă îmbrăcată ca femeile de pe Pământ, fără pretenţii, dând impresia că este înaintată în vârstă. Ceva mi-era cunoscut la ea. Mi-am dat brusc seama că ceea ce mi se pare familiar este mersul. Când a fost destul de aproape pentru a-i desluşi trăsăturile, am văzut că este mama sau imaginea ei, dacă aşa este mai corect spus. Arăta întocmai cum fusese la plecarea mea în călătorie, o femeie destul de înaintată în vârstă. Ştii doar că m-a născut târziu. În clipa în care am recunoscut-o am simţit că nu mai este în viaţă. I-am ascultat vocea şi m-am uitat la faţa ei atinsă de timp, dar care îşi păstra nealterată o demnitate născută din frumuseţea pe care o avusese cândva. Mi-a pus întrebările ei din totdeuna. Mă simt bine? Tu şi băiatul sunteţi sănătoşi? Călătoria mea merge bine? I-am răspuns la fel de convenţional. Ceilalţi mă priveau cu ochii măriţi. Nu pricepuseră la început cine era femeia aceea bătrână, dar apoi şi-au dat seama. Se mirau, cred, nu atât de apariţia mamei, ci de felul placid în care discutam cu ea. Nu ar fi fost normal ca după un timp atât de lung în care nu ne văzusem să fim mai emoţionaţi, eu, cel puţin, să fiu mai emoţionat? Adevărul este că aproape tremuram şi făceam mari eforturi pentru a mă stăpâni. Poate că tocmai din acest motiv căzusem în cealaltă extremă şi păream indiferent. Mi-era teamă să nu-mi vadă ceilalţi genunchii vibrând de slăbiciune. Nici la ea nu se putea observa vreun semn marcat de afectivitate. Mi s-a părut însă că, la fel ca şi la cei doi care apăruseră mai înainte, pe faţa ei plutea o abia vizibilă tristeţe, ce sugera parcă regretul pentru ceva iremediabil pierdut. Dar poate că a fost o simplă iluzie. Nu i-am pus nici o întrebare prin care să încerc să-mi clarific statutul ei. Mi s-a părut că ar fi o impietate. M-am ferit şi s-o întreb dacă se află în viaţă”.

„Întâlnirea aceasta m-a întristat pentru mult timp. Simţeam că nu se mai află în viaţă. Când m-am întors pe Pământ, unul dintre primele lucruri pe care le-a făcut a fost să aflu dacă aşa este într-adevăr. S-a îndepărtat păşind

încet, dar ţinându-se dreaptă, de parcă ar fi vrut să demonstreze că este decisă să lupte până la capăt cu timpul, de la egal la egal. După câţiva paşi s-a oprit, m-a privit şi mi-a spus cu un glas poruncitor să mă întorc acasă şi să-ţi povestesc prin ce am trecut. Ţine minte tot ce vezi, ca să-i spui şi nevestei tale – acestea au fost ultimele ei cuvinte. Le-am ţinut minte întocmai”.

„Stăteam nemişcaţi şi aşteptam ea din masa îndepărtată de oameni, din masa de umbre, să se desprindă altcineva. Sunt sigur că fiecăruia îi trecea un fior prin oase, acum după ce văzusem că nimic nu e imposibil pentru lumea în care ne aruncase întâmplarea. Mi-am zis că ar fi mai bine să ne îndepărtăm, să refuzăm urmarea spectacolului. Dar parcă putea cineva să se mişte din loc? Eram ca hipnotizaţi. În ceea ce mă priveşte, peste emoţia pe care o resimţisem văzând-o pe mama, se întărea sentimentul neplăcut că sunt dominat şi că nu-mi rămâne decât pasivitatea. Aşteptam să văd ce se va mai întâmpla, cum se va încheia toată reprezentaţia”.

„Pauza a fost scurtă. Ca şi ceilalţi, desprinzându-se din mulţime, s-a ivit, mergând încet, măsurat, un bătrân îmbrăcat în straie arhaice, fluturătoare. Era înalt. Purta un toiag subţire, ce părea a fi din aur. Avea plete lungi. O barbă imensă, deasă, complet albă îi acoperea pieptul. Părul, pieptănat spre spate, descoperea o frunte lată, cu nişte umflături de-o parte şi de alta, despre care unii spun că ar fi semn de inteligenţă. Trăsăturile îi erau complet nemişcate şi exprimau seninătatea. Ochii, larg deschişi, nu vedeau. Erau ca ai statuilor pictate, pigmentaţi, aidoma celor ai unui om care vede, dar de o fixitate ce nu înşela. Un actor dintr-o tragedie antică, care se apropie de rampă pentru a-şi declama monologul”.

Nu-l mai văzusem niciodată. Chipul lui de o mare distincţie nu-mi spunea nimic. Cel mult, poate că îmi amintea de o statuie văzută undeva, cândva de mult, dar poate că era doar o impresie, datorată imobilităţii feţei lui. Un vânt uşor bătea, se pare, pe platoul, cum să-i zic altfel?, de unde ni se transmiteau imaginile pe care le priveam şi

făcea ca barba bătrânului să tremure, curbându-se către umărul drept. M-am uitat către ceilalţi, întrebându-i din ochi. Unul câte unul mi-au făcut semn că nu-l cunosc”.

„Bătrânul tăcea înstrăinat, cu ochii aţintiţi în gol, mişcându-şi din când în când mâna în care ţinea bastonul. Era ca un mare actor, care te emoţionează oricât ai încerca să nu uiţi că te afli într-o sală de teatru şi totul este doar o înşelăciune a cuvintelor. Avea poate peste o sută de ani, dar timpul nu-i prăbuşise trăsăturile, ci doar îi adâncise şi îi lustruise ridurile, transformându-le într-o mască dură. Părea trăit în aer liber, fiindcă era bronzat într-o culoare roşcata, pe care nu o poţi vedea pe feţele orăşenilor. Îl contemplam, neştiind ce trebuie să fac. Să zâmbesc ironic şi să mă gândesc că veşmintele lui sunt prea teatrale, că toiagul lui cu încrustaţii face cu siguranţă parte din recuzita unui teatru (un teatru, de unde?), sau să cad pe gânduri la vederea acelui simbol al concentrării statice şi al negării oricărei mişcări? Dacă undeva pe Terra s-ar fi instituit un concurs de sculptură şi premiile ar fi fost oferite pentru două lucrări profund deosebite între ele, una reprezentând ideea de mişcare, iar cealaltă pe cea contrară, a negării oricărui folos al mişcării şi a afirmării unei perfecţiuni obţinute prin autocontemplare yoghină, atunci bătrânul din faţa noastră, pietrificat, ar fi fost eu siguranţă statuia ideală. Iar opusul ei ar fi putut să îl înfăţişeze poate chiar pe şeful expediţiei noastre, cel a cărui imagine o văzusem cu puţin timp înainte”.

„După un timp, să fi trecut vreo cinci minute de la apariţia lui, bătrânul a început să vorbească în limba pe care o foloseam şi noi. Avea o voce de bas profund, bine timbrată. Când vorbea, partea superioară a feţei îi rămânea complet nemişcată. Falca şi cu ea barba se mişcau încet. Cine sunteţi? ne-a întrebat el ca un judecător, fără ostilitate, şi fără simpatie. Dacă o statuie ar fi prins glas, aşa ar fi vorbit. Cum adică cine suntem? Dar bătrânul ne interoga şi noi – de ce nu – trebuia să răspundem, trecând peste ciudăţenia situaţiei. Aşa am şi făcut. După o clipă de uluire am luat cuvântul şi i-am expus foarte pe scurt

situaţia noastră. A ascultat, fără să mă întrerupă prin vreun cuvânt sau gest, aflat dincolo de toate lucrurile omeneşti”.

„Ascultaţi-mă, a cuvântat el apoi, cu o voce ce izvora parcă de undeva de sub blocurile de piatră pe care ne aflam. Voi ar trebui să ştiţi cine sunt. Eu vă cunosc. Ştiu de unde veniţi şi unde o să ajungeţi. Tu, a spus el, iar eu am ştiut că mi se adresează, tu să fii încredinţat că vei ajunge acasă, lângă soţia ta care te aşteaptă cu credinţă. Vei vedea moartea cu ochii de multe ori, dar nu vei pieri. Mi-ar fi plăcut să spună că vom scăpa cu toţii. Ar fi trebuit să fac haz de tonul său de profet, pe de altă parte”.

V

Se află undeva o lume din care, se spune, nimeni nu s-a mai întors vreodată. Povestea este foarte veche. În ultimul timp nu s-a mai auzit de ea. Doar cândva, de mult, se ştie că s-au întâmplat asemenea accidente. Este o legendă sau o capcană reală? Nu se ştie nimic precis. Cert este că navelor lise recomandă să ocolească zona respectivă sau dacă, din vreun motiv sau altul, ajung în preajma ei, să se asigure împotriva unui presupus flux hipnotic. Toate navele sunt prevăzute cu mijloace de protecţie. Şi noi am fost”.

„Urma să trecem pe acolo. Oamenii trebuiau să-şi pună nişte căşti mari, din care se priveşte indirect, prin intermediul unor camere de luat vederi. Ideea constructorilor acestor căşti a fost că radiaţia sau fluxul, cum vrei să-i zici, nu trebuie să aibă nici o cale directă de acces spre cortex. Închipuie-ţi deci cum stăteam toţi cu capelele în căştile perfect sferice şi ne vedeam unii pe alţii pe nişte mici ecrane. Privindu-i, mi-a venit o idee. Le-am ordonat să mă imobilizeze şi apoi să-mi dea jos casca. M-au rugat să renunţ, dar până la urmă au trebuit să facă ce le ziceam. M-au legat ca pe un ,răufăcător, cu nişte şnururi pe care nici un elefant nu le-ar fi putut rupe. Le spusesem să nu mă dezlege, orice aş zice eu, decât atunci când vom fi

depăşit zona periculoasă. Zis şi făcut. Mi-au scos casca şi m-am trezit înconjurat de nişte apariţii cărora nu puteam să le văd feţele. Se învârteau în jurul meu şi mă gândeam că poate în sinea lor mă blestemă şi-şi zic că eu şi ideile mele năstruşnice sunt de vină pentru toate ghinioanele pe care le-am avut".

„La început nu s-a întâmplat nimic deosebit. Stăteam în picioare, cu mâinile şi gleznele legate şi mă gândeam cât de copii rămânem. Ceilalţi, apariţii de pe altă lume, se foiau în jurul meu, întrebându-mă prin semne dacă simt ceva. Nu puteau vorbi decât între ei, prin radio. Se apropiau de mine şi mă atingeau uşor, îmbărbătându-mă. Câţiva mă băteau încurajator pe umeri. Îmi închipuiam figurile lor îngrijorate, de oameni care au trecut de tinereţe şi pentru care viaţa nu mai este un viitor strălucit, ci un prezent dificil, tot mai dificil. Stăteam în picioare, cu gleznele strânse în legături, cu mâinile dureros legate la spate".

„Ei bine, la un moment dat am început să aud. Era vocea ta. Tu m-ai auzit pe mine vorbind din maşinile pe care mi-am îngăduit să le distrug, eu ţi-am ascultat, în schimb, glasul acolo, atât de departe încât tot ce lăsasem în urmă devenise un fel de poveste. Vorbind destul de reţinut, îmi spuneai că te afli în lumea pe lângă care trecem, răpită. Mă rugai să vin şi să te salvez. Nimic mai simplu. Ca într-un vechi roman. Ceea ce întregea până la perfecţiune iluzia era faptul că între noi era un dialog, nu vorbeai numai tu. Îmi spuneai, fără să te lamentezi, că te afli în puterea unor forţe ostile; te întrebam dacă mă auzi.şi dacă simpla mea venire, cu puterile de care dispuneam, era suficientă, pentru a te salva. Tu îmi răspundeai că mă auzi şi îmi povesteai cum ai fost răpită de fiinţe lipsite de trup, care se materializau doar uneori. Îmi mai spuneai că simpla apariţie a unui bărbat acolo le reducea la neputinţă, că nu e nici o primejdie, pot veni cu toţi oamenii mei, lumea e ospitalieră. Că totul este, de fapt, foarte frumos, dar tu suferi de lipsa mea... Îmi amintesc foarte clar că în primele clipe mi-am dat seama că totul nu poate fi decât o iluzie, că tu eşti aici şi mă aştepţi. Apoi însă am simţit doar că vreau

să mă duc la tine, unde mă chemai. Sub vocea ta calmă mi se părea că se afla o mare disperare. Le-am ordonat, prin semne ale capului şi articulând cuvintele cât puteam mai distinct, ca ei să le ghicească doar din mişcarea buzelor, să fiu imediat dezlegat. Bineînţeles, nimeni nu s-a grăbit să-mi îndeplinească ordinul. Stăteau nemişcaţi, în jurul meu şi vorbeau între ei, fără ca eu să-i pot auzi. Vocea ta începuse să-mi povestească despre lucruri mai puţin importante. Îmi povesteai cum ţi-ai petrecut timpul cât am lipsit eu de acasă, îmi spuneai despre fiul nostru, ce mare s-a făcut, ce inteligent şi ce frumos este. Vorbeai cu o voce mică, pe care întotdeauna am avut impresia că doar eu ţi-o cunosc. O voce foarte intimă, nesupravegheată şi mângâioasă într-un fel pe care nu sunt în stare să-l descriu. Ascultarea glasului tău îmi producea o plăcere atât de intensă încât, crede-mă, n-am s-o uit niciodată. Apoi ai început să cânţi, de parcă ai fi rămas singură, cu o voce necultivată, dar plăcută, aşa cum ai cântat de câteva ori înainte de plecarea mea. Cântatul tău m-a dat gata. Am început să răcnesc cuvinte auzite doar de mine şi să mă zbat în legături. Şnururile îmi tăiau mâinile, dar nu le mai simţeam. Mi-au făcut răni adânci. Mai am cicatricile. Începuse să-mi curgă sânge. Consternaţi, cei din jurul meu nu mai încercau să mă lămurească prin gesturi. Mă priveau. Deodată, în timp ce mă zbăteam ca un nebun, am simţit că voi reuşi să-mi rup legăturile. Am simţit, împotriva oricărei logici, că peste câteva secunde vor ceda. M-am încordat, cu faţa schimonosită, cu muşchii stând să-mi crape pielea şi parcă şnururile au început să cedeze. Atunci cineva s-a repezit şi mi-a adăugat o nouă legătură în jurul mâinilor. Mi-a înfăşurat-o de mai multe ori şi a strâns-o atât de tare încât, peste exaltare, am simţit o vie durere. Atunci mi-am dat seama că nu mai am nimic de făcut. L-am urât foarte tare pe cel care mă legase a doua oară, cu singura ură autentică, a neputinţei şi m-am lăsat să atârn, ca un crucificat, plângând inestetic. Unul dintre cel de acolo a filmat întreaga scenă, de la început şi până la sfârşit. Am filmul aici. Este cel de al doilea dar pe care l-am salvat. Poţi

să-l vezi, dacă vrei. Plângeam în hohote, cu faţa strâmbată de suferinţă şi lacrimile mi se amestecau cu sângele de pe jos. A fost o scenă reuşită, merită s-o priveşti”.

„Ce spunea vocea ta în tot acest timp? Ar trebui, totuşi, să vii, spuneai. Ar fi bine să vii, cât timp lucrul acesta mai este posibil. Fiindcă, iată, te îndepărtezi şi n-o să mai reuşeşti să te întorci. Şi eu voi muri aici, departe de tine şi de locul în care m-am născut. La care eu bolboroseam în şoaptă că nu sunt în stare să mă smulg din legături, că am fost trădat. Într-un târziu vocea ta începuse să slăbească, de parcă un regizor aranja ca totul să fie cât mai melodramatic. Şi, pe măsură ce glasul îţi devenea mai slab, se schimba şi conţinutul vorbelor. Începuseşi să-ţi iei rămas bun de la mine, dar nu ca şi cum ar fi urmat să plec undeva, pentru o perioadă nedefinită, ci ca şi cum tu ar fi urmat să dispari pentru totdeauna, să mori. Vocea ta începuse să devină, după o gradaţie de mare efect, din ce în ce mai patetică. Dispăruse cu totul calmul cu care îmi vorbiseşi la început. Parcă trasă tot mai adânc de o forţă căreia nu i te puteai opune, îmi trimiteai un adio tremurător, în care se amestecau declaraţii de iubire, aşa cum nu mi-ai făcut tu niciodată şi sper să nici nu-mi faci, regrete că vieţile ni se scurseseră atât de absurd, unul departe de celălalt, mă rugai să am grijă de copilul nostru, să-i povestesc despre mama lui. Acum, când rememorez întreg episodul, mă cuprinde mirarea. Cum de cedăm întotdeauna în faţa melodramei? Cum se face că un teatru grosolan, repetat de milioane de ori în schemele lui neruşinat de simple, reuşeşte să ne impresioneze fără greş, la nesfârşit, deşi cel care îi cedează ştie că totul este un truc, o pânză simplă, primitivă de cuvinte, care acoperă faţa adevărului? S-ar zice că oamenilor le place să fie mistificaţi. Ar fi trebuit să-mi dau seama că tu nu ai fi în nici un caz în stare să rosteşti asemenea cuvinte deşănţate, ar fi trebuit ca în delirul meu să intervină o anumită logică, ca în vise, când, fără să ne trezim, ne dăm seama că un episod nu se încadrează în logica visului şi îi rezistăm, refuzând să-l trăim cu pasivitate”.

„Şi vocea devenea tot mai slabă, până când, într-un târziu, n-am mai perceput-o decât concentrându-mă. În cele din urmă a încetat. Nu după mult timp oamenii m-au dezlegat, şi şi-au scos căştile. Nu prea puteam să mă ţin pe picioare. M-au luat aproape pe sus şi m-au întins pe un pat. Au început să mă panseze. Mi-am revenit repede şi le-am povestit ce auzisem. M-au ascultat cu religiozitate şi foarte repede a apărut ideea de a ne întoarce din drum pentru ca fiecare să asculte glasul fiinţei iubite. Lucrul nu mai era însă posibil şi ei au fost nevoiţi să se mulţumească cu relatările mele. Erau, nu ştiu de ce, foarte satisfăcuţi că legenda se adeverea şi că nu era totul doar o simplă poveste. Rănile mi s-au vindecat repede”.

„După aceea, evident, am găsit explicaţii ale întâmplării prin care trecusem. O inteligenţă străină extrăsese din memoria mea timbrul vocii tale şi intonaţiile pe care numai eu le auzisem cândva. Cum de am avut iluzia unui dialog? Totul se poate explica, dacă omul foloseşte în mod ingenios cuvintele. A fost o iluzie analogă aceleia care se obţine prin hipnoză. Am vorbit, de fapt, cu mine însumi”.

Urmăriră filmul, ce dura vreun sfert de oră. Era foarte bine făcut. Omul care filmase se pricepea. Unghiurile erau bine găsite.

La început exploratorul este înfăţişat stând în picioare, drept, cu mâinile la spate, fără ca figura lui să arate altceva decât concentrare. În jurul lui se mişcă încet, îmbrăcaţi în costume identice, argintii, vreo zece oameni ale căror capete sunt acoperite de calote sclipitor de lustruite, fără orificii vizibile, cu nişte excrescenţe în partea superioară. Par o. ceată de extratereştri, care, ca în poveştile de groază, se pregătesc să jertfească un pământean. Apoi figura celui legat exprima o mare atenţie. Privirile îi sunt aţintite în gol, câteva clipe el devine o statuie a ascultării. După aceea groază, bucurie, hotărâre se perindă rapid pe faţa sa. Pentru ca apoi, intrat din nou în rolul de om al acţiunii, să capete dintr-o dată figura împietrită a cuiva care a luat o decizie şi ştie, datorită

multor precedente, că ea va fi pusă numaidecât în practică. Deşi nu se aude nimic, se simte că vocea lui este fermă, o voce ce face parte din destinul lui de conducător, nu neapărat metalică, dar conţinând o mare forţă de sugestie şi determinându-i pe cei care o ascultă să fie convinşi că într-adevăr aşa trebuie făcut şi nu altfel, o voce de om care conduce prin înţelepciune, dar şi datorită unei calităţi înnăscute, misterioase. Urmărindu-l, ştii că ordinul a cărui îndeplinire îl interesează cel mai mult a fost dat în trecere, dar nu din diplomaţie, ci din instinct. Dar nimeni nu se mişcă. Stau cu toţii nemişcaţi în faţa lui, nişte statui cu capetele fără trăsături, sclipitoare, înfricoşătoare.

Un timp destul de lung îşi plimbă privirile de la unul la altul. Apoi repetă ordinele, folosind parcă aceleaşi cuvinte, dar scandându-le. Oamenii rămân nemişcaţi într-un semicerc, clătinând încet a negare din calotele lor lustruite ca nişte oglinzi sferice. O nouă tăcere, în care cel legat ascultă ceva ce numai el aude. Apoi răcnete, ameninţări, lacrimi, zvârcoliri, omul care adaugă o nouă legătură. O ultimă secvenţă îi înfăţişează pe oameni scoţându-şi căştile şi dezlegându-l. Feţe congestionate, dar vesele.

„Se bucurau pentru că legenda era adevărată. Dealtfel, în cele din urmă, după câte îmi dau seama, nici mie întâmplare nu mi-a displăcut. Fusese o aventură, o capcană formată din cuvinte”.

VI

„Sfârşitul călătoriei a fost, şi el, neobişnuit. Rămăsesem singur. Unii pieriseră, alţii se salvaseră. Am ajuns, în cele din urmă, nu-ţi mai povestesc amănuntele tehnice, să cobor lin spre o mare minunat de albastră. Lăcrimam, ca un prost. Ceva se prăbuşea în mine. Nu erau valuri, ţărmul se vedea destul de aproape, totul părea a fi în ordine. Am umflat barca pneumatică şi m-am descotorosit foarte repede de costum, transformându-mă în navigator solitar. Deasupra mea zburau, cu ţipete ciudate, păsări.

Mi-au plăcut întotdeauna foarte mult. Repede, cum nu mi-aş fi putut închipui că este posibil, s-a pornit furtuna. Mai întâi, vântul a început să bată dinspre ţărm şi motoraşul bărcii mele nu prea mai putea sa facă faţă. Nişte cunoscători cu care am discutat mai apoi mi-au spus că furtunile se pot porni repede, dar că nu prea înţeleg cum de nu am avut eu timp să ajung până la ţărm. Nici eu nu prea înţeleg. Îmi spun că poate după ce m-am trezit în barcă am stat cine ştie cât timp pe gânduri. Eram emoţionat şi mirosul mării mă ameţise. Furtuna nu m-a neliniştit. Mi-a trecut prin minte că ar fi într-adevăr ridicol să pier după ce scăpasem eu bine din atâtea pericole. În ciuda acestui gând eram aproape vesel şi, pur şi simplu, admiram valurile, care deveneau tot mai ameninţătoare, respiram adânc aerul care parcă se schimba, devenea mai tare. Barca mea era ingenios făcută şi nu părea a fi prea primejduită de valuri. Mă clătinam, dar mă simţeam bine. Chiar şi uşoara ameţeală îmi plăcea”.

„După un timp, în mod previzibil, bărcuţa mi s-a răsturnat. Fusesem cândva un foarte bun înotător. Specialitatea mea fusese tocmai înotul într-o mare cu valuri. Animat în continuare de o veselie paradoxală, nebunească mai degrabă, am sfidat centura de salvare, care m-ar fi transformat într-un fel de stâlp, al cărui capiteliu, capul adică, este înconjurat de un frumos guler viu colorat, umflat, care îl susţine pe naufragiat şi în acelaşi timp este foarte vizibil pentru eventualii salvatori. Am început să înot cu o mare plăcere. Muşchii se mişcau bine, respiraţia îmi era bună. Furtuna nu era totuşi chiar un uragan. Mă strecuram pe sub valuri sau săream peste ele şi aveam senzaţia dedublării: eram înotătorul care execută corect mişcările necesare plutirii şi, în acelaşi timp, cel care îl contemplă pe înotător de pe poziţia înţeleptului atoateştiutor şi incapabil să se mire de ceva. Nu ştiu cât timp am înotat. Furtuna nu părea că vrea să se domolească. Nu vedeam ţărmul, dar ştiam în ce direcţie se află. La mâna stângă îmi rămăsese un ceas care arăta tot ce vrei şi ce nu vrei. Înaintam foarte încet. După un timp ce mi s-a părut

lung m-am simţit cuprins de o oboseală uriaşă. Doream să mă odihnesc, să nu mai mişc braţele şi picioarele, să mă las dus, undeva sub valurile ce mă orbeau, sub vuietul asurzitor, în nişte ape limpezi, prin care să circule maiestuoşi peşti ciudaţi, cum văzusem eu pe vremuri în partidele de înot subacvatic. Începusem să cochetez cu ideea dispariţiei şi-mi închipuiam ce se va întâmpla când se va afla, cum toţi se vor întreba consternaţi cum este posibil un asemenea ghinion, să te întorci nevătămat dintr-o călătorie de douăzeci de ani şi să mori înecat. Dar, tu ştii bine, nu sunt capabil să ies dintr-un rol pe care l-am interpretat ireproşabil atâţia ani, l-am interpretat atât de perfect, încât tind să cred că nici nu a fost un rol, ci am fost chiar eu însumi, substanţa mea cea mai autentică. Nu eram în stare să mă retrag atât de stupid. Am continuat să înot şi dincolo de marginile puterilor mele, repetându-mi o vorbă pe care am auzit-o cândva de la un bătrân profesor: nu este prea greu să faci lucruri posibile, mai greu este să le îndeplineşti pe cele imposibile. Am continuat deci să înot spre ţărm, ca aflat în transă şi, într-un târziu, trecuse o noapte şi lumina dimineţii se ivise cenuşie, l-am zărit. Era format din stânci. Am avut noroc. Dus de un val prielnic, m-am apucat de una dintre stânci şi am aşteptat. Valul s-a întors cu o asemenea putere încât braţele mi-au alunecat, lăsând bucăţi de piele. Am fost smuls cu brutalitate înapoi în mare. Am înotat în lungul ţărmului şi am văzut în curând gura de vărsare a unui râu. Am pătruns cu ultimele puteri în apele ce veneau pentru a se topi în valurile mării şi m-am salvat. Totul mi s-a părut că a fost calculat de întâmplare într-un mod foarte exact. Apariţia ţărmului şi apoi a râului s-au petrecut exact la momentul oportun, atunci când eram la capătul puterilor”.

„M-am ivit ca o zeitate marină şi am făcut câţiva paşi. Când am ajuns acolo unde valurile nu mai aveau putere, m-am prăbuşit cu un suspin şi mi-am apăsat faţa pe nisip. Cred că niciodată nu am mai simţit şi nu voi mai simţi o asemenea oboseală. Eram ca bătut, cu muşchii atât de dureroşi, încât orice mişcare îmi producea senzaţia de

desfacere în bucăţi. Nu departe am zărit nişte copaci. Sub ei frunzişul uscat era foarte gros. Condus mai mult de instinct, mi-am făcut un culcuş în frunzele uscate şi am adormit pe loc. Nu ştiu cât am dormit. Poate o zi şi o noapte. Poate două zile şi două nopţi. Când m-am trezit cerul era de un albastru idilic. Furtuna dispăruse în trecut şi doar câteva palide urme o mai aminteau. Mă simţeam bine. Îmi era foame. Stăteam între frunzele acelea care ţin foarte cald şi mă felicitam pentru ispravă. Eram cineva”.

„M-am ridicat şi am început să păşesc. Spuma mării mă pătase, sudoarea lipise de mine o sumedenie de frunze, barba îmi crescuse, părul nu arăta nici el prea bine. Mă mişcăm încet, gol de-a binelea, fiindcă în mare nu mai suportasem, de la un moment dat, nici un veşmânt. Aveam doar ceasul şi medalionul. Am văzut nişte fete, foarte frumuşele, care parcă ieşiseră din pământ. Erau îmbrăcate în nişte costume ciudate, cum nu mai văzusem niciodată. În primele clipe nu m-am gândit la cea mai la îndemână explicaţie. M-am uitat buimăcit la veşmintele lor largi, fluturătoare, am privit carul cu roţile fără spiţe, dintr-o singură bucată şi mi-a trecut prin minte că am nimerit cândva într-o epocă foarte îndepărtată, la începuturile civilizaţiei elenice. Am stat o clipă în loc, schiţând un gest de pudoare şi apoi m-am îndreptat spre ele. Au luat-o la fuga cu mici ţipete de spaimă. Una a rămas pe loc şi m-a privit ţintă, de parcă ar fi încercat să mă recunoască sub înfăţişarea barbară. Era o fată de vreo douăzeci de ani, cu trăsături clasice şi o ţinută în adevăr regală. Era îmbrăcată toată în alb, un alb strălucitor, obositor de privit. Ne uitam unul la altul şi mi-a trecut prin minte că fiul meu ar fi mult mai expeditiv. Celelalte fete se ascunseseră. Câte una îşi scotea capul de după tufişurile formate de o plantă pe care nu o cunoşteam şi mă privea furtiv, cu un zâmbet profesional, care mă liniştea. Începeam să-mi dau seama, cu tristeţe, dar şi cu uşurare, despre ce era vorba. Totul nu era decât un truc. Se turna un film. Altceva nu putea să fie, un film cu imaginile vechimii, menit să dea senzaţii ţari amatorilor de aventuri trăite de alţii, nici măcar aceia

reali... Mă aşteptam să apară tehnicieni; aparate, toată armata unor asemenea împrejurări. M-am posomorât. Fata din faţa mea îşi dădea parcă seama ce îmi trece prin minte. La început, când figura mea exprima doar uimirea, se comportase cu exactitate. Ca într-o scenă clasică a amorului fulgerător, pe figura ei frumoasă apăruse o surpriză emoţionată. Deşi stătea pe loc, avea în atitudinea ei un elan către mine, ceva impresionant, în orice caz. Dacă pe plaja aceea presărată cu meduze moarte, mototolite, reduse la nişte grămăjoare meschine de materie informă, ele care între ape sunt nesfârşit de frumoase, dacă, zic, pe plajă ar fi fost numai ea, că mirajul ar fi durat mai mult. Aş fi continuat să cred că am nimerit într-o vreme trecută şi mă uit în ochii limpezi ai unei fecioare din timpuri străvechi, când oamenii aşteptau miracole. Însoţitoarele ei aveau însă ceva degradat. Privirile, fuga, chicotelile erau de o incurabilă vulgaritate, pe care, deşi rupt de foame, mi-am permis s-o observ. Tocmai când mi-am dat seama că doar costumele fac parte dintr-o epocă de mult trecută, cei doi măgari înhămaţi la carul primitiv au început să zbiere formidabil. Aveau nişte glasuri nemaipomenite, care m-au fascinat. Era pentru prima oară în viaţa mea că auzeam asemenea sunete. I-am privit şi m-am minunat cum se poate, ca din nişte animale cu o înfăţişare atât de blândă, atât de evlavioasă, aş zice, să iasă asemenea sunete cumplite, parcă prevestitoare ale unor dezastre sosite, din alte lumi. Mă uitam la cele două animale himerice şi-mi trecea prin minte că se poate imagina cu greu o nepotrivire mai mare între o înfăţişare şi un glas. Măgarii au tăcut şi atunci am izbucnit în râs, secondat în mod spontan de frumoasa care continua să stea nemişcată în faţa mea. I-am vorbit, mi-a răspuns. Totul era aşa cum îmi închipuisem. Se realiza un film şi cea din faţa: mea era una dintre interpretele principale. Ulterior am aflat că este o actriţă celebră. Am pornit împreună către echipa de filmare. Am făcut senzaţie. Regizorul mi-a propus imediat un rol, care cerea însuşiri şi cunoştinţe de cascador. Mi-au dat haine şi într-un târziu, după ce mâncasem şi-i urmărisem cum,

cuprinşi de o febrilitate obositoare pentru cine îi privea, fac tot felul de pregătiri şi repetiţii sau chiar secvenţe definitive, nu mă pricep, m-au întrebat, într-o pauză, cine sunt şi cum am nimerit acolo. Nu m-am grăbit să le spun adevărul şi am zis că sunt un navigator solitar căruia furtuna i-a distrus ambarcaţiunea. M-au crezut. Dealtfel, era evident că nu-i interesa altceva în afara filmului lor. Am acceptat rolul, părându-mi-se că episodul în care nimerisem este în spiritul întâmplărilor din ultima vreme. Aşa că am luat parte la un ospăţ cu mâncăruri autentice, am asistat la întreceri sportive arhaice, purtate în faţa unui rege, care prezida foarte satisfăcut de el însuşi, având-mă şi pe mine în apropiere. Deoarece regizorul apreciase că sunt decorativ, până la urmă am participat şi eu la întreceri, aşa cerea rolul, cu destul succes, spre nedumerirea cascadorilor şi spre satisfacţia, trebuie să recunosc, a frumoasei actriţe care mă descoperise pe plajă. Cred că dacă o să vezi filmul o să-ţi placă de mine”.

„Nu mi-a displăcut toată povestea cu filmul. Deşi erau cam zăpăciţi, oamenii manifestau o fraternitate de care doar cei în adevăr pasionaţi de ceva sunt capabili. Şi apoi mai era şi senzaţia inedită pentru mine de a mă afla în mijlocul unor constructori de ficţiuni. Îi urmăream şi mă gândeam că peripeţiile ce se desfăşoară în faţa mea sunt mult inferioare celor prin care trecusem eu, sunt incomparabil mai sărace. Dar nu le puteam spune aşa ceva. Erau atât de pasionaţi, încât căutam să fac faţă cât mai bine sarcinilor pe care mi le dăduseră, să nu-i încurc. Mă aflam într-un fel de pază în mijlocul unui ţinut pustiu. Pe un spaţiu limitat se foiau oamenii, se aruncau discuri de piatră şi se înscenau cu mare abilitate lupte cu pumnii, iar mai încolo, la câteva zeci de metri, sufla briza, mişcând nisipul neatins de paşii vreunui om. În realitatea ţărmului pustiu al mării ei implantaseră o felie de ficţiune, ce se vânzolea şi îşi trăia o efemeritate, ce părea, din exterior privită, aproape tragică”.

„Au terminat destul de repede. Nu aveau timp, trebuiau să plece pentru a filma nişte interioare. Le-am

spus, până la urmă, cine sunt. Unul dintre ei ştia, auzise despre peripeţiile mele. Faptul că făcusem o călătorie de douăzeci de ani nu i-a impresionat, deşi mi-au arătat respect. Erau atât de acaparaţi de munca lor încât nu mai aveau timp pentru nimic altceva. Ce dacă vii din spaţiu şi ai avut aventuri de tot felul? păreau a spune figurile lor cam blazate. Uite aici, ce facem noi este mult mai interesant. Nici actriţa care mă descoperise şi de care continua, să mă lege o emoţie obscură nu părea prea impresionată la aflarea ştirii că nu sunt un simplu navigator, ci vin din cer. Ceva din legenda călătoriei mele se aflase. S-au mai găsit câţiva care îşi aminteau că parcă auziseră cândva despre o navă care nu reuşea să se întoarcă pe Pământ. Domeniile noastre de activitate erau însă prea îndepărtate unul de altul pentru a putea spera la o legătură cât de cât reală. Ne rămânea însă teatrul, eternul teatru pe care oamenii îl joacă, obţinând iluziile fără de care nu ar putea să supravieţuiască. Ne-am oferit reciproc zâmbete, aprobări, uimiri politicoase şi altele de felul acesta”.

„Am plecat împreună cu ei, în nişte maşini vopsite într-un mod foarte fantezist. Una dintre aceste maşini m-a dus la aeroport. Era un vehicul ciudat, care avea caroseria zugrăvită cu tot felul de flori preafrumoase, iar ferestrele pictate astfel încât cine le privea avea iluzia că înăuntru se află un leu, care cu greu încape în acel spaţiu strâmt şi, poate din acest motiv, scoate un răget mut, arătându-şi dinţii neverosimil de mari. Ne-am despărţit fără regrete, cu mici suspine de uşurare bine ascunse. Regizorul şi-a cerut scuze pentru că mă rugase să joc în filmul lui şi s-a oferit să scoată secvenţele în care apăream. I-am spus că îmi este egal, poate să îmi folosească imaginea, sau nu, cum vrea”.

„Aş numi lumea călătoriei mele folosind o expresie germană. Lumea lui Als Ob. Scris cu majuscule, ca şi când ar fi vorba despre numele unui om. Aşa i-aş spune. Lumea lui ca şi cum”.

Fantastic Club

Lei 8

ÎN ACEEAȘI COLECȚIE
au mai apărut:

Gheorghe Săsărman
HIMERA

Günther Krupkat
NABOU

Tudor Negoiță
VERIFICAȚI «IPOTEZA NESSUS»

Mircea Opriță
SEMNUL LICORNULUI

* * *
REGELE VISURILOR
Povestiri americane din secolul al XIX-lea